

οχοηιαστής

Η ΘΕΚΛΑ

Ποζάρει γυμνή
για τον
οχοηιαστή

ΑΦΙΕΡΩΜΑ:
ΠΑΡΤΕ ΟΛΟΙ
ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΣΑΣ

Ο ΚΟΥΜΠΑΡΟΣ
ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

H

ιδέα δεν είναι να σε πουν «χαριτωμένο». Ούτε χάλασε ο κόσμος έτσι και σε βγάλουν «ευφάνταστο». Το θέμα είναι να βρίσκεις τη φαντασία να προκαλείς και να διατηρείς το θάρρος να αλλάζεις...

Να προκαλείς, όχι όμως τους αναγνώστες σου! Αλλά η νέα τιμή του Σχολιαστή, όσο κι αν φαίνεται περίεργο, δεν αποβλέπει στην πρόκληση. Είναι η ενσωμάτωση στο σχήμα του περιοδικού, της χαμένης αγοραστικής δύναμης: 23% σε ένα χρόνο, με 15% υποτίμηση της δραχμής, με το χαρτί εισαγόμενο και κείνο το δάχτυλο να επιμένει ελληνικά. Μη χειρότερα! Έχετε δίκιο...

Δίκιο όμως έχουν και τα παιδιά του Μπρίζτον και του Τότενχαμ. Όπως κι ο Τσιτσιλιάνος με τον Μπεχράκη που πέρασαν άδικο τόσον καιρό στη φυλακή. Δίκιο έχουν και ο εργάτης που απειλούν διεκδικώντας ίσως κάποιες καλύτερες μέρες. Κι ενώ ο νόμος είναι το δίκιο του εργάτη ο κ. Γκέιτς ετοιμάζεται να προβάλει την ισπανογυρισμένη Ελένη του σ' ελληνικές οθόνες. Η ανασυντασσόμενη δεξιά κουλτούρα χρειάζεται ίσως κάτι παραπάνω από κατάρες για ν' αντιμετωπιστεί.

Όμως καλό Νοέμβρη. Και μην ξεχάσετε στις 7 να μνημονεύσετε την Οχτωβριανή Επανάσταση και τον Ορστέινκο—Αντόνοφ. Και του χρόνου.

Σ

ΓΣΕΕ ταξική...

Απ' όσα «παίζονται» αυτό τον καιρό σε επίπεδο πολιτικής σκηνής, με αποχωρήσεις, διαγραφές, ή και με διαφαινόμενες συμπτώσεις ή συμμαχίες, ίσως το πιο καθοριστικό, καθ' ότι μονιμότερο, να 'ναι η δυνατότητα υλοποίησης ενός συνθήματος της παναθηναϊκής-πανεργατικής πορείας της 21ης Οκτωβρίου: «ΓΣΕΕ ταξική, κι όχι κυβερνητική».

Αν πράγματι συντρέξουν όλες οι προϋποθέσεις, δεν αποκλείεται καθόλου να βρεθεί στην κορυφή του συνδικαλιστικού κινήματος, έστω και συγκυριακά, μια ηγεσία που να λογοδοτεί στο εργατικό κίνημα μάλλον, παρά στον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας. Ίσως μάλιστα, με λίγη τύχη, να μπορέσει μια τέτοια ηγεσία να σταθεί μονιμότερα, εκλεγόμενη από το μελλοντικό συνέδριο της ΓΣΕΕ.

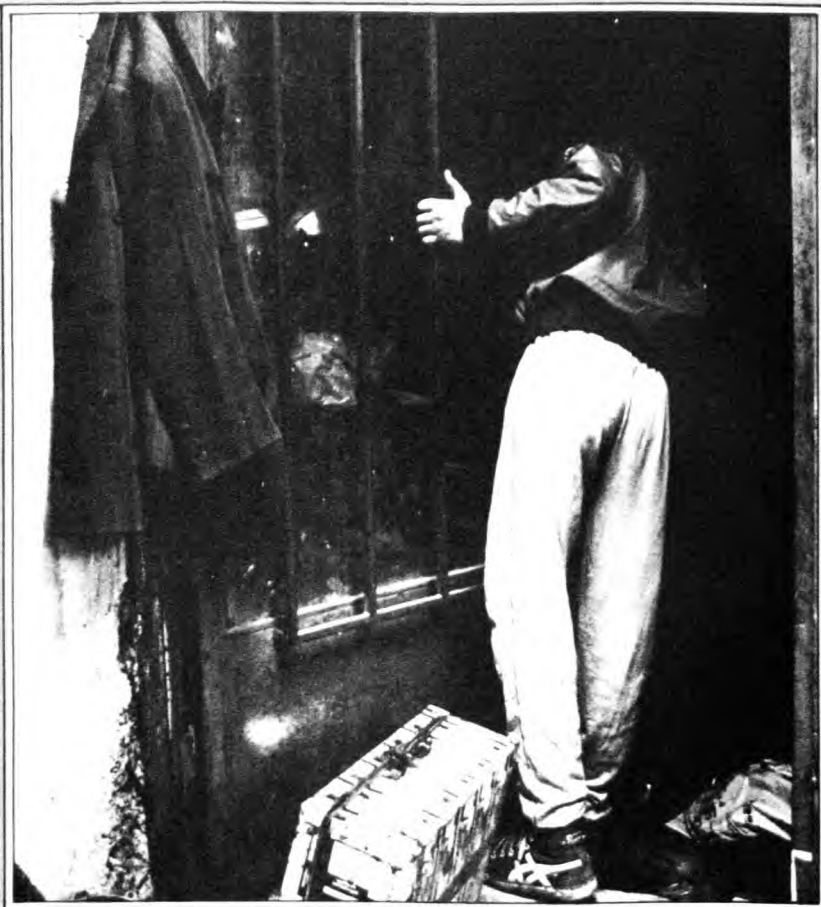
Η προοπτική, αν και αβέβαιη, είναι ενδιαφέρουσα. Όχι ότι μια τέτοια αυτόνομη από τις κυβερνητικές επιταγές συνδικαλιστική ηγεσία θα 'ναι ιδιαίτερα επαναστατική. Απλούστατα, ακόμα και μια ρεφορμιστική ΓΣΕΕ είναι προτιμότερη από τα εκάστοτε κυβερνητικά φερέφωνα. Γιατί (έστω και στρεβλά εκπροσωπούμενη), η εργατική τάξη αποκτά έτσι, μέσω της αυτόνομης συνδικαλιστικής της οργάνωσης, μια πρόσβαση στην κεντρική πολιτική σκηνή.

Κ.Β.

«Διόρθωση δεν γίνεται...»

Έλειψε το πάθος, ακριβώς γιατί έλειψε το αυθόρμητο, από την όντως μεγάλη εργατική συγκέντρωση της 21ης Οκτωβρίου. Μπορεί οι μάζες να ήταν παρούσες στο κέντρο της Αθήνας, αλλά το μούδιασμα από τη χρόνια ακινησία έδενε τις γλώσσες και τις γροδιές. Τα μακρόσυρτα συνθήματα που επικράτησαν από την πλευρά των επίσημων διοργανωτών του Ε.Κ.Α. μέχρι και το σύνθημα ζύμωσης της Ε.Μ.Α.Σ. «Διόρθωση δεν γίνεται στην ψευτοαλλαγή - χρειάζεται η Αριστερά ν' αντιταχτεί σ' αυτή» είναι χαρακτηριστικά. Αν τέτοια συνθήματα ταίριαζαν στο ΕΚΚΕ του 1975, θα 'πρεπε η σημερινή αριστερά να χρησιμοποιούν τη φαντασία τους κάπως περισσότερο.

Βέβαια, όταν υπάρχει κίνηση δι-

καιολογείται και κάποια αισιοδοξία. Όμως η πασιφανής αδυναμία των αριστερών κομμάτων να αναλάβουν την πρωτοπορεία του εργατικού κινήματος χρειάζεται επείγοντως να αντισταθμιστεί, πριν ξεφουσκώσει άδοξα και η σημερινή αγωνιστική διαθεσιμότητα των εργαζομένων. Το αίτημα της σύνδεσης των πολιτικών πρωτοπορειών με την εργατική τάξη είναι πολύ παλιό, μπορεί όμως να πάρει μια σύγχρονη μορφή. Το ζητούμενο σήμερα είναι ίσως η συγχώνευση των νέων μορφών αμφισβήτησης, όπως εκφράζονται για παράδειγμα από κάποια ζωντανά τμήματα της νεολαίας, με το παραδοσιακό εργατικό κίνημα περνώντας πάνω από το συντηρητισμό του ΚΚΕ και των άλλων αριστερών κομμάτων.

Κ.Β.

Αφισο — «ρύπανση»

Πριν δύο περίπου χρόνια ο Δήμος Αθηναίων επέβαλε στο «Σχολιαστή» ένα πρόστιμο 35.000 δρχ. αφού θεώρησε τις αφίσες μας στους τοίχους της πόλης, σαν «ρύπανση». Έτσι πα-

ρά τις διαβεβαιώσεις δημοτικών συμβούλων, στο όνομα της «ελεύθερης έκφρασης των ιδεών»... κ.λ.π., ότι το θέμα θεωρείται λήξαν, κινήθηκε εναντίον μας ποινική διαδικασία. Μετά από πεντάμηνο διαβάσαμε σε εφημερίδα (!) την ερήμην καταδίκη μας και το νέο πρόστιμο, 20.000 δρχ. αυτή τη φορά.

Αυτά δεν είναι περίεργα, ειδικά για τον «Σχολιαστή», δεν είναι ίσως παρά το «κόστος» που συνεπάγονται οι απόψεις του για την... «αφισορύπανση». Όμως στη συνέχεια αρχίζουν να εκτυλίσσονται σατανικές κινήσεις γύρω απ' τα παλιά μας γραφεία (της οδού Δαφνομήλη). Συγκεκριμένα, πράκτορες του Δήμου Αθηναίων σε συνεργασία με «μυστικές υπηρεσίες» της ΔΕΗ ερευνούν σε ποιο όνομα έρχεται ο λογαριασμός του ηλεκτρικού.

Έτσι εξηγείται πώς ξαφνικά στο λογαριασμό της ΔΕΗ προστέθηκε μεγαλοπρεπώς το ποσό των 35.000 δρχ. του Δήμου. Και βέβαια επ' ονόματι της κυρίας που μας νοίκιαζε τα γραφεία. Δηλαδή μιας αθώας...

Τώρα πλέον περιμένουμε τη μέθοδο που θα επιλεγεί απ' το Δημόσιο για να «πληρώσουμε» την ποινή των 20.000 δρχ. που μας επέβαλλε ένα δικαστήριο (;) χωρίς να κάνει τον κόπο να μας καλέσει...

Σ.

ΕΤΑΙΡΙΑ

■ Οι πρώτοι απ' τους δημοσιογράφους που καταλαβαν γρήγορα ότι το παιχνίδι στη Βουλή (11 Οκτωβρίου) ήταν σικε, ήταν οι κ. Βότσης, Μασσαβέτας, Μανωλάκος και Καρανίκας. Όσο και αν παρακολουθούσαν, «η περί τρομοκρατίας» συζήτηση δεν προσέθεσε τίποτα. Καμία επίσημη εξήγηση πως, ποιοι και γιατί τους παρακολουθεί. Ποτέ σε τόσες ώρες κουβέντα τόσο ομιλητές δεν κατάφεραν τόσα λίγα. Και μάλιστα για να καλύψουν και όχι για να φωτίσουν την υπόθεση ΚΥΠ - Κρυστάλη... ■ Είναι πιθανό σήμερα που κυκλοφορεί ο Σχολιαστής η υποθεση διαγραφών στο ΠΑΣΟΚ να 'χει κριθεί. Πάντως μετά τους 8 συνδικαλιστές της ΓΣΕΕ και του ΕΚΑ

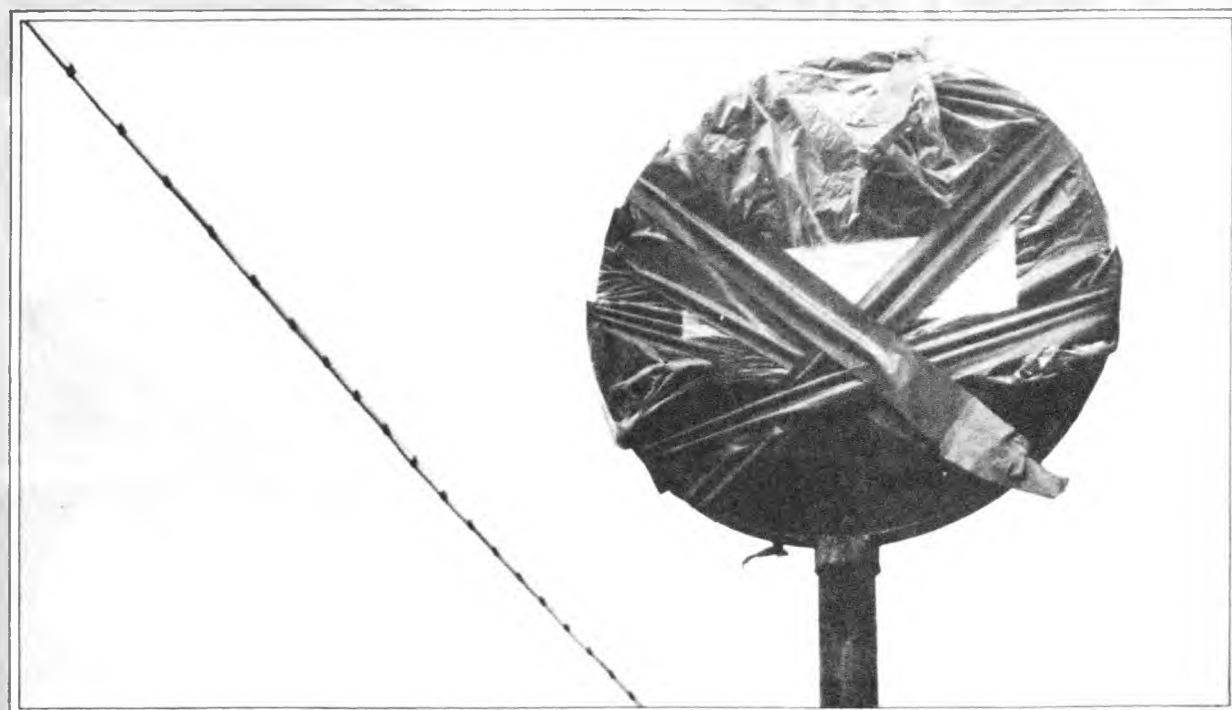
που κατα παραβασή του καταστατικού διέγραψε το Ε.Γ. και ο πρόεδρος του «κινήματος», τα πράγματα «παγώσαν». Η ιδέα ήταν απλή: να μετρηθούν οι αντιδράσεις των «απειθαρχών». Έτσι ο ευρισκόμενος υπό διαγραφην Αλέξης Μητροπουλος, μέλος της ΚΕ και «κατηγορούμενος» ως θεωρητικός των αριστερών συνδικαλιστών του ΠΑΣΟΚ, μπόρεσε να μεταβεί στη Γιουγκοσλαβία για τη διεθνή συζήτηση με θέμα «Ο Σοσιαλισμός στα πρόθυρα του 21ου αιώνα» (22.10.85). Στα πρόθυρα της διαγραφής του... ποιο μέλλον μπορεί να 'χει μια γι' αυτόν ο ΠΑΣΟΚικός «Σοσιαλισμός»; ■ Στον πανικό των διαγραφών των συνδικαλιστών που επακο-

Διαγραφές στην Πάτρα... και ο Άννινος

6 στελέχη της οργάνωσης Πάτρας του ΚΚΕ διαγράφηκαν τον προηγούμενο μήνα με απόφαση του Π.Γ. της Κ.Ε. Ανάμεσά τους ο πρώην (είχε πριν λίγο καθαιρεθεί με απόφαση πάλι του Π.Γ.) γραμματέας της Επιτροπής Πόλης της οργάνωσης, ο πρόεδρος του Δημοτικού συμβουλίου του Δήμου, ένας δημοτικός σύμβουλος, ο γραμματέας της τοπικής Ε-ΣΑΚ-Σ κλπ. δηλαδή πολιτικά και συνδικαλιστικά στελέχη σημαντικότητας στο χώρο τους. Διαγράφηκαν με την πάγια σ' αυτές τις περιπτώσεις κατηγορία: φραξιονιστική δράση. Μαζί τους συμπαρέσυραν ολόκληρες οργανώσεις του κόμματος και της νεολαίας που «έθεσαν εαυτόν εκτός». Με απόφαση του Π.Γ. μερικές συνδικατικές οργανώσεις, οι ΚΟΒ ΟΤΕ, καθηγητών ΕΔΠ., η σπουδάζουσα της ΚΝΕ διαλύθηκαν και ειδικές επιτροπές με συμμετοχή μελών της ΚΕ του ΚΚΕ και του ΚΣ της ΚΝΕ τις ανασυγκροτούν. Οι διαγραφμένοι μαζί μ' αυτούς που τους ακολουθούν αρνούνται τις κατηγορίες θεωρούν τις απόψεις τους συνεπείς στις αποφάσεις του 11 συνεδρίου και κατηγορούν την ηγεσία για δεξιά στροφή και ήπια στάση απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Χαρακτηριστικό είναι ότι μετά τη διαγραφή τους ψήφισαν μαζί με τους κομματικούς έναν κομματικό για νέο πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου.

Η «αριστερή κριτική» της οργάνωσης Πάτρας χρονολογείται από καιρό, οξύθυνη μετά το εκλογικό αποτέλεσμα και έφτασε στη διαγραφή όταν κατηγορήσε ακόμα και τον Γρ. Φαράκο για ρεφορμισμό επειδή στο φεστιβάλ της ΚΝΕ στην Πάτρα αναφέρθηκε στο φαινόμενο των χούλιγκανς, των καμικάζι και των ροκάδων στη νεολαία.

Η σκληρή όμως απόφαση της διαγραφής των 6 και της διάλυσης ουσιαστικά της οργάνωσης έχει σχέση και με τον δήμαρχο της πόλης. Ο κ. Άννινος που δεν είναι μέλος του κόμματος εκλέχτηκε υποστηριζόμενος από το ΚΚΕ. Η ιδιοσυγκρασία όμως του ανδρός, η προσωπική εμπάθεια ενάντια στο ΠΑΣΟΚ και η βερμαλιστική αντιπολίτευση που ασκεί έχει εκθέσει την πολιτική του ΚΚΕ στην τοπική αυτοδιοίκηση. Παράδειγμα «το πρόγραμμα έργων του δήμου για το 1986» που ανακοίνωσε

απαιτεί χρηματοδότηση 50 δις δρχ. και προβλέπει μεταξύ άλλων τούνελ στην πλατεία Ψηλά Αλώνια, αυτοκινητόδρομο αγώνων, Τρόλεϋ, τραινάκι στις σκάλες της οδού Αγίου Νικολάου, περιμετρική οδό στην πόλη, κατασκευή της γέφυρας Ρίου-Αντιρίου κλπ. Είναι φανερό ότι δεν έχει στόχο τη δημιουργία κάποιων έργων αλλά την καταγγελία της κυβέρνησης που δεν χρηματοδοτεί το δήμο.

Το ΚΚΕ φαίνεται ότι προσανατολίζεται στην υπόδειξη άλλου υποψήφιου για δήμαρχο. Κυκλοφορούν και κάποιες σκέψεις για κοινό υποψήφιο με το ΚΚΕσσ. και πάντως όχι τον Άννινο. Μια τέτοια όμως προοπτική ήταν αδύνατο να βρει σύμφωνους τους διαγραφμένους και την πλειοψηφία της οργάνωσης που φαίνεται ότι βρισκόμενοι εντός των τειχών εκπρεάζουν. Πρώτον, λόγω των στενών τους σχέσεων με τον Άννινο (έχουν κατηγορηθεί ότι καθοδηγούνται υπογείως απ' αυτόν) και δεύτερο διότι εμμένουν στην παλιά πλέον θέση του ΚΚΕ περί «Αναθεωρητικής ομάδας», «ένα είναι το κόμμα» κλπ. μη μπορώντας να ενσωματωθούν στη νέα γραμμή που επεξεργάζεται η ηγεσία. Ο χρόνος διαγραφής ήταν ο καταλληλότερος: αρκετά μακριά από τις βουλευτικές εκλογές ώστε να μη φανεί σαν αποτέλεσμα της ήττας αλλά και πολύ πριν τις δημοτικές εκλογές, που αφήνει περιθώρια για κάποια ανασυγκρότηση.

Το παιχνίδι στην Πάτρα δεν έχει όμως ακόμα κριθεί. Ο Άννινος παρ' ότι δεν παίρνει θέση στα εσωκομματικά του ΚΚΕ ασκεί έντονη πίεση

διαρρέοντας ότι είναι αποφασισμένος να ηγηθεί συνδυασμού με τους διαγραφμένους αν το κόμμα δεν τον υποστηρίξει. Ο χρόνος θα δείξει.

Γ.Π.

Τα βιβλία του Τσιτσιλιάνου και ο κ. Χάρης Καρατζάς

«Βιβλία του γνωστού Τσιτσιλιάνου, με αναρχικό περιεχόμενο, κυκλοφορούν στα σχολεία όλης της χώρας, καταγγέλλει με ερώτησή του στη Βουλή ο βουλευτής της Ν.Δ. κ. Χάρης Καρατζάς» διαβάσαμε στις αθηναϊκές εφημερίδες.

Αξιέπαινος πράγματι ο ζήλος του φερέλπιδος βουλευτή. Πότε πρόλαβε, τότε έφαξε όλα τα σχολεία της χώρας για ν' ανακαλύψει τα «αναρχικά» πονήματα του Γ. Τσιτσιλιάνου, ένας θεός ξέρει. Βέβαια, τα «αναρχικού περιεχόμενου» κατά τον κ. Καρατζά βιβλία, είναι για οποιονδήποτε άλλο αθώα φροντιστηριακά βιβλία Χημείας, αλλά τι πειράζει; Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος πάνω απ' όλα... Πολύ φοβόμαστε όμως, ότι στη συζήτηση της ερωτήσεως ο κ. Καρατζάς θα κολληθεί στον τοίχο, όταν ο Υπουργός Παιδείας θα του θυμίσει με υπερφάνεια ότι ο «γνωστός» απολύθηκε από το μεταλυκικό κέντρο όπου δούλευε, μόλις αποκαλύφθηκε ότι

ήτο... συμμαθητής στο Γυμνάσιο του φοβερού Κρυστάλλη...

Κ.Β.

Λεβεντιά ο Βαγγέλης... πριν χρόνια

Μπορεί ο υπουργός εργασίας απ τις 13 Σεπτεμβρίου κιόλας να 'χε προαναγγείλει την πολιτική «πυγμής» της κυβέρνησής του, μπορεί σήμερα να υλοποιεί αυτή την κατεύθυνση, αλλά κατά την «περί τρομοκρατίας» (11.10) συζήτηση στη βουλή παραδέχτηκε ευθαρσώς ότι είχε πει καλύτερα σε δικαστήριο: «Ε! τέτοιο κράτος, στο διάολο». Και μάλιστα σεμνός και τίμιος, απαντώντας στους δεξιούς βουλευτές που τον κατηγορούσαν για υποστήριξη «αναρχικών - τρομοκρατών» σαν δικηγόρος, τόνισε: «Ήταν η εποχή κατά την οποία πράγματι λειτουργούσε αυταρχική αστυνομία, αυταρχικό κράτος, αυταρχική νομοθεσία». Τώρα βεβαίως, αν του 'ρθει έξω απ' το υπουργείο κάνας άνεργος και του φωνάξει: «στο διάολο τέτοιο κράτος!» Τι θα, τον κάνει; Θα τον στείλει στον Παγόροπουλο; Και αν δεν είναι μέλος του ΠΑΣΟΚ;

Προφανώς... θα του λειτουργήσει μια μη αυταρχική νομοθεσία, ίσως και μια αντιαυταρχική διμοιρία ΜΕΑ...

Δ.Τ.

λουθησε, ξεχάστηκε η λιτή ειδηση της Ελευθεροτυπίας: «Για «λόγους διαφωνίας» παραιτήθηκε από μέλος της Τριμελούς Γραμματείας της Ν.Ε. του ΠΑΣΟΚ Ρεθυμνίου, ο καθηγητής κ. Ολυμπίος Δαφέρμος». Συμπληρώνουμε: Εκτός από την Τριμελή Γραμματεία ο Ολυμπίος Δαφέρμος αποχώρησε και από το ΠΑΣΟΚ. Ετοι ο κ. Κ. Ααλιώτης είναι πλέον το μόνο μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής του Πολυτεχνείου που ανήκει οργανωτικά στο ΠΑΣΟΚ. Μερές που 'ναι... ■ Στην πορεία των Αθηνών (6.10) για τον δικαζόμενο Δ. Ντε Καρβάλιο έκανε εντυπωση η συμμετοχή «αριστερών» οργανώσεων του ΠΑΣΟΚ. Μαζί με τους εξωκοινοβουλευτικούς και τους αντιε-

ξουσιαστές και με μερικές διμοιρίες ΜΕΑ-τζήδων για προστασία, οι ολιγοί Πασκοί έφτασαν μέχρι την Πορτογαλική πρεσβεία φωνάζοντας: «Λευτερία στο σύντροφο Καρβάλιο». Κάτω απ' το έκπληκτο βλέμμα των νεαρών αστυφυλάκων καθώς πρέπει μεσοκοι κυρίοι του κυβερνώντος κόμματος υπήσαν τη γροθιά τους θυμωμένοι. Αργότερα και ενώ η πορεία επεστρεφε προς τα Προπυλαία του Πανεπιστημίου, διασχίζοντας το Κολωνακί, τα πανώ του ΠΑΣΟΚ ορθώς απεχώρησαν θα ταν υπερβολή να ακολουθήσουν τον αριστρισμό στο συνθημα «Βραστούς - Βραστούς θα φάμε τους αστούς». Η δε συμμετοχή των «Ρηγάδων» ήταν τυπική αφού όπως

μας διαβεβαίωσαν τους είχαν πειράξει τα κινεζικά φαγητά... στο φεστιβάλ τους. ■ Ένα νεο περιοδικό προστεθηκε στο χώρο του εναλλακτικού (ή ανωδοξού) τυπου λεγεται Σοννογ με υποτιτλο «διαδρομες στο κοινωνικο αρχιπελαγος». Αν ήταν να ξεχωρίσουμε το «πιο τίμιο» θα διαλέγαμε ανεπιφύλακτα τη μορφή του. Και οπωσδήποτε στο εξωφυλλο υπαρχει η απαραιτητη γυναικα, εστω και σε συνθεση με τετραχρονο κινητηρα. ■ Αθανατο Ποντικι εχεις δικιο «Ο Νάτσινας Ζει!...» Ο Σχολιαστής τον πεθανε για εκδίκηση. Μην ξεχνате οτι μας ειχατε πεθανει παλιότερα τον Αλτουσερ Σημειώσατε Χ. ■ Εκεινη η γοητευτικη πρόταση του

ΚΚΕ (εσ) να δοθει στη δημοσιότητα ο καταλογος των χαφιεδων της ΚΥΠ, των τελευταίων 25 χρονων μας βρισκει απολυτα συμφωνους. Αν μαλιστα το Κομμα μας αποκαλυπτε την τακτικη του, ισως να το παλευσαμε μαζί! ■ Ανεξαρτητοι αριστεροι συνδικαλιστες στις τραπεζες με ικανοποιητικη ήδη παρουσια, υποδηλωνουν πιο αποτελεσματικα τη διαφορετικη τους παρουσια με την εκδοση ενός καλου εντυπου λεγεται «μια αλλη Αποψη». Ομως τοςες ιδεες για τον τιτλο του, γιατι να απορριφθουν για εναν τόσο επιπεδο. Χαθηκε ενος τιτλος οπως «ακαλυπτη επιταγη» η «το διαμαρτυρημενο γραμματιο» η τελος παντων «η ωραια γλαδισια».

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΑΦΕΝΤΙΚΟ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΣΥ ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΣΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟ, ΔΥΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ, ΚΙ ΕΜΕΝΑ Μ' ΕΧΕΙΣ Μ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΦΟΡΕΜΑ, ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΩΡΑ.

Η ΧΑΜΕΝΗ ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΝΤΑΙΖΗΣ ΚΑΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥ

ΕΙΧΕ ΑΡΧΙΣΕΙ να βραδιάζει. Το ρολόι στο κομοδίνο έδειχνε Παρασκευή 11 Οκτωβρίου επτά και πέντε... Ο Γιώργος Αρατζαφέρης σηκώθηκε από το κρεβάτι του άκεφος. Φόρεσε τις παντόφλες του και πήγε στην κουζίνα να φτιάξει καφέ. «Όλο με το AIDS... και την ΚΥΠ... αίσχος...» μουρμούρισε. «Να μην ασχολείται ο τύπος με τίποτε άλλο...» και είμαστε όλοι πράκτορες και ομοφυλόφιλοι...» Ένωθε ναυτία. «Εδώ υπάρχουν τόσα ουσιαστικά προβλήματα, ο πληθωρισμός... η ανεργία... και...» Δεν πρόλαβε όμως να ολοκληρώσει τη σκέψη του γιατί χτύπησε το τηλέφωνο. Με αργές νυσταγμένες κινήσεις έφτασε στο σαλόνι. Δεν πρόλαβε καλά καλά να το σηκώσει και άκουσε μέσα από ένα γυναικείο αναφιλητό... «Γιώργο... εσύ;» Το μυαλό του Αρατζαφέρη κινήθηκε αστραπιαία. Αυτή η φωνή κάτι του θύμιζε! Ναι... τώρα θυμήθηκε... ήταν η Δραχμή Κατακουζηνού... η Νταίζη του παλιού καλού καιρού... Το αναφιλητό είχε γίνει κλάμα. «Νταίζη παιδί μου, τι κάνεις;» είπε ψυχραιμία ο Αρατζαφέρης. «Όμως η Δραχμούλα Κατακουζηνού δεν άντεχε άλλο... Τα γοερά κλάματά της είχαν γίνει λυγμοί. «Τα 'χασα όλα... ακόμα και την τιμή μου... Έχω ανάγκη να σε δω...» ακούστηκε η σπαραχτική φωνή της μέσα στο τηλέφωνο. Ο Αρατζαφέρης ξαφνιάστηκε. Σχεδόν τα 'χασε... «Σε περιμένω...» ψιθύρισε και έκλεισε το τηλέφωνο. Μια Μεγάλη Παρασκευή στη ζωή του Γιώργου Αρατζαφέρη είχε αρχίσει... Κάθισε στη μεγάλη αναπαυτική πολυθρόνα και άναψε το πούρο του περιμένοντας την αναπάντεχη επίσκεψη. Είναι αλήθεια ότι του 'φερνε τόσες νοσταλγίες από το παρελθόν... Ξενύχτια... φαγοπότια... ταξίδια... αυτοκίνητα... κότρες... Είχαν περάσει κάποτε οι δυο τους τόσο ωραία... τόσο όμορφα...! Και τι δεν είχαν

κάνει... Ελβετία... Παρίσι... Λονδίνο... Μετά την έχασε. Πέρασε σ' άλλα χέρια... Η Δραχμή Κατακουζηνού... η Δραχμούλα η άπιαστη... η μικρούλα Νταίζη για τους φίλους της... ένας αληθινός θρύλος...!

Χτύπησε το κουδούνι. Ο Γιώργος Αρατζαφέρης σηκώθηκε ψυχραιμία, καταλάβαινε όμως ότι είχε τρακ... και πώς να μην έχει; Θα συναντούσε την πιο πολυπόθητη γυναίκα. Τη γυναίκα που όλοι θέλησαν έστω και για μια μόνο βραδιά... Άνοιξε την πόρτα. Ναι ήταν εκείνη... Χλωμή, σχεδόν κίτρινη... αδύνατη... εξουθενωμένη...

«Νταίζη...» ψέλισε σχεδόν ο Αρατζαφέρης. Τα μάτια της ήταν κόκκινα. Μόλις που περπατούσε. Σωριάστηκε στον καναπέ. Είχε χάσει όλη της την έλξη... Ήταν αγνώριστη. Της πρόσφερε ζεστό καφέ. «Χαλάρωσε αγάπη μου... και μίλησέ μου...» είπε εκείνος με τη βαθιά γεμάτη ηρεμία και αυτοπεποίθηση φωνή του. «Ναι, Γιώργο... θα σου τα πω όλα...» Έτσι χαλαρωμένη στον καναπέ η Δραχμή Κατακουζηνού άρχισε να διηγείται την παράξενη ιστορία της.

«Τον γνώρισα πριν τέσσερα περίπου χρόνια. Ένα όμορφο, μεθυστικό βράδυ στο «Περιβόλι τ' Ουρανού» στην Πλάκα. Χόρευε ζεϊμπέκικο... Με κοίταζε στα μάτια... Ανατρίχιασα... Όταν άρχισε να μου μιλάει ένιωσα υπνωτισμένη... «Με λένε Αντρέα...» μου είπε και με πήρε στα χέρια του. Μαγεμένη του παραδόθηκα. Στην αρχή με ρώταγε για το παρελθόν μου. Νόμισα από ενδιαφέρον... αργότερα κατάλαβα το βίτσιό του... Κάθε βράδυ μ' έβαζε να του διηγηθώ τι μου έκαναν οι προηγούμενοι... τον διηγείρε πολύ... είναι αλήθεια ότι στην αρχή και εμένα μου άρεσε... περάσαμε μερικά αξέχαστα βράδια. «Είσαι καμένη γη... αλλά εγώ θα σε αλλάξω... μαζί θα ανακα-

λύσουμε νέους δρόμους...» μου 'λεγε και με έπαιρνε στην αγκαλιά του. Όσπου κάποια μέρα μου 'πε ξαφνικά. «Νταίζη, καλύτερα να το μάθεις από μένα... Είμαι παντρεμένος... πρέπει προσωρινά να διακόψουμε... για λίγο... όμως μη στενοχωριέσαι... έχω φροντίσει...» Έτσι γνώρισα το φίλο του τον «Τσάρο». Ένα σκληρό τύπο από τον αμερικάνικο υπόκοσμο... Αυτός από την πρώτη στιγμή άρχισε να με δέρνει... «Είσαι προβληματική» μου 'λεγε κάθε τόσο... Ήταν σαδιστής... Μετά με κοινωνικοποίησε... Έτσι, έχασα και όση τιμή μου είχε απομείνει. «Μη στενοχωριέσαι προβληματικούλι μου... η στενωπός είναι μικρή... σ' ένα χρόνο όλα θα έχουν περάσει...» μου υποσχόταν. Ο χρόνος όμως πέρασε, αλλά τίποτα... Τότε άρχισε άλλο παραμύθι. «Δεν είσαι ανταγωνιστική... Οι φιλικινέζες είναι καλύτερες και φθηνότερες... άσε που αν σε στείλουμε στην Ευρώπη δεν σηκώνει κανένας μάτι να σε δει... Τρως περισσότερα από όσα παράγεις...» Έτσι μου δημιούργησε το κόμπλεξ της ηλικιωμένης κόρης. Αν εξαιρέσεις μερικά βράδια στον Αστέρα όλα στη ζωή μου ήταν μαύρα. Όσο όμως πλησίαζαν οι εκλογές του Ιούνη, άρχισα πάλι να βλέπω τον Αντρέα και μου φερόταν όπως πάντα τρυφερά... «Θα 'ρθουν καλύτερες μέρες», έλεγε. Μάλιστα το «Economist Play-Boy» μου ζήτησε να φωτογραφηθώ γυμνή στην Ακρόπολη... Όταν τον ρώτησα μου είπε: «Δεν έχω αντίρρηση... αρκεί οι φωτογραφίες να είναι καλλιτεχνικές... Και το κείμενο που θα τις συνοδεύει να το γράψει ο 'Ακης...» Έτσι κερδίσαμε τις εκλογές του Ιούνη. Καταλαβαίνεις χαρές... «Νταίζη, είσαι η... Ζωΐτσα μου... Τι θα γινόμουν χωρίς εσένα;...» μου 'λεγε γεμάτος γλίσκα ο Αντρέας. Μάλιστα ο φίλος του ο Λιάνης μια ημέρα δεν συγκρατήθηκε και μου λέει «Κάβλα μου!» ο πρόστυχος...

«Άξιον εστί το σώμα σου και η ψυχή σου...»

Όμως οι ξενοιαστες μέρες πέρασαν γρήγορα. Στο ταξίδι μας στη Θεσσαλονίκη άρχισα να καταλαβαίνω τον αληθινό χαρακτήρα του Αντρέα... Πόσο υπολογιστής ήταν... και πόσο με υποτιμούσε... Αλλά ήταν πλέον αργά... Όταν γυρίσαμε στην Αθήνα με γνώρισε σ' έναν άλλο αδιστακτο φίλο του. Ένα Σημίτη ιδιοκτήτη Χαμάμ στην οδό Ξούθου... Αυτός ήταν που με έριξε στην πισίνα με τα μικρά αγοράκια... Τον παρακάλεσα... τον ικέτευσα... «Μη με υποτιμάς τόσο πολύ...» Στάθηκε αμετάπαιστος. «Αντί να διολισθαίνεις στο βούρκο μόνη σου σιγά σιγά καλύτερα έτσι...» απάντησε σκληρά.

Ο Γιώργος Αρατζαφέρης είχε συγκινηθεί... Η τραγική περικέτεια της Δραχμής Κατακουζηνού τον είχε σοκάρει... «Τον καλιάνθρωπο... τι έκανε στο κορίτσι...» Σφύριξε μέσα από τα δόντια του και έσφιξε τις γροθιές του. Η Νταίζη τον κοίταζε στα μάτια. «Γιώργο μου θέλω να μου υποσχεθείς κάτι...» «Ο,τι θέλεις...» είπε εκείνος αποφασιστικά. «Να με βγάλεις στο εξωτερικό... να φύγω... και ας με μετατρέψεις σε ό,τι θέλεις...» ψέλιξε η εξουθενωμένη Δραχμούλα.

«Στρατηγέ μου, πιάσαμε στο Αεροδρόμιο του Ελληνικού έναν τύπο που έχει στη βαλίτσα του 500 χιλιάδες δολάρια... και παριστάνει τον τρελό...»

«Δηλαδή τι λέει;» ρώτησε ο Μποσινάκης.

«Ισχυρίζεται ότι στη βαλίτσα του δεν είχε δολάρια, αλλά την Νταίζη Κατακουζηνού...!!!»

«Καλά ταγματάρχα μην ανησυχείς... ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι είναι ο άνθρωπος...» συμπλήρωσε ο στρατηγός με φλέγμα και έκλεισε το τηλέφωνο... Παν-Παν

ΧΩΡΙΣ ΝΑ 'ΧΟΥΝ ΚΡΙΘΕΙ τα περισσότερα απ' τα εκκρεμή ζητήματα, που έθεσαν στην ελληνική κοινωνία τα νέα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης, η υπόθεση αυτή θα πυροδοτήσει πολιτικές, ιδεολογικές και οργανωτικές ανακατατάξεις, στο συνδικαλιστικό κίνημα, στην οργάνωση του ΠΑΣΟΚ αλλά πιθανότατα και στην πολιτική σκηνή. Απροσδιόριστου βέβαια μεγέθους. Ενώ στην τελευταία συνεδρίαση της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ η ηγεσία κατακεραύνωσε όσους τολμούσαν να μιλούν για κρίση στην κοινωνία και πολύ περισσότερο για «κρίση στο κίνημα», ενώ ο «λοχίας» Παγορόπουλος δήλωνε: «Αν καλούσε ο Πρόεδρος ή το Ε.Γ. τους διαγραφμένους θα 'ταν σαν να θεσμοθετούσε τάσεις μέσα στο ΠΑΣΟΚ και αυτό θα 'ταν ολέθριο», αντίθετα σήμερα: βρισκόμαστε ενώπιον εκτεταμένης εκτροπής στις εσωκομματικές ισορροπίες, αλλά κυρίως παρακολουθούμε τις πολιτικές εξελίξεις με αυξημένο το ειδικό βάρος των συνδικάτων.

«Όσο η κυβέρνηση επιμένει σε τέτοια μέτρα αγνοώντας τους εργαζόμενους, τόσο θα αποδεικνύεται ότι η σχέση μαζί τους ήταν απ' την αρχή: σχέση εξάρτησης, σχέση ελέγχου. Και επιπλέον η επιβολή μιας ανοιχτής ιδεολογικής τρομοκρατίας με τα διατάγματα των απαγορεύσεων και της ποινικοποίησης των συνδικαλιστικών διεκδικήσεων, θέτει επιτακτικά στο Σ.Κ. την πρόκληση: Να απαντήσει δηλαδή άμεσα, αγωνιστικά έξω απ' τις κομματικές σκοπιμότητες για το συμφέρον των εργαζομένων, αντλώντας τη δύναμη του απ' αυτό...»

Να η άποψη, προς τον «Σχολιαστή» του αντιπροέδρου του Ε.Κ.Α., Νίκου Αρώνη. Στο κέντρο του ενδιαφέροντος πλέον, οι εξελίξεις μέσα στα συνδικαλιστικά όργανα. Απ' τη μακαριότητα και τις γραφειοκρατικές παρεκκλίσεις τους και από τους κομματικούς ανταγωνισμούς, αιφνης, ανακατατάξεις κινητοποιήσεις ιδεολογικοπολιτικές ζυμώσεις.

Η ομολογία του υπουργού Εθνικής Οικονομίας κ. Σημίτη πως: «κανένας δεν ισχυρίστηκε ποτέ ότι έγινε σοσιαλισμός, καπιταλιστική είναι η οικονομία μας», μπορεί να εφησυχάζει τα μικροαστικά και τα άλλα συντηρητικά στρώματα που εκπροσωπούνται απ' το ΠΑΣΟΚ, καθώς και το ίδιο το κεφαλαιοκρατικό σύστημα, αλλά έχουν «μικρή επιτυχία» προς τους εργάτες και εργαζόμενους. Και είναι σχετικά απλό να το αντιληφθούμε απ' την έκταση της «ανταρσίας». Εκείνο που μένει απ' τη «δέσμη των μέτρων σταθεροποίησης» για άλλη μια φορά είναι η αδηφάγος προδιάθεση του αστικού κράτους να φορολογήσει και να περικόψει τα εργατικά και τα άλλα χαμηλά εισοδήματα. Και αυτό δεν κρύβεται πλέον, πίσω απ' τις «εθνικές προτεραιότητες της οικονομίας μας».

Ο συνδικαλισμός έχει μια δικιά του λογική, μια ανυποχώρητη ικανότητα όταν νιώθει την δυσφορία της βάσης του ή όταν αισθάνεται τον αποκλεισμό απ' τα επιτελεία της εξουσίας (κράτος-εργοδοσία), να ανθίσταται.

Το ΠΑΣΟΚ σαν κόμμα είχε επιβάλλει στις εργατικές οργανώσεις του την ιδέα: «των θυσιών με προοπτική το σοσιαλιστικό όραμα», την αναπτυξιακή δηλαδή λογική, όπου κεφάλαιο και εργασία θα συμπορεύονταν αρμονικά. Η θεωρία της «πίτας» (εθνικό προϊόν) που θα μεγαλώσει και άρα και οι φτωχοί θα πλουτίσουν, απέκρυψε τις μόνιμες ταξικές διακρίσεις και αντιθέσεις και θεωρούσε κάθε διεκδίκηση των λαϊκών στρωμάτων, «συντεχνιακή εκδήλωση».

Σήμερα οι συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ, αυτοί οι ίδιοι που «πίστεψαν» στο άρθρο 4 που «έσπασαν» απεργίες για να μη «ζανάρθει η δεξιά», είναι αυτοί που δηλώνουν ότι: «εκείνοι που πήραν την πρωτοβουλία της διαγραφής μας, ομολογούν (εννοούν: την εγκατάλειψη των στόχων της αλλαγής) έμμεσα με τα μέτρα ανοιχτής καταστολής που υιοθετήσαν σε βάρος των συνδικαλιστικών ελευθε-

Πάρτε όλοι τα μέτρα σας

ριών και δικαιωμάτων...» (Απ' την κοινή δήλωση των «8»).

Σ' αυτό το κλίμα ξεσπούν οι απεργίες και τίθεται θέμα μομφής στον ηγέτη της «επίσημης» ΠΑΣΚΕ και πρόεδρο της ΓΣΕΕ Ραυτόπουλο και βέβαια θέμα αλλαγής του προέδρου. Υπολογίζεται ότι πάνω από 70% των μελών της ΠΑΣΚΕ πανελλαδικά τάσσεται με την «αγωνιστική πτέρυγα» των «8».

Αυτό ερμηνεύει το πάγωμα των διαγραφών από πλευράς Ε.Γ. και Προέδρου. Διότι κάθε τέτοια κίνηση θα σημαίνει στην καλύτερη περίπτωση ένα πογκρόμ 500 διαγραφών συνδικαλιστών (για λόγους μη υλοποίησης γραμμής) και φυσικά θα θέσει θέμα επανοικοδόμησης των εκατοντάδων οργανώσεων που θα 'χουν διαλυθεί. Και αν σκεφτεί κανείς τις απόψεις και τις παραιτήσεις από τις Νομαρχιακές Επιτροπές, τότε μια μαζική αντιπολιτευτική τάση είναι σίγουρο ότι διαπερνά κάθετα ολόκληρη την οργάνωση.

Όμως το μάζεμα και η «επαναδιαπραγμάτευση» δεν είναι χαρακτηριστική κίνηση μονάχα της ηγεσίας, που έτσι κι αλλιώς θέλει να κρατήσει καθυστέρηση στους «αντάρτες», αλλά και οι «8» αποφεύγοντας να ανοιχτούν προς τις άλλες δυνάμεις της αριστερής αντιπολίτευσης, ΕΣΑΚ, ΑΕΜ, νιώθουν τα «αδιέξοδα» της μοναξιάς τους. Αν και διαθέτουν τις δυνάμεις τους στις κατά τεκμήριο ισχυρές συνδικαλιστικές οργανώσεις: ΟΤΟΕ, ΟΒΕΣ, ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ, ΑΔΕΔΥ, ΟΜΕ-ΟΤΕ, κλπ και σε δεκάδες εργατικά κέντρα, προτιμούν μια μάχη οργανωτικών ανατροπών στα ανώτατα κλιμάκια και περάσματος της πλειοψηφίας της ΠΑΣΚΕ στα χέρια τους, παρά επί του παρόντος, την ανοιχτή σύγκρουση με την κυβερνητική πολιτική.

«Σε καμιά περίπτωση δεν διαφωνήσαμε με τη συνολική πολιτική του ΠΑΣΟΚ», σπεύδουν να δηλώσουν οι «8», για να κερδίσουν τις εντυπώσεις και να διαμορφώσουν την Αριστερή πτέρυγα μέσα στο κόμμα.

Παρ' ότι οι της ΕΣΑΚ και του ΑΕΜ πιέζουν στη συνολική καταδίκη και στη δική τους ανάδειξη σε πόλο της αριστερής αντιπολίτευσης, κατά τη γνώμη του Νίκου Αρώνη, που προέρχεται απ' το ΚΚΕ εσ. — ΑΕΜ και μετά τα τελευταία συνέδρια των ΟΒΕΣ και ΕΚΑ συνεργάστηκε, ως ανεξάρτητος, με την ΠΑΣΚΕ, τα πράγματα είναι διαφορετικά:

«Οι τάσεις εμφανίζονται τώρα. Η προηγούμενη μονολιθική και δογματική πολιτική διαδικασία μέσα στο ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να κρατήσει το κίνημα στην παλιά του ενότητα. Μετά την οριστική συντηρητική στροφή της ηγεσίας του, είναι δύσκολο να κρίνει κανείς το μέλλον της οργάνωσης, ιδιαίτερα στους εργατικούς χώρους».

Και συνεχίζει σ' αυτοκριτικούς τόνους:

«Οι παρατάξεις στο παρελθόν έμειναν προσκολλημένες στις κομματικές γραμμές και στη λογική των «αριθμών». Ο κυβερνητικός και ο κομματικός συνδικαλισμός έχουν εγκλωβίσει τους εργαζόμενους. Η κατάσταση του Σ.Κ. δεν είναι αυτή που οραματιστήκαμε. Παράδειγμα η σημερινή κατάσταση ολιγοπωρίας της ΓΣΕΕ (Ραυτόπουλου). Ένας συσχετισμός π.χ., της αναμέτρησης του '76 για την 330, κινητοποίηση απ' τα «κάτω», με την ταρινή φυσιογνωμία του κινήματος... είναι χρήσιμος».

Αλλά όσο προχωρά η κουβέντα γίνεται πιο συγκεκριμένη και φτάνει σε αποκαλυπτική πρόταση, ανάδειξης νέου συνδικαλιστικού αριστερού πόλου:

«Μόνο μια αγωνιστική τάση, μια συνολική πρόταση των εργαζομένων, θα 'ναι η σίγουρη πορεία για Σ.Κ. Έξω απ' τις ιντριγκες της κορυφής και της κομματικής συναλλαγής, υπάρχει έδαφος για τη συγκρότηση ΝΕΑΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ. Με τους «8» της ΓΣΕΕ, με τις εκατοντάδες στελέχη που απομακρύνονται εκ των πραγμάτων απ' το ΠΑΣΟΚ,

ΔΥΟ ΠΡΑΓΜΑΤΑ είναι σίγουρα για τα μέτρα οικονομικής πολιτικής που άρχισε να αναγγέλλει η κυβέρνηση το μήνα που πέρασε: πρώτο ότι οι κύριες κατευθύνσεις τους ήταν από καιρό γνωστές, και είχαν μάλιστα διαφημιστεί για ένα τετράμηνο —από τον Μάιο όταν δημοσιεύτηκε η έκθεση Χαλικιά— και δεύτερο ότι δεν αποτελούν κανένα είδος «αναπτυξιακής πολιτικής», αλλά απλώς μέτρα εξοικονόμησης πόρων για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης επιδείνωσης των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας.

Παρ' όλ' αυτά όμως δεν έχει γίνει αρκετά σαφές σε ποια δυναμική εντάσσονται αυτά τα μέτρα σ' ό,τι αφορά τη μεσοπρόθεσμη εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών και άρα της κοινωνικής πραγματικότητας που εξαρτάται απ' αυτά. Εξάλλου η κυβερνητική προπαγάνδα και όλοι οι πολύχρωμοι αναλυτές του συνθήματος «καταναλώνουμε περισσότερα απ' όσα παράγουμε», κάνουν φιλότιμες προσπάθειες για να παρουσιαστούν τα προβλήματα με τη στατική μορφή ενός «οικογενειακού προϋπολογισμού», και όχι με βάση την αδυσώπητη δυναμική ενός διεθνούς καπιταλιστικού συστήματος σε συνεχή αναδιάρθρωση, και πάντοτε σε κρίση.

Η διεθνής οικονομική συγκυρία, και πιο συγκεκριμένα ο τρόπος με τον οποίο η ελληνική οικονομία εντάχθηκε στον τελευταίο καπιταλιστικό κύκλο, έχουν την καθοριστική σημασία. Είναι πλέον διαπιστωμένο ότι πηγαίνουμε προς μια επιβράδυνση της παγκόσμιας ανάκαμψης, και ίσως προς μια νέα ύφεση, με αποτέλεσμα να βρισκόμαστε σε μια περίοδο επιβράδυνσης της επέκτασης του διεθνούς εμπορίου και όξυνσης του διεθνούς ανταγωνισμού. Πρόκειται προφανώς για περίοδο όχι ιδιαίτερα ευνοϊκή για ένα «δυναμικό» εξαγωγικό προσανατολισμό της οικονομίας. Αυτό όμως που επιπλέον συμβαίνει είναι ότι τα τελευταία 3-4 χρόνια έχει επιδεινωθεί αισθητά η ελληνική θέση στη διεθνή αγορά: τη στιγμή που στις περισσότερες χώρες της Ε.Ο.Κ. εφαρμόζονταν μια πολιτική επενδύσεων και απολύσεων που οδήγησε σε σημαντικές αυξήσεις της παραγωγικότητας και εξίσου σημαντική αύξηση της ανεργίας, η ανεργία αυξανόταν στην Ελλάδα χωρίς αντίστοιχες αναδιαρθρώσεις της παραγωγικής μηχανής. Ανεργία και στις δύο περιπτώσεις, αλλά για τους εργαζόμενους στην Ελλάδα, υπάρχει επιπλέον και η ανάγκη για συνεχή υποτίμηση της εργατικής τους δύναμης για να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων σε μια ανοιχτή διεθνή αγορά.

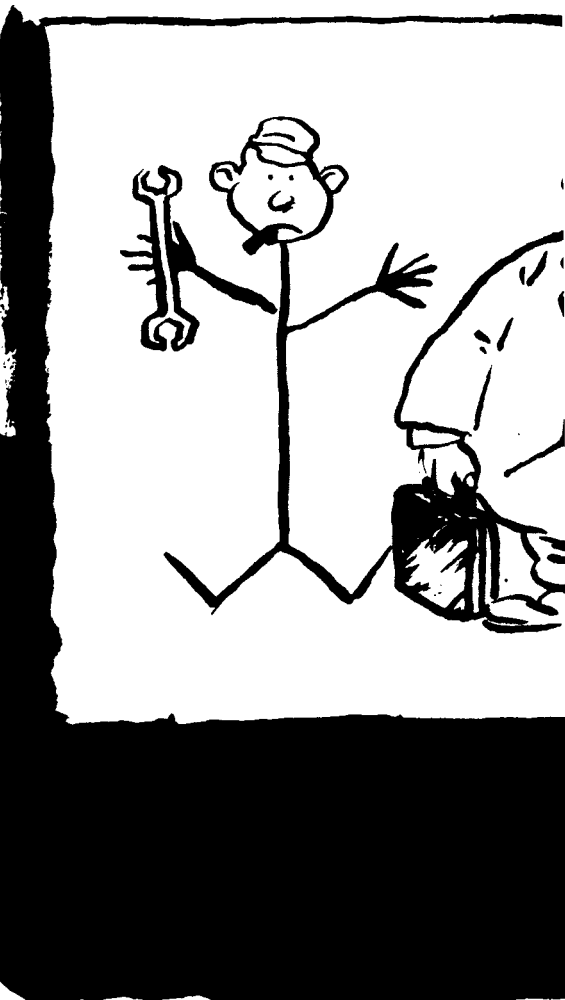
Ενώ βέβαια επιβεβαιώνεται πανηγυρικά αυτή η πορεία, ο Παπανδρέου μιλάει για σταθερότητα της οικονομίας (ενώ δηλαδή υποτιμάται η δραχμή και αποδεσμεύεται η όποια αναπροσαρμογή των αμοιβών από τον εισαγόμενο πληθωρισμό, δηλαδή από τις επιπτώσεις για τις τιμές των συνεχών υποτιμήσεων). Δανείζεται όμως αυτό τον όρο από τις φαινομενικές επιπτώσεις που είχαν το 1983 η υποτίμηση και ο ετεροχρονισμός της Α.Τ.Α., που συνέβαλαν πράγματι στην ανατροπή της πτώσης του εγχώριου προϊόντος και της βιομηχανικής παραγωγής. Στο διάστημα που μεσολάβησε όμως η Ελλάδα απέκτησε τα βασικά χαρακτηριστικά της υπερχρεωμένης χώρας: όχι μόνο το σχετικά υψηλό εξωτερικό χρέος (γύρω στα 13 δις δολάρια), αλλά και την αδυναμία διατήρησης, έστω, του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων χωρίς να πέφτουν οι εξαγωγές και να αυξάνονται οι εισαγωγές, δηλαδή χωρίς τελικά να αυξάνεται το χρέος.

Οι διαστάσεις του προβλήματος αποκαλύφθηκαν στην πραγματικότητα μέσα στο 1985. Με ένα ρυθμό μάλιστα που δεν έχει ακόμα επηρεαστεί αποφασιστικά από την εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας. Αυτό βέβαια σημαίνει ότι μια

Η ΣΤΟΥΣ ΤΟΥ

ύφεση για παράδειγμα των δυτικών οικονομιών θα οδηγούσε —σύμφωνα με τη λογική της κυβερνητικής πολιτικής— σε τραγικά μέτρα «τόνωσης» των εξαγωγών και συγκράτησης των εισαγωγών για να εξοικονομηθεί το πολύτιμο συνάλλαγμα που χρειάζεται για την «εξυπηρέτηση» του χρέους.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε και το πρόβλημα της ανατίμησης του χρέους που προκαλεί η κάθε υποτίμηση του νομίσματος. Υποτίμηση της δραχμής κατά 15% σημαίνει ανατίμηση του χρέους κατά 17,6% (σε δραχμές). Η προοπτική που συνθέτουν οι παραπάνω διαπιστώσεις δεν είναι δυνατόν να περιγραφεί με ποσοστά ανάπτυξης, αλλά με διαδοχικά μέτρα λιτότητας που εδώ και μερικά χρόνια ούτε οι πιο απαισιόδοξες και κακόπιστες προβλέψεις δεν μπορούσαν να φανταστούν. Γι' αυτό και η πραγματική απειλή

προσαρμογή κανόνες παιγνιδιού

που διαγράφεται στον ορίζοντα δεν είναι απλώς κάποιες «δέσμες» μέτρων λιτότητας, αλλά η αισθητή μείωση του βιοτικού επιπέδου με την προοπτική ενός αδιεξόδου και στο ζήτημα της εξυπηρέτησης του χρέους. Αυτή είναι πλέον η πραγματικότητα για τις «αναπτυσσόμενες» χώρες που έχουν επιχειρήσει να επιζηήσουν στη διεθνή αγορά με πολιτικές τύπου Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Μ' αυτές τις προοπτικές η συζήτηση που γίνεται για το κατά πόσο έχουμε δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ, παραβλέπει τη συνέχεια που υπάρχει στην πολιτική του κυβερνώντος κόμματος, και παρακάμπτει την ανάγκη απεγκλωβισμού των εργαζομένων από τη χωρίς διέξοδο αντιπαράθεση ενός νεοφιλελεύθερου ρεαλισμού, με την απόλυτα δικαιολογημένη ταξική αντίδραση.

Είναι βέβαια αλήθεια ότι τους τελευταίους μήνες κάνει πραγματικά το ίδιο το ΠΑΣΟΚ τη νεο-φιλελεύθερη επανάστασή του. Αλλά αυτή η μετεξέλιξη δεν είναι μόνο συνάρτηση της διάλυσης —στο ΥΠΕΘΟ κυρίως— όλων των μηχανισμών που είχαν δημιουργηθεί για να εφαρμοστεί (πράγμα που δεν έγινε) κάποιος στοιχειώδης προγραμματισμός. Αυτό που κυρίως συμβαίνει είναι ότι χάνουν το κύρος τους με εκπληκτική ταχύτητα όλες οι πολιτικές και τα όργανα παρέμβασης στην οικονομική δραστηριότητα: πρόκειται για μια διαδικασία αναβάθμισης του ρόλου και των απαιτήσεων της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, της λογικής της αγοράς, η οποία συμβαδίζει με την υιοθέτηση της πολιτικής λιτότητας.

Θα ήταν αφελές να πιστεύει κανείς ότι στο επίπεδο της οικονομικής πολιτικής όπως πράγματι εφαρμόζεται σημειώθηκε αλλαγή πορείας. Από την αρχή το ΠΑΣΟΚ δέχτηκε να παίξει το παιχνίδι της διαχείρισης της κρίσης στη διεθνή αγορά και με πρωταγωνιστή την ιδιωτική πρωτοβουλία. Ας μην ξεχνάμε ότι ο βασικός αναπτυξιακός νόμος που υιοθετήθηκε ήταν ο «νόμος περί κινήτρων» 1262/82 που προβλέπει γενναία επιδότηση των ιδιωτικών επενδύσεων, και ότι δεν αμφισβητήθηκε η ένταξη στην Ε.Ο.Κ. παρά το γεγονός ότι οι επιπτώσεις της είχαν προβλεφθεί με μαθηματική ακρίβεια.

Μετά τις εκλογές πολλοί νοστάλγησαν την εποχή Αρσένη, την εποχή του παρεμβατισμού στην οικονομία. Σε ποιο βαθμό όμως αυτός ο παρεμβατισμός αμφισβητήσε στο ελάχιστο την ελεύθερη οικονομία, και σε ποιο βαθμό δεν έστησε αντίθετα ένα ολόκληρο ιδεολογικό οικοδόμημα, που καταρρέει αποκαλύπτοντας τον εκφυλισμό των ιδεών, αλλά και των ανθρώπων;

Η ιδέα του Αρσένη και της τότε κυβερνητικής πολιτικής ότι δε θα καλυφθεί η στασιμότητα των ιδιωτικών επενδύσεων με αύξηση των δημοσίων επενδύσεων φαινόταν βραχυπρόθεσμα αποτελεσματική σε μακροοικονομικό επίπεδο, δεν άγγιζε τη θέση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, και στο κάτω κάτω δεν προέβλεπε και καμία αποφασιστική μετατόπιση πόρων προς το δημόσιο τομέα και τη δημιουργία σημαντικών έργων κοινωνικής ή παραγωγικής υποδομής. Δεν μπορούσε βέβαια να προβλέψει κάτι τέτοιο διότι στο ζήτημα της φορολογικής πολιτικής συνέχισε να χρησιμοποιεί το προϋπάρχον «αντεργατικό» πλαίσιο.

Εξίσου δευτερεύουσα σημασία είχε για την οικονομία της αγοράς η διαμάχη γύρω από τις προβληματικές επιχειρήσεις και τις «κοινωνικοποιημένες» επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

Πέρα από την πολιτική επίθεση που δέχτηκε αυτή η πολιτική —η οποία δεν είχε τίποτα το ιδιαίτερα πρωτότυπο και ήταν αναγκαία για να αποφευχθεί η κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος— από την πλευρά του επιχειρηματικού κόσμου, θεωρήθηκε σε πολλές περιπτώσεις αποτυχημένη από το ίδιο το ΠΑΣΟΚ διότι συνδυάστηκε η προβληματικότητα της θέσης των επιχειρήσεων στην εγχώρια και διεθνή αγορά με μια γραφειοκρατική και πολιτικάντικη διαχείριση πολλές φορές, ή με την άσκηση «επιλεκτικής» κοινωνικής πολιτικής. Αυτό πάντως που απέφυγε το ΠΑΣΟΚ ήταν η δημιουργία ενός μη ιδιωτικού παραγωγικού τομέα με ρητά διατυπωμένα κοινωνικά κριτήρια, και με τη δημιουργία μηχανισμών ελέγχου της διαχείρισής τους από τους εργαζόμενους.

Το μνημείο όμως της περιόδου Αρσένη, είναι αναμφισβήτητη η «κοινωνικοποίηση» των δημόσιων επιχειρήσεων που συνδυάζει με παραδειγματική αρμονία την κοινωνική ιδεολογία με την υποταγή στα ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια και στις «ανάγκες» της ελληνικής καπιταλιστικής οικονομίας γενικότερα. Οι τελευταίες πληροφορίες επαληθεύουν όπως φαίνεται τα όσα είχαμε παλαιότερα γράψει στο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ: η «κοινωνικοποίηση» αυτή, και οι συγκεκριμένες διαδικασίες που έχουν προβλεφθεί δεν είναι παρά ένας τρόπος εμπλοκής των εργαζομένων στη διαχείριση των ελλειμμάτων.

Μια εξίσου χαρακτηριστική αποτυχία της πασοκικής πολιτικής είναι η πολιτική των συνεταιρισμών. Η πολιτική αυτή δεν ήταν δυνατό να επιτύχει όταν το ΠΑΣΟΚ επεδίωξε απλώς την ανάπτυξη της ιδιωτικής επιχειρηματικής δραστηριότητας στην ύπαιθρο, και δεν αντιμετώπισε με ευρύτερη κοινωνική λογική ούτε τα καθαρά εμπορικά κυκλώματα.

Το επιστέγασμα όμως της πολιτικής ΠΑΣΟΚ για το οποίο υπάρχει μια εντυπωσιακή ομοφωνία είναι η αποδοχή της ένταξης στην ΕΟΚ και μέσω αυτής η παραδοχή των «κανόνων του παιχνιδιού» της διεθνούς καπιταλιστικής αγοράς. Η σοβαρότερη ως τώρα (αλλά και για το μέλλον) επίπτωση αυτής της επιλογής, δεν είναι η «κρίση της ελληνικής βιομηχανίας», δηλαδή κάτι που αφορά το κεφάλαιο, αλλά η διαμόρφωση από την αστική τάξη —εξαγωγείς βιομηχανούς και εισαγωγείς εμπόρους— και από την κρατική πολιτική, μιας στρατηγικής που βασίζεται στην άνοδο της ανεργίας και στη συνεχή υποβάθμιση της αξίας της εργατικής δύναμης. Η ταχύτητα με την οποία το ΠΑΣΟΚ προσαρμόστηκε στη λογική της διεθνούς ανταγωνιστικότητας δε δείχνει βασικά το μέγεθος του οππορουνισμού του αλλά το γεγονός ότι πρόκειται για τη μόνη στρατηγική της αστικής τάξης.

Η επιτάχυνση των οικονομικών εξελίξεων λόγω της πολιτικής λιτότητας, και λόγω της παγκόσμιας συγκυρίας, θα μεταβάλουν σημαντικά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνονται οι συζητήσεις για τα θέματα οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Η συνταγή τύπου Δ.Ν.Τ. μπροστά στην οποία εκστασιάζονται οι υπεύθυνοι της οικονομικής πολιτικής και οι δημοσιογράφοι, θα αποδειχθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα ένα φιάσκο, και το ερώτημα που θα τεθεί θα είναι κατά πόσο αυτή η θεραπεία σοκ έχει εξοντώσει ή όχι τις κινητοποιήσιμες κοινωνικές δυνάμεις. Ως τώρα, με την Α.Τ.Α., την αμερικανική ανάκαμψη και τον Αρσένη, είχαμε κάπως βολευτεί και μπορούσαμε να κάνουμε καταστροφικές προβλέψεις και εύστοχες κριτικές, ζώντας συνάμα με την ψευδαίσθηση της στασιμότητας. Τώρα θα χρειαστεί να κατεβάσουμε και κάποιες ιδέες που να αφορούν εναλλακτικές προτάσεις για το εργατικό κίνημα.

Πάνος Γεωργίου

ΟΤΑΝ ΣΤΑ 1936 το Λαϊκό Μέτωπο στη Γαλλία ανέλαβε τη διακυβέρνηση εφάρμοσε μια νέα πολιτική που είχε πολλά κοινά με το New Deal του Ρούσβελτ. Οι αυξήσεις των μισθών από 7-15%, σε συνδυασμό με τη μείωση της εργάσιμης εβδομάδας στις 40 ώρες και τις πληρωμένες διακοπές, αναμενόταν ότι θα ανέβαζαν την παραγωγή μέσω της αύξησης της ζήτησης. Τον Οκτώβριο του 36 η ίδια κυβέρνηση αναγκάζεται σε υποτίμηση του φράγκου κατά 35%, και αρχίζει να χάνει τη λαϊκή υποστήριξη.

Στα 1982 η κυβέρνηση της Ενωμένης Αριστεράς προχωράει και πάλι στη Γαλλία σε μια πολιτική ενίσχυσης της αγοραστικής δύναμης των μισθωτών, παίρνοντας αυτή τη φορά υπόψη της ότι σε κάθε αύξηση της γαλλικής κατανάλωσης αντιστοιχεί μια πολλαπλάσια αύξηση των εισαγωγών. Βάζει έτσι σαν βασικό της στόχο την κατάκτηση της εσωτερικής αγοράς. Ένα χρόνο μετά στρέφεται σε μία πολιτική λιτότητας, με αποτελέσματα πρωτοφανή πάνω στην αγοραστική δύναμη των μισθωτών, και σε υποτίμηση του φράγκου. Η απόπειρα του ΠΑΣΟΚ να εφαρμόσει μία οικονομική πολιτική παρόμοια στη διάρκεια 1981-1984 φτάνει σήμερα στα ίδια αποτελέσματα: υποτίμηση και λιτότητα. Το κεϋνσιανό «όνειρο» αντικαθίσταται από τον φιλελεύθερο «ρεαλισμό». Οι τρεις ιστορικές εμπειρίες παρουσιάζουν έντονες ομοιότητες: σύμπτωση ή αναγκαστική αποτυχία μιας αριστερής πολιτικής που προσπαθεί να αναδιανείμει το κοινωνικό προϊόν χωρίς να βάζει σε αμφισβήτηση τις καπιταλιστικές σχέσεις παραγωγής.

Με την ανάληψη της διακυβέρνησης από τον Παπανδρέου, η πολιτική αναδιανομής του εισοδήματος είχε αποτελέσματα που αν και δεν είναι καθόλου εντυπωσιακά είναι αναγνώσιμα τόσο στα λογιστικά μεγέθη όσο και στην καθημερινή ζωή. Ήδη στην περίοδο 1976-1981, το κόστος εργασίας στη βιομηχανία, είχε αυξηθεί σημαντικά περισσότερο απ' ό,τι στις ανταγωνιστικές χώρες, αλλά το 1982 η απόσταση μεγάλωσε εντυπωσιακά: τη χρονιά αυτή, πρώτη χρονιά ΠΑΣΟΚικής διακυβέρνησης, οι πραγματικοί μισθοί στον μη αγροτικό τομέα αυξήθηκαν κατά 5,5%. Οι αυξήσεις αυτές σε συνδυασμό και με τις κοινωνικές παροχές, την αύξηση της διάρκειας των διακοπών και τη μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας έχουν να μειώσουν σταδιακά την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της βιομηχανίας της Ελλάδος. Παρόλα αυτά το ωριαίο κόστος εργασίας στην ελληνική βιομηχανία είναι κατά πολύ μικρότερο απ' ό,τι στους κυριότερους ανταγωνιστές της. Είναι το μισό περίπου της Ιταλίας, της Γαλλίας, και της Δανίας, 30% μικρότερο από της Ισπανίας, 50% περίπου από της Βρετανίας και της Ιρλανδίας, 2,5 φορές μικρότερο από της Γερμανίας, 3 φορές μικρότερο από ΗΠΑ κλπ. Οι αυξήσεις των μισθών δεν μπορούν λοιπόν να δικαιολογηθούν από μόνες τους τη μείωση της ανταγωνιστικότητας.

Η μειωμένη ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της ελληνικής βιομηχανίας οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας που αντανakλάται τόσο στο ψηλό κόστος όσο και στη χαμηλή ποιότητα.

Ο καπιταλιστικός καταμερισμός της εργασίας δεν είναι στην Ελλάδα τόσο «βαθύς» όσο στις ηγεμονικές χώρες της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας. Η οργάνωση της εργασίας στους χώρους παραγωγής υστερεί σημαντικά από την αντίστοιχη π.χ. γερμανική ή γαλλική. Ο ελληνικός καπιταλισμός μεταπολεμικά στηρίχτηκε σ' ένα «μικτό» σύστημα εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης που συνδύαζε:

α) τα πλεονεκτήματα των χαμηλών μισθών, της παράνομης εργασίας, της δουλειάς γυναικών και παιδιών, της εργοδοτικής αυθαιρεσίας σε όλους τους τομείς (εξοικονόμηση κεφαλαίου σε βάρος συνθηκών ασφαλείας και υγείας των εργαζομένων, μόλυνση περιβάλλοντος κλπ.), της χαμηλής συνδικαλιστικής συγκρότησης της εργατικής τάξης, της παρουσίας του Κράτους των εθνικοφρόνων και τόσο άλλα.

Απ' το κεϋνσιανό «όνειρο» στο φιλελεύθερο «ρεαλισμό»

β) τα πλεονεκτήματα της εφαρμογής νέων επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων στην παραγωγή, της διεύρυνσης της εσωτερικής αγοράς για βιομηχανικά προϊόντα, καθώς επεκτεινόταν ραγδαία η μισθωτή εργασία κλπ.

Επωφελήθηκε δηλαδή, για να το πούμε με το παλιό καλό λεξιλόγιο του Μαρξ, από το συνδυασμό απόλυτης και σχετικής υπεραξίας. Έτσι, οι ρυθμοί ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού ήταν από τους μεγαλύτερους στον κόσμο μέχρι το 1979. Αν προσθέσουμε σ' αυτά και τους ευνοϊκούς όρους με τους οποίους εντάχθηκε η ελληνική βιομηχανία στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα μεταπολεμικά, αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε ότι το ελληνικό κεφάλαιο δεν είχε λόγους να προχωρήσει σε παραπέρα βάθαιμα του καταμερισμού της εργασίας στο εργοστάσιο, ούτε να ασχοληθεί πολύ με την «επιστημονική» οργάνωση της εργασίας του Τάιηλορ και του Φορντ, ούτε να φροντίσει τη συνολική οργάνωση της παραγωγής με την επιχειρησιακή έρευνα, ούτε να αναπτύξει τα πολυεργαλεία-εύκαμπτα οργανωτικά σχήματα που αναπτύσσονταν την ίδια εποχή στις βιομηχανίες των ενδιάμεσων μέσων παραγωγής στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ.

Μία αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας που θα προερχόταν από ένα τέτοιο βάθαιμα του καπιταλιστικού καταμερισμού εργασίας σήμερα στο εργοστάσιο θα ήταν αρεστή σε όλους — εκτός από τους ίδιους τους εργάτες. Εδώ η διάκριση Δεξιά-Μπλοκ της Αλλαγής δεν έχει κανένα νόημα. Πρόκειται για την «ουδέτερη» ταξικά εισαγωγή «ορθολογικών μεθόδων» στην παραγωγή.

Αλλά τέτοιου είδους αλλαγές δεν γίνονται τόσο σύντομα ιδιαίτερα όταν η ήδη υπάρχουσα διαδικασία της εργασίας βρίσκεται σε κρίση: η μονότονη — επικίνδυνη — αυτοβλακωτική — ανιαρή — στρατιωτικοποιημένη εργασία δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή όταν σαν αντιστάθμισμα υπάρχουν χαμηλοί μισθοί, όταν υπάρχουν δυνατότητες διαφυγής στις ευκαιρίες απασχόλησης που προσφέρει ο τομέας των υπηρεσιών, η αγροτική και η μικρή εμπορευματική παραγωγή. Σ' αυτά να προσθέσουμε και τις δυσκολίες συγκρότησης του συλλογικού εργάτη, δηλαδή ενός κοινωνικού συνδυασμού εργασίας, που να έχει υψηλή απόδοση εργασίας: αγροτική προέλευση πολλών εργατών, διοίκηση επιχειρήσεων στρατιωτικού στυλ, μηχανικοί-επιστάτες, καθυστερήσεις/χαμηλή προσαρμοστικό-

τητα του εκπαιδευτικού μηχανισμού κ.ά.

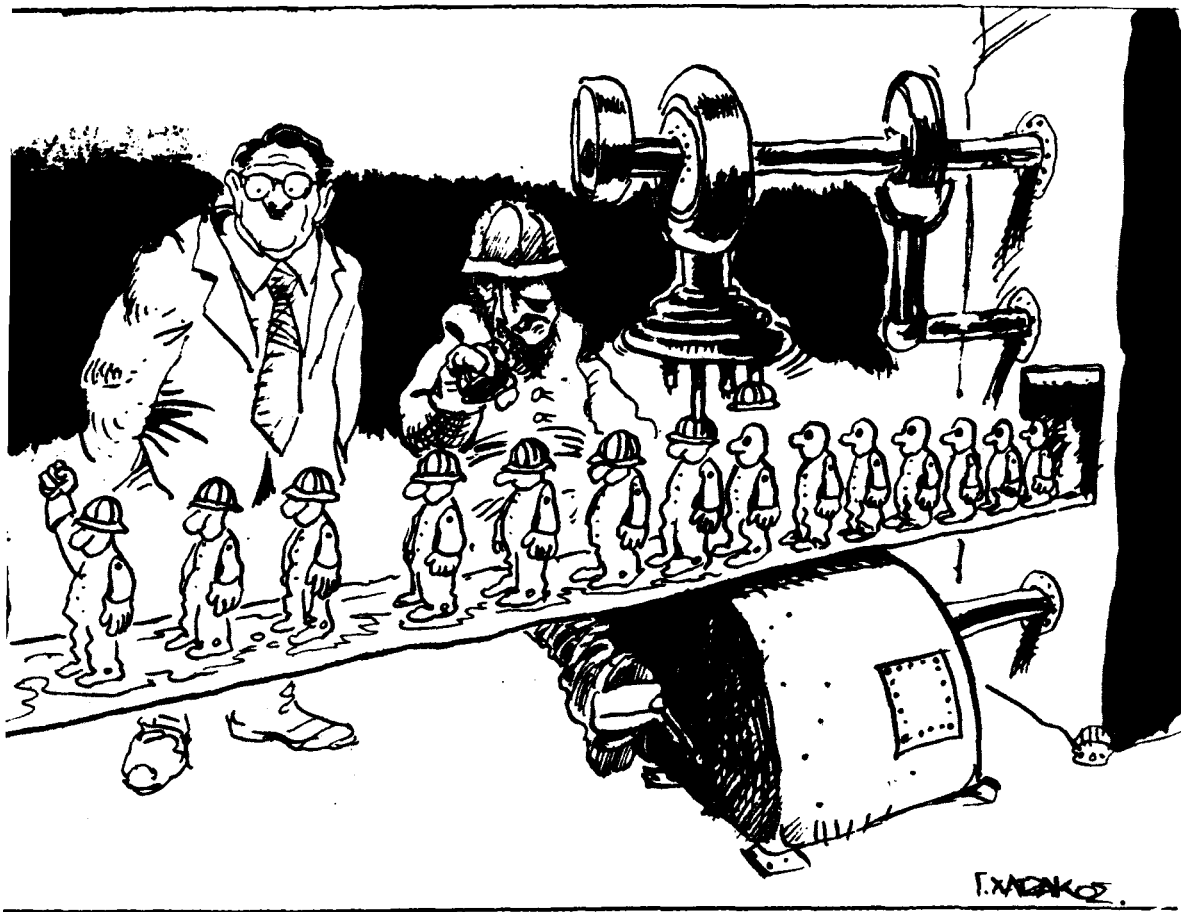
Όλους αυτούς του παράγοντες χαμηλής παραγωγικότητας της εργασίας είναι πολύδύσκολο να τους «χειριστεί» μία κυβέρνηση: ακολουθούν το δρόμο της ιστορίας, δηλαδή της ταξικής πάλης, που δεν συμπίπτει αναγκαστικά — ή μάλλον ποτέ — με τα σχέδια, τα προγράμματα, τα στάδια, τα σενάρια μιας κυβέρνησης. Οι αλλαγές στη μέθοδο εργασίας αν και αποτελούν δυνητικά μία ανεκμετάλλευτη ακόμη πηγή καπιταλιστικού κέρδους δεν φαίνονται να αποτελούν βραχυ-μεσοπρόθεσμα τη «λύση» στο πρόβλημα της χαμηλής παραγωγικότητας της εργασίας στην ελληνική βιομηχανία.

Υπάρχει ένας παράγοντας αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας που δείχνει να είναι πιο «ευκολομεταχειρίσιμος»: οι επενδύσεις και ιδιαίτερα σε νέες τεχνολογίες. Όμως ο νόμος 1262/82 της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ για τις επενδύσεις είχε πενιχρά αποτελέσματα παρ' όλες τις διευκολύνσεις που παρέχει στους επενδυτές.

Οι επενδύσεις δεν γίνονται βέβαια απλά και μόνο επειδή κάποια κυβέρνηση έφτιαξε κάποιο νόμο. Ακόμη και αν υποθέσουμε ότι η «πολιτική βούληση» εξασφαλίζει στο κεφάλαιο σημαντικά κέρδη και διάθεση του προϊόντος μένει το πιο σημαντικό:

Η συσσώρευση του κεφαλαίου χαρακτηρίζεται από κρίσεις υπερσυσσώρευσης είτε μικρές περιόδους κρίσεις όπως π.χ. μεταπολεμικά με τη μορφή κύκλων 7χρονης περίπου διάρκειας ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, και την Ιαπωνία, είτε μεγάλες δομικές κρίσεις που οδηγούν σε αναδιάρθρωση ολόκληρης της κοινωνίας όπως η περίοδος 1870-1914 και η περίοδος μετά το 1970. Κάθε νέα φάση συσσώρευσης του κεφαλαίου αρχίζει με μαζική εισαγωγή νέων επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων στην παραγωγή και τελειώνει με τις ίδιες αυτές γνώσεις να έχουν γενικευτεί και να είναι «αναποτελεσματικές», δηλαδή δεν μπορούν να χρησιμεύσουν στην παραπέρα αξιοποίηση του κεφαλαίου. Όμως αυτή η κίνηση δεν πραγματοποιείται από μόνη της, οι νόμοι του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής δεν εξασφαλίζουν από μόνοι τους κάποια κίνηση: η κινητήρια δύναμη των κρίσεων υπερσυσσώρευσης είναι η πάλη των τάξεων. Πιο συγκεκριμένα, στο τέλος της κρίσης υπερσυσσώρευσης το πέρασμα σε νέες τεχνολογίες η εφαρμογή νέων επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων στην παραγωγή σημαίνει υποκατάσταση εργα-

σίας από λειτουργίες του συστήματος των μηχανών, ενώ ταυτόχρονα οι όροι κάτω από τους οποίους θα εφαρμοστούν αυτές οι νέες γνώσεις δεν αποτελούν ένα τεχνικό δεδομένο και είναι επίδικο αντικείμενο της ταξικής πάλης. Η υποκατάσταση εργασίας δηλαδή από λειτουργίες του συστήματος των μηχανών μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα σε σχέσεις που δεν είναι προκαθορισμένες από τις νέες επιστημονικές και τεχνολογικές γνώσεις: επομένως ούτε το ποιο κομμάτι εργασίας θα υποκατασταθεί, ούτε τελικά ποιες θα είναι οι νέες σχέσεις ανάμεσα στους άμεσους παραγωγούς και τις νέες μηχανές. Ειδικότερα για την αυτοματοποίηση της παραγωγής ξέρουμε ότι σε κάθε καινούριο αυτοματοποιημένο εργαστήριο (ατελιέ) μπορούν να αντιστοιχούν πολλές μορφές οργάνωσης της εργασίας: ανοίγεται έτσι ένα πεδίο ταξικής πάλης μέσα στο εργοστάσιο γύρω από τον έλεγχο-οργάνωση-διεύθυνση της εργασιακής διαδικασίας, που μπορεί να οδηγήσει στην κατάκτηση από την εργατική τάξη στρατηγικών θέσεων μάχης μέσα στην παραγωγή.

Σε τέτοιες λοιπόν εποχές σαν τη σημερινή, για να συνεχιστεί η συσσώρευση του κεφαλαίου πάνω στις καινούριες τεχνολογικές βάσεις δεν αρκεί η νομοθεσία που ξεκαθαρίζει την κρατική μεταχείριση των επενδύσεων, ούτε η δυνατότητα διάθεσης του προϊόντος, ούτε η δυνατότητα κέρδους: απαραίτητος όρος για τις επενδύσεις είναι η αναγνώριση του δικαιώματος του κεφαλαίου να ελέγχει - διευθύνει - οργανώνει την άμεση διαδικασία παραγωγής. Αναγνώριση που πρέπει να εξασφαλιστεί από τη μεριά όχι της κυβέρνησης αλλά της εργατικής τάξης. Όμως, απέχουμε αρκετά από μια τέτοια κατάσταση: η αμφισβήτηση του διευθυντικού δικαιώματος του κεφαλαίου από την εργατική τάξη εκφράζονται είτε ανοιχτά είτε έστω με λανθάνουσες μορφές.

Για να αρχίσει η καπιταλιστική αναδιάρθρωση της παραγωγής πρέπει να μετετραπεί αποφασιστικά ο συσχετισμός δυνάμεων υπέρ της αστικής τάξης. Όμως οι κυβερνήσεις της Αριστεράς προσπαθούν με μία διχαίριση κενύσιανής εμπνεύσης να λύσουν τις αντιθέσεις στη σφαίρα της διανομής, και στη σφαίρα του Κράτους, με θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Ιδιαίτερα το ΠΑΣΟΚ με τη σχέση «στρεβλής» εκπροσώπησης των συμφερόντων της εργατικής τάξης σε επίπεδο κρατικής πολιτικής, κάθε άλλο αποδυνάμωσε την τάξη αυτή. Στην πρώτη τετραετία του ΠΑΣΟΚ ισχυροποιείται συ-

νολικά η εργατική τάξη με θεσμικές αλλαγές, αυξήσεις μισθών, κοινωνικές παροχές, αναγνώριση του συνδικαλισμού. Βέβαια η ισχυροποίηση αυτή αρχίζει να γίνεται έντονα αισθητή στην περίοδο 1974-1978. Όμως από το 1981 η ενσωμάτωση των βραχυπρόθεσμων συμφερόντων της εργατικής τάξης στην κρατική πολιτική, χάρη στην εκπροσώπηση των λαϊκών τάξεων από το ΑΠΣΟΚ, δημιουργεί ένα νέο πλαίσιο συσσώρευσης του κεφαλαίου που μειώνει τις δυνατότητες «άγριων» μορφών εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης και που αφαιρεί έτσι από το κεφάλαιο ένα σωρό πλεονεκτήματα που είχε και που είδαμε στην παράγραφο 2. Το βιομηχανικό κεφάλαιο νιώθει έτσι για πρώτη φορά μετά τον πόλεμο τόσο ισχυρή την εργατική τάξη: άμεσα στο εργοστάσιο με το συνδικάτο και με τις αυθόρμητες μορφές εργατικής αμφισβήτησης, αλλά και έμμεσα στο επίπεδο της κρατικής παρέμβασης τόσο στη σφαίρα της παραγωγής όσο και της αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης. Μέσα σε τέτοιες συνθήκες το κεφάλαιο αναζητάει μάταια την αναντίρρηση αναγνώριση του δικαιώματός του να ελέγχει - διευθύνει - οργανώνει την εργασιακή διαδικασία. Τίποτα λοιπόν το πιο φυσικό από το να μην κάνει επενδύσεις. Όχι επειδή είναι μεταπρατικό κεφάλαιο. Απλά και μόνο επειδή είναι το κεφάλαιο.

Η επενδυτική αποχή του κεφαλαίου συνδέεται λοιπόν και με εκείνη την αναγνωριζόμενη ως αριστερή πολιτική που μέσα σε συνθήκες κρίσης υπερσυσσώρευσης περιορίζεται στην αναδιανομή του προϊόντος, ενώ βέβαια ταυτόχρονα δεν βγάζει σε αμφισβήτηση τις σχέσεις παραγωγής. Αργά ή γρήγορα μια τέτοια πολιτική οδηγεί στην υποτίμηση του εθνικού νομίσματος και στη λιτότητα. Και αυτό συμβαίνει με την αναγκαιότητα του οικονομικού νόμου. Η υποτίμηση του νομίσματος λειτουργεί προστατευτικά για το ελληνικό κεφάλαιο στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού και επιτρέπει μεσοπρόθεσμα τη μείωση των εξωτερικών ελλειμμάτων (παρ' ότι ακριβαίνουν και εισαγόμενα στοιχεία του σταθερού κεφαλαίου) και την επιτάχυνση της εσωτερικής διαδικασίας συσσώρευσης.

Λοιπόν, η ταξική πάλη του κεφαλαίου που αποσκοπεί στην απόκτηση του πλήρους ελέγχου μέσα στην παραγωγή και που εκφράζεται εδώ με την άρνησή του να προχωρήσει σε επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, οδηγεί στη διατήρηση ή και την αύξηση της διαφοράς ανάμεσα στα επίπεδα παρα-

γωγικότητας μεταξύ ελληνικής βιομηχανίας και ανταγωνιστών της. Αυτό το αποτέλεσμα της ταξικής πάλης «μεταφράζεται» από τον νόμο της αξίας, όπως αυτός τροποποιείται στην παγκόσμια αγορά, σε έλλειμα του εμπορικού ισοζυγίου και υποτίμηση. Τα αποτελέσματα της ταξικής πάλης του κεφαλαίου παίρνουν έτσι, με τη μεσολάβηση του οικονομικού νόμου τη μορφή των αντικειμενικών περιοριστικών παραγόντων που η οποιαδήποτε κυβέρνηση είναι αναγκασμένη να σεβαστεί. Η οικονομική πολιτική της (όποιας) κυβέρνησης είναι δέσμια του οικονομικού νόμου - που - δρά - πίσω - από - την - πλάτη - της.

Η αποτυχία της αριστερής πολιτικής του Παπανδρέου, η στροφή από το κενύσιανό «όνειρο» στον φιλελεύθερο «ρεαλισμό» είναι αναγκαία συνέπεια της απόπειρας αναδιανομής του προϊόντος υπέρ της εργατικής τάξης αλλά και γενικότερα της απόπειρας σταθεροποίησης ενός πλαισίου εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης (που θα ονομάζουμε «καπιταλισμό της σχετικής υπεραξίας») που οδηγεί βέβαια στην ισχυροποίηση της τάξης αυτής αλλά μόνο στο πλαίσιο της μη-αμφισβήτησης των καπιταλιστικών σχέσεων παραγωγής. Φοβίζει τους καπιταλιστές αλλά δεν τους αφαιρεί την πραγματική εξουσία: και αυτήν την κρατάει όποιος ελέγχει την παραγωγή. Η αριστερή πολιτική ή θα είναι επαναστατική, δηλαδή θα διεκδικεί το δικαίωμα της εργατικής τάξης να ελέγχει - διευθύνει - οργανώνει τη διαδικασία της εργασίας, το τι παράγεται, το πώς το πού και το πότε, ή θα είναι μία ακόμη αποτυχημένη απόπειρα τύπου ΠΑΣΟΚ, Λαϊκού Μετώπου 36, Μιτερράν κλπ.

Η κατάργηση της ΑΤΑ, η επιβολή νομοθετικής της νέας μισθολογικής πολιτικής κλπ. αποτελεί μία νίκη του κεφαλαίου που κατακτάει πια σημαντικές θέσεις μάχης μέσα στην οικονομία αλλά και μέσα στην κυβέρνηση αφού κατορθώνει να επιβάλλει όλο και πιο πολύ τη λογική της αποδυνάμωσης της εργατικής τάξης ως λογική του συνολικού κεφαλαιοκρατικού συμφέροντος («το συμφέρον της εθνικής οικονομίας»).

Ανοίγει έτσι μία περίοδος που φαίνεται να οδηγεί σε μία γενικότερη επίθεση ενάντια στην εργατική τάξη. Για να αρχίσει βέβαια η εφαρμογή νέων επιστημονικών γνώσεων στην παραγωγή, πρέπει να πειθαρχήσουν τα συνδικάτα, να μειωθεί ο αριθμός των απεργιών, να διαδοθεί η απογοήτευση στους κόλπους της εργατικής τάξης, να μειωθούν οι μισθοί της, να ανοιχτούν οι δυνατότητες «άγριας» εκμετάλλευσης γυναικών - παιδιών - εποχιακών - ημιαπασχολούμενων - νέων - μεταναστών, να αυξηθεί η ανασφάλεια στην απασχόληση, να αυξηθεί η ανεργία. Έτσι θα επιτευχθεί μία minimum πειθαρχία στη δουλειά που θα επιτρέψει στο κεφάλαιο να υπαγορεύει ήσυχο τους όρους εφαρμογής των νέων τεχνολογιών. Το δρόμο τον δείχνουν οι χώρες της Ευρώπης και οι ΗΠΑ: στο βαθμό που γονατίζουν την εργατική τάξη προχωράει και η καπιταλιστική αναδιάρθρωση της παραγωγής.

Μέσα σε μία τέτοια συγκυρία όπου αποκαλύπτονται στην πράξη τα όρια της μεταρρυθμιστικής πολιτικής του «Μπλοκ της Αλλαγής» μπορεί κανείς να περιμένει μια «ευαισθητοποίηση» των αριστερών δυνάμεων που βρίσκονται εγκλωβισμένες στο ΠΑΣΟΚ και που ο δυναμισμός τους διοχετεύεται κύρια στην προοπτική της μετάβασης σε μια εκσυγχρονισμένη - δημοκρατική - αναπτυγμένη (καπιταλιστική) οικονομία, όπου η εκμετάλλευση της εργατικής τάξης θα περνάει μέσα από τις αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας, τα βραχυπρόθεσμα συμφέροντά της θα είναι δυνατό να ενσωματώνονται στην κρατική πολιτική, θα μειώνονται οι κοινωνικές ανισότητες κλπ., με δυο λόγια στην προοπτική της σταθεροποίησης του καπιταλισμού της σχετικής υπεραξίας. Οι χώροι στους οποίους εκφράζονται αυτές οι δυνάμεις ίσως λοιπόν να είναι για όσους ελπίζουν στον απεγκλωβισμό αυτών των δυνάμεων από τη στρατηγική του ΠΑΣΟΚ, ένα νέο προνομιακό πεδίο πάλης.

Ηλίας Ιωακείμoglou

Γ. Τοποσιλιάνος: Μια άλλη κατάθεση

ΕΙΝΑΙ ΙΣΩΣ δύσκολο να καταγραφεί η ψυχική φόρτιση και η συνολική εμπειρία από τη θεαματική αποκάλυψη μιας σκευωρίας, που τόσο επιμελημένα έστηναν οι μηχανισμοί χαφιεδισμού του Κράτους. Άλλωστε, η παθητικότητα που χαρακτήρισε τη συντριπτική πλειοψηφία της Άκρας Αριστεράς δεν οφείλεται σε λογικά επιχειρήματα, αλλά στην εξοντωτική ψυχολογία που δημιουργήθηκε από την τόσο βρώμικη δραστηριότητα των κρατικών υπηρεσιών.

Τις πρώτες μέρες έχουμε μια εκτεταμένη ασυδοσία της Ασφάλειας. Αδιάκριτες συλλήψεις, έρευνες και προσαγωγές στην προανάκριση. Οποιοσδήποτε τύχαινε να έχει συναντήσει τον τελευταίο καιρό τον Κρυστάλλη ή να είναι φίλος του Μπεχράκη, κινδύνευε να κλειστεί για 48 ώρες (τουλάχιστον) στην προανάκριση. Οι ανακριτές προσπαθούσαν με μια ύπουλη ταχτική ερωτήσεων να κατασκευάσουν ενόχους. Κανένας δεν μπορούσε να υποψιαστεί πού το πήγαιναν και τι επεδίωκαν γιατί κανένας δεν ήξερε την κρυφή ιδιότητα του Κρυστάλλη. Έτσι, όταν σε ρωτούσαν για ανθρώπους που είχες τυχαία συναντήσει 1-2 φορές στη ζωή σου σε μια ταβέρνα ή σ' ένα σπίτι, ήταν αδύνατο να αντιληφθείς πού αποσκοπούσαν.

Με ανέκριναν το Σάββατο (14/9/85). Οι ερωτήσεις ήταν έντεχνα στημένες:
Γνωρίζεις τον Κρυστάλλη;
Γνωρίζεις τον Μπεχράκη;
Γνωρίζεις τον Γιώργο Κώτσου;
Γνωρίζεις τον Γιάννη Λάμπρου;

Είναι αδιανόητο το τι έγινε όταν είπα ότι είχα συναντήσει τυχαία (με μεγάλη παρέα) τον Γιάννη Λάμπρου 2 φορές και ότι την μία έτυχε να είναι και ο Κρυστάλλης. Αστραπιαία περισσότεροι από 20 ασφαλίτες εξαπολύθηκαν για να συλλάβουν αυτόν τον άνθρωπο. Του επιτέθηκαν όπως προχώραγε αμέριμνος στο δρόμο και τον έσυραν στην ασφάλεια ακουμπώντας τα πιστόλια στην κοιλιά του!! Το γεγονός αυτό πληροφορήθηκε μετά την αποφυλάκισή μου.

Η περισσότερη ανάκριση ήταν μια επίμονη προσπάθεια από τους ανακριτές για να «θυμηθώ» αν ο Α ή ο Β ήξερε τον Κρυστάλλη. Τι νόημα μπορούσαν να έχουν αυτές οι ερωτήσεις όταν μεγάλος αριθμός αριστερών γνωρίζει τον Κρυστάλλη από την ΕΔΑ και την επιτροπή Σεριφή;

Η σκοπιμότητα φάνηκε καθαρά όταν αποκαλύφθηκε η κρυφή ιδιότητα του Κρυστάλλη. Μην μπορώντας να παραδεχτούν ότι έπεσαν πάνω στην ΚΥΠ οι αξιωματικοί της ασφάλειας επιχειρούσαν να φτιάξουν απεγνωσμένα μια «συμμορία» γύρω από τον Κρυστάλλη. Μέσα στη «συμμορία» έβαλαν όποιον ήθελαν. Στη συνέχεια έπιασαν άσχετους ανθρώπους και προσπαθούσαν να τους αποσπάσουν έστω και μια μαρτυρία ότι είδαν τον προκατασκευασμένο «τρομοκράτη» να συναντιέται με τον Κρυστάλλη.

Η βρώμικη αυτή μέθοδος εφαρμόστηκε κατά κύριο λόγο στους φίλους του Μπεχράκη. Ο απάνθρωπος μηχανισμός της Ασφάλειας πίεζε με ένα σωρό ύπουλες ερωτήσεις τον καθένα να «θυμηθεί» μήπως είχε συναντήσει ποτέ στη ζωή του τον Α ή τον Β. Ο ίδιος ο Μπεχράκης είναι θύμα μιας τέτοιου τύπου εξοντωτικής επιχείρησης.

Ένα ακόμα σημείο που μπορεί να μένει άγνωστο είναι ότι τις πρώτες μέρες οι αξιωματικοί της Ασφάλειας προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να πείσουν τον Κρυστάλλη να αναίρεσει την κατάθεσή του και να αποκρύψει την ιδιότητά του σαν πράχτορα της ΚΥΠ. Έπρεπε με κάθε τρόπο να παρουσιάσουν τον Κρυστάλλη σαν τον πρώτο «μετανοημένο τρομοκράτη», που θα έκανε (έστω και φανταστικές) «ομολογίες» για τον Γ.Β. και τον «ψηλό». Έτσι, τουλάχιστον θα κουκούλωναν κάπως το φιάσκο. Ναι μεν δεν θα προέκυπτε κανένα επιβαρυντικό στοιχείο για του υποτιθέμενους «τρομοκράτες» που θα ομολογούσε ο Κρυστάλλης, αλλά θα παρουσίαζαν μια επιτυχία. Θα μπορούσαν να ισχυρίζονται ότι οι έρευνές τους ήταν σε σωστό δρόμο, αλλά δεν καρποφόρησαν λόγω έλλειψης στοιχείων. Ακόμα και μια «ομολογία» θα ήταν επιτυχία.

Άλλωστε ο καθένας μπορεί να φανταστεί τι πανικός έπιασε όλους τους ασφαλίτες όταν ανακάλυψαν ότι η ΚΥΠ έφτιαχνε ψεύτικη οργάνωση για να φτάσει στις πραγματικές οργανώσεις ΕΛΑ και 17 Νοέμβρη. Το μόνο που τους έμενε για να καταπραύνουν την οργή του Αλεξάκη και της CIA, ήταν να εξαπολύσουν ένα όργιο συλλήψεων και ανακρίσεων προς την εξωκοινοβουλευτική Αριστερά, μήπως και κατ'ορθώσουν κάπως να τα βολέψουν. Μ' αυτόν

τον τρόπο, αν μη τι άλλο, θα ξέπλεναν τα χέρια τους, αφού θα έδιναν τουλάχιστον όλες τις ενδείξεις απέναντι στην οργισμένη ΚΥΠ ότι στόχος τους ήταν πάντοτε η Αριστερά και ποτέ οι μυστικές υπηρεσίες.

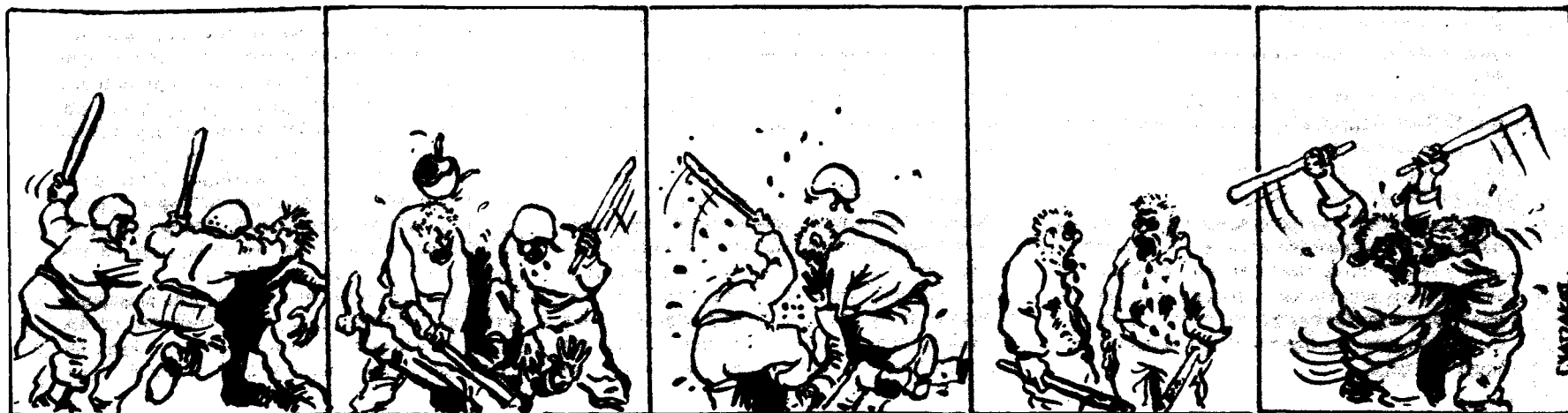
Βέβαια, οι αρχιπράκτορες της ΚΥΠ που δεν είχαν κανέναν ενδιασμό για τη βρώμικη επιχείρησή τους δεν δίστασαν να τα πουν «έξω από τα δόντια». Ο ίδιος ο Αλεξάκης φυσικά απέφυγε να τραβήξει το αυτί στους αδέξιους ασφαλίτες. Όμως ο προκατόχος του Καλαμάκης ανέλαβε μέσα από τις στήλες των ΝΕΩΝ (βλ. άρθρο Γ. Καββαθά) να υπερασπιστεί την κατασκευή της ψεύτικης οργάνωσης και των ψεύτικων «τρομοκρατών». Κατηγορεί την Ασφάλεια για σπασμωδικές ενέργειες που χάλασαν μια τόσο επιμελημένη επιχείρηση για να μπορέσουν επιτέλους κάποτε να προσεγγίσουν την 17 Νοέμβρη. Χωρίς περιστροφές ο αρχιπράκτορας Καλαμάκης μας λέει με λίγα λόγια ότι αυτός και οι χαφιέδες του έχουν δικαίωμα να βάζουν βόμβες και να οργανώνουν παράνομες ενέργειες γιατί είναι... ΚΥΠ!

Με τη συζήτηση στη Βουλή και με τη θλιβερή κάλυψη του Κουτσόγιωργα προς τον Αλεξάκη τα 2 μεγάλα κόμματα ουσιαστικά συμφώνησαν να κλείσουν την υπόθεση των βρώμικων δραστηριοτήτων της ΚΥΠ. Μυστικές υπηρεσίες είναι, έτσι κι αλλιώς θα ασυδοτούν.

Δυστυχώς, και η Αριστερά στο σύνολό της έδειξε μια ασυγχώρητη παθητικότητα και αδράνεια. Μέσα στους κύκλους της Άκρας Αριστεράς το πάγωμα και το σοκ από την κρυφή ιδιότητα του Κρυστάλλη δεν άφησε περιθώρια ούτε για μια στοιχειώδη κινητοποίηση με σκοπό την αποκάλυψη των σκευωριών της ΚΥΠ.

Ωστόσο, οι λογαριασμοί του εργατικού κινήματος με τους μηχανισμούς χαφιεδισμού παραμένουν ανοιχτοί. Το μέλλον επιφυλάσσει πολλά για τους αδιάτακτους πράχτορες των μυστικών υπηρεσιών. Η σύλληψη του κάθε Αλεξάκη και η δημόσια ανάκρισή του δεν θα γίνει από την αστυνομία και τα αστικά δικαστήρια. Θα γίνει από τους ίδιους τους εργάτες και τις δυνάμεις της Αριστεράς. Η αυτοδικία των εργατών πάνω στους απάνθρωπους μηχανισμούς του κράτους είναι η μόνη απάντηση που τους αρμόζει.

Γιώργος Τσιτσιλιάνος

Πέραν της Τρομοκρατίας του Κοινοβουλίου...

Η ΠΡΟΣΥΝΕΝΝΟΗΣΗ του προέδρου της Βουλής κ. Αλευρά, με τα αναγνωρισμένα κόμματα, για τη διαδικασία της συνεδρίασης και τη λήψη απόφασης περί «σύστασης εξεταστικής επιτροπής για θέματα τρομοκρατίας», καθόρισε τους κανόνες του παιχνιδιού. Από και μετά, η τράπουλα ήταν σηματοδομένη. Αποκλείοντας η κυβέρνηση απ' τη συζήτηση τους βουλευτές: Γλέζο, Δρεττάκη, Ψαρουδάκη, Στ. Παναγιώλη και ταυτόχρονα ερμηνεύοντας κατά πώς τη βόλευε το Σύνταγμα και τον, αντιδημοκρατικό!, κανονισμό της Βουλής, μια μέρα πριν αρχίσει η κουβέντα είχε αποφασίσει τα αποτελέσματά της. Η επτάωρη λοιπόν συζήτηση της 11ης Οκτωβρίου είχε ήδη κριθεί πριν αρχίσει. Και μάλιστα θα οδηγούσε στην οριστική κάλυψη της πολυδιαφημισμένης «υπόθεσης τρομοκρατίας». Ούτε βέβαια «εξεταστική επιτροπή» απεφασίσθη, ούτε η «διαφάνεια των μυστικών υπηρεσιών» έγινε αποδεκτή, ούτε καν η αναζήτηση ευθύνων στην ΚΥΠ και την Αστυνομία, θεωρήθηκε άξια λόγου... Στο πολύωρο θέαμα ηγεμόνευσε ο κ. Κουτσόγιωργας και πρυτάνευσε το «εθνικό συμφέρον» και η αφέλεια του κ. Ζίγδη που έσπευδε να βροντοφωνάξει κάθε τόσο: «κάτω τα χέρια απ' την ΚΥΠ», όπως τον είχαν πείσει τα δημοσιεύματα των τώως αρχηγών της, κ.κ. Φέτση και Καλαμάκη!

Αυτά δε σημαίνουν πως η Ν.Δ. για λόγους εντυπωσιασμού, θ' άφηνε την ευκαιρία να επαναλάβει τα κινδυλόγια της ότι: «οι αστυνομικοί αστυνομούνται αντί να αντυνομούνται», ή δια του εφετζί, και παρ' ολίγο κοινοβουλευτικού της εκπροσώπου κ. Έβερτ να τονίζει: «Κύριοι συνάδελφοι... οι τρομοκρατικές ενέργειες, δεν πρόκειται να κάμψουν τον αγώνα μας, κάθε φορά που θα εκτελείτε (!) έναν από μας θα δημιουργείτε χιλιάδες οπαδούς μας».

Πέρα απ' τις διασκεδαστικές και αναλθής τοποθετήσεις τους όμως, όλο και κάτι τους ξεφευγε. Επί παραδείγματι ο κομψός βουλευτής κ. Αναγνωστόπουλος αποκάλυψε πως το ΒΑΡ της οδού Κατεχάκη (που βρέθηκε ο εκρηκτικός μηχανισμός) είχε πελάτες κατεχοχόν ΚΥΠίτες και ασφαλίτες.

Επί πλέον ο κ. Μητσοτάκης παραδέχτηκε, πως σε συσκέψεις των κ.κ. Καλαμάκη, Μπάλκου και Λαβάκη, κατά την περίοδο '78-'80 και λίγο πριν τις εκλογές του '81, είχαν συζητηθεί επανειλημμένως οι «επιδόσεις» του πράκτορα τους Κρυστάλλη.

Σε άλλο δε σημείο, πρόσθεσε ότι: η εξεταστική των πραγμάτων επιτροπή γίνεται αναγκαία και απ' το γεγονός ότι, «μια ολόκληρη περιοχή των Αθηνών, τα Εξάρχεια, ανήκει στους αναρχικούς και όχι στο Κράτος» σαν μια κρυστάλλινή επεξήγηση της περί «τρομοκρατίας» άποψης της Δεξιάς. (Και όχι μόνο).

Ο Κ. Παλαιοκρασάς θεώρησε ηθική αυτοουργό την Κυβέρνηση για κάθε επόμενη τρομοκρατική ενέργεια, εφόσον άφησε ελεύθερους τους Μπεχράκη — Τσιτσιλιάνο! Πράγμα που απαιτεί μηνύσεις από πολλές πλευρές.

Κάποια στιγμή «Ωριμότητας» του κ. Μητσοτάκη τον έφερε στο σημείο να επιδώκει την εκτόνωση των διενέξεων αφού, όπως είπε, κινδυνεύουμε όλοι απ' την ξένη και ντόπια «τρομοκρατία». Με τέτοιες «υπαναχωρήσεις» απ' τη Δεξιά, ο δρόμος έμεινε ανοιχτός για τον υπουργό εσωτερικών και δημόσιας τάξης...

Το φαινόμενο: ΜΕΝΙΟΣ

Ο κ. Κουτσόγιωργας μίλησε περίπου μιάμιση ώρα, ήταν ψυχραιμος, κατείχε τη γνώση, είχε τους άσους στα μανίκια και διασκέδασε τις φήμες, που οι ίδιες οι φιλικές του εφημερίδες είχαν αφήσει επί μέρες, να κυκλοφορούν. Ανέλαβε εκείνη την Παρασκευή, τη μαύρη μέρα της υποτίμησης και της αντεργατικής επίθεσης, να ξεκαθαρίσει την κατάσταση. Αποστόμωσε τους δεξιούς θεατρίνους αλλά και τους αναιμικούς αιθεροβάμονες της κομμουνιστικής κοινοβουλευτικής αριστεράς. Αφού δια των κυρίων Κάππου και Κύρκου τα προβαλλόμενα αιτήματα της «διαφάνειας των μυστικών υπηρεσιών!» και της άλλης «καλύτερης ΚΥΠ!» ανήκαν στη σφαίρα του ονειρικού... Έτσι ο υπουργός, ρίχνοντας τους τόνους και επαναλαμβάνοντας πως η υπόθεση ανήκει πλέον αποκλειστικά στη δικαιοσύνη δεν απέφυγε και εκείνες τις «πιπεράτες» αποκαλύψεις του. Είπε λοιπόν, μεταξύ άλλων:

■ Ο Κρυστάλλης, «ήταν και δικό σας αγαπημένο παιδί» κραδαίνοντας επίσημα χαρτιά και απαντώντας στην Ν.Δ.

■ Η ΚΥΠ και οι μηχανισμοί καταστολής, είναι φυσικό να χρησιμοποιούν πράκτορές τους σε πολιτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις σε δημόσιες υπηρεσίες, σε εφημερίδες... παντού όπου υπάρχουν πληροφορίες. Διαφορετικά, είτε, τι πράκτορες θα 'ταν;

■ Ο Κρυστάλλης βεβαίως και διορίστηκε στην ΕΡΤ-2, για να κάνει τη δουλειά του και γιατί ο μισθός και τα επιδόματα της ΚΥΠ είναι χαμηλά (σ.σ. λιτότητα!)

■ Η πληροφορία για τη βόμβα της οδού Κατεχάκη, δεν προήλθε απ' τον πράκτορα Κρυστάλλη. Δεν αποκάλυψε βεβαίως την πηγή!

■ Ο κ. Αλεξάκης ήταν και είναι υπόδειγμα αξιωματικού και ασκεί θαυμάσια τα καθήκοντά του στην ΚΥΠ.

■ Η προανάκριση του Κρυστάλλη και των Μπεχράκη — Τσιτσιλιάνου έγινε νομότυπα, παρουσία εισαγγελέα και των ανωτάτων αξιωματικών της αστυνομίας (Κοκκινάκη, Μποσινάκη, Ζαφειρή, Τζανάκη) άρα λειτουργεί η δημοκρατία, αφού η παραμονή στη φυλακή επί ένα μήνα, δυο ασχέτων με την υπόθεση... έγινε άψογα!

■ Διαβεβαίωσε προς κάθε κατεύθυνση, μετά απ' όλα αυτά να αντιστασιακά, ότι κανένας έλληνας δεν παρακολουθείται! κανένα τηλέφωνο δεν παγιδεύεται! κ.λ.π., κ.λ.π.

■ Αν και προς στιγμή «απέληξε» να δημοσιοποιήσει τις λίστες των χαφιέδων επί δεξιάς στον Τύπο... τελικά δεν το 'κανε. Κρίμα, αφού θα μπορούσε να δώσει όσα ονόματα ήθελε!

■ Και τέλος πέταξε και την καθουσιαστική πλατφόρμα: *θα συνταχτεί διάταγμα αναδιοργάνωσης και αποστρατιωτικοποίησης της ΚΥΠ*. Ίσως σταδιακά, πάντως χωρίς κραδασμούς για την «εθνική μας ασφάλεια», η ΚΥΠ θα εκσυγχρονισθεί...

Μετά απ' αυτά τα εντυπωσιακά από την άποψη του παχυδερισμού της εξουσίας, δεν έμεινε παρά να ακουστεί και ο κ. Σκουλαρίκης που ως θιγόμενος τώως υπουργός Δημόσιας Τάξης, επανέλαβε ότι: «γνωρίζει το δράστη της βόμβας στην Κατεχάκη, αλλά δεν είναι σε θέση να τον κατονομάσει!» και έτσι να πείσει επισήμως και οριστικά το σκοτάδι, πιο

βαθύ από πριν τη διαφωτιστική κοινοβουλευτική συζήτηση...

Αυλαία;

Από τα σενάρια και τις «τρίπες» που ανοίχθηκαν στους εν Ελλάδι κατασταλτικούς — μυστικούς μηχανισμούς, απ' την εκτεθειμένη ανεπανόρθωτα ΚΥΠ, κατά πώς τα λέγαν οι εφημερίδες, φτάνουμε στη σιωπή και την αιτούμενη, απ' την ανεξάρτητη δικαιοσύνη, υπομονή. Αλλά για κακή τύχη όσων έχουν λόγους να θέλουν να ξεχαστεί η υπόθεση, υπάρχει ο Κρυστάλλης στον Κορυδαλλό και επί πλέον ένας τόμος των καταθέσεών του μετά από «κατ' αρχήν» 72ωρη ανάκριση. Επίσης συμβαίνει να υπάρχουν τα θύματα της ανοησίας ή της σκευωρίας (διαλέξτε) της αστυνομίας, οι Θ. Μπεχράκης και Γ. Τσιτσιλιάνος.

Εάν κανείς διερωτηθεί αλήθεια, ποιος και με τι τρόπο, θα πληρώσει την ηθική εξόντωση που υπέστησαν από τον τύπου και των δικτικών αρχών; 'Η ακόμα, γιατί η αριστερά και κυρίως η ανανεωτική λεγόμενη και η ανένταχτη φάνηκε τόσο «λίγη», αφού ούτε ένα στοιχειώδες κειμενάκι υποστήριξης του εκδότη της «Μαρξιστικής Συνειρώσης» δε συνυπέγραψε; Υπενθυμίζουμε την απροθυμία και σε μια περίπτωση έχθρα που επέδειξαν τα περιοδικά αυτού του χώρου, οι *Πολίτες*, *Αντί*, *Αριστερά σήμερα*, *Θούριος*, *Φυλλάδιο*, κ.λ.π.

Αλλά ας επιστρέψουμε σε ορισμένα γεγονότα εκτιμώντας την κατάσταση και από άλλη σκοπιά πέρα απ' αυτή των πιέσεων κατά του χώρου της εξωκοινοβουλευτικής ή και της ευρύτερης Αριστεράς.

Όπως γράψαμε και στο προηγούμενο τεύχος, η υπόθεση ΚΥΠ-Κρυστάλλη, προέκυψε από και επιβεβαίωσε, την υπάρχουσα ένταση της διαπάλης των γραμμών μεταξύ των κυβερνητικών επιτελείων, με αντικείμενο τη δράση των μυστικών αλλά και «φανερών» δικτύων των υφισταμένων τους υπηρεσιών. Δηλαδή η προηγούμενη στρατηγική διείσδυσης — εισοδησμού στον αυθεντικό χώρο του «ένοπλου», αμφισβητήθηκε έντονα (για τα αποτελέσματά της). Μερίδα της ηγεσίας, πολιτική και αστυνομική, αντελήφθησαν πως τα δίκτυα της ΚΥΠ, που υλοποιούσαν αυτή τη στρατηγική, είτε ήταν απλώς ανεπαρκή, είτε στεγανοποιούμενα το παράκαναν...

Προφανώς οι αλλαγές αυτές στην κατεύθυνση της «πάταξης της τρομοκρατίας» δε σημαίνουν κατ' ανάγκη εξελίξεις στο μέλλον της ΚΥΠ ή των «εντίμων αξιωματικών της».

Είναι όμως περισσότερο από βέβαιο πως η απόφαση για το «κάψιμο του χαρτιού» Κρυστάλλη, υποδηλώνει αναδιπλώσεις και αναπροσανατολισμούς. Το πολιτικό επιτελείο του Υπουργείου Δημόσιας τάξης και τα ανώτερα κλιμάκια της ΕΛ.ΑΣ., επί του παρόντος αρκούνται και ίσως προτιμούν τους αόριστους, αλλά συστηματικούς, μαζικούς ελέγχους (πάντοτε αντιυσταγματικούς) πολιτών και αυτοκινήτων στους δρόμους της Αθήνας, παρά τις ευκαιριακές προσαγωγές των «υπόπτων», όπως τους κατασκεύασαν εδώ και δέκα χρόνια τα πρακτορικά δίκτυα.

Η ύφεση και η διακριτικότητα του πολύ πρόσφατου διαστήματος, ως προς το «στενό μαρκάρισμα» του χώρου της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, δε σημαίνει εγκατάλειψη της βασικής ιδέας: «των πληροφοριών», που διέπει ως αρχή τους κατασταλτικούς μηχανισμούς. Πάντως οι παρακολουθούντες αυτή την εποχή πρέπει να γύρισαν στα επιτελεία τους ή να εποπτεύουν στα «μπλόκα» των οδών της πρωτεύουσας και η ζετσίπωτη θριαμβολογία των στελεχών της ασφάλειας έχει κοπάσει. Το μόνο που μένει, είναι η θλιβερή περίπτωση του Ντ. Κρυστάλλη πίσω απ' τα κάγκελα και η πολύ πιστευτή ιστορία που διηγήθηκε και που ίσως, ποτέ να μην τη μάθουμε ολόκληρη... Γιατί όπως και να το κάνουμε, το γιατί να κάψουν τέτοιο χαρτί παραμένει ερωτηματικό. Μπορεί να ήταν «άχρηστος» πλέον, αλλά και πάλι γιατί να τον «αποσύρουν» μ' αυτό τον τρόπο;

Στο λεγόμενο «αριστεριστικό» χώρο επιβεβαιώνεται η πολύ επιτυχημένη καριέρα και τα εντυπωσιακά πλασασάρια του Κρυστάλλη μέχρι, λέγεται, και τις παρυφές των ομάδων «λαϊκής βίας».

‘Αρα ο Κρυστάλλης έπραττε απ’ το 1976 σύμφωνα ακριβώς με τις εντολές των προϊσταμένων του όπως αναλυτικά ο ίδιος εξηγεί. Και η επικρατούσα άποψη μέσα στην ΚΥΠ δεν είχε κανένα λόγο να ελέγχει ή να ζητάει περισσότερα απ’ όσα ο ίδιος ο πράκτορας προσέφερε. Διαβάστε τον κ. Ζούβελο και φυσικά τους Φέτση — Καλαμάκη για να αντιληφθείτε το στυλ δουλειάς των «εθνικών υπηρεσιών» μας. Ο μεγαλομανής Κρυστάλλης δεν είχε καμιά υποχρέωση να «δώσει» στην ασφάλεια τους δυο-τρεις πιστοποιητικές των Εξαρχείων παραδειγματος χάριν, αφού στόχευε «ψηλά», προς τα μεγάλα «λαυράκια», τους πυρήνες δηλαδή των αυθεντικών ιστορικών ομάδων: 17Ν και Ε.Λ.Α. Ήταν φιλόδοξος πράκτορας και κατά τον τώως αρχηγό της ΚΥΠ κ. Φέτση, φτάνεις στο στοχο σου χωρίς να αποκαλύπτεις σε κανένα τις πηγές και τις επαφές του.

Επί της ουσίας...

Επειδή είναι βαρετό και δευτερεύον πια, το αν ο Κρυστάλλης ήθελε μια δουλίτσα στο Υφ. Νέας Γενιάς αλλά κατέληξε στην ΕΡΤ-2 μέσω Ζιάγκα—Πεπονής κατά τους ισχυρισμούς του, ή το ότι τα αποδοδεγμένα πλαστά κείμενα που βρέθηκαν σπίτι του, απλώς τα ανέλυε ή τα κατασκεύαζε, δια της μεθόδου των συρραφών, ή το πόσες απ’ τις περιέργες βόμβες έθεσε ή πρόκειται να του φορτώσουν οι υπηρεσίες, σημασία έχει να σταθούν στα κύρια ζητήματα. Δηλαδή να επαναφέρουμε όσο πιο έντονα γίνεται τα πιο κάτω:

■ Παρακολουθούνται πολίτες και οργανώσεις, συνδικάτα, σπίτια και γραφεία.

■ Παγιδεύονται τηλεφώνω σε μεγάλη κλίμακα — τι λέτε κ. Τόμπρα;

■ Επιβιβαιώθηκε η κρατική στρατηγική διείσδυσης — διάβρωσης, με όλους τους τρόπους, των οργανώσεων της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς και των ομάδων της «λαϊκής βίας».

■ Εξακολουθεί να αποκρύβεται συστηματικά, το πολιτικό, ιδεολογικό και κοινωνικό έδαφος που τροφοδοτεί την παρουσία και την τακτική του «αντάρτικου πόλης» στη χώρα μας.

■ Η διαμορφούμενη θέση της πολιτικής ηγεσίας για προληπτική καταστολή φτάνει σε υπερβολικά μεγέθη.

■ Οι ταγμένες στο κυνήγι των «τρομοκρατών» με τη διευρυμένη εύννοια, σιδερόφρακτες πανάκριβες και εκσυγχρονιζόμενες κατασταλτικές δυνάμεις ασκούν ήδη σχέδιο προληπτικής αντεπανάστασης, μεταβάλλονται σε εσωτερικό εχθρό της κοινωνίας.

Ενώ αναμένουμε τα απαλλακτικά βουλευματα για τους Μπεχράκη — Τσιτσιλιάνο και τη μέθοδο κουκουλώματος και «απόσυρσης» απ’ το ενδεχόμενο δημόσιας δίκης, του Κρυστάλλη, αφού τα φερόμενα στοιχεία εναντίον του είναι ανεπαρκέστατα, φτάνουμε στη σημερινή πολιτική και κοινωνική σκλήρυση. Για όσους έχουν υπόψη τους, αναφερόμαστε στη λιτότητα, την ανεργία, τα αντι-συνδικαλιστικά διατάγματα της «στροφής» προς αυτιλαϊκά μέτρα του ΠΑΣΟΚ, όπως λέγεται. Σ’ αυτή τη συγκυρία νάσου και η έκρηξη σε υποκατάστημα της Εθν. Τράπεζας 13.10.85. Ο στόχος προφανής: «Το Κεφάλαιο που είναι υπεύθυνο για τη ληστεία του μισθού των προλεταρίων».

Όμως μαζί με την προκήρυξη φτάνει στην «Ελευθεροτυπία» και ένα συνοδευτικό, 10 μέρες μετά τη συγγραφή του, μιας και τέτοιου είδους κείμενα μόνο συνδυασμένα με επιθέσεις αποκτούν «αξία χρήσης» για τις εφημερίδες.

Το συνοδευτικό αυτό, κατηγορεί τον Ε.Λ.Α. σαν σφραγίδα μετά τη διάσπασή του το ’80 και δικαιολογεί τις συγχίσεις του τελευταίου χρόνου, σαν ηγεμονιστικές τάσεις του Ε.Λ.Α. που δεν επιτρέπεται σε νέες ομάδες — να δρουν χωρίς τον έλεγχό του. Το ίδιο κείμενο υπρασπίζεται την αυθεντικότητα εκείνης της περιέργης: «Αντιαμερικάνικης Αντιιμπεριαλιστικής Πάλης» (ΑΑΠ). Ειδικά στο προβαλλόμενο επιχείρημα ότι: «η ΑΑΠ όχι μόνο είναι υπαρκτή ομάδα, αλλά είναι αυτή που έκανε τη δουλειά στο Καβούρι. Στην τελική της όμως φάση και μπροστά στο σίγουρο καπέλωμα απ’ τους γραφειόδες του ΕΛΑ — σφραγίδα, τα ‘σπασε μαζί του και

έφτιαξε ένα κείμενο βιαστικό και πρόχειρο, πράγμα που εξηγεί τη χρησιμοποίηση αποσπασμάτων από εφημερίδες και περιοδικά...» είναι ανεπιτυχεστό. Όταν είναι κανείς βιαστικός δεν τρέχει στα περίπτερα να αγοράσει Σχολιαστή και ένα σωρό εφημερίδες, μετά να τα ξεαχνήσει και στο τέλος να τα συρράψει αριστοτεχνικά!

Όσο για το αν ο ΕΛΑ αποθαρρύνει άλλους να ακολουθούν ανάλογες πρακτικές μ’ αυτόν, μάλλον το αντίθετο φαίνεται απ’ τα κειμήλια των κειμένων του, όπου δεν παραλείπει να χαιρετίζει «τις οργανωμένες και οργανωνόμενες επαναστατικές και λαϊκές δυνάμεις».

Εμείς δυσκολευόμαστε να κάνουμε το «διαιτητή» στις πραγματικές διαφορές και τους περιέργους ανταγωνισμούς του χώρου της «λαϊκής βίας», απλά, θα διακρίνουμε ότι η Αμφιβολία ενέσχυε για καλά μέσα στις ίδιες τις ομάδες.

Απ’ τη μια η «17Ν» εμφανίζεται κατηγορηματική και σαφής όσον αφορά τον «χαριέ της ΚΥΠ Κρυστάλλη» και τα πλαστά κείμενα που βρέθηκαν σπίτι του. Απ’ την άλλη ο Ε.Λ.Α., καταρρίπτει μεν ένα προς ένα σαν πλαστοποιημένα τα «ενοχοποιητικά» κείμενα που έφερε στη δημοσιότητα η ασφάλεια, αλλά συνεχίζει να αφήνει αδιευκρίνιστη την περίπτωση του Κρυστάλλη, τονίζοντας εκ νέου: «ότι την πολιτική ευθύνη για την αποκάλυψη της πολιτικοαστυνομικής σκευωρίας που τώρα έχει εξαπολυθεί την έχει αναλάβει και την έχει πάρει ο Ε.Λ.Α., σαν μια πολιτική επιχείρηση που στόχευε στο ξεσκάσματος αυτής της σκευωρίας...» (!)

Ακόμα αναφέρεται επίμονα στο πράγματι προφητικό! κείμενο της 1ης Αυγούστου ’85.

Πριν φτάσουμε να υποστηρίξουμε σαν το ΑΝΤΙ (27.9. 85), ότι μόνο η Ασφάλεια μπορεί να αποδίδει την πατρότητα και τη γνησιότητα στα διάφορα κείμενα, όπως π.χ. έκανε πρόσφατα με τον έλεγχο των γραφομηχανών στα τελευταία κείμενα της «17Ν» και του ΕΛΑ, θα ‘ταν συνετό να λαμβάνουμε υπόψη μας το περιεχόμενο, τους επιλεγόμενους στόχους, αλλά κυρίως την κοινωνική και πολιτική συγκυρία που ενεργούν οι ιστορικές, οι νεώτερες ή οι περιέργες ομάδες, βίαιου χαρακτήρα.

Επίσης θα ‘ταν εξίσου χρήσιμο πριν καταδικάσουμε μετά βδελυγμίας τις βίαιες ενέργειες των αριστερών ομάδων, που δεν έχουν τυφλούς στόχους, αντίθετα πολύ συγκεκριμένους, να αποφεύγουμε τα σφιχταγκάλιασματα με το κράτος εν ονόματι κάποιου κοινού κινδύνου. Για τον απλό λόγο ότι ο «κίνδυνος» δεν είναι κοινός. Γιατί όσο βρίσκουμε λόγους να «ενωνόμαστε» με το κράτος και να δεχόμαστε περισσότερη αστυνομία κι άλλες παρακολουθήσεις, νέα φακέλωματα, εκσυγχρονισμένη ΚΥΠ κ.λ.π., τόσο θα ‘μαστε ανίκανοι να αντιστεκόμαστε όταν κάποια πράγματα μας «χωρίζουν» απ’ αυτό.

Και η καχυποψία μας σχετικά με τους κατασταλτικούς μηχανισμούς δεν είναι μόνο θεωρητική, απότοκη του μαρξισμού και της αριστεροσύνης μας, είναι πρακτική και άμεση. Στη μια απ’ τις

τρεις, την πιο λεπτομερή έκθεση κατ’ οίκον έρευνας και κατάσχεσης, στο σπίτι του Κρυστάλλη και ενώ στις άλλες αναγράφονται συνοπτικά τα ευρήματα: «τρεις σακούλες πλαστικές με διάφορες εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία κ.λ.π.» στην προκείμενη δημοσιευμένη στα ΝΕΑ (26.9.85) μπλέκεται και ο Σχολιαστής. Προσέχτε τη σοφή μέθοδο.

Μεταξύ 87 «ενοχοποιητικών στοιχείων» αναγράφεται στη θέση 3 και «ένα (1) περιοδικό Σχολιαστής». Αν στην ίδια έκθεση υπήρχε λόγος χάρη η λεπτομερής καταγραφή, ενός συλλογράφου ή ενός τεύχους του «Ταχυδρόμου», θα λέγαμε ότι το όργανο ήταν σχολαστικό. Όμως ο αστυνομικός κατέταξε τον Σχολιαστή μαζί με ό,τι μοιάζει για παράνομο: χημικά, ράδιο-κοντρόλ, τηλεφακούς, προκηρύξεις οργανώσεων «λαϊκής βίας», τα 4 περίφημα πλαστά κείμενα κ.λ.π., για λόγους που δεν ήταν τυχαίοι.

Επί πλέον, μετά την «επιτυχία» της αστυνομίας (13.9.85) τα γραφεία του περιοδικού μας, όπως και δεκάδες γνωστά βιβλιοπωλεία, σπίτια, τηλέφωνα, παρακολουθούνταν, κρυφά υποτίθεται.

Υπομνήσεις

Για όλους αυτούς τους λόγους και διότι σήμερα τα συνδικάτα αναλαμβάνουν μια αβέβαιη πρωτοβουλία αναμετρώμενα με τα νέα οικονομικά μέτρα, όπου και στελέχη και μέγα μέρος της εργατικής βάσης του κυβερνώντος κόμματος αμφισβητούν διατάγματα και νομοθετήματα και αυτόν ακόμα τον «εθνικό χαρακτήρα» της οικονομίας και την αναγκαιότητα της λιτότητας, οι συμπεριφορές των μηχανισμών καταστολής αποκτούν ειδικό ενδιαφέρον. Για μια ακόμη φορά αποκαλύπτονται οι οξυτάτες αντιφάσεις και τα όρια της πειθούς του κοινοβουλευτισμού. Επιδιώκεται η απονεύρωση και η περιωριοποίηση της ίδιας της ταξικής πάλης. Σ’ αυτές ακριβώς τις «έκρυθμες» εποχές το πολιτικό παιχνίδι πιθανόν να ξεφύγει απ’ τον πλήρη έλεγχο της κρατικής γραφειοκρατίας και των διαχειριστών της εξουσίας, τότε οι κατά την αστυνομία «τρομοκράτες» θα πολλαπλασιαστούν, και δε θα ‘ναι μόνο οι ρομαντικοί επαναστάτες που καίνε κανα-δυο αυτοκίνητο της Αμερικάνικης βάσης, έκνομοι και «ταραχοποιοί» θα ‘ναι οι συνάδελφοι μας και οι γείτονές μας, όπως στο κοντινό παρελθόν. Αν ο κοινοβουλευτικός κρετινισμός δεν έχει αποκοιμίσει τελείως τις μνήμες, υπάρχουν δεκάδες τέτοιων παραδειγμάτων.

Όσοι είναι έτοιμοι να αρχίσουν τις διαμαρτυρίες για τα ΜΑΤ ή τα ΜΕΑ, για την ποινικοποίηση των συνδικαλιστικών αγώνων και για άλλους παραπλήσιους λόγους, ας σκεφτούν πόσες φορές οι ίδιοι λίγο νωρίτερα, έβρισκαν (και βρίσκουν) λόγους «εθνικής ασφαλείας» για τη συντήρηση του επίσημου χαφιεδισμού και της θεσμοθετημένης κρατικής βίας και τους δέχονταν σαν παράγοντες της επιδιωκόμενης «κοινωνικής γαλήνης».

Δημήτρης Τρίμης

Greenpeace και εκλογές στη Γαλλία

Ο ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΣ ΜΗΝΑΣ ήταν ο μήνας των αποκαλύψεων στη Γαλλία. Επιφανειακά, η συνταρακτική επιβεβαίωση της άναμειξης των γαλλικών μυστικών υπηρεσιών στην υπόθεση της βύθισης του πλοίου της Greenpeace, έκλεψε την παράσταση δίνοντας αφορμή για εγκωμιαστικά σχόλια περί της αποτελεσματικότητας του τύπου ως 4ης εξουσίας, περί νέου Γουώτερ-γκέητ κ.λπ. Στην ουσία όμως εκείνο που αναδύθηκε ολοφάνερα από το χείμαρρο των αποκαλύψεων είναι η αστάθεια της σημερινής συγκυρίας και κυρίαρχα ο κλυδωνισμός της θέσης του προέδρου Μιττεράν, όσον αφορά τη δυνατότητά του να επιβιώσει μετά τη σχεδόν βέβαιη ήττα των σοσιαλιστών στις ερχόμενες εκλογές του '86.

Πραγματικά, εκείνο που φάνηκε να εμπεδώνεται πλέον στην προεκλογική συγκυρία, είναι η αδυναμία να μετασχηματισθεί ριζικά το πολιτικό σκηνικό της Γαλλίας, τουλάχιστον με τη μορφή που αυτό επιχειρείται από τους σοσιαλιστές. Η απλή αναλογική που περιορίσθηκε στις βουλευτικές εκλογές και αφήνει άθικτο τον προεδρικό θεσμό στη δομή και λειτουργία του, πρέπει μάλλον να θεωρείται ήδη από τώρα εγχείρημα περιορισμένης ιστορικής εμβέλειας. Διότι, ναι μεν ανέδειξε και πριμοδότησε τα υποδόρροια ρεύματα στο χώρο της δεξιάς, και μετασχημάτισε το σκηνικό του «κοινού προγράμματος» υποβαθμίζοντας το ρόλο του Κ. Κ. Γαλλίας, αλλά ταυτόχρονα άφησε εντελώς ακάλυπτα τα νώτα της σοσιαλιστικής προεδρίας της Δημοκρατίας, ενισχύοντας τη διαμάχη γύρω από το θεμιτό ή μη της παραμονής του Μιττεράν στην προεδρία μετά την ήττα του '86. Έτσι η διαμάχη που ξεσπάει στη δεξιά, επικεντρώνεται όλο και περισσότερο γύρω από το γεγονός αυτό, πράγμα που τη μεταφέρει από το επίπεδο της (ενδοδεξιάς) διαμάχης για την ηγεσία σε ανοιχτή αναμέτρηση για την κατάληψη και του τελευταίου (μετά το '86) «σοσιαλιστικού» σφυριού στο κράτος, την Προεδρία της Δημοκρατίας.

Οι τελευταίες εξελίξεις δείχνουν δυστυχώς ότι η στρατηγική Μιττεράν δέχεται πλέον καιρική πλήγματα και από ισχυρές μερίδες της κρατικής γραφειοκρατίας και ειδικά του στρατού. Σημειώνουμε παρενθετικά ότι πρόκειται για μηχανισμό που διατηρεί ισχυρή παράδοση πραξικοπηματικής δραστηριότητας και που βρίσκεται μάλιστα στη βάση της ίδρυσης της 5ης Γαλλικής Δημοκρατίας. Οι πρόσφατες αποκαλύψεις του τύπου για το ρόλο των μυστικών υπηρεσιών στην υπόθεση Greenpeace, η προκλητικά «ηλίθια» συμπεριφορά των Γάλλων πρακτόρων στο Όκλαντ, η ύπαρξη μιας τρίτης ανεξάρτητης (άγνωστης μέχρι σήμερα) ομάδας μυστικών πρακτόρων που ευσυνειδήτα και με σαφή άνωθεν εντολή βύθισε το πλοίο και εξαφανίστηκε χωρίς ίχνος από τον τόπο του εγκλήματος, πιστοποιούν ότι η όλη υπόθεση στόχο είχε την υπονόμευση και του τελευταίου οχυρού συναίνεσης στον Μιττεράν, την εξωτερική πολιτική. Ταυτόχρονα ανέδειξε μια εκτελεστική εξουσία ανίκανη να διαχειρισθεί αποτελεσματικά την κρατική μηχανή, έναν υπουργό άμυνας (του άμεσου μιττερανικού περιβάλλοντος) είτε να ψεύδεται είτε να συμπαρατάσσεται αλληλέγγυος με τους μηχανισμούς υπονόμευσης, μια κυβέρνηση που αδυνατεί να καλύψει τον πρόεδρο στο κεφαλαιώδες αυτό ζήτημα.

Είναι λοιπόν προφανές ότι οι αποκαλύψεις, που ήρθαν μάλιστα από την πλευρά του φιλοκυβερνητικού τύπου (Monde), στόχο είχαν να υποδείξουν μια ταχεία εκκαθαριστική στρατηγική που θα έθετε τέρμα σ' αυτό το έρπον πραξικοπήμα. Ενώ όμως το μήνυμα έγινε αντιληπτό και η αντίδραση ήταν ακαριαία και στην επιθυμητή κατεύθυνση, ταυτόχρονα φάνηκαν και τα όρια που στη συγκεκριμένη συγκυρία ήταν αναγκασμένη να σεβαστεί μια εκκαθαριστική παρέμβαση. Επειδή ακριβώς δεν επρόκειτο για μεμονωμένο περιστατικό αυτονομίας κάποιου περιθωριακού μηχανισμού ή ατόμων, εκείνο που εντέλει επικράτησε ήταν η αντικατάσταση δυο κεφαλών, τονισμός του ηθικού στοιχείου στην αποκατάσταση της τάξης, και η προστασία των μηχανισμών που παρήγαγαν την ε-

κτροπή: ο νέος διοικητής των μυστικών υπηρεσιών θα δηλώσει ότι «δε θα ανεχθεί τη σπύλωση της υπόληψης των μυστικών υπηρεσιών».

Έτσι για μια ακόμη φορά αναδεικνύεται η ήττα του σοσιαλιστικού εγχειρήματος αναδιάρθρωσης του πολιτικού σκηνικού σύμφωνα με τα μέτρα της δικής τους «πολιτικής βούλησης» ενώ αντίθετα προωθείται η «υπαρκτή» αναδιάρθρωση της πολιτικής σκηνής, όπου οι σοσιαλιστές είναι απλά το εργαλείο στην υπηρεσία της αστικής κυριαρχίας για την επιτυχία του ακόλουθου στόχου: Σπάσιμο του διπολισμού αριστερά - δεξιά, υποβάθμιση του ρόλου του Κ.Κ., η εθνικιστική ιδεολογία ως ασφαλιστική δικλείδα στην κρίση (με ή χωρίς τον Λεπέν), υπονόμευση των εργατικών και λαϊκών κατακτήσεων. Είναι προφανές ότι ο μεγάλος νικητής από τις τελευταίες ανακατατάξεις είναι ο Ρ. Μπαρ, θιασώτης του εξαναγκασμού σε παραιτήση του Μιττεράν, αλλά αρκετά προσεκτικός στην αποτίμηση του θετικού ρόλου του Σ.Κ. στους πολιτικούς, ιδεολογικούς και οικονομικούς μετασχηματισμούς των τελευταίων χρόνων: Δεν καταδικάζει ο Μπαρ τη διαχείριση της κρίσης από τη μεριά της αριστεράς τα τελευταία χρόνια, αλλά υποδεικνύει ότι οι σοσιαλιστές και το Κ.Κ. ήταν μια αναγκαία ιστορική παρένθεση στην πολιτική ζωή της 5ης Δημοκρατίας που έφτασε στα όριά της γιατί ακριβώς επιτέλεσε το στόχο της.

Το περίεργο βέβαια σ' όλη την ιστορία είναι ότι το πραγματικό πρόβλημα, που η υπόθεση Greenpeace έφερε στην επιφάνεια, συγκαλύπτεται από το σύνολο της αριστεράς, όχι μόνο φραστικά αλλά και στην ουσία του. Το Σ.Κ. συνεχίζει τον πρόωρο προεκλογικό αγώνα σαν να μη συμβαίνει τίποτε, ο Μιττεράν δηλώνει ότι δεν έχει πρόθεση να παραιτηθεί, το Κ.Κ. καταγγέλλει το «ξεπούλημα» της αριστεράς από τους σοσιαλιστές, ο Μ. Ροκάρ προπαγανδίζει την υποψηφιότητά του για την προεδρία, και οι υπουργοί εξαγγέλλουν μεταρρυθμίσεις της τελευταίας ώρας... Η υπόθεση Greenpeace μπορεί εν τέλει να μείνει στην ιστορία ως η μοναδική περίπτωση πλοίου που στο βύθισμά του παρσύρει ξένο κυβερνήτη με χρονική καθυστέρηση μερικών μηνών...

Τάσος Κυπριανίδης

Ανταπόκριση Οι Εξεγέρσεις στη «Δημοκρατία των Ιδιοκτητών»

ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ και οι ταραχές στις φτωχοσυννοικίες των αστικών κέντρων δεν είναι φαινόμενο νέο στη Βρετανία. Το 1780 πάνω από 200 άτομα έχασαν τη ζωή τους στους δρόμους του Λονδίνου, το 1831 ήταν η σειρά του Μπρίστολ, ενώ πιο πρόσφατα, στις αρχές του αιώνα μας, σοβαρές ταραχές σημειώθηκαν το 1919, το 1921 και το 1931. Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ακολούθησε μια τριακονταετία κοινωνικής γαλήνης, συνέπεια της οικονομικής άνθησης και της δημιουργίας του κράτους Πρόνοιας, που εξασφάλιζε για πρώτη φορά και έδινε σιγουριά, σε όλους, εργαζόμενους και μη. Με την οικονομική κρίση της δεκαετίας του '70 όμως αρχίζει και η διάβρωση του κράτους Πρόνοιας και οι περικοπές των κοινωνικών παροχών. Το 1980 στο Μπρίστολ σημειώθηκαν και οι πρώτες, αλλά όχι και οι τελευταίες, σοβαρές ταραχές της μεταπολεμικής περιόδου.

Τις τελευταίες βδομάδες, ταραχές ξέσπασαν πρώτα στο Μπέρμινγχαμ, με αφορμή ένα μικροεπεισόδιο ανάμεσα σ' έναν αυτοκινητιστή και την αστυνομία, μετά στο Μπρίξτον όταν αστυνομικός πυροβόλησε και τραυμάτισε βαριά μια μαύρη γυναίκα, και τελευταία στο Τότενχαμ όπου και πάλι στη διάρκεια αστυνομικής επιδρομής έπαθε καρδιακή προσβολή και πέθανε μια μαύρη γυναίκα. Μερικοί απέδωσαν τις ευθύνες στην αστυνομία, η αστυνομία μίλησε για ενορχηστρωμένη εκστρατεία αναρχικών στοιχείων, και η κυβέρνηση έσπευσε να κατηγορήσει για εγκληματικότητα μια μερίδα της νεολαίας. Πραγματικά, όπως αποδείχθηκε από τα πρόσφατα γεγονότα, μια μερίδα της νεολαίας είναι έτοιμη να κατέβει στους δρόμους, να κάψει, να λεηλατήσει, να πετροβολήσει (και στο Τότενχαμ ακόμα και να μαχαιρώσει) αστυνομικούς. Αποδείξη της εγκληματικότητας της φύσης, ή ένδειξη της καχυποψίας και της πικρίας που έχει για την κοινωνία και τους εκπροσώπους της, δηλ. την αστυνομία, η νεολαία αυτή. Η νεολαία που ζει στις φτωχές, αστικές συνοικίες, στα ετοιμόρροπα γεμάτα υγρασία διαμερίσματα των Δήμων, που δεν πηγαίνει στα ακριβά ιδιωτικά σχολεία, που οι γονείς της είναι άνεργοι και η ίδια δεν έχει ελπίδες να βρει δουλειά.

Δεν πρόκειται ούτε για πρωτότυπες διαπιστώσεις, ούτε για αφελείς δικαιολογίες, αλλά για τα πορίσματα των ανακρίσεων του Λόρδου Σκάρμαν, στον οποίο είχε αναθέσει η κυβέρνηση να βρει τα αίτια των ταραχών στο Μπρίξτον το 1981, και να υποβάλλει συγκεκριμένες προτάσεις ώστε να αποφευχθεί η επανάληψή τους στο μέλλον. Εκ των υστέρων βέβαια, αποδείχθηκε ότι η κυβέρνηση δεν

είχε την πρόθεση, αναθέτοντας στο λόρδο Σκάρμαν τις σχετικές ανακρίσεις να θεραπεύσει τις βαθύτερες αιτίες, που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για το ξέσπασμα ταραχών. Άλλωστε, κάτι τέτοιο θα προϋπόθετε σημαντική αύξηση των δημοσίων δαπανών, και για κοινωνικά προγράμματα και για κοινωνικές παροχές, διαφορετική αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας, κοντολογίς αναθεώρηση της μονεταριστικής οικονομικής πολιτικής που έχει υιοθετήσει. Η κυβέρνηση Θάτσερ ήθελε από τον λόρδο Σκάρμαν μόνο προτάσεις για να βελτιωθεί ο τρόπος λειτουργίας της αστυνομίας. Όπως δημοσίευσε πρόσφατα η εφημερίδα Ομπσέρβερ (στις 13 Οκτωβρίου) ο τότε Υπουργός Εσωτερικών προσπάθησε να πείσει τον Λόρδο Σκάρμαν να αποφύγει να σχολιάσει ή να κάνει προτάσεις για τις κοινωνικές συνθήκες και τα προβλήματα του Μπρίξτον, να περιορισθεί δηλαδή στις προτάσεις που θα εξασφάλιζαν βελτίωση των σχέσεων αστυνομίας-κοινότητας, και φυσικά αποτελεσματικότερη αστυνόμευση της περιοχής. Ο Λόρδος Σκάρμαν αρνήθηκε, η κυβέρνηση υποχώρησε, και λίγους μήνες αργότερα δημοσίευσε την έκθεσή του. Πρώτη διαπίστωση: η πρακτική της αστυνομίας και η επιθετικότητά της, ιδιαίτερα απέναντι στους νεαρούς μαύρους, υπήρξε μία από τις βασικότερες αιτίες που προκάλεσαν τις ταραχές.

Δεύτερη διαπίστωση: οι ταραχές στο Μπρίξτον ήταν μία εκδήλωση διαμαρτυρίας μίας μερίδας του πληθυσμού που πιστεύει ότι το κράτος αδιαφορεί για τα προβλήματά της, που αισθάνεται αποκλεισμένη από τις κοινωνικές και πολιτικές δομές, κάτω από τις οποίες, και όχι μέσα στις οποίες, ζει.

Ο λόρδος Σκάρμαν, έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για τη βελτίωση των μεθόδων της αστυνομίας με στόχο την ενσωμάτωσή της στην κοινότητα: για παράδειγμα πρότεινε να σταματήσουν τα μπλόκια στους δρόμους, να τοποθετηθούν αστυφύλακες σε κάθε γειτονιά που θα ανέπτυσσαν φιλικές σχέσεις με τους κατοίκους της, και να δημιουργηθούν επιτροπές σε κάθε Δήμο στις οποίες θα συμμετείχαν εκπρόσωποι της αστυνομίας και της κοινότητας που θα συζητούν τα προβλήματα που προκύπτουν.

Μερικές από τις προτάσεις αυτές που αφορούσαν τις μεθόδους της αστυνομίας εφαρμόστηκαν και οι σχέσεις της με την κοινότητα βελτιώθηκαν κάπως, τουλάχιστον σε επιφανειακό επίπεδο, τα επεισόδια μειώθηκαν αλλά η καχυποψία παρέμεινε. Και αυτό φαίνεται καθαρά από το γεγονός ότι στο Δήμο του Λάμπεθ, όπου ανήκει το Μπρίξτον, υπάρχει η επιτροπή που συγκροτήθηκε από την

αστυνομία το 1982 και υποστηρίζεται από το Υπουργείο Εσωτερικών και τα πιο μετριοπαθή μέλη της κοινότητας, και από την άλλη μεριά υπάρχει η επιτροπή που συγκροτήθηκε από το Δήμο το 1984 και υποστηρίζεται από τις οργανώσεις της νεολαίας και τις πιο ριζοσπαστικές ομάδες. Οι δύο επιτροπές, που ισχυρίζονται ότι εκπροσωπούν και εξυπηρετούν τα συμφέροντα της κοινότητας, δεν συνεργάζονται.

Ο Λόρδος Σκάρμαν όμως έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για να βελτιωθεί και το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων του Μπρίξτον. Όπως και σε πολλές άλλες συνοικίες στο κέντρο των βρετανικών πόλεων, στο Μπρίξτον, ένα μεγάλο ποσοστό των κατοίκων είναι μετανάστες, βρετανοί υπήκοοι, από τις χώρες της Κοινοπολιτείας. Ήρθαν στη Βρετανία οι περισσότεροι αμέσως μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, στην περίοδο της οικονομικής ανοικοδόμησης της χώρας όταν υπήρχε ανάγκη για εργατικό δυναμικό. Και ήταν οι πρώτοι που αισθάνθηκαν τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Σύμφωνα με έρευνα που δημοσίευσε τον περασμένο μήνα τον έγκυρο Policy Studies Institute οι εργοδότες εξακολουθούν να προτιμούν λευκούς υποψήφιους όταν κάνουν προσλήψεις, αν και αυτή η πρακτική είναι παράνομη σύμφωνα με το νόμο από το 1968. Στο Δήμο του Λάμπεθ το ποσοστό ανεργίας έχει διπλασιασθεί από το 1981. Το 26,8% των ανδρών και το 15,6% των γυναικών στο Λάμπεθ είναι σήμερα είναι άνεργοι, και σύμφωνα με την απογραφή του 1981, το 38% των νοικοκυρών έχουν εισόδημα κάτω από 4.500 λίρες το χρόνο, δηλαδή το ένα τρίτο των νοικοκυριών ζει κάτω από το επίσημο όριο πείνας.

Το πρόβλημα της ανεργίας δεν εντοπίζεται φυσικά μόνο στο Λάμπεθ αν και στο δήμο αυτό είναι οξύτατο. Και δεν θα μπορούσε να αντιμετωπισθεί παρά μόνο με συντονισμένη δράση όλων των κρατικών φορέων. Η κυβέρνηση όμως θα μπορούσε συνεργαζόμενη με τις τοπικές αρχές του Λάμπεθ να μετριάσει τις συνακόλουθες κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας. Για παράδειγμα, ο λόρδος Σκάρμαν είχε προτείνει να αρχίσει αμέσως πρόγραμμα ανέγερσης νέων δημοτικών κατοικιών και επισκευής των παλαιότερων. Στη Βρετανία, το Υπουργείο Περιβάλλοντος είναι αυτό που ορίζει κάθε χρόνο τα κονδύλια για την ανέγερση δημοτικών κατοικιών και κατόπιν διαπραγματεύεται με τους Δήμους την κατανομή των κονδυλίων αυτών. Όπως φαίνεται από τα στοιχεία τα κονδύλια αυτά έχουν μειωθεί τα τελευταία χρόνια, και η μείωση είναι μεγαλύτερη αν πάρουμε υπόψη και το ποσοστό του πληθωρισμού.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΤΑΡΑΧΩΝ ΑΠΟ ΤΟ 1980

Απρίλιος 1980 — Στη συνοικία Σάντ Πουλ του Μπρίστολ.
Απρίλιος 1981 — Στο Μπρίξτον του Νότιου Λονδίνου.
Ιούλιος 1981 — Σοβαρές ταραχές στο Μος Σάντ του Μάντσεστερ.
— Στο Τότσεθ του Λίβερπουλ, τραυματίστηκαν πάνω από 200 αστυνομικοί.
— Στο Σάουθχαλ του Λονδίνου όταν Έντνι και Μικαέλινι έλαβαν από τη συνοικία τους μέλη της μαρξιστικής οργάνωσης Εθνικό Μέτωπο.
Ιανουάριος 1982 — Στο Σάντ Πουλ του Μπρίστολ.
Απρίλιος 1982 — Στην περιοχή Νότιν Χιλ Γλαζγκ του Λονδίνου.
Απρίλιος 1982 — Στο Τότσεθ του Λίβερπουλ.
Ιούλιος 1982 — Στο Σάντ Πουλ του Μπρίστολ.
Ιανουάριος 1983 — Στη συνοικία Σαυκλίντ του Λίβερπουλ.
Απρίλιος 1983 — Στο Μπρίξτον του Νότιου Λονδίνου.
Ιανουάριος 1984 — Στη συνοικία Τότσεθ του Λίβερπουλ.

ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΚΟΝΔΥΛΙΑ

Σε εκατομμύρια λίρες

1979/80	2.862
1980/81	2.199
1981/82	1.786
1982/83	1.874
1983/84	1.801
1984/85	1.803
1985/86	1.593

ΔΑΠΑΝΗΘΗΚΑΝ

Σε εκατομμύρια λίρες

1979/80	2.544
1980/81	2.203
1981/82	1.795
1982/83	2.192
1983/84	2.233
1984/85	1.852
1985/86	—

POLICE

ΣΤΟ ΤΟΤΕΝΧΑΜ

Το Σάββατο το απόγευμα, 5 Οκτωβρίου, 5 αστυνομικοί εισβάλλουν στο διαμέρισμα μιας οικογένειας μαύρων σε συγκρότημα εργατικών πολυκατοικιών, της συνοικίας Τότενχαμ του βόριου Λονδίνου. Οι αστυνομικοί που έχουν ένταλμα έρευνας αρχίζουν να ψάχνουν το διαμέρισμα για κλεμμένα αντικείμενα και να ανακρίνουν την οικογένεια. Η Σύνθια Τζάρετ, 49 ετών, παθαίνει καρδιακή προσβολή και μέχρι να μεταφερθεί στο νοσοκομείο, πεθαίνει.

Η οικογένειά της κατηγορεί την αστυνομία ότι αντιμετώπισε αρχικά με αδιαφορία την καρδιακή προσβολή της Σύνθιας Τζάρετ - η φήμη κυκλοφόρησε από στόμα σε στόμα σε όλο το συγκρότημα. Την επόμενη μέρα, το μεσημέρι της Κυριακής, οι συγγενείς και οι φίλοι διαμαρτυρήθηκαν στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Άγες ώρες αργότερα άρχισαν τα επεισόδια στους στενούς διαδρόμους και τα κακοφωτισμένα σοκάκια του συγκροτήματος.

Οι αστυνομικοί, περίπου 500, αποφάσισαν να αποσυρθούν αρχικά από το συγκρότημα και να αποκλείσουν εκεί το πλήθος που έριχνε πέτρες, τούβλα και βόμβες μολότωφ εναντίον τους. Για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκαν πυροβόλα όπλα εναντίον της αστυνομίας με αποτέλεσμα να τραυματισθούν από σφαίρες 3 αστυνομικοί και 3 δημοσιογράφοι. Και για πρώτη φορά σε ταραχές σκοτώνεται αστυνομικός, που μαχαιρώθηκε ενώ προσπαθούσε να προστατεύσει τους πυροσβέστες. Η εκδοχή της αστυνομίας είναι ότι τις ταραχές προκάλεσαν αναρχικοί και τροτσικιστές που ήρθαν στο συγκρότημα από άλλες περιοχές. Ο ηγέτης της πλειοψηφίας των εργατικών στο Δημοτικό συμβούλιο του Χαρινγκέν, όπου ανήκει η συνοικία του Τότενχαμ, είπε ότι η συμπεριφορά της αστυνομίας απέναντι στους νεαρούς μαύρους και η εκστρατεία που είχε αρχίσει πρόσφατα κατά της διακίνησης ναρκωτικών στο συγκρότημα στήνοντας μπλόκα στους δρόμους του, ήταν οι κυριότεροι λόγοι που προκάλεσαν τις ταραχές. Σύμφωνα με τον Νικ Ράιτ, που είναι πρόεδρος της επιτροπής για την αστυνομία του δήμου του Χαρινγκέν, οι ταραχές άρχισαν όταν ομάδα κατοίκων του συγκροτήματος που μόλις είχαν αποφασίσει να κάνουν πορεία διαμαρτυρίας στο τοπικό αστυνομικό τμήμα, βρέθηκε μπροστά σε πλήθος αστυνομικών που άρχισε να προχωράει καταπάνω της χτυπώντας τις ασπίδες του.

ΣΤΟ ΜΠΡΙΕΤΟΝ

Το Σάββατο το πρωί, 28 Σεπτεμβρίου, η αστυνομία εισβάλλει στο σπίτι της Τσέρρυ Γκρος. Στο Μπρίξτον οι επίδρομες της αστυνομίας δεν είναι ένα νέο φαινόμενο: το 1985 έχουν γίνει πάνω από 50, στα πλαίσια της νέας στρατηγικής που έχει υιοθετήσει η τοπική αστυνομία για να αποφύγει τα μπλόκα και τις έρευνες στους δρόμους, μέθοδοι που προκάλεσαν τις ταραχές του 1981.

Η είδηση διαδόθηκε σε όλο το Μπρίξτον, το απόγευμα της ίδιας μέρας, 20 περίπου άτομα συγκεντρώθηκαν έξω από το τοπικό αστυνομικό τμήμα ζητώντας εξηγήσεις. Σύμφωνα με δημοσιογράφους που παρακολουθούσαν τη σκηνή, κάποιος έριξε πέτρες εναντίον των αστυνομικών που έτρεξαν και κρύφτηκαν μέσα στο τμήμα κλείνοντας την πόρτα. Αμέσως μετά άρχισαν να ρίχνονται βόμβες μολότωφ, ενώ σχεδόν ταυτόχρονα 200 μέτρα πιο μακριά, στο εμπορικό κέντρο του Μπρίξτον άρχισαν οι εμπρησμοί και οι λεηλασίες. Άγες μέρες αργότερα, 9 κληρικοί της Αγγλικής Εκκλησίας του Λάμπεθ κατήγγειλαν τη συμπεριφορά του πλήθους, αλλά και της αστυνομίας και τις κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή.

Ο απολογισμός των ταραχών στο Μπρίξτον: 10 αστυνομικοί τραυματίστηκαν, 2 γυναίκες βιάστηκαν, 200 άτομα συνελήφθησαν και δεκάδες καταστήματα, σπίτια και αυτοκίνητα καταστράφηκαν.

Το Λάμπεθ συγκεκριμένα αναγκάστηκε να περιορίσει κατά 50% το πρόγραμμα κατασκευής νέων κατοικιών και αυτό όταν το 1983 υπήρχαν στο δήμο 1.653 άστεγες οικογένειες και 14.940 οικογένειες που ζούσαν σε σπίτια ακατάλληλα για κατοίκηση. Δεν είναι όμως μόνο οι περικοπές των δημοσίων δαπανών που όξυναν τα προβλήματα του τέταρτου φτωχότερου δήμου της χώρας — αν και οι περικοπές αυτές σήμαιναν ότι από το 1979 μέχρι το 1985 μειώθηκε κατά 113 εκατομμύρια λίρες η βοήθεια που δίνει η κεντρική κυβέρνηση στο Λάμπεθ. Πέρα από τη βοήθεια αυτή οι δήμοι στη Βρετανία έχουν έσοδα και από την επιβολή δημοτικών τελών. Η κυβέρνηση Θάτσερ στην προσπάθειά της να ελέγξει σε μεγαλύτερο ακόμα βαθμό τις δημόσιες δαπάνες, είτε αυτές γίνονται από τα υπουργεία είτε από τις τοπικές αρχές, πέρασε νόμο που της επιτρέπει να ορίζει η ίδια, το ανώτατο επίπεδο δημοτικών τελών που μπορούν να επιβάλλουν οι δήμοι, που κατά την κυβέρνηση, ξοδεύουν περισσότερο από ό,τι πρέπει.

Το μέτρο αυτό πέρα από τον αντιδημοκρατικό του χαρακτήρα, αφού ουσιαστικά αφαιρεί από τις εκλεγμένες αρχές το δικαίωμα να εντοπίζουν οι ίδιες τις ανάγκες τους και το πώς θα τις καλύπτουν, θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στις υπηρεσίες που προσφέρει ο δήμος, και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι εαν εφαρμοσθεί τα προβλήματα που εντόπισε ο λόρδος Σκάρμαν θα κλιμακωθούν. Προς το παρόν οι εργατικοί που ελέγχουν το δημοτικό συμβούλιο με την υποστήριξη όλων των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων στο δήμο, αρνήθηκαν να επιβάλλουν οποιοδήποτε δημοτικό τέλος υποστηρίζοντας ότι δεν μπορούν να το κάνουν εφόσον δεν τους επιτρέπεται να αποφασίζουν ελεύθερα. Ήδη διώκονται δικαστικά, και εαν δεν κερδίσουν την έφεση τότε αντιμετωπίζουν το ενδεχόμενο κατάσχεσης των περιουσιακών τους στοι-

χείων, και απομάκρυνσή τους για 5 χρόνια από κάθε δημόσιο αξίωμα. Η υπόθεση αυτή είναι ακόμα σε εξέλιξη, και πολλά θα εξαρτηθούν και από το βαθμό υποστήριξης που θα δώσουν στους εργατικούς δημοτικούς συμβούλους οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και οι οργανώσεις της κοινότητας.

Πάντως η κυβέρνηση δεν φαίνεται διατεθειμένη να κάνει υποχωρήσεις. Οι συντηρητικοί, όπως δήλωσαν κατηγορηματικά στο πρόσφατο ετήσιο συνέδριό τους, πιστεύουν ότι οι ταραχές είναι έργο εγκληματικών στοιχείων, και δεν αναγνωρίζουν ότι υπάρχει οποιαδήποτε σχέση ανάμεσα στις ταραχές και την ανεργία, τη φτώχεια ή την επιδείνωση των συνθηκών ζωής στις παραμελημένες αστικές συνοικίες. Η κυβέρνηση Θάτσερ είναι αποφασισμένη να παραβλέψει τις κοινωνικές διαστάσεις του προβλήματος, «Δεν λύνεται με το να σπαταλήσουμε περισσότερα χρήματα» δήλωσε ο υπουργός Εσωτερικών, και ανακοίνωσε ότι θα υποβάλει στη Βουλή Νομοσχέδιο για την ενίσχυση των εξουσιών της αστυνομίας και την καθιέρωση ενός νέου αδικήματος «της αντικοινωνικής συμπεριφοράς». Η πρωθυπουργός ταυτόχρονα, υπόσχεται να διαθέσει στην αστυνομία όσα μέσα χρειάζεται στην εκτέλεση των καθηκόντων της. Και η αστυνομία δηλώνει ότι για να προστατεύσει τη ζωή των μελών της, θα τα εξοπλίσει, την επόμενη φορά, με δακρυγόνα και άλλα σύγχρονα αέρια καταστολής, με πλαστικές σφαίρες και με υδραντλίες. Εν αναμονή λοιπόν της αποκατάστασης της τάξης και της ασφάλειας, κτιζεται η «δημοκρατία των ιδιοκτητών», όπως είπε και ο Πρόεδρος των Συντηρητικών, ξεχνώντας ότι υπάρχουν ακόμα μερικοί Βρετανοί, που όχι μόνο δεν έχουν ιδιοκτησίες, αλλά δεν έχουν ούτε καν ελπίδες να αποκτήσουν ποτέ.

Ειρήνη Σιοπούλου

Η προτομή του απαρτχάιντ

Ενώ ο ρατσιστής πρόεδρος της Νότιας Αφρικής Peter Botha απειλεί να σταματήσει (!) τις εξαγωγές ορυκτών προς τις μεγάλες δυτικές βιομηχανίες, αν οι δυτικές κυβερνήσεις προβούν σε κυρώσεις εναντίον του, και ενώ η κατάσταση εκεί γίνεται δραματική καθώς τα θύματα πολλαπλασιάζονται, ούτε η ΕΟΚ, ούτε ο υπόλοιπος πολιτισμένος κόσμος δείχνει την ελάχιστη προθυμία να υπερβεί τις ακαδημαϊκές διαμαρτυρίες.

Έτσι το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο δεν μπόρεσε καν να εκδώσει ψήφισμα και η «κομισιόν» ακόμα διαπραγματεύεται με το συμβούλιο πολιτικής συνεργασίας, μήπως και καταφέρουν να «παρέμβουν» στις εξελίξεις εκεί και ταυτόχρονα να ικανοποιήσει «το κοινό αίσθημα». Με δυσκολία εκδίδονται «οδηγίες» και απαγορεύσεις πωλήσεων όπλων, πυρηνικού υλικού και πετρελαιοειδών.

Σ' αυτό το σημείο επισημαίνουμε τη διαφορετική στάση του ευρωβουλευτή της ΕΔΑ κ. Χρ. Κολοκοτρώνη, απ' τους υπόλοιπους της «αλλαγής» που ζήτησε, στη γραπτή του τοποθέτηση (19/9), «κυρώσεις κατά του καθεστώτος, που είναι ο μόνος αποτελεσματικός τρόπος ενίσχυσης των καταπιεσμένων και αντιμετώπισης του ρατσισμού...» αλλά θα διαφωνήσουμε μαζί του στην επόμενη διαπίστωσή του πως: «η Ελλάδα είναι απ' τις λίγες χώρες που έχει συγκεκριμένη πολιτική κατά του απαρτχάιντ, έχοντας πάρει μέτρα σε βαθμό που μπορούμε να πούμε πως δεν υπάρχουν περιθώρια για συμπληρωματικές κυρώσεις...» (!)

Ας ρωτήσει καλύτερα στο υπουργείο εξωτερικών, διότι... μάλλον τους εκθέτει.

Συγκεκριμένα λοιπόν και χωρίς να επαναφέρουμε το θέμα της στάσης της Ελληνικής αντιπροσωπείας στο ΟΗΕ, που απέχει κατά συρροήν ή

ψηφίζει κατά των εμπάργκο στη Ν. Αφρική (Σχολιαστής 30, Σεπτ. '85), μας έφτασε από το Shipping Research Bureau του Άμστερνταμ μια νέα έκθεση, που περιλαμβάνει άλλα 6 ελληνικά τάνκερ εκτός απ' τα 15 που δημοσιεύσαμε στο τεύχος 30. Πρόκειται για πλοία ελληνικών συμφερόντων, όσα μπόρεσαν να ανακαλύψουν, αφού οι «δουλειές» γίνονται με απόλυτη μυστικότητα, εκ των οποίων τα 3 με ελληνική σημαία.

Το σύνολο του πετρελαίου που μετέφερε η ναυτιλία μας υπολογίζεται, σε 1.744.361 τόννους, και μιλάμε πάντοτε για το διάστημα '81-'82. Μπορεί λοιπόν το Υ.Ε.Ν. να «γνωματεύει» προς τους εφοπλιστές ότι η Ελλάδα μετέχει στο μπουκότζ του ΟΗΕ, αλλά... πέρα βρέχει.

Αν διαβάσουμε τι λέει ο Νοτιοαφρικάνος υπουργός Ενέργειας (21-Μαρτίου 1985): «Έχουμε πολλές προσφορές, διότι το πετρέλαιο ρέει απ' τις δεξαμενές και δεν ξέρουν τι να το κάνουν. Κάθε προσφορά προς την Ν. Αφρική περιέχει και τον όρο: θα σας δώσουμε πετρέλαιο αλλά κανείς δεν πρέπει να το μάθει» καταλαβαίνουμε το μέγεθος του «αποκλεισμού». Η Ν. Αφρική δαπανά κάθε χρόνο 3 δισ. δολάρια για εισαγωγές πετρελαίου και κληρώνει άλλα 2 δισ. στους προμηθευτές της για το «ρίσκο» της παράκαμψης του εμπάργκο. Πόσα απ' αυτά μοιράζονται οι συμπατριώτες μας μεσάζοντες ή η εταιρίες ελληνικών συμφερόντων;

Τα εργατικά συνδικάτα των βορείων χωρών (Δανία, Νορβηγία, Σουηδία, Φινλανδία και Ισλανδία) αποφάσισαν πριν λίγο καιρό να ελέγχουν τις εξαγωγές και τις εισαγωγές «ευαίσθητων» προϊόντων προς και από τη Ν. Αφρική. Ειδικά στο θέμα του OIL-EBARGO δείχνουν ιδιαίτερη προσοχή, αφού οι χώρες αυτές έχουν τη μερίδα του λέοντος στις συναλλαγές με την Ν. Αφρική μαζί με τη Βρετανία και την Ολλανδία.

Αυτό το νόημα είχε η επίσκεψη του Νορβηγού υπουργού ναυτιλίας στα μέσα του Οκτωβρίου στον υπουργό Ε.Ν. κ. Αλεξάνδρη. Ως ναυτιλιακή χώρα και η Ελλάδα μετέχει στις ατέρμονες διαδικασίες και διαβου-

λεύσεις για το πώς θα περιορίσουν τις επιχειρήσεις και τους εφοπλιστές τους.

Κρίνεται θετική η απαγόρευση της συμμετοχής στον μαραθώνιο Ειρήνης, στη μνήμη του Γρ. Λαμπράκη, των νοτιοαφρικανών, παρ' όλη την παραλλαγή τους σε Γερμανούς. Αλλά εκείνη η προτομή του νοτιοαφρικανού Πρωθυπουργού Γιαν Σματς στην ελληνική βουλή τι χρειάζεται;

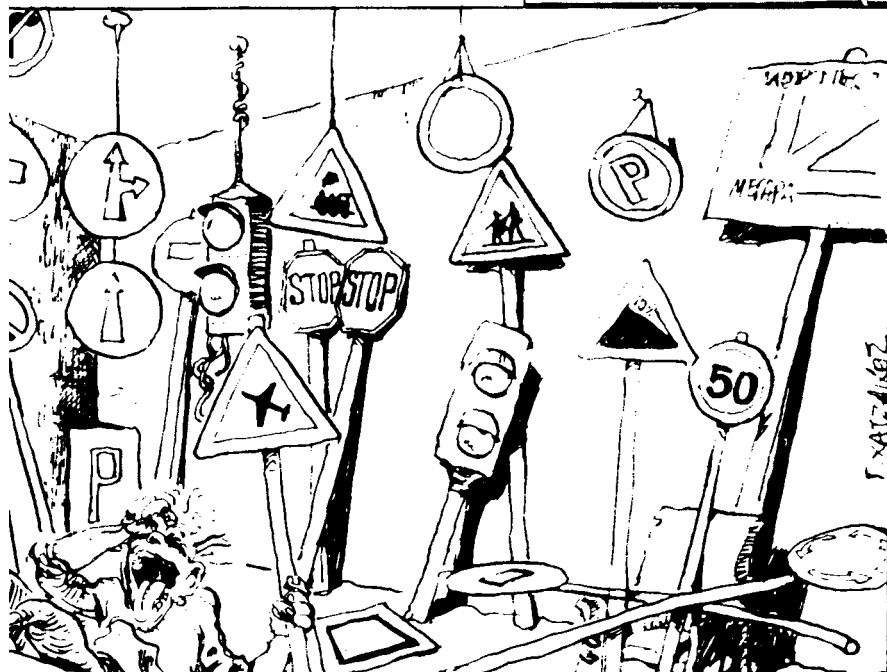
Μήπως τον τιμούμε διότι επέβαλλε το Land Act και απαγόρευσε την ιδιοκτησία γης στους μαύρους το 1913, ή μήπως επειδή θεμελίωσε το σύγχρονο πολεμικό νοτιοαφρικάνικο ρατσιστικό κράτος την περίοδο '40-'48 όταν εκβιομηχάνισε τη χώρα με «δαρεάν» το μαύρο προλεταριάτο; Μα την προτομή, θα πείτε, την τοποθέτησαν οι ευεργετούμενοι ομογενείς μας...

Και ένα τελευταίο ερώτημα: τόσο πολύ χρειαζόταν η εθνική μας οικονομία αυτά τα ορυκτά—λίπαντικά και καύσιμα των 40.000.000 δολαρίων, που εισήχθησαν από τη Ν. Αφρική, το Α' τρίμηνο του '85; Δ.Τ.

Εναλλακτικοί

Συνεχίζοντας να προσθέτεις ρύζι στη σούπα, δεν 'κανεις τίποτε άλλο από το να την μετατρέπεις τελικά σε πιάφι. Αφαιρώντας ρύζι από τη σούπα, την μετατρέπεις τελικά σε καυτό νερό. Η ποιότητα «σούπα» βρίσκεται κάπου ανάμεσα στο πιάφι και στο καυτό νερό...

Στο χώρο της «Εναλλακτικής Συνάντησης» της Ν. Σμύρνης και συγκεκριμένα στην εκδήλωση σχετικά με τα προβλήματα της πόλης, η διαλεκτική των μεγεθών υποσχόταν εξαρχής ένα πιάφι: Ας όμεται ο αδικοχαμένος για τις εναλλακτικές δυνάμεις Τζίμης Πανούσης, που με την υπόσχεση μιας συναυλίας μετά τη συζήτηση για την πόλη είχε συ-

γκεντρώσει μεγάλα πλήθη.

Σε μια κατάσταση λοιπόν όπου ο αγώνας Αιάντα Σαλαμίνας — Απόλλωνα Κρύας Βρύσης προηγείτο του κυρίως ντέρμπι Παναθηναϊκού-Ολυμπιακού, αρκετοί — ίσως οι περισσότεροι — επείγονταν να δουν την κουβέντα για την πόλη να παίρνει γρήγορο τέλος. Αλαλάζοντας, καταγγέλλοντας την εξουσία του μικροφώνου, βρίσκοντας ακόμη και στο χώρο των συζητητών συμπαραστάτες να χλευάζουν τη μικροφωνο-λαγνεία, αυτοί οι αρκετοί, ίσως πολλοί ίσως λίγοι, ζητούσαν γρήγορα το πέρασμα στο δεύτερο «ματς».

Χοντρή εξουσία το μικρόφωνο, αλλά και η παρεμβολή ανάμεσα στο μικρόφωνο και σε κάποιους ακροατές που ήθελαν να ακούσουν, η άσκηση εξαναγκασμού σε βάρος κάποιων που είχαν πάρει στα σοβαρά ένα κάποιο πρόγραμμα και ήθελαν την τήρησή του, ακόμη χοντρότερη εξουσία. Παλιά τους τέχνη κόσκινο βέβαια, η στάση αυτή των γνωστών «αντιεξουσιαστών», που παραμένουν μέσα στον εξωκοινοβουλευτικό χώρο εξαιτίας της χρόνιας δυσκοιλιότητας του τελευταίου.

Οι οικολόγοι πάντως δεν έμειναν και τελείως με το μικρόφωνο στο χέρι... Είπαν ότι μπόρεσαν να πουν, είχαν για το άριστο μέγεθος της σούπας αλλά και για το άριστο μέγεθος της πόλης, για το άριστο μέγεθος ενός ανθρώπινου συνόλου μέσα στο οποίο μπορεί να εξασφαλισθεί η επικοινωνία, για τον επαναστατικό μεσοανισμό που επαγγέλλεται το ξεκίνημα ριζικών αλλαγών μόνο μετά την κατεδάφιση του καπιταλισμού, είπαν ότι κριτικάρουν την πόλη δίχως να ζητάνε την επιστροφή στην αβλιότητα του χωριού, μίλησαν για τη μιζέρια αυτών που δεν κάνουν τίποτε για το παρόν τους πέρα από το να καταθέτουν την γκρίνια τους έναντι πεντακοσάρικων λογαριασμών στα ουζερί και στα καμ. Το άριστο μέγεθος του χωριού και της πόλης, αυτό το τεχνοκρατικό ιδεολόγημα για μερικούς, κηρύχθηκε από τους οικολόγους σαν μια ανθρώπινη διάσταση που ταλαιπωρείται πάνω στην προκρούστια κλίνη της ανάπτυξης.

Κατά τα άλλα, με τα εναλλακτικά περιπτερά, τα εναλλακτικά σουβλάκια, τα εναλλακτικά σουβενίρ, την

εναλλακτική Αριστερά και την πολυποίκιλη χρήση του επιθέτου εναλλακτικός-ή-όν σε όλες τις πτώσεις και τους αριθμούς, το μέλλον του όρου προβλέπεται δυσοίανω. Το επίθετο περνάει στη δεύτερη φάση της σταδιοδρομίας του, σε συνθήκες πλέον καλπάζοντος πληθωρισμού της χρήσης του, υπογραμμίζοντας ότι ικανοί για βερμπαλιστικούς νεωτερισμούς δεν είναι μόνο το ΠΑΣΟΚ αλλά και οι «εκτός των τειχών» της κατεστημένης πολιτικής.

Γιάννης Σχίζας

Κακά μαντάτα

Όταν μια εφημερίδα μαζικότατης κυκλοφορίας και «σοσιαλιστικών» κατευθύνσεων, η «Αυριανή» δηλαδή, δεν χάνει ευκαιρία να προβάλλει Λεπενικές και ναζιστικές ιδέες, και όταν στο επίσης «σοσιαλιστικό» ΕΘΝΟΣ ίδιες απόψεις υποστηρίζονται από τις στήλες των επιστολών, τότε κάτι κακό τρέχει. Μιλάμε για την ξενοφοβία που με ιδεολογικούς μανδύες που τροφοδοτεί η Κρίση της ελληνικής κοινωνίας παίρνουν διαστάσεις τυπικού ρατσισμού!

Με προσχήματα τις σκόρπιες «εκαθαρίσεις λογαριασμών» μεταξύ αραβικών ομάδων ή τις πολιτικές διαμαρτυρίες των Τούρκων και Κούρδων αγωνιστών, τη «λιβανοποίηση», την ανεργία και τους «ξένους που τρώνε το ψωμί μας», κληθάνουν τα ανατριχιαστικά δημοσιεύματα.

«Να μεταφερθούν οι Τούρκοι πρόσφυγες σε ξερονήσι», γράφει η «Αυριανή» 13.9.85. «Γιατί διαμαρτύρονται οι εργαζόμενοι πως υπάρχει ανεργία; Δεν ξέρουν πως όσοι είναι οι Έλληνες άνεργοι άλλοι τόσοι ξένοι Τούρκοι, Αφρικάνοι Φιλιππίνεζοι κ.λ.π. δουλεύουν χωρίς άδεια στην Ελλάδα;» (Αυριανή 17/10) ή «κ. Τσούρα μη διστάσεις. Βάλε σκούπα και μάλιστα ηλεκτρική σ' αυτούς όλους, για να πουλάσει ο τόπος...» (Αυριανή 12/9) ή «Παραχρήμα να διαταχθεί εκκαθάριση εσωτερική, να απελαθεί το ταχύτερο, όλο το μελαψό στοιχείο από την Ελλάδα...» (επιστολή στο «ΕΘΝΟΣ» 10/9).

Αυτά τα ενδεικτικά να αναφέρουμε γιατί πολλοί νομίζουν ότι ο νεο-φα-

σισμός βρίσκεται μακριά μας...

Επειδή λοιπόν κάπου 100.000 ξένοι βρίσκονται με διάφορους τρόπους στη χώρα μας, εκ των οποίων 70.000 «παράνομοι», που τυγχάνει να 'ναι όλοι «τρίτοκοσμικοί» αφού τα ευρωπαϊκά στελέχη των εντοπιών επιχειρήσεων έχουν άδειες, τότε αυτές οι «ιδέες» υπάρχει κίνδυνος να 'χουν και πιο πρακτικά αποτελέσματα...

Βέβαια ήδη, στα πλοία, στα βουστάσια, στα χοιροτροφία στους αγρούς, αλλά και σαν υπηρέτες και «καλλιτέχνες», χιλιάδες άνθρωποι, χωρίς ασφάλιση, χωρίς βασικούς μισθούς, χωρίς δικαίωμα συνδικάτου, επειδή διεκδικούν καλύτερη τύχη στην προηγμένη Ευρώπη, βιώνουν μια άνευ προηγουμένου ελληνική εκμετάλλευση.

Άρα οι ξένοι είναι καλοί μόνο ως συνάλλαγμα, είναι καλοί για διακοπές, είναι καλοί σαν φτηνοί εργάτες στη ναυτιλία μας, είναι άξιοι όταν αγωνίζονται στις πατρίδες τους κατά του ιμπεριαλισμού κ.λ.π., κ.λ.π., και είναι «παράνομοι» και «βρώμικοι» όταν φτάνουν σαν πρόσφυγες και όταν ζητάνε δουλειά, αμοιβή, ασφάλιση και ότι θεωρείται φυσικό για τους γηγενείς.

Και πιο «παράνομοι» γίνονται όταν έχουν και πολιτικές απόψεις, σαν τους Παλαιστίνιους και τους Τούρκους.

Να που φτάνουμε στα ίδια προβλήματα με τους εταίρους μας στην Ευρώπη. Να που «φτιάσαμε» το υποπρολεταριάτο και τώρα με την κρίση πρόκειται αυτό πρώτο να εξοντωθεί.

Η σιωπή και σ' αυτή την περίπτωση είναι συνενοχή...

Α.Τ.

Αφαίρεση διπλωμάτων

Η «εναλλακτική συνάντηση», της Ν. Σμύρνης είναι πια παρελθόν δεν θά'τανε κακή ιδέα, να αποκτήσει και μέλλον. Όμως απ' τις χιλιάδες των περιπατητών ελάχιστοι παρακολούθησαν μια κουβέντα με πολύ νόημα για μια μερίδα νέων.

Πρόκειται για τη συνεχιζόμενη αστυνομική εκστρατεία κατάσχεσης των αδειών οδήγησης (διπλωμάτων) σ' όσους πέρασαν από ψυχιατρική κλινική έστω και για απλή ψυχική κατάπτωση, έστω και για τη χρήση ενός στεντόν!

Μα πάνω απ' όλα το πογκρόμ αφορά τους για λόγους ψυχικής υγείας απαλλαγμένους απ' τη στρατιωτική θητεία. Με αυτό το προεδρικό διάταγμα της «αλλαγής» έχουμε ασχοληθεί και στο παρελθόν, τώρα που το αστυνομικό όργανο θα χτυπήσει την πόρτα σας, πρέπει να ξέρετε ότι έχετε 60 μέρες καιρό να προσφύγετε ενδίκως. Ο δικηγόρος συνεργάτης μας Ηλίας Παπακωνάννου (36.12.620) δίνει δωρεάν συμβουλές.

Α.Τ.

Συνταγή

Οι εκκλήσεις του πρωθυπουργού μας για αύξηση της παραγωγικότητας φαίνεται να βρίσκουν άμεση ανταπόκριση στους κύκλους των ανερχομένων τεχνοκρατών. Στην ΜΕΤΕΚ ΑΕ, μια τεχνική-μελετητική εταιρία του δημοσίου που ανήκει στην Εμπορική Τράπεζα, κυκλοφόρησε πρόσφατα ένας νέος εσωτερικός κανονισμός για τους εργαζόμενους. Ο κανονισμός αυτός, που αποτελείται από 9 σημεία, είναι εναρμονισμένος με αυτόν της άλλης εταιρίας που κατέχει τους υπόλοιπους ορόφους του κτιρίου, της γνωστής εταιρίας ΑΡΧΙΠΟΔΟ. Επιλέγουμε μερικά από τα σημεία αυτά.

Σημείο 3 «Χρησιμοποίηση καντίνας: Υπάρχει εξυπηρέτηση από την καντίνα στα γραφεία μας. Για λόγους λειτουργικών (!) τόσο της ΜΕΤΕΚ όσο και των άλλων εταιριών του κτιρίου, η εξυπηρέτησή μας θα γίνεται μόνο τηλεφωνικά και στα γραφεία μας» (Η καντίνα εκτός των άλλων είναι και χώρος επικίνδυνων συζητήσεων και αντιεργοδοτικών σχολίων).

Σημείο 5 «Διευθέτηση γραφείων: Υπενθυμίζεται προηγουμένως σχετικό σημείωμα σύμφωνα με το οποίο τα γραφεία και τα άλλα επίπλα δε θα μετακινηθούν από το αρχικό εγκεκριμένο σχέδιο» (Για τους μη ευφάνταστους αναγνώστες μας, σας πληροφορούμε ότι η διαρρύθμιση του χώρου είναι εμπνευσμένη από αμερικάνικα φιλμς, δηλαδή τεράστιοι χώροι με σειρές γραφείων, το ένα πίσω από το άλλο, και τον τμηματάρχη να επιβλέπει στο μπροστινό τμήμα της αίθουσας).

Σημείο 6 «Επισκέψεις: Για κάθε επισκέπτη, η υπάλληλος (προϋπόθεση για την επιτυχία είναι και ο σωστός καταμερισμός αρμοδιοτήτων κατά φύλο) της εισόδου θα τηλεφωνεί σχετικά στο συνάδελφο στον οποίον απευθύνεται η επίσκεψη. Ο συνάδελφος αυτός θα παραλαμβάνει προσωπικά τον επισκέπτη από τον χώρο αναμονής. Συναντήσεις με επισκέπτες θα γίνονται μόνο στις αίθουσες συσκέψεων ή υποδοχής» (Αυτό το σημείο είναι μάλλον εμπνευσμένο από τις πρόσφατες αποκαλύψεις Μποχάν για βιομηχανική κατασκοπεία στη χώρα μας).

Σημείο 8 «Τηλέφωνα: Υπάρχει κεντρικό τηλεφωνικό κέντρο στο οποίο καταγράφονται αυτόματα ο χρόνος στον οποίο πραγματοποιήθηκε το τηλεφώνημα, ο αριθμός του καλούμένου και η διάρκεια κάθε συνδιάλεξης», (ο καμμένος ο υφυπουργός Τύπου Λαλιώτης είχε για πρώτη φορά δικιο που μας διαβεβαίωνε ότι κανείς πολίτης δεν παρακολουθείται για τις πολιτικές του πεποιθήσεις. Απέκρυψε μόνο το γεγονός ότι από δω και πέρα θα παρακολουθούνται όλες οι υπόλοιπες εκδηλώσεις της επαγγελματικής και προσωπικής του ζωής. Φαίνεται ότι ο κίνδυνος της (αντι)παραγωγικότητας είναι σημαντικότερος πλέον από αυτόν του κομμουνισμού).

Άλλα σχόλια μάλλον περιττεύουν. Και μη χειρότερα.

Α.Κ.

Χρονογράφημα

Γιατί να γκρινιάζουμε;

Αυτό θα το ξέρουμε όλοι. Η Ελλάδα είναι ένα λάστιχο. Πότε το τραβάει ο Αντρέας και πότε ο Μητσοτάκης. Καμιά φορά, τελευταία όλο και πιο σπάνια, ο Λαλιώτης κι άλλοτε πάλι, όταν τους πιάνει το έτσι τους, οι δελφίνοι της Νέας Δημοκρατίας. Πάντως λάστιχο είναι. Και καλής ποιότητας μάλιστα. Τόσο καιρό το τραβάνε κι ακόμα δεν έσπασε.

Ελλάδα λοιπόν! Των προεκλογικών λόγων που ξεχνιούνται την επόμενη, των άρθρων, που γράφονται για να γεμίσουν οι σελίδες, της αναμονής στο Σταθμό Απίστης, στις Τρεις Γέφυρες, και στο Ποτάμι, των ταξιτζήδων που πάλι απεργούν, των μικρών αγγελιών που λιγοστεύουν, των απεργιών που δεν γνωρίζουν τη δημοσιότητα, Ελλάδα! Του Κουλουμπή, του Κουτσόγιωργα και του Γεννηματά! Αλλά και του Στεφανόπουλου, του Ανδριανόπουλου, του Κανελλόπουλου και του Βαρδινγιάννη...

Ελλάδα! Με το «Έξω οι τσάτσοι» τις Κυριακές τ' απόγευμα και το μέσα οι τσάτσοι όλες τις άλλες μέρες της ζωής μας, με το «δεν πάει άλλο» κάθε βράδυ στο σπίτι και το «δεν βαριέσαι, αλλάζει ο Έλληνας;» κάθε πρωί στην υπηρεσία, με το «πάλι μαλακίες παίζει η τηλεόραση;» κάθε φορά που στηνόμαστε μπροστά της και το «ευτυχώς που υπάρχει κι αυτή» όταν συζητάμε τι να κάνουμε...

Έτσι είναι. Και δεν χρειάζεται να το συζητάμε περισσότερο. Άλλωστε, ποιος από μας δεν ξέρει την Αθήνα; Πόλη-καθρέφτης αυτού του τόπου, πόλη-ντυντούκα των όσων φωνάζει, πόλη για το ΚΟΔΗΣΟ, το Εσωτερικό και τους άλλους... Κάτι ανάμεσα στη Βαρσοβία και το Κάιρο, λίγο πιο εδώ από τη Ρώμη, λίγο πιο εκεί από την Άγκυρα... Αφού έτσι είμαστε, το ΠΑΣΟΚ, μου φαίνεται πως είναι ό,τι πρέπει.

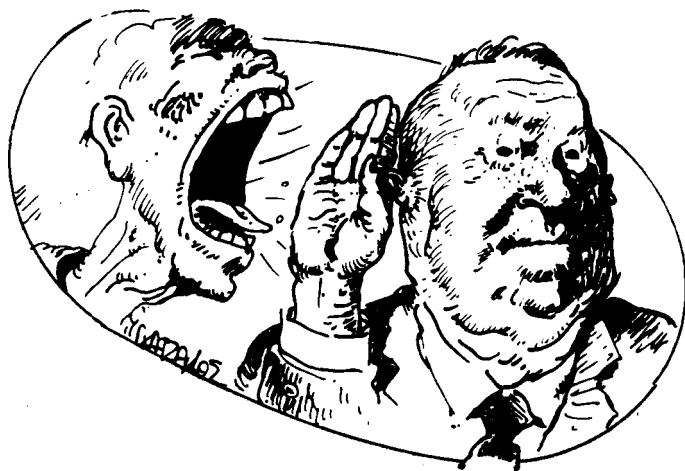
Στο κάτω κάτω, μονάχα αυτό μπορεί να «διώχνει» τα πυρηνικά όπλα όταν έτσι αποφασίζει το ΝΑΤΟ, μονάχα αυτό μπορεί να απαγορεύει τις απεργίες όταν έτσι επιτάσσει το «συμφέρον των λαϊκών στρωμάτων», μονάχα αυτό μπορεί, σήμερα, να ονομάζει τα όσα θέλει σοσιαλισμό και να μας ταίζει...

Αλλά γιατί να γκρινιάζουμε; Όπως και να 'χει το πράγμα, και πολλοί είναι αυτοί που κουράστηκαν ανιχνευοντάς το, υπάρχει κι η άλλη Ελλάδα. Η Ελλάδα του φίλου μου του Μιχάλη που είναι ΠΑΣΟΚ και το πιστεύει, κοιτάζει όμως κι όπου νομίζει ότι κάτι γεννιέται, ακόμα και στο «εναλλακτικό» της Νέας Σμύρνης που ήτανε μπάφα. Η Ελλάδα του φίλου μου του Βαγγέλη, που είναι ΚΚΕ και στέλεχος μάλιστα, αλλά ξέρει να ψάχνει όταν χρειάζεται και ξέρει να λέει όχι όταν κοστίζει.

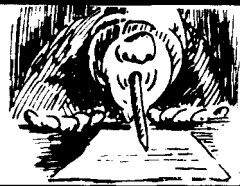
Η Ελλάδα των αποσπάσεων, φθινόπωρο καιρό, στα νησιά του Αιγαίου, η Ελλάδα του πρώτου διορισμού σε χωριά που όλα τελειώνουν μόλις πέσει ο ήλιος, η Ελλάδα του γραμματισμού των 15 δραχμών και των υπεραστικών τηλεφωνημάτων...

Κι εγώ τουλάχιστον, πολύ την αγαπώ αυτή την Ελλάδα, ίσως γιατί αγαπώ αυτούς που την φτιάχνουνε.

Κ.Σ. Σβέτικος

Μικρές αγγελίες - μικρά μηνύματα

★ Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Είμαι 29 χρονών και βρέθηκα μόνος στις αρχές του Φθινόπωρου, ύστερα από επτά χρόνια γάμου. Πέρασαμε ένα υπέροχο καλοκαίρι στα νησιά, όταν εκείνη τη μέρα, στα Κύθηρα, νιώσαμε την ανάγκη να πούμε «μα τι στο διάβολο θέλουμε ο ένας απ' τον άλλον;» Κοιταχτήκαμε στα μάτια, καταλάβαμε «τι θέλαμε» και χωρίσαμε. Λέτε να ήταν η πρώτη μας επανάσταση; Ίσως. Στο σπίτι μας μένω τώρα μόνος, περιμένοντας το διαζύγιο.

Φαίδων Κακκίνης
Ολύμπου 40
54630 Θεσσαλονίκη

★ ΔΥΟ ΛΕΞΕΙΣ

... «Ο βόγκος των Δούλων μπορεί να ταραξεί καμιά φορά τις νύχτες μας ή ξάφνου σε μια απ' τις γιορτές μας κάποιος να σκαρφάλλει τη χαράδρα και να δούμε τα μάτια του να κοιτάζουν φλογισμένα τις μικρές οικογενειακές μας γιορτές. Όμως τα παιδιά μας θα τον κυνηγήσουν αμέσως με πέτρες και με ξύλα τότε εκείνος θα πάρει αργά το δρόμο της επιστροφής και η θλίβερή του μορφή θα ταραξεί για κάμποσες νύχτες τον ύπνο μας. Δεν ξέρω γιατί, αλλά αυτές τις στιγμές τους νιώθω πιο κοντά μου. Όταν σκοτώνονται είναι τόσο μακρινοί...»

... «Χτες βράδυ οι δούλοι βογκούσανε πολύ. Ρίξαμε πέτρες στη χαράδρα και σώπασαν...»

... «μόλις προλαβαίνω να χαράξω δυο λέξεις... Η αλυσίδα μου σκίζει τα χέρια... Οι φρουροί κατεβαίνουν... αυτό το χέρι... άραγε θα το βρει κανένας;»

Αυτό το χαρτί, Θ.Σ., σίγουρα κάποιος το βρήκε.

Πάντα σιωπηλή,

Α.Α.

★ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

ΤΟ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ΦΙΛΑΡΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΨΥΦΙΝΩΝ ΑΠΟ ΚΥΨΕΛΗ

Φιλαράκο, μιας και δεν μπορώ να ανταποκριθώ στα μεταμεσονύκτια ραδιοφωνικά ραντεβού (λόγω ξηλώματος τηλεφώνου) και για να μην έχω τύψεις συνειδήσεως — ακούγοντας εκείνη την παρακονιάρικη φωνούλα σου — σου στέλνω ένα μαύρο μηνυματάκι (ο Σχολιαστής μπήκε για τα καλά στη ζωή μας).

Ελπίζω να το πάρεις και να... έτσι για να θυμάσαι. Όπως καταλαβαίνεις σου την έχω φέρει (καιρός σου ήταν), γιατί τα αντιτυπα του Σχολιαστή που με περιέχουν είναι περισσότερα απ' τα δικά σου ραδιοφωνικά μηνύματα. Καλά-καλά μην στριγγλίζεις. Δε θα τσακωθούμε τώρα μπροστά σε τόσο κόσμο που μας διαβάζει.

Ν-τ-ρ-ο-π-ή!!!

Η οασούλα (έτσι χωρίς λόγο και αιτία) Υ.Γ. Πες στους ψυφίνους να προσέχουν τις επαφές τρίτου τύπου. Το AIDS χτυπάει πάντα 2 φορές (βλέπε ταινία «Ο Ταχυδρόμος χτυπάει πάντα 2 φορές»).

★ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Αν έχεις το προσόν να ανήκεις στο ωραίο φύλλο, αν δεν έχεις αγαθές σχέσεις με τη μοναξιά, αν παρ' όλο τον κόσμο γύρω σου αισθάνεσαι μόνη, αν πιστεύεις ότι δεν τελείωσαν οι άνθρωποι που μπορείς να επικοινωνήσεις, αν μου γράψεις στην: Τ.Θ. 3135, 102 10 Αθήνα, θα έχεις σίγουρα μian απάντηση.
Παναγιώτης, (28 Ιουνίου)

★ ΑΡΜΟΝΙΑ

Μια αρμονία αναζητώ να συνουσιαστεί με το μυαλό μου και δίχως αποτέλεσμα το είναι μου να θρέψει σαν τη βουβή της φύσης ζωή —το γάλα το μητρικό—

Και το αιώνιο ταξίδι προς το θάνατο βροχή να με μετουσιώσει στέγες αυλές και κάμαρες νύκτα μαύρη κι υγρή να κυριέψω και στο μεθύσι της ζωής να ξεχυθώ δάση και δρόμους να σκεπάζω, σαν την πρωινή δροσοσταλιά κι ύστερα να χαθώ.

Shanne

★ ΧΑΡΤΕΣ

προς Ο.Κ.
—ειδικευμένο πυροτεχνουργό—
τους χάρτες τους έχω κάψει από καιρό. Δοκίμασε, λοιπόν (δοκιμάσου!...)

κατερίνα

★ ΕΠΙΜΕΝΩ ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΣ;

Θυμάμαι πως πάντα μου άρεσαν τα ολοκαινούργια πράγματα. Παρ' όλα αυτά την κατάσταση του απόλυτου τέλους στις σχέσεις των ανθρώπων δεν μπόρεσα ποτέ να την χωνέσω. Είναι γιατί ποτέ δεν ένιωσα καλά στη στατικότητα των πραγμάτων. Χυδαίολογώντας απαλά, καταλαβαίνω πως μια ψαροκασέλα θα μπορούσε να 'ναι σκαμνί, τραπέζι ή ράφι αν βρισκόταν ξεχασμένη στην ονειρική παραλία, όπως και το ξεχαρβαλωμένο σκαμνί θα μπορούσε να καίγεται ήσυχα κάτω απ' τ' άστρα φωτίζοντας τρυφερά το ονειρεμένο κορμί που σου κάνει έρωτα.

Όποιος ποτέ δεν κατάφερε να ανακαλύψει τις διαστάσεις της ψαροκασέλας και του σκαμνιού, δεν θ' ανακαλύψει ποτέ τις διαστάσεις της ανθρώπινης επαφής. Θα πετάξει στα σκουπίδια με απίστευτη ευκολία όποιον δεν ταιριάζει σαν κλειδί στην κλειδαριά της προκατασκευασμένης του επιθυμίας. Εμένα πάλι, μου φαίνεται απολύτως άσκοπο να ψάξεις για την κατάλληλη κλειδαριά. Απεναντίας μου φαίνεται απολύτως σκόπιμο και οπωσδήποτε ανατρεπτικό να διαρρήξεις όσες χειροτέχουν. Καλά. Να προσπαθήσεις έστω. Και κάτι ακόμα. Αν βιαστικά συμπεράνεις πως ένα μοναχικό καλοκαίρι είναι υπεύθυνο για τις μαλακίες που διάβασες, ίσως και μ' απαλλάξεις στο τέλος αν σκεφτείς τι φταίει για το μοναχικό καλοκαίρι που πέρασες. Στην Α. που μόνο από σύμπτωση δεν της χάρισα τη ζωή μου εδώ κι ένα χρόνο, και που ακόμη αγαπώ.

18 Αυγούστου
γιάννης Π.

★ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Τρικυμία στο όνειρο, άστραφταν χιλιάδες φωτά, και έτρεχε από παντού θολό νερό. Η γαλάζια απόχρωση της μοναξιάς μου σβήστηκε ξαφνικά. Φώναξα κάτι, είδα πως από τα μπατζάκια μου έβγαине καπνός. Έτρεξα, κι ένιωσα πως έφευγα από δω για πάντα, για πάντα.

Κωστής

★ ΦΙΛΑΚΙΑ

Είσαι το πιο γλυκό, όμορφο και ναϊάφικο Πιγκουινάκι όλου του κόσμου.

φιλάκια
Πιγκουίνα

ΑΠΡΙΛΗΣ '84

Ανοιξιάτικη νύχτα.
Ξαπλωμένοι σε μια πράσινη μοκέτα.
Μια πόρτα διάπλατα ανοικτή
στο διάβα των ματιών μας.
Δε λέγαμε τίποτα...
Ένα φεγγάρι στρογγυλό
Φώτιζε τα πρόσωπα
άγνωστων περαστικών.

Κι εμείς αντί για σπόρια
Τρώγαμε
Μακαρόνια με κανέλα!
Μια στιγμή απ' τα φοιτητικά μας
χρόνια.

Υ.Γ. «Έφυγες — έφυγα κι ούτε ένα
γεια!»

Γιατί άραγε!...
Γιατί τόση πίκρα!!!
(Για την Αγγελικούλα)

Δ.Μ.
ΧΑΝΙΑ

* ΣΚΙΡΤΗΜΑ

Στην προσμονή του ήλιου
Κόπασε του χρόνου η αντάρα
Μοναχικές διαβάσεις οι ελπίδες
Στρέφονται ασταμάτητα
Στο σταυροδρόμι της ζωής μας
Το συναπάντημα του έρωτα και της
ψυχής
Και τώρα και πάντα
Η ανάσα της απελπισιάς ειν' ακριβή
Η απελπισία απλόχερη
Ματοκυλίζεται στο χόμα
Κάποια αχτίδα τρύπωσε στη φυλακή
μου
Στάζει ένα δάκρυ απ' το κλειστό παρά-
θυρο
Δεν είναι ο ήλιος μου που κλαίει
Είναι δροσιά απ' το ρόδο στο περβάζι

Ελένη

* ΡΟΔΑΚΙΝΟ-

ΜΗΝΥΜΑ!

Πάει το χρυσό καλοκαιράκι εναντιο-
ποιημένο ροδακινοποιημένο και πλη-
ρωμένο δέπνο με ΑΠΕΛΙΑ. Τα τέσσερα
λιονταράκια του κυρ-Ηλία. Από τα ο-
ποία τα δύο με ειδική Τροσκιστική,
αριστεριστική Ελιτιστική διανόηση ή
(Agricultura) στέλνουν ροδακινοφιλά-
κια.

Υ.Γ. Σε κάποιους «φτωχούς» διανοού-
μενους. Με την πιο γκαγκάν ελπίδα ότι
θα διαβαστεί από ΙΘΥΝΟΝΤΑ πρόσω-
πα!!

Δuo φίλες
από την ΚΡΗΤΗ

* ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

(για την Κική στα Γιάννενα)

Θα επιστρέψω στα Γιάννενα κάποια
φορά
και θα 'χω μαζί μου
μια κούτα «Gauloises» κι ένα μπουκάλι
Whisky
θα επιστρέψω και θα 'ναι μεσημέρι
κι όλα θα 'χουν αλλάξει όψη
μονάχα η βρύση στην Πλατεία Πάργης
θα είναι ίδια όπως τότε
θα επιστρέψω
για να με πιασ μια βόλτα στο νησάκι
ή κάτω και στο μώλο
να πιούμε λεμονάδα

θα επιστρέψω κάποια φορά στα Γιάννε-
να
κι εκεί στο πρακτορείο,
θα πιώ μια λεμονάδα μόνο...
Costantino - Napoli

* ΗΧΟΡΥΠΑΝΣΗ

(Για το Mario)

Έρχεσαι απ' τη χώρα των φωνό-σαυ-
ρων
εκρηκτικές ύλες γεμάτος ο λαιμός σου
κροτίδες και πράματα που να σου λένω
να με προηγηθείς
να με φοβίσεις
να με γαμήσεις
με τη φωνή σου.

Προϊστάμενος των φθόγγων
ακυλισμένο ντο, ναυαρχίδα για επίδει-
ξη

ΓΙΑ ΤΡΙΓΩΝΟΥΛΗ

Τι θα γίνει βρε μωρό μου με σένα; Ως
πότε οι μέρες σου θα κυλάνε χωρίς
ενθουσιασμό; Πεθύμησα να σε δω και
πάλι ερωτευμένο (εγώ πάντως δηλώνω
μόνιμα ερωτευμένη μαζί σου!) Όσο για
το παιδί τελικά θα το... κρατήσω, όχι
γιατί οι καιροί είναι δύσκολοι, αλλά
γιατί είναι τελικά από τα πιο γλυκά
πλάσματα (ίσως το πιο γλυκό) τούτων
των καιρών!

Σε φίλω όχι εκεί που ξέρεις, αλλά
εκεί που δεν μπορείς να φανταστείς
έτσι για να σε σοκάρω...

Ξανθεία

στους άποικους, στους μέτοικους
και τις φωνές, τις φωνές
μεσ' στο συρτάρι σου
μεσ' στο πουλόβερ σου
πίσω απ' τ' αυτί σου
διατίθεται σαν 2 καρρώ ή και σαν 4
εμένα οι αριθμοί μου είναι οι μονοί
Στο πλυντήριο η αλήθεια διασκεδάει
μόνη κατ' εξαίρεση
τον ήχο που ακούει αυτός που δεν
ακούει
το κασετόφωνο ή τα φρσσς των χιλιά-
ρικών
ή όποιον καβάλησε τη ντουμπλ-φας
ατμόσφαιρα
κι έβωσε τη νύχτα δίχως άχνα
τη SUZUKI και το πέος του κάτω
απ' την αλόη.
Ξέρεις, εκείνο το φυτό
που άκουγε να κάνουμε έρωτα

Ελένη Ν. Σπυροπούλου

* ΟΝΕΙΡΟ

Από το ανοιχτό παράθυρο μπαίνει
λίγος βρώμικος αέρας και λίγο φως ενώ
εκείνος ξαπλωμένος στο στρώμα ιδρώ-
νει παρακολουθώντας σκίες να τρέχου-
νε στους τοίχους και να φεύγουν. Μετά
από την, για μια ακόμη φορά μάταιη
αναζήτηση ενός ιδανικού συμπάσχον-
τα, φωνάζει — για μια ακόμη φορά —
χωρίς να περιμένει απάντηση. Τι έχω
κάνει και δεν μπορώ να ζήσω; Πίσω
από τα καθημερινά πράγματα υπάρχει
ένα καθημερινό όνειρο...

Βασίλης

* ΑΓΟΡΕΣ

Σε σκέφτομαι να ψάχνεις μ' αγωνία
στις μικρές αγγελίες κάποιου περιοδι-
κού. «Για συντροφιά κι ότι προκύψει»,
ν' αφήνεις τις ελπίδες σου για υπόγεια
ερωτική ζωή στις γραμμές κάποιας μι-
κρής πληρωμένης αγγελίας. Κι έχει τον
τρόπο του το περιοδικό να «πουλάει»
κομμάτια απ' τ' όνειρό σου

Αντένα φόβου

* ΕΛΕΝΗ

Τις νύχτες που γυρνά
στη μοναξιά μου
ψάχνω μες σε χιλιάδες
πρόσωπα να βρω
εκείνο το τρεμούλιασμα
στην άκρη του ματιού σου...

Π.

* ΒΙΚΙΝΓΚΣ

Ειρήνη
Άραγε φταίνε
τα βόρεια κανάλια;
Αλλά τώρα
βρισκόμαστε στη ζεστή Μεσόγειο
έστω
κι αν πλησιάζει χειμώνας.
Εγώ όμως επιμένω
με το πνεύμα των Βικινγκς

Ανδρέας

* ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Νέος 26 ετών θα 'θελε ν' αλληλογρα-
φήσει με gays απ' όλη την Ελλάδα με
σκοπό τη φιλία. Αγαπά πολύ την κλασ-
σική μουσική, τη φύση, τα ζώα, τα
ταξίδια και την φωτογραφία.

Κώστας

Τ.Θ. 30033
100 33 ΑΘΗΝΑ

ΤΟΥ ΘΟΔΩΡΗ

—Εγώ σου τα είπα όλα με μια φωτοτυ-
πία, κάποιο γλυκό βράδυ.
Εσύ τι λες;

Virginia Woolf

* ΑΠΟΓΝΩΣΗ

Ήσουν μια όαση στη θλιμμένη μου
ζωή. Μαρία έφυγες αλλά η εικόνα σου
θα με συντροφεύει στην υπόλοιπη σύ-
ντομη ζωή μου. Οι νύχτες μεγαλώνουν
κι εγώ τρέμω.

Γιώργος

Υ.Γ. Καλή αντάμωση.

* ΜΙΖΕΡΙΑ

Του 'λεγα πως ο καπνός
τον άνθρωπο σκοτώνει...
Μεσάνυχτα και κάτι
στις ψυχές και τις εναλλαγές της μέ-
ρας...
ένα σκέτο τσιγάρο δε σβήνει
τον πόνο, τη θλίψη
ο καπνός του πολύ ελαφρύς
για να καλύψει
τα μολυσμένα από δάκρυ και φόβο
σύννεφα της περασμένης, σημερινής
και παντοτινής μιζερίας...
ο ήλιος, ο ήλιος της ζωής,
της ελευθερίας αργεί, σιγοπεθαίνει i-
σως...
η μάστιγα της επιβίωσης χτυπά
αδυσώπητη και λυσασμένη η μοίρα μας
γεννηθήκαμε φτωχοί, αδύνατοι —
μας ακολουθεί...
στενάζει, οδύρεται η ζωή μας
παγώνια μας κατακλύζει, μας κρεουργεί
«ψυχές ριμαγμένες απ' το κριμα»...
Ζωή, ζωή αγαπά το όνειρό σου
αγαπά το όνειρο που με κρατά όρθιο
όλα τα άλλα τα μισώ, τα μισώ
τα φτύνω, χύνω πάνω τους
και στέκομαι αντίκρυ τους...
ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ...

Μιχάλης

Μεσσηνία

* ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΖΟΛΛΗ

Όπως φαίνεται δεν έχεις καταλάβει
πως στην Πάτρα δεν υπάρχει εναλλα-
κτική λύση (ή κάτι τέτοιο...) Για να σε
βοηθήσω πάντως (έστω και λίγο), να,
κατέβα λιγάκι προς τον μώλο, (ιδίως τα
βραδάκια) πέρα από τον Πελεκάνο,
άραξε και για παγωτό στον Βοσινάκη...
Ένας χειμώνας είναι αυτός, θα πέρα-
σει, τόσοι άλλοι δεν πέρασαν; Αλλά να
ξέρεις, αιτία που βασανίζεσαι είσαι
εσύ, ποιος σου είπε να πάψεις να βαριέ-
σαι; Εκτός, κι αν στεναχωριέσαι που οι
αθηναίοι μας πήραν τα «παιδιά της
Πάτρας», αν είναι γι' αυτό να τους
ζητήσεις εξηγήσεις!!
(Κάποιο στέκι, Γερωκοστοπούλου,
πάει κι αυτό, οι μινάρες οι Πατρινοί
βλέπεις...)

Για να μην σε απογοητεύω, άντε, θα
τα καταφέρουμε, (γιατί όχι), στο χέρι
μας δεν είναι;

Αλλά κι εσύ, μη ζητάς και πολλά!!!
ομοιοπαθής από την Πάτρα

* ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΙ

Επειδή μελέτησα προσεχτικά τα βιβλία
των Παύλου Αναστασίου «Πάρτε το
Έθνος στα χέρια σας» και του Γιάννη
Δημητριάδη «Η Σοβιετική Διεσόδωση
στην Ελλάδα» δεν εκπλησσομαι με την
αποκάλυψη των κατασκόπων, απλώς
περιμένω να δω τι προσπαθούν να κα-
λύψουν με όλον αυτόν τον θόρυβο για
τους κατασκόπους, τη σταγόνα στον
ωκεανό.

Πολιτικός Επιστήμονας

* ΕΠΕΙΓΟΝ

Στο Φάνη Δ. του 20ου,
Μια σαρκοφάγος γεμάτη δάκρυα απέ-
μεινα
κι ο νους σου να σαλπάρει μ' άλλους
γλάρους
Τώρα που οι καθρέφτες συγκλίνουν
και γίνονται κλουβί...
«Your Rock'n Roll Rebel»

Θεο/νίκη

Υ.Γ. Να φυλάγεται απ' το Φάνη
γιατί τώρα θα πατήσεις τα κορδόνια
σου
και θα αυτοκαταστραφείς!...

ΟΠΤΑΣΙΑ

Η γκόμενα τον περιμένει και κοιτά το
ρολόι νευρικά
ώσπου τον βλέπει, της γελάει περπατά-
ει μάγκικα.
Του ανοίγει τα πόδια και του λέει
χαϊδευτικά:
αγοράκι θα με μάθεις και μένα κάτι που
ξέρεις καλά;
Τότε αυτός την κοιτάει, της χαϊδεύει τα
μαλλιά,
φεύγει στην τάξη του πάει και της λέει
έχουν και άλλες σειρά.
Ήταν μια οπτασία, οπτασία με ζελέ
στα μαλλιά
που 'γινε νοσταλγία στο σχολείο μου
μια χρονιά!

Ρία Κ.

* ΣΑΟΥΛ

Χθές το βράδυ αισθάνθηκα τα μάτια
ενός νέου να βυθίζονται στα δικά μου
γεμάτα αναζήτηση, κι απελπισία.
Εκεί στην Αθήνα: κάτω από τα πολυτε-
λή
αυτοκίνητα μου ζήτησε λεφτά, γιατί
δεν είχε —λέει— ούτε να φάει!
Δεν θα σταθώ εδώ. Λέω ότι αισθάνομαι
πετροβολημένος, μόνος όσο ποτέ άλλο-
τε,
και την ευαισθησία των 22 μου χρόνων
κατακερματισμένη, σ' ένα κόσμο εκ-
πορνευμένο.
Ό,τι με συγκινεί, το ερωτεύομαι! Και
τ' αγόρια
που η ματιά τους σέρνεται πληγωμένη
επάνω μου, ή απλά σέρνεται... με πονά
αφάνταστα. Γιατί με δίδσκουν;

Τ.Θ. 80699-18510
Πειραιάς

* ΑΠ' ΤΗΝ ΠΑΤΡΑ

Κουράστηκα με όλους μας. Βλέπω τη
ζωή από την άλλη μεριά του πρίσμα-
τος. Και ύστερα... Δειλιάζουμε να ομο-
λογήσουμε την αλήθεια, φοβόμαστε να
πούμε ψέματα. Φυλακίζομαστε συνέ-
χεια στο εγώ μας, τα συναισθήματά
μας, είναι πάντα καθορισμένα μέσα στα
λογικά αλλά και βολικά για μας πλάι-
σια. Ηλιθιότητα χαραγμένη σε χαμόγε-
λα, υποσχέσεις γεμάτες βεβαιότητα.
Αχ! Θεέ μου. Είμαστε σκατοράτσα...
Βαρέθηκα, απογοητεύτηκα. Μία ζωή
σαλτάρω κι αφορίζομαι σε άλλους κό-
σμους. Στηρίζομαι και πάντα βρίσκο-
μαι στο γκρεμό. Αγαπώ και στο τέλος
φετρουγίζω στο τίποτα. Ακόμα και ο
έρωτάς μου έγινε μια απλή «βιολογική»
ανάγκη. Ελπίζω και όμως χάνομαι στο
βάθος μου, στην απόγνωση. Προσπαθώ
να πετάξω όμως ξαφνικά νιώθω να
σέρνω τα συντρίμια μου. Φωνάζω: «εί-
μαι λεύτερη» αλλά I'm a million miles
away (αθάνατε Rory). Έπειτα... μαυρί-
λα, το μηδέν, το είναι μου. Γιατί πάντα
προσπαθώ να μου πριονίσουν τα φτε-
ρά; Γιατί συνέχεια με σκοτώνουν;

Τ.Σ. — ΠΑΤΡΑ

Υ.Γ. One day you're gonna spread your
own wings shall take you to the sky -
Janis

* ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Πλησίασε αργά, σύρθηκε πίσω απ' τα
παραπετάσματα.
Κάποιος ήταν στη σκηνή.
Ο κόσμος ζητωκραύγαζε.
Οι φωνές είχαν μια ένταση παράξενη,
έτσι όπως ακούγονταν ισόχρονα ταξι-
νομημένες, ηλεκτρονικές.
Μετακίνησε μια ελάχιστη γωνία της
κουρτίνας.
Ο ηθοποιός δεν είχε πρόσωπο. Ήταν
ακέφαλος, σκαλισμένος πρωτοποριακά
και αιωρείτο στο ύψος της οροφής.
Τότε το πλάσμα πίσω απ' τα παραπετά-
σματα όρμησε ξαφνικά στη σκηνή και
κάρφωσε μια πινακίδα που έγραφε «ΤΕ-
ΛΟΣ» στο σημείο που είχε λιμνάσει το
αίμα του αγάλματος.
Ένα ευρύτερο έργο είχε αρχίσει...
Ηλίας Οικονομόπουλος

ΣΤΙΣ ΣΤΑΣΕΙΣ

Ο Σχολιαστής ρε Μήτσο μπορεί να μην έχει ζώδια έχει όμως μηνύματα. Έχω βαρεθεί να περιμένω στις στάσεις και να ρωτάω άσχετους. Αν θες πάρε ένα τηλέφωνο (2916211)

Μαρία Χ. Γαλάτσι

* ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ...

Η περιπέτεια του «Ιαλυσσός» και το κοινό μαρτύριο στη «Γνώση» δεν ήταν αρκετά για να γνωριστούμε. Τώρα, το Σεπτεμβριώτικο απόγευμα φέρνει στη μνήμη μου εκείνα τα ήρεμα καστανά μάτια. Βίβιαν, το νήμα που μας ενώνει είναι το 4174445.

Σπύρος

* ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΟΝ

Τόσο σε τρύγησε το ρηχό κατρακύλισμα Που ως κι αυτά τα πυρφόρα σου μάτια Καταντήσανε πια καθεστώςα συντηρήσης (Νάξερα μόνο τι λογής Μολότωφ σου πρέπει Να σούρριχναν...)

Λάκης Βαϊρακλιώτης
Φάρσαλα

* ΣΚΟΤΑΔΙ

Στο σκοτάδι κάθε απροσδιόριστη εικόνα είναι ένας στιγμιαίος φόβος που διακόπτει τις σκέψεις. Κάθε ήχος είναι μια κεντρομόλος δύναμη προς την πραγματικότητα. Κάθε ανάμνηση είναι ό,τι κάνει το χρόνο να ξαναρχίσει. Κάθε επιδίωξη είναι ό,τι κάνει το χρόνο να σταματά. Κάθε αποτυχία είναι μια υποψία θανάτου.

Οδυσσέας

* ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ

Ο εκδημοκρατισμός των Ενόπλων Δυνάμεων από αγωνιστές μας κάνει ποιητές.

Ανύπαρκτο κίνημα
φαντέρων Έβρου

* ΑΝΤΙΟ

Η καινούργια απογοήτευση και σ' αυτή τη συνάντησή μας έγραψε το οριστικό αντίο στην τόσο κουραστική μας γνωριμία. Πρέπει να σε ξεχάσω — εσένα που αγάπησα

μα δεν μπόρεσα...
ΠΑΤΡΑ

* Α-ΚΑΤΑΝΟΗΤΗ

Η Νύχτα ξερνά κομμάτια απ' το σπασμένο σου είδωλο. Έρχεσαι πίσω χλωμός κι αμίλητος, όμως δεν έχεις Βλέμμα πια, μπορεί ν' ανήκει σε χίλια πρόσωπα. Το ξέρω πως ήταν λάθος μου που δεν σου Μίλησα, κάπου φοβήθηκα έπιασα πάνω σου Δικά μου κομμάτια. Όμως ακόμα δεν μπορώ να σπάσω τη μαγεία σου. Η πόλη κρύβει δικά σου φαντάσματα, πάντα κάτι θα ΣΕ ΘΥΜΙΖΕΙ ΦΡΙΧΤΑ ('Αλλος ένας) Οκτώβρης Υ.Γ. Ελπίζω ακόμα σε μια μας συνάντηση (Πάντα Τυχαία). Ίσως τότε να σπάσει η Σιωπή, ίσως η συλλογή από χαμόγελα να γίνει Λέξεις.

* Σ' ΑΓΑΠΩ

Αγαπούλα, Στραβές συλλαβές βγαίνουν απ' το στόμα σου. Είσαι εσύ ή η φωνή σου; Θα σε γυρέψω πίσω στα χαλάσματα του τοίχου, και δεν θα σου ζητήσω τίποτα, τα μάτια παρακαλάνε την αλήθεια σ' αγαπώ, τόσο που να μπορώ να κλάψω για σένα.

Κωστής

ΤΡΙΕΘΝΕΣ

Εκτός από νύχτες, Αμοργούς, μπαράκια, Εξάρχεια και άλλα τινά, υπάρχουμε κι εμείς εδώ στο Τριεθνές. Ξεχασμένοι από θεούς και δαίμονες. Όποια κουλτουριάρα γκομενίτσα γουστάρει να μας γνωρίσει ας... γράψει στο Σχολιαστή.

Φυλάκιο

* ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ

Το καλοκαίρι κήκε. Ήρθαν εικόνες. Ασπρόμαυρες Έτσι κι αλλιώς, δεν μείναν άλλα χρώματα. Μόνο κενά. Πώς να γεμίσουν Όμως Εγώ, μπορώ ακόμα να χαμογελάω. Στον καθρέφτη του μπάνιου

Ευαίσθητη

* ΠΡΟΣ

ΤΟΝ Κ. ΛΑΛΙΩΤΗ

Σύντροφε Κ. Λαλιώτη Δικαιοσύνη: ώρα μηδέν Παιδεία: ώρα μηδέν Οικονομία: Δάνεια από την επάρατη ΕΟΚ (ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο). ΠΑΣΟΚ: Η καλύτερη φράζια είναι η δική μου φράζια Αλλαγή προσώπων στο Ε.Γ.: Θέατρο σκιών Για ακόμη καλύτερες μέρες. Λιθεροβόματος Σύντροφος

* ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΟ

Όταν με ρωτάνε ποιο είναι το αξέχαστο καλοκαίρι μου απαντώ: ΙΟΣ Όταν με ρωτάνε τι σημαίνει μπιρα απαντώ: ΙΟΣ Όταν με ρωτάνε τι σημαίνει: «life is life», απαντώ: ΙΟΣ Όταν με ρωτάνε τι είναι η πλατεία των τρελών απαντώ: ΙΟΣ Όταν με ρωτάνε τι πάει να πει: «move back please» απαντώ: ΙΟΣ Όταν με ρωτάνε ποιο είναι το «Τορ» απαντώ: ΙΟΣ ΙΟΣ: χωρίς γκόμενες, χωρίς Παναγιώτηδες, χωρίς πανελληνίες αλλά με νυχτερίδα, ξεμέθυστο, Paulo, και Lucas (δηλαδή πουλί). Έτσι δεν είναι Βικυ; Αλεξάνδρα

* ΦΑΣΗ-ΑΦΑΣΙΑ

Πότε θα μου φας τη μύτη κύριε Πουρπουρίνε; Γιατί εγώ «άνθρωπος» δε θα γίνω». Για κουνήσου μην αρχίσω να ξυνομαί... Φθορά... φθορά... Τι καλά που θάταν νάμουν μια αληθινή κουκούτσα ή έστω ένα τόσο δε κουκουτσάκι...

Το Κουκί

* ΖΟΥΖΟΥΝΙΑ

Ε, ζουζούνια γλυκιά σε μέλι γλυκό, πες στον ζουζούνιο πως κάτι γίνεται μ' αυτό το μήνυμα...

Σας αγαπάω πολύ-πολύ
το Γιαννίκι ή ο ΑΝΙΒΑΣ

* ΔΥΝΑΜΗ

Για την Ε.Χ. Αναρωτιέσαι που βρίσκω τη δύναμη... Μα δεν καταλαβαίνεις λοιπόν... Ξέρω επίσης ότι είναι δύσκολο να μη με συντρίψεις...

Α.Ε.

* ΓΡΑΨΕ ΜΟΥ

Στον Αντώνη απ' τα Χανιά Φίλε οι χασομέρηδες της Ρόδου ταχουν παίξι. Ο Δημήτρης έφυγε. Μείναμε μόνοι ανάμεσα στους βάρβαρους που συνεχίζουν να λεηλατούν τη ζωή μας. Κάθε βράδυ στο Golden Days για μπυράκια και η ιστορία της ξέρεις ΙΔΙΑ. Τίποτα καινούριο Σκέτη απομόνωση. Και αυτή

ΘΕΡΙΝΗ ΠΑΡΑΝΟΙΑ

Ακούγοντας τον ήχο της σιωπής ανασυνθέτομαι. Απουσιάζω βαδίζοντας στους πυρίνους ασφαλτοδρόμους. Βράδυ σέρνω τα βήματά μου για το σπίτι και το πρωί ταναπαλιν. Προσπαθώ να ευδοκιμήσω σε μια πόλη που την ξερνούσα και με ξερνούσε πριν τρεις μήνες. Εργασιοθεραπεία και μοναξιά. Αντοχή. Ανοχή. Πού καιρός για προσωπικές συγκινήσεις. «Γεννήθηκα κι ήταν πρωί μα έζησα τη νύχτα». Ξοφλημένες α-ρ-ρι-ο-ι ευαισθησίες Σ' ένα παιχνίδια χαμένο ψάχνω για νικητές. Σέρρες, καλοκαίρι '85. Η φωνή μου λιγνύει, η σκέψη μου ατονεί. Άραγε με «πιάνεις» καθόλου; Κομμάτια, κομματίδια, βάρη βαρίδια, ζυγαριές, παλάντζες, καβάντζες απαραίτητα αμυντικές. Who wants to know? Έχω πεθάνει από μοναξιά κι εσύ ποτέ σου δεν κατάλαβες. Άννα Αλευρά

η υγρασία του τρυπάει τα κόκαλα. Διάβαζα αλλά δεν έδωσα τελικά. Παράνοια; Κούραση; Αγανάκτηση; (άλλαξα σπίτι. Έφυγα από το υπόγειο γράψε μου: Βασ. Ηρακλείου 68 Βαγγελίτσα

* ΓΩΝΙΑ ΜΑΥΡΟ-ΜΙΧΑΛΗ ΚΑΙ...

Ο ωκεανός που 'χεις μαρμό μου αποτελείται από 2 κουταλιές σκατά. Χέστες κι έλα στην αγκαλιά μου. Αφιερώνω μ' όλες μου τις προθέσεις σε κάποιο «κελί» της οδού Μαυρομυχήλη Υ.Γ. Δεν θα βοηθήσει σε τίποτα τ' όνομά μου μια και το ξεχνάς συνέχεια. Τ.

* ΣΗΜΑΔΙΑ

Για τον Μάκη Γλυκέ μου ξαναστέλνω σημάδια ύπαρξης μια και εσύ το ζητήσες —η διεύθυνσή μου—

Τίνα Κωστούκου
Δεληγιώργη 12
Ανω Καλαμάκι
17456 ΑΘΗΝΑ

* ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

όποιος είναι ψυχασθενής κρίνεται γιώτα πέντε κλάσης όποιος όμως κρίνεται γιώτα πέντε κλάσης δεν είναι ψυχασθενής

Μανόλης

* ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ

Για κάποιον Οκτώβρη '85 που σαν κι-νέζος ή ταϊλανδέζος με καπελάκι και ρούχα από αγριόχορτα πάνω σε μια καλαμμένα σχέδια με κόκκινα σκoiνάκια και ψάθινο πανάκι ΔΙΕΦΥΓΕ οριστικά.

* ΠΙΘΑΝΗ

ΑΥΤΟΧΕΙΡ

Πεινασμένοι όλοι για ανθρώπινη επαφή στριμογνώμαστε με «επεα πτερόεντα» λεκτικά σχήματα και άφθονο μαζοχισμό σ' αυτήν τη στήλη. Κάντε λίγο χώρο και για μένα και συ ο διελανός με το ερωτικό στιχάκι μη με σπρώχνει, επαρχιωτάκη και γω δημοσιοϋπαλληλικά πατημένος, μαδημένο και ιδεολογικά λεηλατημένο δώσε μου την ευκαιρία να σουλιάζω ένα «βοήθεια» πριν μπω στον στενό μου τάφο. Ύστερα ψεκάστε σκουπίστε τελειώσατε. Καθαρά τζάμια μαζί με καθαρές συνειδήσεις είναι το άλλοθι των σωστών εγκλημάτων. Μην ξεχάσεις να ψάξεις με λένε Κυριακή

ΣΤΟ ΤΑΛΛΗΡΑΚΙ

«Ινωρίς την πρωίαν πίπτει το πούσι τα άνθη ανθούσι τα πουλιά κελαηδούσι ου ζουμ, τι ωραία που 'σι» Στ' αφιερώνω αν και μ' απογοήτευσε «Ο αλήτης σου»

Υ.Γ. και δυστυχώς «η μαλακία καρποφορούσι»

και φεύγω πικραμένη γιατί κανείς από τους γλάρους δεν ήταν ο Ιωάνθαν. Ο αυτόματος είναι 0331 και η πόλη κάποια ξεπεσμένη βασίλισσα του Βορά.

* ΑΠΑΝΤΗΣΗ

ΣΤΟ ΖΗΤΕΙΤΑΙ

(του Οκτώβρη)

Ρε Αλέξη, σαν πολλά δεν μας τα ζητάς; Μην είσαι μαλάκας, για κορόιδα ψάχνεις; Έτσι κι αλλιώς το έχεις καθα-λήσει πανηγυρικά! φαντάσου λέει, να μην υπήρχαν και τα καλάμια φωτιά στα μπατζάκια σου!!!

Το κ-ά-ρ-φ-ω-μ-α

Της ΜΑΥΡΗΣ παρθένας με το γιασεμί (αποτέλεσμα μοναχικότητας και ουχί πολυκοσμίας) Ρ.Σ. Κάτω! Ο υποσιτισμός των γάτων ΖΗΤΩ!!! η κεραμυδογατοζωή

* ΣΑΜΟΣ

Διψασμένη Φύση. Με χόρτασε το νερό της Σάμου. Εδώ πώς να δροσίσω τη ψυχή μου με νιχάλες Κι όμως το 'χεις πει: L'amour est tout simple. Αλλά ξεχάστηκες. Και η νύχτα με την πικρή γεύση στο στόμα σου παίρνει τα περιθώρια, καθώς θυμάσαι τον έρωτα, τι «φευγαλέο αίσθημα» το «σε θέλω» και τις «αμεσότητες».

Στον Ηλία
Σοφία

* ΕΡΩΤΑΣ

...για τον Παναγιώτη Π.

Έρωτας παιχνιδίσματα πάνω στην άμμο Καλοκαίρι / κάποιο τρίμηρο — μαζί — στη Θάσο Σ' αγαπώ πολύ / Να το θυμάσαι καθώς θα διαβαίνεις τους βρεγμένους δρόμους της Μκολώνια...

Ο Αλέξανδρός σου
(Θεσσαλονίκη)

Υ.Γ. Εύχομαι, ο πόνος της μοναξιάς σου, ν' απαλύνεται σαν σκέφτεσαι τις όμορφες στιγμές μας / ΣΕ ΛΑΤΡΕΥΩ!

* ΟΙ ΑΠΕΝΑΝΤΙ

Δεν ξέρω τι μπορεί νάναι αυτό που ενώνει δύο ανθρώπους που μένουν ο ένας απέναντι στον άλλο. Κάθομαι μέρες τώρα και σε κοιτώ να κάθεσαι μόνη στο δωμάτιο Δεν ξέρω ούτε καν τ' όνομά σου Κορίτσι του πρώτου ορόφου, απέναντι Σε θέλω

Αντρέας
(64.24.448)
Αμαλιάδας 25
Αμπελόκηποι

* ΣΥΓΚΑΤΟΙΚΗΣΗ

«Ζητώ μοναχικό και βολικό κλάσμα (αγόρι ή κορίτσι) για να συγκατοική-σும். Εκτός από τη μοναξιά του καλό θα ήταν να έχει και σπίτι γιατί το δεύτερο μου λείπει κυρίως» (Θεο/νίκη) τηλ.219428 (για το Γιάννη)

Ο κουμπάρος της χρονιάς

Ο οργανωτής του γάμου της χρονιάς μιλά στο Σχολιαστή

Θέμα: Κοσμικοκοινωνικό

Αντικείμενο: Γάμος και συγκεκριμένα ο γάμος της χρονιάς

Γαμπρός: Ο Έλληνας ηθοποιός Μιχάλης Μανιάτης

Νύφη: Η Ελληνογαλλίδα Μανουέλα Παπατάκη

Πεθερά: Ανούκ Αιμέ

Μεταξύ των καλεσμένων: Ιόλας κ.λπ.

Κουμπάροι: Αλέξης Μελίτας, Γιώργος Μέρλος, Ντιαν φον Φύρσενμπεργκ

Ακολουθεί συνέντευξη με τον Αλέξη Μελίτα που μίλησε αποκλειστικά στον Σχολιαστή για το διάσημο γάμο.

—ΠΑΝΤΑ ΑΞΙΟΣ!

Σχολιαστής: Τι σ' έκανε να αποφασίσεις να συμμετέχεις στο γάμο της χρονιάς, όπως χαρακτηρίστηκε, και πώς διάλεξαν εσένα ανάμεσα στους αναμφισβήτητα πολυάριθμους φίλους;

Α. Μελίτας: Η ιστορία διέψευσε τον Όργουελ κατά ένα έτος. Φαντάζεστε τον απολογισμό του 1985 χωρίς αυτό το γάμο; Τι πινακίδες θα παρέδιδε; Ο γάμος έγινε σε μια περίοδο έντονων κοινωνικών συνθηκών. Φεστιβάλ, πολιτιστικές εκδηλώσεις, αποκλεισμός των ελληνικών ομάδων απ' το ΟΥΕΦΑ, τρομοκρατία, κατασκοπεία, πρωτοβρόχια! Χωρίς αμφιβολία κατόρθωσε να τα εκτοπίσει όλα αυτά. Επιβάλλοντας ένα άλλο κλίμα στην πολιτική μας ζωή.

Ο γάμος αυτός ήταν προϊόν ενός αληθινού έρωτα. Κάθε άλλη άποψη είναι κακία ή μαλακία. Εγώ είμαι καλός και αγαπάω τους φίλους μου. Πολλοί δεν ήθελαν αυτό το γάμο. Πολλοί

τον κατηγορήσαν, πολύ μίσος έπεσε. Άλλωστε και χωρίς αυτά τι γάμος της χρονιάς θα ήταν;

Η απόφασή μου να συμμετάσχω ενισχύθηκε από το γεγονός ότι επρόκειτο περί έρωτα. Το ότι με διάλεξαν για κουμπάρο επαληθεύει το ότι δεν ήταν γάμος σκοπιμότητας. Όλα αυτά πολύ με εγοήτευσαν και με συγκίνησαν.

Σ.: Ποιος ήταν ο βασικός σου στόχος στη διοργάνωση της τελετής; Σ' ενδιέφερε να αναδειχτεί περισσότερο το ατμοσφαιρικό, το κοσμικό ή το μυστηριακό στοιχείο;

Α.Μ.: Τα οργανωτικά συζητήθηκαν και καταστρώθηκαν στο κουτούκι του Ρούλη στην Καστέλλα όπου φάγαμε όλοι μαζί το προηγούμενο βράδυ. Ο σκοπός μου ήταν να συνυπάρξουν και να συνλειτουργήσουν όλα μαζί όπως κι έγινε.

Η εκκλησία ήταν παλιά, γραφική και φωτιζό-

ταν με κεριά. Ο πάτερ Ιάκωβος εκλήθη εσπευσμένα από το Πορτ Σάιντ της Αιγύπτου, που λειτουργεί, για να τελέσει το μυστήριο. Όλες οι κοινωνικές τάξεις εκπροσωπήθηκαν επαρκώς. Ήταν ένας γάμος με τα όλα του και με τον Ιόλα του. Σε κάποια σημεία άγγιξε την 4η διάσταση.

Σ.: Πώς έγινε και στο μυστήριο εμφανίστηκε να παίζει τόσο σημαντικό ρόλο ο Ιόλας, τουλάχιστον στη φωτογραφική απεικόνιση, ενώ όλοι ξέρουμε ότι εκκρεμούν τόσες κατηγορίες εναντίον του;

Α.Μ.: Από ένα καλλιτεχνικό γάμο της χρονιάς δε θα μπορούσε να λείπει ο συλλέκτης του αιώνα. Η κοινωνική ηθική τον ανακάλυψε πρόσφατα σε μια κυκλοθυμική της κρίση και ζητά την κεφαλή του. Στην προπολεμική Γερμανία καίγανε τις περιουσίες των Εβραίων και λιθοβο-

λούσανε τους ομοφυλόφιλους και τους ζητιάνους. Δεν ξέρω από πού κατευθύνεται όλη αυτή η ιστορία. Κανένας δεν τόλμησε να βγει όχι να υπερασπίσει τον Ιόλα, αυτός δεν έχει ανάγκη, αλλά να καταδικάσει τη μεθοδολογία. Ακόμα και ο Σχολιαστής μόνο πνεύμα ξέρει να κάνει. Για το «φόνο» κάνει το παγώνι. (Πανελλαδική και μαλακίες). Τέλος πάντων οι εφημερίδες ψάχνουνε να βγάλουνε καμιά φωτογραφία του Ιόλα να πουλήσουνε φύλλα. Εδώ εγώ που ήμουνα κουμπάρος και μπράβο μου δηλαδή και μου ζητάς τώρα συνέντευξη και ΑΗΔΙΕΣ και μπράβο σου κι εμένα. Ωστόσο δε θέλω να πω περισσότερα για να μην επηρεάσω το ανακριτικό έργο.

Απ' ό,τι λέγεται πάντως ο Ιόλας έχει έξω κάτι αρχαία, πίνακες και τέτοια. Μήπως θα 'τανε καλύτερα να τον ψήσουνε να τα φέρει στην Ελλάδα για να μην τρέχουνε οι ενδιαφερόμενοι να τα δούνε στην Κίνα; Ή μήπως αυτό επιδιώκουν κάποιοι;

Σ.: Τονίστηκε ιδιαίτερα στις εφημερίδες η συμπάθεια της πεθεράς -Ανούκ Αιμέ- στους κουμπάρους και ειδικά σε σένα. Ποια είναι η εντύπωσή σου γι' αυτή τη γυναίκα μετά από την επαφή σου μαζί της;

Α.Μ.: Τώρα ρε συ 'Αντα τι είναι αυτά που λες; Ξέρεις εσύ να πέρασα απαρατήρητος ποτέ από τις γυναίκες; Βέβαια η Ανούκ ανήκει σε όλους μας. Εξακολουθεί να είναι πάντα το σύμβολο της γυναίκας και να συγκινεί κάθε άντρα. Επαγγελματιοβιοτέχνες, ακαδημαϊκούς, φρικιά, αδελφές, φαντάρους και διανοούμενους. Ήρθε, μας αγάπησε όλους, την αγαπήσαμε κι έφυγε. Γίναμε όλοι μια μεγάλη οικογένεια —ζεύγος, κουμπάροι, πεθερικά, προσκεκλημένοι και αναγνώστες εφημερίδων.

Εγώ είχα φορέσει μια μεγάλη ροζ ντάλια στο πέτο (ιδέα Σ.Π. Σπύρου) και ένα φουλάρι μαύρο μετάξι από το ράσο του Πάτερ Ιάκωβου, που βρέθηκε την τελευταία στιγμή και ίσως να την εντυπωσίασα. Την επόμενη φορά που θα βρεθούμε θα τη ρωτήσω και θα σε πάρω τηλέφωνο.

Άλλη μια πονηριά των εφημερίδων είναι ότι υπερθεματίστηκε η Ανούκ χωρίς να το 'χει ανάγκη. Η Μανουέλα νομίζω ότι είναι από τις σπάνιες ομορφιές για όσους ξέρουν. Δεν πρέπει ο μύθος να λειτουργεί εις βάρος της πραγματικότητας.

Σ.: Σκέφτεσαι να συνεχίσεις την κουμπαριά βαφτίζοντας και τον ενδεχόμενο απόγονο του ζεύγους;

Α.Μ.: Οι διπλοκουμπαριές και τέτοια είναι δεισιδαιμονίες που ανάγονται στη λαϊκή μας παράδοση. Πολύ θα το 'θελα αν δε γίνεται με το πρώτο τουλάχιστον με το δεύτερο.

Σ.: Σε ποιον άλλο γάμο φιλοδοξείς να παίξεις πάλι ουσιαστικό και πρωτεύοντα ρόλο μετά από αυτόν;

Α.Μ.: Κοίταξε εγώ εκπλήρωσα τις φιλοδοξίες μου ως κουμπάρος με τη συμμετοχή μου σ' αυτό το γάμο της χρονιάς ή του αιώνα. Τι άλλο μένει πια; Λεφτά έχουμε, νιάτα κι ομορφιά έχουμε, την υγεία μας έχουμε, σπίτι επιπλωμένο κομπλέ και αυτοκίνητο και πλεούμενο έχουμε, κοινωνική καταξίωση και δημοσιότητα κονομήσαμε —μια γυναικούλα να βρω να «την κάνω» κι εγώ. Γιατί δεν πάει άλλο βρε παιδί μου. Μας έχει φάει το αδιέξοδο. Κι επειδή δε γουστάρω στα 50 μου να τηγανίζω αβγά να φάω για βράδυ και να πετάγονται τα λάδια πάνω μου και να βλαστημάω όλες τις πρώην γκόμενές μου, νομίζω ότι ήρθε η ώρα μου. Το θέμα είναι ποιος θα με παντρεύει εμένα και ποια κυρία θα 'χει την καλοσύνη να με πάρει. Φεμινίστρια πάντως δεν παντρεύομαι. Ούτε κι εμένα παντρεύομαι 100 συνεντεύξεις να μου πάρεις!

Α.Θ.

1 Ο κουμπάρος Αλέξης Μελίτας χαμογελαστός και απρόσβλητος από τα λαμπερά φλας των φωτογράφων.

2 Η νύφη Μανουέλα Παπατάκη με τον Αλέξη Μελίτα κλαισιωμένοι με λουλούδια σε μια τρυφερή στιγμή.

3 Ο Αλέξης Μελίτας προσπαθεί να κάνει τη μικρή σοβαρή κόρη της Μανουέλας να γελάσει, τη στιγμή που εκείνη φαίνεται απορροφημένη απ' το μυστήριο.

4 Όλοι καμαρώνουν το ζευγάρι. Αριστερά του Αλ. Μελίτα ο κ. Χαριτάκης και δεξιά πίσω απ' τη φλόγα του κεριού ο συλλέκτης Ιόλας.

5 Συγκινημένοι κι οι τρεις παρακολουθούν την εξέλιξη του μυστηρίου και τα λόγια του πάτερ Ιάκωβου.

6 Ο κ. Παπατάκης, η Ανούκ Αιμέ, ο πάτερ Ιάκωβος, ο Αλ. Μελίτας και η κουμπάρα, γελαστοί, κοιτώντας ο ένας τον άλλον λίγο μετά τη λήξη της τελετής.

ΑΜΠΕΜΠΑΜΠΛΟΜ

ΜΗΠΩΣ ΘΥΜΑΣΤΕ το α-μπε-μπα-μπλομ που παίζαμε μικροί; Δείτε τώρα πως το παίζουν κάποια παιδιά του ΠΑΣΟΚ. Μόνο που ο χαμένος εδώ τρέχει και δε φτάνει, όπως π.χ. ο κ. Λαλιώτης που κάπως έτσι βρέθηκε στην καρέκλα του κυβερνητικού εκπροσώπου. Βέβαια απ' την ιστορία δε λείπει ο Σχολιαστής και μάλιστα με τρόπο που δικαιώνει το χαρακτηρισμό που δέχτηκε σαν το πιο ευφάνταστο και χαριτωμένο περιοδικό της Αριστεράς. Στην περίπτωση αυτή όμως το χιούμορ είναι πικρό. Ακούστε λοιπόν τι έγινε:

Την επαύριο των εκλογών γίνεται στο Καστρί μια συνάντηση στην οποία συμμετέχουν οι Γεννηματάς, Τσοχατζόπουλος, Λαλιώτης, Γιώργος Παπανδρέου (μιας και βρισκόταν εκεί για φάι) και φυσικά ο Ανδρέας. Αντικείμενο της συζήτησης είναι η διαδοχή του ατυχήσαντα Μαρούδα. Όπως είναι φυσικό κανείς δεν ήθελε να αναλάβει να απολογείται στους δημοσιογράφους για τις τρέλες όλων των άλλων μαζί. Απ' την άλλη ο Ανδρέας ήταν κατηγο-

ρηματικός: στη θέση θα μπει κάποια φίρμα, ώστε η βιτρίνα της κυβέρνησης να μη τρέμει από κάθε δημοσιογραφικό. Κόντευε να νυχτώσει και δε βρισκόταν κανείς να θυσιαστεί για το Κίνημα. Όλοι είχαν τα επιχειρήματά τους. Είναι παλιά συνήθεια στο ΠΑΣΟΚ (δηλ. έχει ξαναγίνει) όταν η κουβέντα δε βγάζει πουθενά το λόγο να παίρνει η θεά Τύχη (μια άλλη εκδοχή ήταν η βία αλλά έχουμε και Δημοκρατία). Αποφασίστηκε λοιπόν να ξαναβρεθούν σε δυο μέρες και η Τύχη να διαλέξει. Θα φώναζαν το Μένιο (τσάμπουκας γαρ), τον Τρίτη (!) και τη Μελίνα (αφοπλιστική στον Τύπο). Υπεύθυνος για το ποιο παιχνίδι θα όριζε τις τύχες τους ορίστηκε ο πρώτος τη τάξει υπουργός κ. Τσοχατζόπουλος. Λίγο πριν φύγουν ο Ανδρέας έσκυψε εμπιστευτικά στον Άκη και του τόνισε πως δε θα ήταν σωστό ο γιος να απολογείται για τον πατέρα, δηλαδή έπρεπε να φροντίσει να διαλέξει ένα παιχνίδι ώστε ο Γιωργάκης να αποκλειστεί. Φυσικά δεν μπορούσε να τον αποκλείσει εξ αρχής.

Εδώ μπαίνει στην ιστορία ο Σχολιαστής, μιας και στις σκοτούρες του κ. Άκη έδωσε λύση ο Ίων, μόνιμος συνεργάτης του περιοδικού και προσωπικός του φίλος. Έτσι βγαίνει στο φως αυτή η σκοτεινή ιστορία που σας αναφέρουμε. Ο Ίων είχε σα δεδομένα πως δεν έπρεπε με τίποτα να την πατήσει ο Γιωργάκης, να προφυλάξει τον ίδιο του το φίλο από μια τέτοια συμφορά και κατά προτροπή του Άκη (που μάλλον ήταν σύμφωνος και ο Ανδρέας με το Γεννηματά) να συγκεντρώσει τα πυρά στο πρόσωπο του Λαλιώτη. Ήταν καιρός να φθαρεί κι αυτός απ' τις κυβερνητικές επιλογές, ώστε να μην εμφανίζεται παντοδύναμος στο Κίνημα. Ο Ίων ανταποκρίθηκε στην εθνική επιταγή με υπευθυνότητα. Πρότεινε λοιπόν στο φίλο του κ. Άκη το παιχνίδι της κυκλικής διαγραφής, που ήταν κάτι σαν το α-μπε-μπα-μπλομ. Του είπε:

«Θα κάσετε όλοι σ' ένα στρογγυλό τραπέζι, αλλά σε θέσεις προκαθορισμένες. Με κάποιο τυχαίο τρόπο θα επιλεγεί ένας αριθμός, ας πούμε το πέντε (5). Αρχίζο-

ντας από κάποια συγκεκριμένη θέση, τη Νο 1, θα μετράς 1,2,3... κατά τη φορά των δεικτών του ρολογιού. Το πέμπτο άτομο διαγράφεται και αποχωρεί (όχι απ' το κόμμα, απ' το τραπέζι). Αυτός τη γλιτώνει! Με αρχή τον αμέσως επόμενο, στην περίπτωση μας τον έκτο, συνεχίζεις την ίδια διαδικασία. Κάθε φορά διαγράφεται ένας: ο τελευταίος που θα μείνει θα είναι ο καινούριος υφυπουργός. Ο αριθμός της διαγραφής, που όπως είπαμε είναι τυχαίος, ας αφεθεί στα χέρια του Ανδρέα. Πες του να διαλέξει ανάμεσα στο αποτέλεσμα της ρίψης δύο ζαριών ή τριών ζαριών ή αν θέλεις ας τραβήξει ένα χαρτί από μια τράπουλα 52 φύλλων όπου οι φιγούρες αντιστοιχούν στο 11, 12 και 13. Αυτή θα είναι και η μοναδική παρέμβαση του Ανδρέα στο παιχνίδι που όμως δεν καθορίζει τίποτα παραπάνω. Υπάρχει όμως ένα πρόβλημα με τον αριθμό των ατόμων. Για σας που είσατε στην πρώτη συνάντησή δεν υπάρχει πρόβλημα, αλλά μόνο για τους υπόλοιπους τρεις, διότι ο αριθμός των καθισμένων πρέπει να είναι ορισμένος για να πετύχουμε αυτό που θέλουμε».

ΕΡΩΤΗΣΗ:

Πόσοι απ' τους τρεις πρέπει να προσκληθούν και πώς πρέπει να διαταχθούν οι υποψήφιοι στο τραπέζι έτσι ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα να πραγματοποιηθούν οι στόχοι του κ. Άκη; Με δεδομένο ότι τελικά εξελέγη ο Λαλιώτης ποια είναι η πιθανότερη διαδικασία καθορισμού του αριθμού διαγραφής που επέλεξε ο Πρόεδρος;

ΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΝΩΜΕΝΟΥ
(το όνειρο του Αυτοκράτορα)

Είναι φανερό πως οι προειδοποιήσεις κάθε προφήτη δεν αναφέρονται μόνο στα τρία ερωτήματα του ονείρου, αλλά και στις κρίσεις για τους άλλους προφήτες. Για τη λύση πρέπει να υποτεθεί ότι κάθε μάντης απαντά σωστά στα τρία ερωτήματα του ονείρου και στη συνέχεια να θρεθεί πόσες αληθείες και ψέματα είπε ο καθένας. Το 40% αναφέρεται στις

25 προτάσεις (5 προφήτες 5 απαντήσεις) και συνεπώς μόνο 10 προτάσεις είναι αληθείες. Με τη διαδικασία αυτή θρίσκεται ότι ο Το-Si-tsa απάντησε σωστά. Στις άλλες περιπτώσεις ο αριθμός των αληθών προτάσεων είναι διάφορος του 10. Παραστατικά μπορεί να γίνει ο παρακάτω πίνακας:

προφήτες	θάνατος	διαδοχή	παρακμή	κρίση 1	κρίση 2
Θ	α	ψ	ψ	ψ	ψ
Β	ψ	α	ψ	ψ	ψ
Τ	α	α	α	ψ	ψ
Υ	ψ	α	α	ψ	α
Ρ	α	ψ	α	ψ	ψ
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΗΘΕΙΩΝ	3	3	3	0	1

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
τ.32,1η Νοεμβρίου 1985 Δρχ 160

Ιδιοκτησία:
«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση:
Τ. Υπέρμαχος.
Φωτοσύνθεση:
«Γ. Λεοντακιάνακος και Υιοί» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
Λ. Μαστραντώνης
Βουκουρεστίου 13
Εκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-53

Εκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διευθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Α. Λαζαρίδου
Γ. Μηλίδης.
Διεθνή:
Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δελήπτερος
Δ. Δεληολάνης
Τ. Κυπριανίδης
Κ. Πίττας
Κοινωνία:
Ε. Αρανίτσης
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κάλλας
Λ. Καστανάς
Γ. Καραζάνος
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μαυρίδης
Α. Μαυρομάτη
Χ. Μαχαίρας
Δ. Τρίμης
Μ. Τσιριμωναίης
Τ. Υπέρμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά
Πολιτισμός:
Θ. Γιάτσιοις
Χ. Δασκαλόπουλος
Μ. Θεοδωρίδης
Ε. Καλαφάτη
Τ. Καραϊσκάκη
Α. Κελπέκης
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Μ. Μειμάρης
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Α. Περίδης
Δ. Πολυκάκος
Α. Τύρος
Β. Χατζηβασιλείου
Σ. Χρυσουλάκη
Αθλητικά:
Κ. Βερνίκας
Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου

Σκίτσος:
Β. Ελευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουρούδης
Γ. Χατζάκος
Κόμικς:
Αρκάς
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου
Φωτογραφία:
Κ. Ελευθεράκης
Συνδρομές:
Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ 2.000
Ευρώπη: 12 τεύχη δρχ 2.300
Αμερική: 12 τεύχη δρχ 2.600
Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιώργος Πιτουρόπουλος

Για το Ρατσισμό

Στο τεύχος αρ. 31, του Οκτωβρίου 1985, ο Δημοσθένης Κούρτοβικ ασχολείται με το ρατσισμό και τη σύγχυση που επικρατεί, κατά τα γραφόμενά του, γύρω από τον ορισμό («Όταν πονάνε τα νεφρά...» σ. 37). Αφορμή στάθηκαν, φαίνεται, και οι «ρευστές ευαισθησίες» του υπογραφομένου, όπως διατυπώθηκαν στο Αντί Β' 299 της 13ης Σεπτεμβρίου («Ο εγχώριος ρατσισμός», σ. 26-28).

Ο κ. Κούρτοβικ μιλά για το ρατσισμό «ως φαινόμενο με συγκεκριμένη κοινωνική λειτουργία» και «συγκεκριμένη κοινωνική λειτουργία» θεωρεί, σχεδόν αποκλειστικά, την καταπίεση των μαύρων: κάθε άλλη χρήση του όρου «καταλήγει να συσκοτίζει το πρόβλημα» κτλ. Αφού όμως ο κ. Κούρτοβικ μιλά για «κατ' εξοχήν» ρατσισμό, μπορώ να εξακολουθήσω να μιλώ γενικότερα για τον... «κατά δεύτερο λόγο» ή όπως αλλιώς θα τον ονόμαζε ο κ. Κούρτοβικ... ρατσισμό: και να πιστεύω ότι η κοινωνική απόρριψη των ομοφυλοφίλων (και, παρακαλώ, κ. Κούρτοβικ, όχι η «πρωτόγονη απέχθεια του μανάβη της γειτονιάς ή του ιταλικιέρη») και ο χλευασμός των ηλικιωμένων από τον Σχολιαστή, λ.χ., είναι οι ρίζες, οι απαρχές του ρατσισμού, είναι σαφώς μορφή ρατσισμού, είναι ρατσισμός... άντε, «κατά δεύτερο λόγο» ρατσισμός είναι ο «κατ' αρχήν» του «κατ' εξοχήν» του κ. Κούρτοβικ).

Ένας λόγος λοιπόν παραπάνω να στρέψουμε την προσοχή μας προς αυτόν. Γιατί «πιο πέρα», σχετικά λ.χ. με τη Νότια Αφρική ή την υπόθεση «γαρουφαλιά», θα βρεθούμε όλοι συμφωνοί: και ο κ. Ν. Πολίτης της Καθημερινής και οι «Ωτοβλέψεις» των Νέων και ο Σχολιαστής και ο κ. Κ. Γεωργουσόπουλος. (Ενδεικτική ήταν, προφανώς, η αναφορά σε πρόσωπα, στο άρθρο στο Αντί, περιορισμένη όμως σαφώς στο χώρο όπου ο «κατ' εξοχήν» ρατσισμός είναι εξ ορισμού καταδικαστέος). Ακόμη και ο μωρολογών ρατσιστικός Παύλος Μάτσης (σύμφωνα με αυτά που αναδημοσίευσε ο κ. Κούρτοβικ: βλ. και παλαιότερα στον Δεκαπενθέμιο πολίτη, 46, 12.7.1985, σ. 24), αν ρωτηθεί, αντιρατσιστής θα δηλώσει... και μπορεί, έτσι, πράγματι να είναι!

Άρχισα όμως να ξεμακραίνω, προτού συναντήσω τις καιριές και οξυδερκείς παρατηρήσεις του κ. Κούρτοβικ, για το ρατσισμό που αναπτύσσεται στη χώρα μας παράλληλα με τον «αναβαθμιζόμενο» ρόλο της στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας, έτσι όπως «η Ελλάδα έχει από καιρό τους δικούς της Gastarbeiter» κτλ. Μόνο που, μέσα και από αυτή τη διαδικασία, ο ρατσισμός μοιάζει περίπου ουρανοκατέβας, προϊόν παρθενόγεννησης. Θέλω δηλαδή να πω ότι ο ρατσισμός, προτού μορφωθεί σε «συγκεκριμένη κοινωνική λειτουργία», ξεκινά από επιμέρους θέματα και σε επίπεδο ατομικής συμπεριφοράς (κι ωστόσο, ούτε επιμέρους είναι τα θέματα που έθιζε ούτε ατομική η συμπεριφορά απέναντί σ' αυτά). Αλλά εν πάση περιπτώσει ο ρατσισμός δεν είναι ένας (!). Και ούτε καθόρθωσα να δω τα όρια που θέτει ο κ. Κούρτοβικ στην «πολύ ελαστική», όπως παραδέχεται, έννοια του ρατσισμού.

Μένει να σκεφτώ ότι ωθήθηκε στα άκρα όταν νόμισε πως διάβασε στο κείμενό μου ότι «το κυνηγητό των γυναικών από εξαγριωμένους νησιώτες» είναι κι αυτό ρατσισμός! Ωστόσο δεν αναφερόμουν διόλου στο φαινόμενο αυτό, μα ολοφάνερα στις πολεμικές κραυγές του κ. Νίκου Πολίτη, όταν ονειρευόταν τον ξυλοδαρμό καμιάς «πλαδαρόξικτης φώκιας» κ.ά., με τον ευανάγνωστο συλλογισμό: καλά να τσιτσιδώνονται τα μανούλια, αλλά η ηλικιωμένη, και άρα φώκια, και βέβαια πλαδαρόξικτη... (συλλογισμό, παρεμπιπτόντως, εξ αίματος συγγένει με του Σχολιαστή και των εσωφύλων του).

Και αυτή τουλάχιστον η παρεξήγηση, που προσβάλλει τη νοημοσύνη του κ. Κούρτοβικ και τη δική μου, ελπίζω να λυθεί με την επιστολή αυτή.

Γιάννης Η. Χάρης

Το «ΑΚΟΕ» και οι μηνύσεις

Αγαπητέ «Σχολιαστή».

Με αφορμή το σχόλιο που δημοσιεύεται στο τεύχος 30 σχετικά με το «ΑΚΟΕ» έχω να πω τρία πράγματα — θα 'θελα να πω περισσότερα, αλλά φοβάμαι μήπως η επιστολή μου δε δημοσιευτεί, με πρόφαση τη μεγάλή της έκταση.

α) Παρ' όλο που υπάρχει υπογραφή Σ. είναι φανερό από τα συντακτικά και νοηματικά λάθη ότι το κείμενο αυτό, στο μεγαλύτερο τουλάχιστον μέρος του, γράφτηκε — ή υπαγορεύτηκε — από κάποιο μέλος του λεγόμενου «ΑΚΟΕ». Από το είδος των σφαλμάτων, ξέρω μάλιστα και ποιο είναι. Η απορία μου είναι γιατί δεν αναζητήσες και την άλλη άποψη. Γιατί αν ρωτούσες και κάποιον απ' το ΚΡΑΞΙΜΟ θα σάς έλεγε πως ΑΚΡΙΒΩΣ έγιναν τα πράγματα. Διότι πριν υποβληθεί η μήνυση, είχε προηγηθεί τηλεφώνημα ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ στο σπίτι μου, με αποτέλεσμα ν' αναστατωθεί η οικογένειά μου. Με ποιο δικαίωμα έδωσαν το τηλέφωνο, που τους είχα εμπιστευτεί, στην αστυνομία; Πήγα στο αστυνομικό τμήμα και μου είπε ότι έχει υποβληθεί μήνυση και ότι θα με καταστρέψουν! Τρομοκρατημένος και αντιμετώπιζοντας τεράστια προβλήματα με την οικογένειά μου, τα είπα όλα αυτά στα άλλα παιδιά που συμμετείχαν στο ΚΡΑΞΙΜΟ. Τότε αποφασίστηκε η υποβολή μήνυσης, μετά δηλαδή απ' αυτήν του «ΑΚΟΕ», ως το μοναδικό μέσο άμυνας. Στη συνέχεια όμως το «ΑΚΟΕ» άλλαξε γνώμη και φαίνεται ότι δεν υπέβαλε μήνυση, αφού δεν είχε βέβαια να καταλογίσει αληθινή κατηγορία.

β) Από τα πολλά διαστρεβλωμένα που γράφονται, θ' αναφέρω δύο: πρώτο, αναφέρεται το τηλέφωνο, το οποίο όμως ήταν χαλασμένο και ύστερα από προσπάθεια τριών ωρών καταφέραμε να το φτιάξουμε πρόχειρα. Δεύτερο, γίνεται λόγος για εγκλεισμό δύο ωρών, ενώ η αλήθεια είναι ότι μείναμε κλεισμένοι μέχρι το πρωί.

γ) Αυτό που θέλω να τονίσω είναι ότι το «ΑΚΟΕ» πρόβη σε συγκεκριμένες ενέργειες σε βάρος ΕΝΟΣ ΔΙΑΦΩΝΟΥΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ, ΕΜΟΥ: καταγγελία στην αστυνομία με αστήρικτη κατηγορία, απειλή για μήνυση, διαβεβαίωση ότι η μήνυση πραγματοποιήθηκε (και επομένως τρομοκράτηση), συνεχής παρενόχληση με τηλεφωνήματα και άλλες βρόμικες πράξεις. Τα ίδια περίπου έκανε και σε άλλα πρώην μέλη του.

Όσο γι' αυτά που γράφονται για την Πάολα, είναι ΝΤΡΟΠΗ. Δε θα την υπερασπιστώ, βέβαια, γιατί η Πάολα δε χρειάζεται υπεράσπιση. Άλλωστε στο ΚΡΑΞΙΜΟ αναγράφεται όλη η αλήθεια.

Κυριάκος Ρηγόπουλος
(ψευδώνυμο, βεβαίως)

Υ.Γ. Τη δημοσίευση της επιστολής μου θα τη θεωρήσω ως απόδειξη αντικειμενικότητας του «Σχολιαστή».

Σκλάβοι της 395 εκπέμπουν S.O.S.

Κάτω από διαρκή πίεση και άγχος και μέσα σε έντονα αυταρχική ατμόσφαιρα δουλεύουν αμαρτήματα οι στρατιώτες (μη βαθμοφόροι) της 395 ΕΑΡΜΕΧ.

Με εγερτήρια 5:15' για την πρωινή αγγαρεία και αγγαρείες μετά τη βραδυή αναφορά επαναρρίχας στο Κ.Ψ.Μ. κοιμούνται μετά τις 12 και μ' ένα νούμερο 2-4 ο ύπνος περιορίζεται στις 2 ώρες ημερησίως (για μεσημεριανό ύπνο, ούτε λόγος).

Με ελλιπέστατες εξόδους κάθε 10,

15, 20 μέρες ο στρατιώτης ξεπερνά απασχολούμενος κάθε όριο αντοχής με αποτέλεσμα ν' ακολουθεί μια φθοροποιοί πορεία.

Με τρύπα κώδια, βρώμικος και εξαντλημένος βρίσκεται σε διαρκή σύγχυση και ένταση.

Έχθρες, μίσση, φθόνος. Διαπληκτισμοί και φωνές, κραυγές ανάρθρες και άλλες μορφές «εκτόνωσης» της καταπίεσης που δέχεται προσδιορίζουν τη συμπεριφορά του στους χώρους αγγαρείας (μαγειρία τουαλέτες κλπ.). Μέσα από τσίκνες γλίτρες, λύματα αποχετεύσεων και βόθρων που ποτέ δε λειτουργούν σωστά, ξεπροβάλλει η εικόνα της εξαθλίωσης μέσα στην οποία λειτουργούν οι στρατιώτες.

Στις επιθεωρήσεις παρέχει τη βιτρίνα κι ως είναι ο άπνοος και έτοιμος να πέσει ο φαντάρος. Ας έχει προβλήματα κι ως είναι με πεσμένο το αυτοσυναισθημα, με κόπλεξ και νευρώσεις. Δε φαίνεται.

Άλλοτε οι εκφοβισμοί του υπολοχαγού μα και μερικών ανάλογα γαλουχημένων υπαξιωματικών (εφεδρικοί) και παλιών στρατιωτών — χαρακτηριστικό του κλίματος που επικρατεί. — «Μην πέσει κανείς ρε κηδεύεις την ώρα της Επιθεώρησης γιατί μετά καλύτερα να λιποτακτήσεις». Δε σου επιτρέπουν ούτε να πέσεις.

Οι ανάγκες της μονάδας είναι πολύ περισσότερες απ' αυτές που μπορούν να ικανοποιηθούν οι λιγοστοί και κατάκοποι στρατιώτες.

Με αποτέλεσμα να τιμωρούνται γιατί κοιμούνται στη σκοπιά ή εκτελούν νυχελικά αγγαρείες ή δε φωνάζουν δυνατά ή... δεν είναι στρατιοκοπιημένοι. Γιατί; Μήπως μετά από 10 ημέρες συνεχόμενης εργασίας και ελλιπέστατο ύπνου έχεις σθένος να φωνάξεις, να εκτελέσεις επιμελώς; Πώς ν' ανταποκριθείς στις απαιτήσεις;

Πώς τέλος να μην ονειρευτείς μια μετάθεση. Ο πατριώτης δεν είναι φυλακισμένος ή ειλώτας έχει ανάγκη από ξεκούραση και επικοινωνία με τον έξω κόσμο.

Ομάδα στρατιωτών
της 395 ΕΑΡΜΕΧ — ΡΟΔΟΣ

Υ.Γ. Η παραπάνω επιστολή θα 'χε σταλεί (γραφτεί) νωρίτερα όμως η φόρτιση και ο ελλιπέστατος ελεύθερος χρόνος δεν το επέτρεπαν.

Εκδοτικά ήθη

Η αφήγηση που θα παραθέσω απέχει πολύ από το να αναφέρεται σε μια άχαρη προσωπική περιπέτεια. Αναφέρεται σε κάτι που αποτελεί αποκαλυπτικό σύμπτωμα του νεοελληνικού ήθους. Πριν ενάμιση χρόνο έστειλα στον Πολίτη μια εκτεταμένη μελέτη για το Λακάν με επίκεντρο το ανηλεώς κατακρεουργημένο 11ο σεμινάριο από κάποια κ. Σκαρπαλέζου που «αιματηρές» συνεργασίες της κατ' επανάληψη είχε φιλοξενήσει αυτό το περιοδικό. Δεν έλαβα καμιά απάντηση παρά μια δεύτερη επιστολή. Κατεβαίνοντας μετά 5 μήνες στην Ελλάδα ξαναήρθα σ' επαφή μαζί του οπότε βρέθηκα μπροστά στην ευχάριστη έκπληξη μιας πρόστασης να επωμιστεί την έκδοση του χειρόγραφου υπό μορφή βιβλίου. Περίορισε γενναίως την οικονομική συμμετοχή μου στην αγορά του χαρτιού, κάπου 40 χιλ. τις οποίες και έλαβε μαζί με τη διευκρίνιση ότι η φοιτητική μου κατάσταση δεν μου επιτρέπει να έχω επαγγελματικά εισοδήματα για να σηκώσω στην πλάτη μου επιπλέον εκδοτικά έξοδα. Με διαβεβαίωσε εκούσια και κατηγορηματικά ότι αυτά είναι δική του δουλειά και ότι το βιβλίο θα βγει πριν τα Χριστούγεννα του 1984. Αφού είχαν γίνει και οι πρώτες διορθώσεις με πληροφόρησε ξαφνικά ότι θέλει 50 χιλ. ακόμη. Έχοντας πει για στο τούνελ παγιδευμένος από μια παραπλανητική γενναίως μου ήταν εξίσου αδύνατο να κάνω μεταβολή ή να αναζητήσω νέα εκδοτική διεξοδό. Υποχρεώθηκα να δανειστώ το ποσό από μερικούς φίλους μου. Έτσι το βιβλίο θα 'βγαινε το Μάρτη, σύμφωνα με τη ρητή υπόσχεση του κ. Ελεφάντη. Ήρθε ο Μάρτης αλλά

ο ηλεκτρονικός υπολογιστής τρελάθηκε, κατάπιε τη μνήμη του και η σισύφεια έκδοση έπρεπε να ξαναρχίσει εκ του μηδενός. Θα έβγαίνε τον Απρίλη. Αρχές Μάη, μέσα Μάη, μέσα Ιούνη στα σίγουρα, αλλά δυστυχώς αρχές Ιούλη πια αντί για βιβλίο ο κ. Ελεφάντης εξέδιδε υποσχέσεις. Τον παρατήρησα ότι καταντάει κοροϊδία αυτή η ιστορία με τις προθέσεις τις οποίες αλλάζει σαν πουκαμίσια και των οποίων απεκδύεται την υποχρέωση, θεωρώντας την κοροϊδία και τη φιλάρεσκη αυθαιρεσία αρετές βρήκε περριτό να μου εξηγήσει γιατί είχε σύρει την έκδοση ως το κατακαλόκαιρο και γιατί μου μπλόκαρε τα χειρόγραφα επί ενάμιση χρόνο. Θεώρησε όμως αναγκαίο να βρῖσει αυτούς που με βοήθησαν οικονομικά αποκαλώντας τους «κοροϊδία!» Ως γνωστόν, το νεοελληνικό ήθος απαιτεί όταν έχεις μια προσωπική διαφορά με κάποιον να «επεκταθείς» με την ξιπασία της γλώσσας ή την αποτελεσματικότητα του δικανού σε κάθε γνωστό το ή άγνωστο πρόσωπο. Τελικά ο κ. Ελεφάντης ξαναυποσχέθηκε κατηγορηματικά μ' όση σοβαρότητα του είχε απομείνει να κλείσει το ήλιβερο κεφάλαιο της έκδοσης μέσα στον Ιούλη και παρέδωσε την τελική λίστα εξόδων. Όταν πήγα όμως να το πάρω για να το διαβάσω, αντί για βιβλίο μου παρέδωσε τη φωτοσύνθεσή! Μου ανακοίνωσε ότι στον ενδιάμεσο χρόνο το ξανασκέφτηκε και μετάνιωσε!! Με διαβεβαίωσε μάλιστα ότι ουδέποτε έδωσε οποιαδήποτε υπόσχεση και ουδέποτε ανέλαβε οποιαδήποτε δέσμευση να βγάλει το βιβλίο!! Ότι λέγοντας να βγάλει βιβλίο εννοούσε να βγάλει τη φωτοσύνθεσή!! Κι έτσι αν ήμουν πιο «σεβαστικός» απέναντί του θα το είχε βγάλει! Διαλέγετε και παίρνετε. Όμως το ήθος της πολιτικής χειρονομίας και η ευκολία με την οποία περνά από την «κοροϊδία» στα «κοροϊδία» δεν εξαντλεί τη στάση του. Του παρατήρησα ότι η νέα λίστα εξόδων που μου παρουσιάζει αντιδικεί σημείο προς σημείο με την προηγούμενη κι όχι μόνο στην εκτίμηση του χαρτιού όπως ψέλλισε. Και συνεπώς μάλλον μου οφείλει κάποιες διευκρινήσεις μια και διαχειρίστηκε ξένα χρήματα και κυρίως ξένο μόχθο. Ψιλά πράγματα, «δε θ' ασχοληθεί με ήθη και έθιμα». Κρατάω πάντως για το ενδεχόμενο και το θράσος της διάψευσης τους δύο χειρόγραφους λογαριασμούς του.

Να του υπενθυμίσω ότι δεν του χρωστάω τίποτα για να κάνει ασκήσεις γενναιοδωρίας στο τομάρι μου; Ότι οι άνθρωποι επειδή δεν είναι απλά μακρινοί απόγονοι των δαρβινικών δεσμεύονται από το λόγο μέσα από τον οποίο συμβιβάζονται με τον όμοιο τους, όπως έλεγε ο μακαρίτης ο Λακάν; Δεν είναι σκόπιμο γιατί είναι αμφίβολο κατά πόσο είμαστε όμοιοι. Να σχολιάσω την υφή του νεοελληνικού ήθους; Αυτό θα το κάνει ο κ. Ελεφάντης με κάποιο επόμενο άρθρο για το ΠΑΣΟΚ ή το ΚΚΕ. Όσο για μένα θα σας ευχηθώ ο συγγραφικός σας μόχθος να μην έχει την ατυχία να πέσει σε χέρια της πολιτικής υπευθυνότητας του κ. Ελεφάντη και στις ερεβώδεις αμφιθυμικές πιρουέττες της συμπεριφοράς του.

Δημήτρης Βεργέτης
Παρίσι

Γιατί τόσο πολύ;

Αγαπητέ «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ»

Σε γνώρισα στο τεύχος σου αριθμός 30, και θα πω ότι δικαιολογείς την παρουσία σου, στο χώρο του ελληνικού περιοδικού τύπου.

Δεν πρόρεσα μόνο να καταλάβω ΓΙΑΤΙ ασχολείσαι τόσο πολύ, με τον πολιτή κ. Μάνο Χατζιδάκη (!)

Όχι τίποτ' άλλο, μήπως το πάρει «απάνω» του ο άνθρωπος, και νομίζει ότι είναι «κάποιος».

Γιατί αγαπητέ «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ», τον άνθρωπο δεν τον συνιστούν οι επιδόσεις του, αλλά το ήθος.

Φιλικά
Δεκιδόπουλος Εφρίκος

Το άρθρο του Δ. Μιχαήλ

Στο άρθρο «Ένας χρόνος. Υπόθεση Μουσα Όνιου» (περ. Σχολιαστής, Αυγ. 1985, αρ. 29, σελ. 8) ο Δ. Μιχαήλ προσπαθεί να περάσει τη γραμμή των αφελών τροτσκιστών: δηλ. ίση απόσταση από τις δύο σωβινιστικές — εθνικιστικές αστικές τάξεις των ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων που είναι υπεύθυνες εξ ίσου για την κατάσταση στην Κύπρο. Οι δύο τάξεις καλλιεργούν ως ιδεολογικό στήριγμά τους τον σωβινισμό και την αμοιβαία καχυποψία, που είναι η κύρια αιτία των εξελίξεων στην Κύπρο (κι όχι τα μακροχρόνια σχέδια της Άγκυρας για επέκταση) γι' αυτό και το κύριο καθήκον του προοδευτικού κ.λ.π. κινήματος είναι ο αντισωβινισμός (κι όχι ο αντικατοχικός αγώνας για την αυτοδιάθεση του κυπριακού λαού).

Για να δημιουργήσει ψευδαισθήσεις που θα ενισχύσουν τη γραμμή του, μας αποκρύβει ότι ο τύπος της παραδοσιακής αριστεράς και γενικά ο ΑΚΕΛικός χώρος ήταν ενισχυτής και υποστηρικτής της παραδόσης Τουρκοκυπρίων, Τούρκων και Κούρδων φυγάδων στο κατοχικό καθεστώς, ειδικά τα τελευταία τέσσερα χρόνια όταν ήταν ένα είδος «συνεχουσίας» βάσει του μινιμουμ προγράμματος συνεργασίας με το ΔΗΚΟ του Σ. Κυπριανού. Όταν δε ομάδα Ελλήνων της Κύπρου (με πρωτοστάτη τον Λάζαρο. Μαύρο) οργάνωσε εκδήλωση στη Λευκωσία για τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων φυγάδων, η «Χαραυγή» του ΑΚΕΛ κατηγορήσε τους Έλληνες διοργανωτές της εκδήλωσης ως πράκτορες. Το αποκρύβει αυτό ο Δ. Μιχαήλ για να μην αποδείχθει το πολυσύνητο πλέγμα του Κυπριακού, γιατί το ΑΚΕΛ δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σωβινιστικό, άρα θολώνει τη γραμμή που θέλει να περάσει = προοδευτικοί, αντισωβινιστές εναντίον αντιδραστικών σωβινιστικών της αστικής τάξης.

Αποκρύβει ακόμα και άλλα για να δημιουργήσει ψευτικές εντυπώσεις. Μιλά για τη σωβινιστική πολιτική της ελληνοκυπριακής αστικής τάξης δημιουργώντας την εντύπωση ενός ελληνοκεντρικού σωβινισμού ενώ η κύρια και ηπια συγκροτημένη ιδεολογία του Κυπριακού Συγκροτήματος Εξουσίας (=Κ.Σ.Ε.) είναι ο ανθελληνισμός. Αποκρύβει ότι οι Έλληνες της Ελλάδας (=Ελλαδίτες) καταπιέζονται και συναντούν μύριες δυσκολίες κατά την παραμονή τους στην Κύπρο, ότι ο ανθελληνικός ρατσισμός του Κ.Σ.Ε. ενώ αφήνει τους φαλαγγίτες, τους λαθρέμπορους, τις Φιλιππινέζες καμπαρετζούδες και τόσους άλλους, επιβάλλει στους Ελλαδίτες να παρουσιάζονται κάθε τρίμηνο για άδεια παραμονής, τους κυνηγά όταν φθάνουν στην Κύπρο για ολιγόχρονη απασχόληση, απειλεί με απελάσεις ή τους απελαύνει. Κι έχουμε πολλές απελάσεις Ελλαδιτών από την Κύπρο. Πριν 10 μήνες απελάθηκε και ο Ελλαδίτης Γιάννης Καραλιώτας. Το προοδευτικό κ.λ.π. κίνημα του οποίου ηγείται ο Δ. Μιχαήλ δεν έκανε εκστρατεία εναντίον της απελάσεώς του.

Γιατί όμως; Επειδή ο Γ. Καραλιώτης είναι της ομάδας του περιοδικού «Αυτοδιάθεση» με το οποίο δε συμφωνούμε;

Το Κ.Σ.Ε. δεν είναι σωβινιστικό απέναντι στους Τούρκους. Μ' αυτούς θέλει να καταλήξει σε ένα συμβιβασμό ο οποίος περιέχει πολλά ρατσιστικά και σωβινιστικά στοιχεία εις βάρος της Ελληνικής Πλειοψηφίας (π.χ. οι Πρόσφυγες δε θα γυρίσουν στα σπίτια τους, θα υπάρχουν ρατσιστικές διαχωρισμοί σε βόρεια Τούρκικη και Νότια Ελληνική περιοχή, κάθε πολιτής δε θα είναι και ένας ψήφος αλλά το 18% του πληθυσμού (= οι Τούρκοι της Κύπρου) θα είναι κυρίαρχο στο βόρρα και συγκυρίαρχο στο νότο με εκπροσώπηση 50%). Οι Έλληνες της Κύπρου θα ζουν όπως περίπου οι νέγροι της Ν. Αφρικής. Το χειρότερο ένα μεγάλο μέρος του Κ.Σ.Ε. άρχισε να συζητά την περίπτωση συμβιβασμού ακόμα κι αν παραμείνουν τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής.

Αν το Κ.Σ.Ε. καλλιεργήσει τον Αντιτουρκισμό δε θα μπορέσει να προωθήσει τον συμβιβασμό. Εδώ και χρόνια η Τουρκική μειονότητα έγινε κοινότητα γιατί τα προνόμια που θα της δοθούν (συγκυριαρχία κ.λ.π.) θα ήταν απαράδεκτα για μια μειονότητα. («Το σύνολο του ταξικού αγώνα είναι δυνατό, καμιά φορά, να περιληφθεί στην πάλη για μια λέξη, εναντίον μιας άλλης λέξης» έγραψε ο Αλτουσέρ στις «Θέσεις»).

Προετοιμασίες λοιπόν για ξεπούλημα. Εκείνο που φοβάται το Κ.Σ.Ε. είναι το αίτημα της Αυτοδιάθεσης — Ένωσης ή η αστική — διπλωματική λύση της διπλής Ένωσης. Γι' αυτό και είναι ρατσιστικό και σωβινιστικό απέναντι σε κάθε τι Ελληνικό.

Μόνη του έγνοια η διατήρηση του κράτους του ή η καλύτερη συνεταιρία στο νέο Τουρκοελληνοκυπριακό Κρατικό Παρασκεύασμα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η χρήση της Αγγλικής που είναι η γλώσσα του Κυπριακού Κράτους. Για να καταπίσει και να αλλοτριώσει την εθνική ταυτότητα του Ελληνισμού της Κύπρου, το κυπριακό κράτος χρησιμοποίησε την αγγλική τη στιγμή που υπάρχει το πρωτοφανές φαινόμενο παγκόσμια, οι κάτοικοι στο χώρο που διοικεί από το '74 να είναι ο πιο αμιγής γλωσσικά πληθυσμός του κόσμου = Τα 100% του πληθυσμού μιλούν ελληνικά.

Φτάνουμε στο κύριο επιχείρημα του Δ. Μιχαήλ. Αν οι κυπριακές αρχές δέχονταν τους φυγάδες (Τουρκοκύπριους, Κούρδους και Τούρκους) θα είχαμε εκατοντάδες πρόσφυγες στο νότο που θα αποδείκνυαν έμπρακτα ότι οι δύο κοινότητες μπορούν να ζήσουν μαζί. Έτσι εκτός από τον σωβινισμό της μιας πλευράς (τουρκικής) υπάρχει και ο σωβινισμός της ελληνικής πλευράς που είναι συνυπεύθυνος γιατί διαχωρίζει τους Έλληνες από τους Τούρκους και διώχνει τους Τούρκους στο βόρειο τουρκοκρατούμενο μέρος.

Είναι άπιστευτο αλλά αυτά υποστηρίζει ο Δ. Μιχαήλ ενώ ζει στην Κύπρο. Μόνο ένα μυαλό θολωμένο από Τροτσκιστικές μπροσοûρες θα τα έγραφε αυτά.

Γιατί η κύρια πολιτική του Κ.Σ.Ε. στηρίζεται σε επιχείρημα ότι οι δύο κοινότητες μπορούν να ζήσουν μαζί. Ενώ η ενεργητικά διεισδύουσα πολιτική του Τουρκικού επεκτατισμού έχει βασικό και μοναδικό επιχείρημά της ότι οι δύο κοινότητες δεν μπορούν να ζήσουν μαζί και υπάρχει θέμα ασφαλείας των Τουρκοκυπρίων (για να πετύχει το γεωγραφικό διαχωρισμό, προτάδιο πριν την τελική κατάληψη), η Ελληνική πλευρά, αμυνόμενη, έχει ως κύριο επιχείρημά της ότι οι δύο κοινότητες έζησαν μαζί και μπορούν να ζήσουν αγαπημένα και ειρηνικά.

Στο χωριό Ποταμιά, που βρίσκεται στις ελεύθερες περιοχές, οι Τουρκοκύπριοι κάτοικοι του παρέμειναν και δεν πήγαν στο Τουρκοκρατούμενο βόρειο μέρος. Δεν έμεινε ξένος δημοσιογράφος, τηλεοπτικός και ραδιοφωνικός σταθμός που να μην τον οδήγησαν εκεί οι αρχές της κυπριακής δημοκρατίας για να δουν ιδίους όμωσιν του λόγου το αληθές. Έτσι οι δυο-τρεις δεκάδες Τουρκοκύπριοι του χωριού Ποταμιά έγιναν τα πιο γνωστά πρόσωπα των μέσων μαζικής επικοινωνίας και εκατοντάδες φορές αναφέρθηκε η περίπτωση τους σε εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία, ραδιόφωνα και τηλεοράσεις.

Το κύριο λοιπόν επιχείρημα του Κ.Σ.Ε. απέναντι στον Τούρκικο επεκτατισμό είναι η δυνατότητα της κοινής συμβίωσης. Το Κ.Σ.Ε. όμως βρίσκεται και σε μια σχέση αντίθεσης και παζαρέματος με τον Τούρκικο επεκτατισμό. Έχει δεχτεί τα κατοχικά δεδομένα, παθητικοποίησε το λαό, κατέστειλε κάθε διάθεση αγωνιστικότητας και προσπαθεί να κερδίσει όσα παραπάνω μπορέσει στο νέο ελληνοτουρκοκυπριακό κρατικό κατασκεύασμα που θα δημιουργηθεί μέσω συνομιλιών!

Το Κ.Σ.Ε. ξέρει ότι κάθε αγώνας θα αναθερμάνει το αίτημα της αυτοδιάθεσης, θα οξύνει τα πράγματα ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία και θα συνδέσει την Κύπρο με την Ελλάδα

αφού στον αγώνα — σύγκρουση με τον τουρκικό επεκτατισμό είναι φυσικό η αδύνατη Κύπρος να συνδεθεί με τον ευρύτερο εθνικό χώρο.

Αφού λοιπόν προτίμησε την παθητικοποίηση του λαού, τον συμβιβασμό και το παζάρι με τον Τούρκο κατακτητή, το Κ.Σ.Ε. είναι αναγκασμένο να υποκύπτει και στις απαιτήσεις του τουρκικού επεκτατισμού να κρατά μια στάση δουλοπρεπή απέναντί του.

Ήδη το νότιο μη τουρκοκρατούμενο μέρος λειτουργεί ως προτεκτοράτο σχεδόν της Τουρκίας. Ένα παράδειγμα: Όταν πριν λίγα χρόνια, με αφορμή την ύπαρξη δήθεν αρμενικών ομάδων, οι Τουρκικές αρχές ξεκίνησαν τις απειλές, το χεσμένο κυπριακό κράτος έστειλε τους αστυνομικούς του να σβύσουν τα συνθήματα των αρμενίων στους τοίχους της Λευκωσίας. Αστυνομικοί εισέβαλαν σε Αρμενικά σωματεία και εκτός των άλλων κατέβασαν φωτογραφίες αρμενίων αγωνιστών. Η κυπριακή κυβέρνηση εκλιπαρούσε αξιωματούχους του Ο.Η.Ε., Τούρκους δημοσιογράφους, ακόμα και ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ να έρθουν στο νότιο μέρος για να ερευνήσουν και να διαπιστώσουν οι ίδιοι ότι δεν υπάρχει τέτοιο θέμα. Όσον αφορά τον διεθνοτή ελληνοκυπριακό λαό αυτός πήρε τα βουνά, μακριά από τη Λευκωσία και τη γραμμή αντιπαράταξης. Και στο θέμα των Τούρκων και Κούρδων φυγάδων, το Κ.Σ.Ε. υποκύπτει και τους παραδίδει όχι γιατί είναι σωβινιστικό αλλά γιατί φοβάται να έρθει σε σύγκρουση με τους Τούρκους στρατοκράτες. [Κι αυτό εξηγεί και τη στάση του ΑΚΕΛ, που για να αποτραπεί το πιο ζημιογόνο για την πολιτική του (= όξυνση) δέχεται το δευτερεύον για την Ακελική πολιτική (= να παραδίδονται οι φυγάδες, πολλοί απ' αυτούς μέλη φιλοσοβιετικών οργανώσεων, στις Τούρκικες αρχές κατοχής)].

Ο Δ. Μιχαήλ, αντί να δει τα γεγονότα όπως έχουν, βλέπει σωβινισμό και από τις δύο πλευρές.

Αντί να ασκήσει κριτική στο Κ.Σ.Ε. γιατί υποκύπτει στις απαιτήσεις του τουρκικού επεκτατισμού το κατηγορεί ότι δίνει τους φυγάδες... από σωβινισμό. Ίσως γιατί φοβάται πως αν μιλήσει για εκβιάζουσα πλευρά (τουρκική) και υποκύπτουσα (ελληνική) θα φανεί αντιτουρκικός περισσότερο, άρα σωβινιστής.

Το άρθρο του Δ. Μιχαήλ είναι γενικά διάτρητο, π.χ. γράφει για τον «Ιμπεριαλισμό και τα όργανα του στην Τουρκία» που επέφεραν τον διαχωρισμό στην Κύπρο γιατί δε θέλει να γίνει «εθνικιστής» και να δει τουρκικό επεκτατισμό, (τον οποίον ο Ιμπεριαλισμός ενισχύει κάποτε, άλλοτε συμπλέει μαζί του ή ακόμα, άλλοτε, αντιτίθεται σ' αυτόν).

Έτσι παράγει την αφελή (ή πονηρή) ΑΚΕΛική φιλωρσική ιδεολογία κατά την οποία από την Ουάσιγκτον οι Ιμπεριαλιστές πατούν κουμπιά και οι τουρκικές μαριονέτες τρέχουν για να εκτελέσουν.

Ας μη σπαταλήσουμε όμως κι άλλο χρόνο, χαρτί και μελάνι για μετατροπικιστικές προσοûρες και άρθρα.

Γιατί το κακό μαζί τους έχει παραγίνει. Ο φίλος μου Βάσος Φτωχόπουλος μου εξομολογήθηκε κάποτε ότι ο αβαστακτος επιάλτης του μια νύχτα ήταν ότι τον είχα κλείσει για ένα μήνα σε ένα δωμάτιο και τον ανάγκαζαν να διαβάσει Τροτσκιστικές προσοûρες για το εθνικό θέμα.

Πράγματι διαβάζοντας το άρθρο του Δ. Μιχαήλ και τόσων άλλων τις προσοûρες και τα άρθρα, καθώς και τον Σχολιαστή για τα εθνικά θέματα, σκέφτομαι ότι είναι ένα φρικτό βασανιστήριο που ένας διεστραμμένος εγκέφαλος θα μπορούσε να εφαρμόσει.

Φίλε Βάσο Φτωχόπουλε εύχομαι ποτέ να μην περάσουμε αυτή τη σκληρή δοκιμασία. Ας περνούμε αυτή τη δοκιμασία με μικρές μικρές δόσεις. Ο Σχολιαστής ευτυχώς κάθε μήνα βγαίνει.

Σάββας Πούλου
Λευκωσία, Νομός Κύπρου
Ελλάδα

Δεν πουλάει η

εγκυρότητα;

ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ της καθημερινής έκδοσης της εφημερίδας **ΤΟ ΒΗΜΑ** δεν ήταν μια έκπληξη για την «κοινή γνώμη». Το γεγονός αυτό, παρ' όλο που έχει παραδειγματικό χαρακτήρα για τις εξελίξεις στο χώρο του τύπου δεν προκάλεσε καμία αξιολογή αναζωπύρωση της προβληματικής για την «κρίση του τύπου». Φάνηκε να είναι ο ώριμος καρπός μιας πορείας που ολοκληρώνεται μέσα στη γενική αδιαφορία. Τι είναι, όμως αυτό που συνέβη πραγματικά στο χώρο του τύπου; Πέρασε η εποχή των πρωινών εφημερίδων; Έπαψε να υπάρχει αναγνωστικό κοινό για «σοβαρές» εφημερίδες γνώμης; Ή ζήσαμε την παρακμή των παραδοσιακών εκδότων;

Γιατί όμως το κλείσιμο του Βήματος έχει παραδειγματικό χαρακτήρα; Και τι ήταν τελικά το καθημερινό Βήμα; Η επανέκδοση της καθημερινής αυτής εφημερίδας ήταν το αποτέλεσμα ενός πολύ συγκεκριμένου σχεδίου του εκδότη της, αλλά και της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ που έδωσε το πράσινο φως για τη χρηματοδότηση της όλης επιχείρησης: της προσπάθειας δημιουργίας μιας κυβερνητικής εφημερίδας που όχι μόνο παίζει το χαρτί της σταθερότητας της πασοκικής εξουσίας, αλλά επωμίζεται ενεργά τη διαμόρφωση μιας ευρείας συναίνεσης αστικής τάξης και διανοσυσμένων γύρω από ρητούς στρατηγικούς και τακτικούς στόχους. Μια εφημερίδα δεν είναι προφανώς ο μόνος θεσμός της κοινωνίας μας που επωμίζεται κάτι τέτοιο: επιχειρεί όμως να το κάνει μέσα από την παρουσίαση της καθημερινής της ειδησεογραφίας, και σε κάποιο βαθμό το σχολιασμό της και χρειάζεται γι' αυτό, όσο αστική φυλλάδα κι αν είναι, να διαπερνάται από μια κριτική στάση απέναντι στα όσα συμβαίνουν, να έχει δηλαδή έναν έντονα μεταρρυθμιστικό προσανατολισμό. Ας σημειωθεί βέβαια ότι τέτοιου είδους εφημε-

ρίδες είναι συγχρόνως αστικές, αλλά και έγκυρες και ενδιαφέρουσες: διότι δεν είναι απλώς όργανα της αστικής εξουσίας αλλά και εργαλεία ρητής αναφοράς στη διαμόρφωση της αστικής πολιτικής.

Η διεύθυνση του Βήματος —όπως βγαίνει από τη λακωνική της ανακοίνωση— φαίνεται να πιστεύει ότι έφταξε μια τέτοια εφημερίδα, και ότι για λόγους εν πολλοίς άγνωστους, το ανάλογο αναγνωστικό κοινό δε βρέθηκε ή δεν ανταποκρίθηκε. Αυτή η άποψη είναι εξάλλου αρκετά διαδεδομένη σ' ό,τι αφορά τον τύπο γενικά: η έλλειψη έγκυρων εφημερίδων και η διάδοση του «κιτρινισμού» είναι ζήτημα εξέλιξης του ίδιου του αναγνωστικού κοινού.

Πολλά έχουν ακουστεί για την ποιότητα των ανώτερων στελεχών του Βήματος και την ίδια την ικανότητά τους να ανταποκριθούν στο στόχο της δημιουργίας μιας «έγκυρης» καθημερινής εφημερίδας. Πάντως πέρα απ' αυτό το ζήτημα, το οποίο δεν είναι αμελητέο, είναι γεγονός ότι το τελικό προϊόν δεν μπορεί να θεωρηθεί αντάξιο των αρχικών επιδιώξεων για ένα βασικό λόγο: η καθημερινή άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος, το καθημερινό ρεπορτάζ, έχει τόσο στενά εμπλακεί στις σκοπιμότητες της κρατικής διαχείρισης και της διαμόρφωσης των πολιτικών συσχετισμών σε επίπεδο κρατικών μηχανισμών και κομμάτων, που το τελικό κείμενο δεν παρουσιάζει κατά κανόνα για το ευρύ κοινό άλλο ενδιαφέρον απ' αυτό που περιέχεται στον τίτλο. Ο δημοσιογράφος έχει τρομερές δυσκολίες για να γράψει από τη σκοπιά του αναγνώστη, προς τον οποίο παρ' όλη αυτά απευθύνεται, και είναι συνήθως αναγκασμένος να εγκλωβίζεται στη σκοπιμότητα των κυβερνητικών ανακοινώσεων και χειρισμών.

Πραγματική καρικατούρα της τροφοδότησης των στηλών του Βήματος με πληροφορίες τριτεύουσας σημασίας που δεν ενδιαφέρουν κανένα

κανονικό αναγνώστη ήταν τα «παρασκηνιακά» μονόστηλα και η παρασκηνιακή γραφή γενικά: πρέπει να είναι κανείς γράναζι της κρατικής μηχανής για να καταλαβαίνει καν τη σημασία που έχουν οι περισσότερες απ' αυτές τις «ειδήσεις».

Αλλά επιπλέον το **ΒΗΜΑ** δεν πήρε καμία απόσταση από τις άμεσες σκοπιμότητες σε «σοβαρά» θέματα της κυβερνητικής πολιτικής, είτε αφορά τις βάσεις, είτε αφορά το νέφος: το πολλοστό «πενταετές κατά του νέφους», ανακοινώθηκε χωρίς ίχνος κριτικής στάσης, όταν ο στοιχειωδώς ενημερωμένος αναγνώστης θα περίμενε να διαβάσει τουλάχιστον κάποια ερμηνεία της αποτυχίας προηγούμενων μέτρων που ήδη γνωρίζει.

Καλό παράδειγμα έλλειψης ουσιαστικού ενδιαφέροντος ήταν κατά κανόνα και το οικονομικό ρεπορτάζ, με τις τελετουργικές αναφορές στο «πενταετές πρόγραμμα ανάπτυξης» (της οικονομίας) και με τη λεπτομερή αναφορά στους κατά καιρούς «διαλόγους» κυβέρνησης και επιχειρηματιών, χωρίς την παραμικρή αναφορά στους στόχους των μεν ή των δε.

Η στενή σύνδεση της δημοσιογραφίας με τις τρέχουσες και βραχυπρόθεσμες πολιτικές σκοπιμότητες είναι στην πραγματικότητα και η διαδικασία που οδήγησε στην ανάδειξη των νέων πολύχρωμων απογευματινών εφημερίδων. Ο στόχος της εγκυρότητας και της διαμόρφωσης ενός πολιτικού λόγου με συνοχή, εγκαταλείπεται οριστικά, η πολιτική πληροφορία και αρθρογραφία αποκτάει καθαρά ιδεολογικό αν όχι μυθολογικό χαρακτήρα, και η κυκλοφορία είναι πλέον συνάρτηση του εντυπωσιακού και θεαματικού. Η επιτυχία αυτής της συνταγής δε βρίσκεται όπως είναι γνωστό στο ότι αύξησε την κυκλοφορία, αλλά στο ότι χαμήλωσε το κόστος μέσα από μια μαζική υποβάθμιση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος (που συνέπεσε μάλιστα με την εισαγωγή της φωτοσύνθεσης).

Έτσι μπορεί να εξηγηθεί και η εμφάνιση νέων εκδότων που κατά κανόνα είναι άσχετοι με τις εφημερίδες επιχειρηματίες, οι οποίοι χρηματοδοτούν μάλιστα τα έντυπά τους για προσωπικά κυρίως οφέλη. Μια εφημερίδα επανδρώνεται πολύ εύκολα με μια πλειοψηφία «ανειδίκευτων» και άρα φτηνών δημοσιογράφων, προσλαμβάνονται ορισμένα στελέχη για να αποφεύγονται οι κακοτοπιές και να γνωρίζει κάποιος πρόσωπα και πράγματα, και το προϊόν είναι έτοιμο.

Το **ΒΗΜΑ** δεν απέφυγε εντελώς αυτό τον κανόνα, ή τουλάχιστον επιχείρησε να κατασκευάσει κάτι διαφορετικό από μια απογευματινή εφημερίδα, κάτω από συνθήκες συμπίεσης του κόστους σε όλο τον κλάδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η υψηλότερη αναλογία «ειδικευμένου προσωπικού» ανάγκασε τη διεύθυνση της εφημερίδας να κάνει πίσω σ' ό,τι αφορά τις πολύ μεγάλες αρχικές απαιτήσεις της σε επίπεδο «παραγωγικότητας».

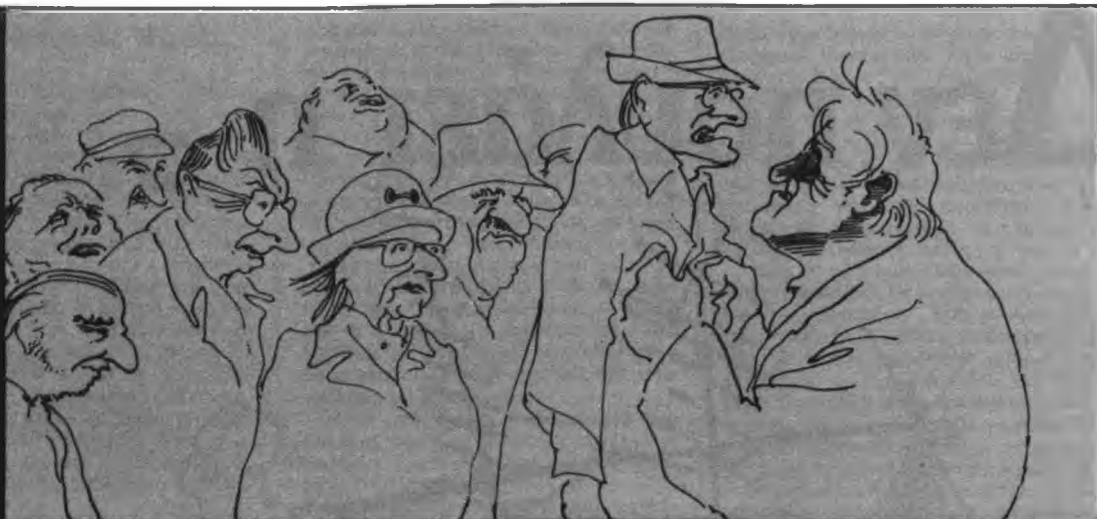
Η διαδικασία της οποίας έπεσε θύμα το καθημερινό **ΒΗΜΑ** είναι στην πραγματικότητα η αυξανόμενη κρατικοποίηση της ροής πληροφοριών που στην Ελλάδα συνέπεσε με την εγκατάσταση στην εξουσία του ΠΑΣΟΚ. Πρόκειται βέβαια για μια διαδικασία όχι «οπισθοδρόμησης», αλλά «εκσυγχρονισμού». Κι αυτό διότι πρωταρχική σημασία έχει για το σημερινό κρατικό μηχανισμό η διάσπαση και ατομικοποίηση όχι μόνο του εργατικού κινήματος, αλλά και του κοινωνικού λόγου, της ίδιας της αντίληψης των ανθρώπων για την κοινωνία τους: η έλλειψη πληροφοριών, και η επιλεκτική χρησιμοποίησή τους για ιδεολογική κάλυψη μεμονωμένων πολιτικών αντιπαραθέσεων είναι ένα τεράστιος σημασίας όπλο στα χέρια της εξουσίας.

Ο Maurice Najman, ανήκει στη γαλλική «Ομοσπονδία για μία Εναλλακτική Αριστερά», και συμμετέχει ειδικότερα στις δραστηριότητες της οικονομικής και κοινωνικής επιτροπής.

Βρέθηκε στην Αθήνα με αφορμή την «Εναλλακτική Συνάντηση» που έγινε στη Νέα Σμύρνη. Συζητήσαμε μαζί του τις εξελίξεις που οδήγησαν στις προσπάθειες δημιουργίας μιας εναλλακτικής αριστεράς στη Γαλλία και τις συνθήκες στις οποίες βρέθηκε το εργατικό κίνημα μετά από 4 χρόνια διαχείρισης του Σοσιαλιστικού κόμματος.

Πάνος Γεωργίου

Εναλλακτική Αριστερά και εργατικό κίνημα

Σχολιαστής: Τι σημαίνει σήμερα στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στη Γαλλία η προσπάθεια δημιουργίας μιας «εναλλακτικής αριστεράς;»

Maurice Najman: Η ονομασία «εναλλακτική αριστερά» ισχύει για τη Γαλλία. Σε άλλες χώρες μιλούν για «εναλλακτικές δυνάμεις». Πάντως κατά τη δική μου άποψη, η προσπάθεια αυτή είναι πρώτο το αποτέλεσμα της συνειδητοποίησης από την πλευρά αγωνιστών — οι οποίοι προέρχονταν από διάφορα κοινωνικά λεγόμενα κινήματα, ή από οργανώσεις της άκρας αριστεράς — του γεγονότος ότι το πρότυπο οι πολιτικές αξίες, στις οποίες στηρίζαν τη δράση τους, δεν ήταν πλέον λειτουργικές. Πιστεύω ότι η στροφή αυτή ξεκίνησε το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '70. Ως το 74-75, χονδρικά ως την ήττα της επαναστάσεως στην Πορτογαλία, το πρότυπο της στρατηγικής κατάληψης της εξουσίας, του συνειδητού κόμματος που εκφράζει τη συνειδηση των μαζών χωρίς συνείδηση, που οδηγώντας στη σύγκρουση μόνο μέσω της λογικής των άμεσων διεκδικήσεών τους, το πρότυπο δηλαδή ενός απόλυτου σχεδόν διαχωρισμού ανάμεσα στο κοινωνικό και στο πολιτικό, που αντιπροσωπεύονται από διαφορετικού τύπου οργανώσεις, το πρότυπο ενός απόλυτου εργατικού συγκεντρωτισμού, και η άποψη ότι τα άλλα κινήματα δεν είναι παρά δευτερεύοντα μέτωπα, όλ' αυτά κατέρρευσαν, σχεδόν ταυτόχρονα και σε όλες σχεδόν τις χώρες. Γνωρίσαμε παντού μία κατάρρευση των οργανώσεων της άκρας αριστεράς, αλλά και σε μία σειρά από ήττες των κοινωνικών κινημάτων. Διότι, αυτοί που είχαν κατανοήσει τα όρια των προτύπων που βγήκαν από τον μολοσεβικισμό, και οι οποίοι έδιναν απόλυτη σημασία στα κοινωνικά κινήματα, και περίμεναν τη λύση από το γυναικείο κίνημα, τα κινήματα σεξουαλικής απελευθέρωσης, το κίνημα των ομοφυλόφιλων, τα κινήματα των μειοψηφιών, το αντιψυχιατρικό κίνημα. Τελικά, όμως επειδή έλειπε κάποια πολιτική συνάνθρωψη των προσδοκιών αυτών κοινωνικών κινημάτων, άνοιξαν στην πραγματικότητα το δρόμο για κάποιον καπιταλιστικό εκσυγχρονισμό: κινήματα όπως το γυ-

ναικείο, που στην αρχή είχαν μία προφανή ριζοσπαστικότητα, είχαν σαν αποτέλεσμα να διευρύνουν την κυριαρχία κατά κάποιο τρόπο του εμπορεύματος, ή — για τα πιο πολιτικά φεμινιστικά κινήματα — να αναζητήσουν θεσμικές προσβάσεις στην ήδη υπάρχουσα πολιτική κοινωνία, ειδικότερα μέσω της σύνδεσης με το Σοσιαλιστικό κόμμα. Στη Γερμανία, για παράδειγμα, η οικολογία έχει χρησιμοποιηθεί πλέον απ' όλα τα κόμματα: το SPD προετοιμάζει ένα νέο οικολογικό πρόγραμμα και το χριστιανοδημοκρατικό κόμμα έχει προετοιμάσει ένα ανάλογο πρόγραμμα που στηρίζεται στην ανάπτυξη των μικρών επιχειρήσεων. Αποδείχθηκε επίσης ότι τα κοινωνικά κινήματα από μόνα τους δεν ήταν αναγκαστικά ριζοσπαστικά. Πιστεύω επομένως ότι αυτή η διπλή συνειδητοποίηση, ανάλογα με τις χώρες και ανάλογα με τους κοινωνικούς και πολιτικούς συσχετισμούς δυνάμεων, επέτρεψε την εμφάνιση ορισμένων βασικών ιδεών. Και είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι αν πάρουμε την Ιταλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Βέλγιο, την Ολλανδία, σε συνθήκες πολύ διαφορετικές, ότι οι ιδέες αυτές έκαναν την εμφάνισή τους, σαν αμφισβήτηση παλαιότερων καταστάσεων, και σαν απόπειρες πειραματισμού. Πριν απ' όλα μία αμφισβήτηση σε επίπεδο στρατηγικής: η ιδέα ότι στις χώρες μας ένας κοινωνικός και πολιτικός μετασχηματισμός, δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπισθεί σαν μία σύντομη διαδικασία, αλλά σαν μία μακρόχρονη διαδικασία, κατά την οποία το ουσιαστικό έργο θα είναι η «αποδόμηση» της απήχησης των κυρίαρχων αξιών, της λειτουργίας των κυρίαρχων θεσμών, και ταυτόχρονα η προσπάθεια ανοικοδόμησης ενός άλλου προτύπου κοινωνίας, άλλων αξιών, άλλων κοινωνικών πρακτικών.

Κατά δεύτερο λόγο η αμφισβήτηση του απόλυτα κεντρικού χαρακτήρα της εργατικής τάξης, στον αγώνα, για τον κοινωνικό μετασχηματισμό. Στη δεκαετία του 70 πολλές μαρξιστικές ομάδες αναζητήσαν το κεντρικό εργατικό στρώμα: άλλοι έλεγαν είναι οι ανειδίκευτοι, άλλοι έλεγαν είναι οι τεχνικοί, κλπ. Στην πραγματικότητα όμως πιστεύω ότι πρέπει να καταλήξουμε

στην ιδέα ότι το υποκείμενο του κοινωνικού μετασχηματισμού δεν είναι ποτέ δοσμένο εκ των προτέρων. Ότι υπάρχουν ορισμένες διεκδικήσεις, ορισμένα συμφέροντα που εκδηλώνονται, με αντιφατικό τρόπο πολλές φορές, και η δυνατότητα του κοινωνικού μετασχηματισμού προκύπτει από την πολιτική οικοδόμηση ενός υποκειμένου, μέσα από μία ορισμένη συνάρθρωση αυτών των διεκδικήσεων και συμφερόντων. Πρόκειται δηλαδή για μία αποκατάσταση του πρότυπου κοινωνίας, του προγράμματος με την ουσιαστική έννοια του όρου.

Σ.: Θα 'θελα μία διευκρίνιση για το ζήτημα του ρόλου της εργατικής τάξης. Οι σχέσεις παραγωγής στο εργοστάσιο οι σχέσεις εργασίας δεν είναι το βασικό πράγμα με το οποίο βρισκόμαστε αντιμέτωποι προσπαθώντας να διαμορφώσουμε ένα νέο κοινωνικό πρότυπο;

M.N.: Προφανώς! Αλλά, δεν πρέπει να ξεχνάς ότι αυτή τη στιγμή, πάνε τουλάχιστον δέκα χρόνια που η κρίση «δουλεύει». Και χρειάζεται να εξετάσουμε ορισμένα πράγματα. Για παράδειγμα: η διαδικασία παραγωγής παραμένει δυνητικά μια διαδικασία εργασίας. Πρόκειται για βασικό ερώτημα: σε πολλές επιχειρήσεις σήμερα στη Γαλλία — δυνητικά πάντα, αλλά όπως έλεγε και ο Ένγκελς με ό,τι γεννιέται και αναπτύσσεται μπορούμε να χαράξουμε κάποιες προοπτικές για το μέλλον — υπάρχει ένας διαχωρισμός ανάμεσα στην παραγωγική διαδικασία που είναι όλο και περισσότερο αυτοματοποιημένη, και την ίδια την εργασία, την πράξη μεταποίησης της ύλης. Επίσης, η επέκταση του κράτους-προνοίας, του κενσινιανού κράτους, οδήγησε σε γενίκευση των κοινωνικών προσδιορισμών, εξαιτίας της οποίας δεν είναι προφανές ότι μία απελευθερωτική προοπτική μπορεί να εμφανιστεί με βάση μόνο την εμπειρία της εκμετάλλευσης στο εργοστάσιο. Υπάρχουν, δύο πολύ χαρακτηριστικά παραδείγματα: η αυτοκινητοβιομηχανία, και η πολεμική βιομηχανία. Όταν ασχολείται κανείς με την αυτοκινητοβιομηχανία, βρίσκεται συνεχώς αντιμέτωπος με την εξής αντίθεση: αν θέλουμε να υποστηρίξου-

με τη διατήρηση της απασχόλησης, με ταξικούς αγώνες στην αυτοκινητοβιομηχανία έτσι όπως είναι σήμερα, να απαντήσουμε στην πολιτική των εργοδοτών που στηρίζεται σε μία ορισμένη ενσωμάτωση στη διεθνή αγορά, σε μία ορισμένη ανταγωνιστικότητα, σε μία όλο και ταχύτερη ανανέωση των μοντέλων, είμαστε αναγκασμένοι να εντοπίσουμε την αντίθεση ανάμεσα στο άμεσο συμφέρον των εργαζομένων, που είναι να συνεχίσουν να εργάζονται να κατασκευάζουν αυτοκίνητα, για να έχουν δουλειά, και το συμφέρον τους σαν πολίτες, σαν κάτοικοι των πόλεων, που θα μπορούσε να είναι — αλλά αυτό είναι κάτι που θα έπρεπε να αποφασιστεί από δομές άμεσης δημοκρατίας — όπως αρκετοί φίλοι λένε στον κλάδο αυτό η κατασκευή ενός μοντέλου αυτοκινήτου που θα μπορούσε να κάνει 500.000 χιλιόμετρα, η δημιουργία συλλογικών ταξί κλπ. Αυτό που αμφισβητείται επομένως είναι το σύνολο της κοινωνικής οργάνωσης, και απ' αυτή τη σκοπιά μπορεί να λυθεί προς μία απελευθερωτική κατεύθυνση το ζήτημα των κοινωνικών σχέσεων στο εργοστάσιο. Υπάρχει όμως και ένας άλλος λόγος: η εργοδοσία κατάλαβε νομίζω πολύ πιο γρήγορα από τα συνδικάτα ότι η παλαιά οργάνωση της εργασίας, η αλυσίδα, η κατακερματισμένη εργασία έχει γίνει αντιπαραγωγική. Και βλέπουμε την ανάπτυξη μιας σειράς συνταγών χρησιμοποίησης της γνώσης του εργάτη, που θεωρείται το βασικό απόθεμα παραγωγικότητας. Αυτό σημαίνει ότι αναδεικνύεται η ατομικότητα του εργάτη. Και υπάρχουν δύο τρόποι συνάρθρωσης αυτής της πραγματικότητας: ή μπορούμε να το κάνουμε με όρους κοινωνικής ατομικότητας, ή το κάνει η εργοδοσία με όρους ατομικισμού, όπως πράγματι συμβαίνει. Ένας από νέους ηγέτες της δεξιάς στη Γαλλία, μιλάει για την «άμεση δημοκρατία της αγοράς». Δεν πρέπει να ξεχνάμε δηλαδή ότι εδώ και δέκα χρόνια η κοινωνία αλλάζει πολύ γρήγορα, όπως και οι συνειδήσεις: στη Γαλλία όπου η κοινωνική ατομικότητα των ανθρώπων εκδηλωνόταν με μορφές δημόσιες, όπως για παράδειγμα η ιστορία της γαλλικής Δημοκρατίας, όλ' αυτά είναι πλέον το άκρον άωτον του αρχαϊσμού, και οι δήθεν σύγχρονες φόρμουλες της «απελευθέρωσης», της «ευελιξίας», οι εκκλήσεις στον «επιχειρηματία», στο «άτομο», που τα βγάζει πέρα, που δεν περιμένει τη βοήθεια του κράτους, έχουν σχεδόν κερδίσει την πλειοψηφία του κόσμου. Η αστική τάξη, πιστεύω, έδωσε μία μάχη χαρακωμάτων, τα τελευταία χρόνια στη Γαλλία, με πολύ έξυπνο τρόπο, και έχει σχεδόν κερδίσει τη μάχη της πνευματικής και ηθικής κυριαρχίας. Κατόρθωσε να παράγει μία σειρά αξιών που σήμερα είναι πλέον κυρίαρχες. Η επιχείρηση για παράδειγμα: σήμερα δεν υπάρχουν αφεντικά αλλά αυτοί που επιχειρούν, που δημιουργούν κ.ο.κ.

Σ.: Για να φθάσουμε όμως σ' αυτό το σημείο πρέπει να έγιναν ορισμένες σημαντικές αλλαγές σ' αυτό που συνηθίσαμε, ή είχαμε συνηθίσει να ονομάζουμε *εργατικό κίνημα*, την *εργατική τάξη* που είναι εν μέρει τουλάχιστον οργανωμένη στα συνδικάτα, που είναι πάντως οργανωμένη σε επίπεδο κοινωνίας από το κράτος-προνοία, και που αναγνωρίζεται σαν ξεχωριστή οντότητα — με ό,τι αυτό συνεπάγεται στο πολιτιστικό επίπεδο.

Μ.Ν.: Είναι σαφές ότι σημειώθηκαν ριζικές μεταβολές. Από την άποψη αρχικά της ίδιας της σύνθεσης της εργατικής δύναμης, σημειώθηκαν εκπληκτικές αλλαγές. Το εργατικό κίνημα στη Γαλλία διαμορφώθηκε σ' όλη τη διάρκεια της περιόδου ανάπτυξης, βασισμένο σε έναν ισχυρό πυρήνα Γάλλων εργατών με κάποια ειδικευση, των οποίων η ιδεολογία σχηματίστη-

κε κατά τη διάρκεια δύο σημαντικών περιόδων: το Λαϊκό Μέτωπο (1936) και την Αντίσταση. Από την αρχή της δεκαετίας του '70, την περίοδο της «εξέγερσης του Ο.Σ.» («ειδικευμένων εργατών» ουσιαστικά ανειδίκευτων — των χαρακτηριστικών δηλαδή εργατών της παραγωγής στην αλυσίδα) που ξεκίνησε σε μία μεγάλη απεργία στη Ρενώ στην πόλη Λε Μαν, υπήρξαν αρκετές κινητοποιήσεις αμφισβήτησης της καπιταλιστικής οργάνωσης της εργασίας, της λεγόμενης επιστημονικής οργάνωσης της εργασίας, που τα παραδοσιακά συνδικάτα δεν κατάλαβαν, και πολλές φορές καταπολέμησαν. Εκατοντάδες χιλιάδες Ο.Σ. δεν ήταν οργανωμένοι από τα συνδικάτα, άρχισαν τις απεργίες, ανάγκασαν την εργοδοσία να αντιδράσει, πέτυχαν κάποια μετατόπιση των ειδικεύσεων προς τα πάνω, μετά από κάποιες νίκες, αλλά ποτέ δεν ενσωματώθηκαν πραγματικά στις συνδικαλιστικές δομές. Παράλληλα, η κρίση των κλασικών βιομηχανιών στις οποίες βρίσκονταν τα ειδικευμένα εργατικά στρώματα, και που αποτελούσαν τα «οχυρά» των συνδικαλιστικών οργανώσεων είχαν καταστροφικά αποτελέσματα, αποδυναμώνοντας το κοινωνικό και πολιτικό βάρος των συνδικαλισμένων εργατών. Ένα από τα πιο εντυπωσιακά αποτελέσματα αφορά την ομοσπονδία μετάλλου της C.G.T.: τα μέλη της είναι σήμερα μόλις 80.000 ενώ εδώ και 6 χρόνια ήταν 270.000. Υπάρχει φυσικά το πρόβλημα της ανενεργίας, της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης κλπ., αλλά υπάρχει και ένα πολιτικό φαινόμενο στο οποίο θα επανέλθω. Αλλά η βιομηχανική αναδιάρθρωση, η αναζήτηση κερδοφόρων κλάδων και τομέων παραγωγής, η συνειδητοποίηση από την εργοδοσία του γεγονότος ότι δεν είναι πλέον δυνατός ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός, διότι βρίσκμαστε σε περίοδο διεθνούς οικονομικού πολέμου, οδήγησαν την εργοδοσία στην ανάπτυξη σε ευρεία κλίμακα μορφές διαρθρωτικής διάσπασης της εργατικής δύναμης. Έτσι αναπτύχθηκε η προσωρινή απασχόληση, τα συμβόλαια περιορισμένης διάρκειας, τώρα αναπτύσσεται η εργασία του σαββατοκύριακου σε ομάδες, αφού αναπτύχθηκε σ' όλη την προηγούμενη περίοδο η ομαδική εργασία σε τρεις βάρδιες των 8 ωρών. Όλ' αυτά συνέβαλαν στην αποδιάρθρωση του συνδικαλιστικού κινήματος που σαν μόνη απάντηση είχε το κοινό πρόγραμμα της Αριστεράς. Το κοινό πρόγραμμα όμως δεν ήταν παρά ένα κενύσιανό πρόγραμμα τραβηγμένο ως τα άκρα, ένα κενύσιανό πρόγραμμα σε μία μόνο χώρα. Θυμάμαι ότι το 1972-1973 οι υποστηρικτές του προγράμματος αυτού βασιζόταν σε ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης 8% για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι του.

Σ.: Σ' ό,τι αφορά τώρα τη διαχείριση όλων αυτών από το Σοσιαλιστικό κόμμα μετά το 1981. Εκ πρώτης όψεως μπορεί να φανεί ότι το κόμμα αυτό προσπάθησε απλώς να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα και δεν τα κατάφερε. Τελικά όμως φαίνεται ότι η πολιτική της σοσιαλιστικής κυβέρνησης συνέχισε την προηγούμενη εξέλιξη, χωρίς να υπάρξει καμία τομή, παρά έναν πολιτικό λόγο σοσιαλιστικό, κοινωνικό και κενύσιανό.

Μ.Ν.: Φυσικά. Και είναι προφανές ότι στη Γαλλία το Σοσιαλιστικό κόμμα άνοιξε τους κρουσμούς για τη μετατροπή της εργασιακής σχέσης προς την κατεύθυνση της «ευελιξίας». Νομιμοποίησε τη μερική απασχόληση, τα συμβόλαια περιορισμένης διάρκειας, άρχισε να συζητάει τα μέτρα για τη διευκόλυνση των απολύσεων, και την κινητικότητα της εργατικής δύναμης, ανέπτυξε την ιδεολογία των σωτήριων νέων τεχνολογιών, περιόρισε σταδιακά το ίδιο του το πρόγραμμα στην επιδίωξη μιας μικτής οικονομίας, οδήγησε τέλος τη Γαλλία

σε ένα προεδρικό καθεστώς, ανοίγοντας το δρόμο για μία κοινωνία που δεν θα θυμίζει καθόλου τον παλαιότερο πολιτικό χάρτη, μία κοινωνία αμερικανοποιημένη, στην οποία οι λέξεις κλειδιά θα είναι η ευελιξία, το άτομο, η επιχείρηση. Και το πρόσφατο συνέδριο αυτού του κόμματος έδειξε ότι διεκδικεί πλέον αυτό τον προσανατολισμό σαν τον εκσυγχρονισμό.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε όμως ότι το σοσιαλιστικό κόμμα χρησιμοποίησε πολύ περισσότερο από όσο το είχε κάνει η δεξιά, το όπλο της διάσπασης: βασίστηκε στους υπάρχοντες ανταγωνισμούς για να εντείνει τις ήδη υπάρχουσες αντιθέσεις, λέγοντας για παράδειγμα ότι οι ξένοι εργάτες είναι οπαδοί του Χομεϊνί, ή λέγοντας ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι οι βολεμένοι κ.ο.κ. Δεν θα πρέπει όμως να παραβλέψουμε και την τεράστια σημασία που είχε στη Γαλλία, η ανακάλυψη από την κοινωνία στο σύνολό της του ολοκληρωτισμού των χωρών του «υπαρκτού σοσιαλισμού». Κάθε ιδέα προγραμματισμού καταπολεμήθηκε συστηματικά, και συνδυάστηκε με την κρίση του κράτους-προνοίας για να εμφανιστεί η καπιταλιστική αγορά σαν πλαίσιο ανάπτυξης της δημοκρατίας. Αν η λέξη επανάσταση έχει κάποια έννοια αυτό που συμβαίνει σήμερα στη Γαλλία είναι μία καπιταλιστική επανάσταση: το κεφάλαιο αναδιοργανώνει πλήρως τη γαλλική κοινωνία. Και όλες μας οι προσπάθειες, σ' αυτές τις συνθήκες, πηγαίνουν προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας κοινωνικο-πολιτικής δυναμικής, χωρίς να διασέουμε να καταλάβουμε ότι η πολιτική είναι η δράση εκεί όπου ο κόσμος πιστεύει ότι η κινητοποίησή του έχει νόημα, ακόμα και στο επίπεδο των θεσμών. Φυσικά, μπορεί κανείς να χάσει τον μπούσουλα: οι πράσινοι στη Γερμανία έχουν ένα τεράστιο πρόβλημα διότι τα δύο τρίτα των δραστηρίων μελών τους είναι εκλεγμένοι σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Εξάλλου — για να αναπτύξω τη σκέψη μου ως το τέλος — δεν είμαι διόλου πεισμένος ότι αν επεκταθούν γρήγορα οι εναλλακτικές δυνάμεις, θα οδηγηθούν γραμμικά προς τη δημιουργία μιας ριζοσπαστικής, επαναστατικής πολιτικής δύναμης, νέου τύπου. Από το εναλλακτικό κίνημα όπως αναπτύσσεται σήμερα μπορούν να εμφανιστούν διάφορα μεταρρυθμιστικά ρεύματα νέου τύπου. Πιστεύω ότι η διαφορά μεταρρύθμισης και επανάστασης που ήταν παλαιότερα τόσο προφανής, δεν έχει βέβαια εξαφανισθεί, αλλά δεν είναι εύκολο σήμερα να διατυπωθεί εύστοχα η συγκεκριμενοποίησή της.

Συμπεραίνοντας θα ήθελα να πω ότι ανάλογα με την κάθε χώρα τα χαρακτηριστικά μιας εναλλακτικής δύναμης — η διατύπωση προτάσεων, η πρακτική του τετελεσμένου γεγονότος, η προσέγγιση μέσω της πρακτικής κριτικής, ο πλουραλισμός, η δημοκρατία στη βάση, η συνάνθρωψη άμεσης δημοκρατίας και αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, η συνάρθρωση όλων των κοινωνικών κινημάτων κλπ — εμφανίζονται έξω από το παραδοσιακό κίνημα, σε αντίθεση ή σε συνεργασία μ' αυτό, ή μέσα στο παραδοσιακό εργατικό κίνημα. Στη Βρετανία, είναι σαφές ότι οι εναλλακτικές δυνάμεις βρίσκονται μέσα στο εργατικό κόμμα: πρόκειται για τη νέα ριζοσπαστική αριστερά του κόμματος που ελέγχει τους δήμους πολλών μεγάλων πόλεων. Στην Ιταλία οι πράσινοι προέρχονται από την άκρα αριστερά αλλά και από το κομμουνιστικό κόμμα. Δεν πιστεύω επομένως ότι οι εναλλακτικές δυνάμεις είναι άσχετες με κάποιες παραδόσεις του εργατικού κινήματος. Αντίθετα. Ακόμα και στη Γαλλία, ή ιδιαίτερα στη Γαλλία, δεν πρόκειται να αναπτυχθεί ένα εναλλακτικό κίνημα σαν ένα δεύτερο εργατικό κίνημα. Πρέπει να συμμετάσχουμε στην ανασύνθεση του εργατικού κινήματος που υπάρχει.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ για την «Ελένη». Την πασίγνωστη πια ηρωίδα του ομώνυμου ιστορικού ρομάντζου του Νίκολας Γκέιτζ. Ο συγγραφέας επανέρχεται δριμύτερος με δυο ταυτόχρονες συνεντεύξεις στα δυο περιοδικά του «συγκροτήματος Κοσκωτά» *ΕΝΑ* και *Τέταρτο*. Και βέβαια με το περιεχόμενο του βιβλίου και τις γενικότερες προθέσεις της «επιχείρησης Ελένη» ο *Σχολιαστής* έχει ασχοληθεί επανειλημμένα με άρθρα και αποκλειστικό ρεπορτάζ (τεύχη 18-19-20). Φαίνεται όμως ότι με την επικείμενη προβολή της ταινίας το Νοέμβριο νέες προοπτικές ανοίγονται για την εκμετάλλευση αυτού του σπουδαίου εθνικού κεφαλαίου.

Ξεγίζουν οι δυο συνεντεύξεις που δημοσιεύονται με διαφορά δυο μόλις ημερών. Καταρχήν από καθαρά δημοσιογραφική άποψη: είναι προφανές ότι ένα θέμα αποδυναμώνεται όταν του γίνεται κατάχρηση, και τέτοιου είδους συμπτώσεις μόνο σε ανταγωνιστικά φύλλα συναντώνται. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι ενώ το περιεχόμενο των συνεντεύξεων είναι εν πολλοίς ταυτόσημο, ο ρόλος της καθεμιάς είναι εντελώς διαφορετικός. Μ' αυτό τον τρόπο εξηγείται, όπως θα δούμε, και η περιέργη συνύπαρξή τους.

Ο Γκέιτζ του ΕΝΑ

Τρεις (3) φορές επαναλαμβάνονται στην πρώτη στήλη του ρεπορτάζ του ΕΝΑ τα λόγια της κυρίας Μαργαρίτας Παπανδρέου: «Τελικά φέτος το καλοκαίρι διάβασα το βιβλίο σας. Είναι πολύ ωραία γραμμένο, πολύ συγκινητικό και ιδιαίτερα ενδιαφέρον από ιστορική άποψη».

Μέχρι σήμερα δεν υπήρξε ανοιχτή επιδοκιμασία από την πλευρά της κυβέρνησης της «επιχείρησης Ελένη». Ο φιλοκυβερνητικός τύπος περιορίστηκε να επισημάνει τις «αντιφατικές πλευρές» και τις αντιδράσεις που προκλήθηκαν, χωρίς ωστόσο να τοποθετηθεί επί της ουσίας.

Πολλοί μάλιστα δημοσιογράφοι εξεπλάγησαν από το σχετικό ρεπορτάζ του *Σχολιαστή* και ζήτησαν εξηγήσεις από τη βέρνηση που βέβαια ποτέ δε δόθηκαν. Είχαμε τότε αποκαλύψει, μεταξύ άλλων, την ύπαρξη επιστολής του πρωθυπουργού που υποσχόταν κάλυψη στο γύρισμα της ταινίας. Τώρα έρχεται ο ίδιος ο Γκέιτζ να επιβεβαιώσει αυτή την αλληλογραφία. Φαίνεται ότι υπάρχουν κάποιοι λόγοι που τώρα πρέπει να εμφανιστεί ο Γκέιτζ ως εθνικός συγγραφέας και να διασκεδαστεί ο χαρακτηρισμός του ως στυλοβάτη της δεξιάς κουλτούρας και υπονομευτή της εθνικής ενότητας. Το ΕΝΑ φαίνεται να πιστεύει ότι η φιλία του Γκέιτζ με τη Μαργαρίτα Παπανδρέου μπορεί να βοηθήσει σ' αυτή την κατεύθυνση. Έτσι, αν και στο κείμενο μιλά για μια τυχαία συνάντηση του συγγραφέα με τη σύζυγο του πρωθυπουργού στην είσοδο του Χίλτον, αμέσως παρακάτω δημοσιεύει φωτογραφία των δύο φίλων, όπου η κ. Παπανδρέου, προφανώς στο σαλόνι της, σερβίρει τον Γκέιτζ. Τη φιλία αυτή μας την επιβεβαίωσε και η γραμματέας της κυρίας Παπανδρέου Τζούλια Καλογεράκη. Και βέβαια η ιδιωτική ζωή και οι προσωπικές προτιμήσεις της κυρίας Παπανδρέου είναι απόλυτα δικά της θέματα. Όταν όμως βγαίνουν στη δημοσιότητα μ' αυτό τον τρόπο είναι αναπόφευκτο να αποκτήσουν μια πολιτική βαρύτητα.

Ο Γκέιτζ του «Τετάρτου»

Στο τετ α τετ με τον Μάνο Χατζηδάκι ο Γκέιτζ γίνεται πάλι ο παλιός καλός αντικομμουνιστής. «Να γίνεται φασίστας ή κομμουνιστής ένας Έλληνας είναι για μένα απαράδεκτο». Άλλωστε όπως ομολογεί «γενικά στην Αμερική τα πολιτικά

Απ' την «Ελένη» στην «Ελευθερία»;

δεν τους απασχολούν γιατί κοιτάνε τη δουλειά τους». Τον βοηθά βέβαια και ο κ. Χατζηδάκις με παρατηρήσεις του τύπου: «Στο Ριζοσπάστη γράφει "ανοίγουν τα σχολεία" κι αυτά δεν είναι Ελληνόπουλα, είναι από τη Μόσχα κάτι ροζ παιδάκια κουκουλωμένα». Αν στο ΕΝΑ δίνεται η εικόνα ενός Ανθρώπου, ενός Γιου, στο Τέταρτο προβάλλεται ο Διανοούμενος, ο Επιτυχημένος, ο συνειδητός Δεξιός. Βέβαια και εδώ ο Γκέιτζ είναι αρκετά προσεκτικός: «Δεν είναι η θέση μου να πω στους Έλληνες πώς να διοικήσουν τη χώρα τους». Χωρίς να το θέλει, όμως, εξηγεί πώς το βιβλίο του είχε αυτή την εκδοτική επιτυχία: «το πρότειναν ως κύρια υποψήφια επιλογή για το βιβλίο του μηνός. Αυτό είναι μεγάλη υπόθεση στην Αμερική γιατί σημαίνει αυτομάτως πωλήσεις 200.000 αντιτύπων».

Ποιοι το πρότειναν δε μας το λέει. Προφανώς

Απ' την προβολή στη γελοιοποίηση

Επανερχόμαστε στο αρχικό ερώτημα: Γιατί το «συγκρότημα» Κοσκωτά προβάλλει τόσο πολύ τον Γκέιτζ; Είναι μόνο το γεγονός ότι τελείωσε η ταινία και πρόκειται να προβληθεί το Νοέμβριο; Το ΠΟΝΤΙΚΙ αναρωτιέται: «Αλήθεια να 'ναι σκέτη σύμπτωση το κοσκωτικό ενδιαφέρον για τον Γκέιτζ, ο οποίος κάποτε ενδιαφερόταν να βγάλει εφημερίδα εδώ;» Αυτό το σενάριο ερμηνεύει ίσως και τη φιλική στάση της κυβέρνησης. Απάντηση οριστική δεν μπορούμε βέβαια να δώσουμε. Εκείνο όμως που σίγουρα μπορούμε να πούμε είναι πως όποιος κι αν ήταν ο λόγος αυτής της σύμπτωσης το αποτέλεσμα πρέπει να θεωρηθεί αποτυχημένο. Διότι η τελική εικόνα του συγγραφέα που συνάγεται απ' τις δυο συνεντεύξεις δεν τον τιμά καθόλου. Εξηγούμε: Η πρώτη φράση του Γκέιτζ στην Ελένη

εκείνοι που έχουν τη δυνατότητα διαμόρφωσης και επηρεασμού της κοινής γνώμης στη χώρα του. Ας προσέξουν αυτό το σημείο όσοι στέκουν άναυδοι μπροστά στις κυκλοφοριακές επιδόσεις της «Ελένης» και αντλούν απ' αυτές επιχειρήματα για την αξία της.

Μπιστικά (ΕΝΑ) είναι η ακόλουθη: «Είμαστε όλοι αιχμάλωτοι της παιδικής μας ηλικίας». Κατά διαβολική σύμπτωση στην πρώτη ερώτηση του Μάνου Χατζηδάκι σπεύδει να απαντήσει: «Το ξέρετε πως είμαστε όλοι αιχμάλωτοι της παιδικής μας ηλικίας».

Αλλά και όταν αισθάνεται την ανάγκη να χρησιμοποιήσει επιχειρήματα του αντιπάλου ο Γκέιτς έχει εξίσου έμμονες ιδέες. «Όποιος ξέρει την αλήθεια και την κρύβει είναι εγκληματίας. Το 'πε ένας κομμουνιστής, ο Μπέρτολντ Μπρεχτ στο Γαλιλαίο», λέει στο ΕΝΑ. Για να επανέλθει στο Τέταρτο: «Ξέρετε πως ένας καλός μαρξιστής, ο Μπέρτολντ Μπρεχτ, είπε: 'Όποιος ξέρει την αλήθεια και την κρύβει είναι εγκληματίας».

Ο άλλος συγγραφέας που έρχεται στο νου του Γκέιτς στη συνέντευξη στο ΕΝΑ είναι ο Κάφκα: «Το βιβλίο, είπε ο Φρανκ Κάφκα, πρέπει να 'ναι σαν το τσεκούρι. Να σπάει τα παγόβουνα του φόβου και της αυταρέσκειας». Το ίδιο ακριβώς «απόφθεγμα» χρησιμοποιεί και στη συζήτησή του με τον Μάνο Χατζιδάκι: «Ο Κάφκα είπε κάτι πολύ σημαντικό, είπε ότι ένα βιβλίο

πρέπει να είναι σαν ένα τσεκούρι που κομματιάζει τους παγετώνες της αυταρέσκειας που έχουμε στο μυαλό μας».

Αν εξαιρέσει κανείς τις μικρές αποκλίσεις στη διατύπωση (που προφανώς οφείλονται στη διαφορετική μετάφραση) τα μόνα αποσπάσματα που έρχονται στο νου του διάσημου συγγραφέα είναι ακριβώς ταυτόσημα. Χωρίς να το θέλουν, τα δυο ομογάλακτα περιοδικά παρουσιάζουν το πορτρέτο ενός απλού δημοσιογραφίσκου που ανασύρει απ' τις τσέπες του κλισιαρισμένες φράσεις και που απ' όλη την παγκόσμια λογοτεχνία έχει κατορθώσει να συγκρατήσει δυο ιδέες. Νομίζουμε ότι ούτε ο πιο φανατικός πολέμιος του Γκέιτς δε θα ευχόταν τέτοια γελοιοποίηση.

Βέβαια υπάρχει και το ενδεχόμενο οι δυο

συνεντεύξεις να ήταν... μία. Αυτό όμως το αποκλείουν τα ίδια τα περιοδικά. Η μια συνέντευξη δόθηκε στην Ελένη Μπίστικα «σε μια σουίτα του Χίλτον». Φωτογράφος ήταν ο Τάσος Παυλίδης. Η άλλη, δόθηκε στον Μάνο Χατζιδάκι σε κάποιο κέντρο και φωτογράφιζε ο Τάσος Βρεττός. Το μόνο κοινό επομένως ήταν ο ερωτώμενος.

Ευτυχώς που οι υπεύθυνοι του συγκροτήματος Κοσκωτά δεν μπήκαν στον κόπο να συγκρίνουν τις δυο συνεντεύξεις. Γιατί τότε ίσως να μας στερούσαν από μια αναπάντεχη επιβεβαίωση όσων υποστηρίζαμε πριν ένα χρόνο. Όσο για τον ίδιο τον Γκέιτς, ας εύχεται να μη δισταυρώνεται πολύ το κοινό των δύο περιοδικών.

Δημήτρης Ψαρράς

Η γνώμη του Τάσου Βουρνά

Η επάνοδος του Γκέιτς

Ο Τάσος Βουρνάς, είναι ο πρώτος επώνυμος αριστερός αρθρογράφος που έδειξε ευαισθησία απέναντι στην «επιχείρηση Ελένη». Ζητήσαμε τη γνώμη του σαν ιστορικού συγγραφέα και δημοσιογράφου για τη νέα προβολή του συγγραφέα Γκέιτς και τους λόγους που κατά την άποψή του συντηρείται ο θόρυβος γύρω απ' το βιβλίο.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ του Γκέιτς και της «Ελένης», είναι ενταγμένη στην προσπάθεια της Δεξιάς και των Αμερικανών να δημιουργήσουν ένα είδος κουλτούρας της πολιτικής τους παράταξης. Γιατί δεν μπορώ να του καταλογίσω την αφέλεια ότι τριανταπέντε χρόνια μετά το θάνατο της μάνας του θυμήθηκε ξαφνικά να φορέσει τα κρέπια της θλίψης του και να τα περιφέρει ανά το δυτικό κόσμο. Ούτε μπορώ να τον χαρακτηρίσω τόσο κοινωνικά απαίδευτο ώστε να μην καταλαβαίνει ότι ένας εμφύλιος πόλεμος είναι χίλιες φορές πιο σκληρός από έναν εθνικό, και τα θύματα εκατέρωθεν δεν καλύπτονται από τα προστατευτικά πρωτόκολλα της Γενεύης. Αυτό λοιπόν, που παρουσιάστηκε στις σελίδες του Γκέιτς ως «ιστορικό δράμα» και συγκλόνισε και μερικές συνειδήσεις της αριστεράς, ιδίως ανάμεσα σε νέους ανθρώπους του στοχασμού που δεν έζησαν, λόγω ηλικίας, τον εμφύλιο, είναι απλά και μόνο μια νέα μορφή αντικομμουνισμού όχι πια με το μαχαίρι στα δόντια, αλλά με το μπαμπάκι.

Η επιμονή του στο θέμα, η πορεία των συνεντεύξεών του στον τύπο και τα περιοδικά, ο ξενώνας του χωριού του όπου συμμαζεύονται οι υπερατλαντικοί χασομέρηδες, το φιλμ που γύρισε στην Ισπανία (κανένας έλληνας τεχνικός δεν δέχτηκε να βάλει το χέρι του γι' αυτό αναγκάστηκε να το στήσει έξω της Ελλάδας) — όλα αυτά δείχνουν πως είναι ένας καλός έμπορος του εμφυλίου μίσους, αφού άλλωστε αφοσιώθηκε επαγγελματικά, όπως ο ίδιος ομολογεί, στην περίπτωση αφήνοντας κάθε άλλη δουλειά.

Όμως τι ξέρει, Αμερικανός αυτός, από τα δικά μας οικεία κακά; Είναι σε θέση να ξεμπλέξει το κουβάρι των δημιουργημένων καταστάσεων από τον εμφύλιο πόλεμο; Τον πατέρα της γυναίκας μου τον εκτέλεσαν στην Τρίπολη το 1948 με απόφαση του Στρατοδικείου σκοπιμότητας. Αδελφός της μάνας της, αξιωματικός του Δημοκρατικού Στρατού έπεσε στον Πάρνωνα το

1949. Την κόρη μιας άλλης αδελφής του, πρώτη ξαδέσφη της γυναίκας μου, την παντρεύτηκε βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας, από τους πιο μαχητικούς του Κοινοβουλίου σήμερα. Και την ώρα που ξανασιμίζουν τα χνώτα μας και τα αίματά μας τα ελληνικά έρχεται ο Γκέιτς να μας σπείρει και πάλι το σπόρο του διχασμού όταν πια κι ο ίδιος ο κ. Αβέρωφ έχει αποδεχτεί στα γραφτά του προ πολλού τον όρο ανταρτοπόλεμος αντί του «συμμοριτοπόλεμος» της Δεξιάς ορολογίας. Ας παρατηρήσει τουλάχιστον προς σωφρονισμό του αυτή τη φωτογραφία. Όρθιοι καμαρώνουν Μάυδες και χωροφύλακες κάπου στην Εύβοια. Έτος 1948 ή 1949. Και στα πόδια τους τα πτώματα ανταρτών του Δημοκρατικού Στρατού που τους έσφαξαν με τις ξιφολόγχες τους χωρίς καν δικαστική απόφαση. Κι ας προσηλώσει κάπως περισσότερο χρόνο το βλέμμα του στο δεξιό μέρος της φωτογραφίας όπου κοιτάται σφαγμένη μια κοπέλα με γυμνό το στήθος και μια βαθιά πληγή στον αριστερό

μαστό.

Ας με συγχωρήσουν οι αναγνώστες του «Σχολιαστή», αλλά και ο Νικ Γκέιτς για το θέαμα που αναγκάστηκα να τους προσφέρω με τη φωτογραφία της φρίκης. Δεν πρόκειται να επαναληφθεί. Γιατί θέλω να πιστεύω ότι «το χάσμα π' άνοιξε ο σεισμός ευθύς εγινόμισ' άνθη»... Όσο για τη συνέντευξη του Γκέιτς στο Τέταρτο, συμμερίζομαι και εγώ την προγραμματική δήλωση του Μάνου Χατζιδάκι για εξανθρωπισμό του προσώπου της Δεξιάς στην Ελλάδα. Αλλά είναι λύση του προβλήματος η καταφυγή στον Γκέιτς;

Ας προσθέσω την εντελώς πρόσφατη πληροφορία που διάβασα στον τύπο, ότι το φιλμ «Ελένη» προβλήθηκε ειδικά σε ιδιωτική προβολή για να το ιδεί ο Πρόεδρος Ρήγκαν. Το γεγονός δείχνει από πού ξεκινάει η όλη εκστρατεία αυτή κατά της ελληνικής αριστεράς.

Τάσος Βουρνάς

ΣΚΕΠΤΟΜΑΙ ΝΑ ΒΓΑΛΩ
ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΕΝΤΕΛΩΣ ΓΥΜΝΗ!...

...ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΙ ΠΟΥ ΤΟ ΘΕΛΩ
ΑΠΟ ΠΟΛΥ ΝΕΑ, ΟΜΩΣ ΠΑΝΤΑ
ΔΙΣΤΑΖΑ ΝΑ ΤΟ ΑΠΟΦΑΣΙΣΩ!
ΤΕΡΑ ΟΜΩΣ ΜΟΝΙΖΩ ΟΤΙ
ΕΦΤΑΣΕ Ο ΚΑΙΡΟΣ!...

... ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΟΥ ΔΙΑΤΗΡΕΙ
ΑΚΟΜΑ ΤΗΝ ΑΚΜΗ ΤΟΥ, ΕΝΩ
ΕΓΩ ΕΧΩ ΩΡΙΜΑΣΕΙ ΠΙΑ ΨΥ-
ΧΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΔΕΝ ΕΧΩ
ΑΜΑΣΤΟΛΕΣ! ΕΤΣΙ ΤΟ ΑΠΟ-
ΤΕΛΕΣΜΑ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΤΕΛΕΙΟ!
ΤΙ ΛΕΣ ΚΙ' ΕΣΥ ΚΥΡΙΑΚΟ;

ΣΥΜΦΩΝΩ! ΓΙΑΤΙ ΟΠΩΣ
ΛΕΕΙ ΚΙ' ΕΝΑΣ ΘΕΙΟΣ ΜΟΥ:
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙΣ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΛΗΛΗ ΗΛΙΚΙΑ, ΓΙΑ ΝΑ
ΕΧΕΙΣ ΤΗ ΚΑΛΥΤΕΡΗ
ΑΠΟΔΟΣΗ!...

ΙΟΦΟΣ, Ο ΘΕΙΟΣ ΣΟΥ!
ΤΙ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΝΕΙ;

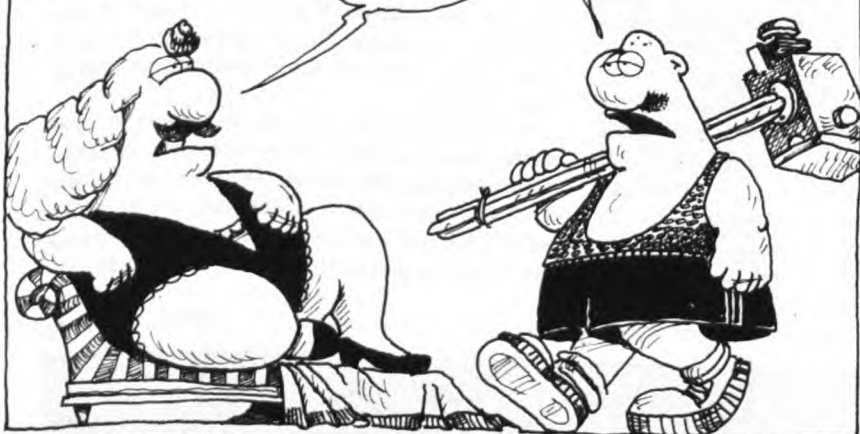
ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΟΣ.

Αφκά

ΕΦΕΡΑ ΤΗ ΜΗΧΑΝΗ.
ΤΙ ΘΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΟΥΜΕ;

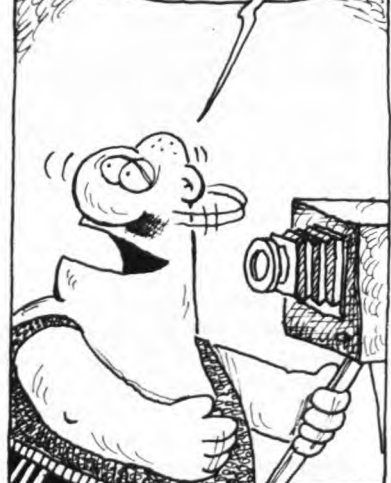
ΕΜΕΝΑ!

ΩΡΑΙΑ! ΚΑΙ ΠΩΣ
ΘΕΛΕΤΕ; ΑΝΦΑΣ; ΠΡΟΦΙΛ;..
ΟΛΟΣΩΝΗ ΚΑΙ
ΟΛΟΓΥΜΝΗ!...

...ΟΛΟΓΥΜΝΗ;!

ΓΟΥΣΤΑΡΩ! ΠΑΝΤΑ ΗΘΕΛΑ
ΝΑ ΒΓΑΛΩ ΤΕΤΟΙΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ!
Ε, ΡΕ ΜΑΝΑ ΜΟΥ, ΤΙ ΕΧΕΙ
ΝΑ ΠΙΝΕΙ!...

ΜΑ ΤΙ ΦΑΝΤΑΣΤΗΚΕΣ
ΗΛΙΘΙΕ;... ΕΡΝΟΣ
ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΦΩΤΟ-
ΓΡΑΦΙΕΣ, ΜΕ ΚΑΘΑΡΑ
ΑΙΣΘΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΒΕΣΕΙΣ!

Ε, ΤΟΤΕ, ΜΙΣΟ ΛΕΦΤΟ,
ΝΑ ΠΑΩ ΝΑ ΒΑΛΩ
ΤΟ ΡΙΓΕ ΜΟΥ ΣΩΒΡΑΚΟ!

Αφκά

ΑΔΥΝΑΤΟΝ!

... ΑΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΧΕΡΕΙΣΤΕ
ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΣΤΟ ΠΛΑΝΟ ΑΠ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ
ΑΠΟΣΤΑΣΗ! ΔΙΟΤΙ ΟΣΟ ΠΙΟ ΜΕΓΑΛΟ ΕΙΜΑΙ ΤΟ
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΤΟΣΟ ΠΙΟ ΜΑΚΡΙΑ ΠΡΕΠΕΙ
ΝΑ ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΜΗΧΑΝΗ...

... ΚΙ' ΕΠΕΙΔΗ ΕΣΕΙΣ ΕΧΕΤΕ ΛΙΓΟ
ΦΑΡΔΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ...

ΕΝΤΑΣΕΙ! ΠΗΓΑΙΝΕ
ΤΗ ΜΗΧΑΝΗ ΟΣΟ ΜΑΚΡΙΑ
ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΓΙΑ ΝΑ
ΤΕΛΕΙΩΝΟΥΜΕ...

Aphas

ΕΧΕΙΣ ΞΑΝΑΔΕΙ
ΔΕΙΝΟΣΙΑΥΡΟ ΣΕ
ΚΑΡΕΚΛΙΑ;

ΧΑ ΧΑΧΑ!
ΧΑΧΑ!

ΜΑ ΠΩΣ ΤΟΝ
ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΙ ΑΥΤΟΥ
ΤΟΝ ΚΟΛΟΣ;

ΕΔΩ ΚΟΙΤΑ!
ΘΕΟΥΛΗ ΜΟΝ!
ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ!...

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΕ
ΤΕΤΟΙΟ ΚΟΛΟ, ΘΑ
ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ
ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΝΤΑΙ!

ΑΜ, ΕΔΩ;!

Η ΜΟΛΥΝΣΗ
ΣΚΟΤΩΝΕΙ ΤΙΣ
ΦΑΛΑΙΝΕΣ...

**ΣΚΑΣΤΕ!
ΕΡΧΕΤΑΙ!**

ΛΟΙΠΟΝ; ΠΩΣ
ΣΑΣ ΦΑΝΗΚΑΝ ΟΙ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ;

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΜΕ ΟΛΟΙ ΣΤΗΝ
ΙΔΙΑ ΑΠΟΨΗ, ΚΥΡΙΑΘΕΚΛΑ:
ΤΟ ΓΥΜΝΟ ΚΟΡΜΙ ΣΑΣ, ΑΝΑΔΙΔΕΙ
ΜΙΑ ΣΠΑΝΙΑ ΕΥΓΕΝΕΙΑ!

Aphas

scripta
manent

Ωστε μας το χρώσταγε ο κ. Λαλιώτης. Μια παραπλανητική εφφάση του κυβερνητικού εκπροσώπου στάθηκε ικανή να παραμερίσουν όλοι την ουσία και να ψάχνουν αν ο Σχολιαστής είναι χαριτωμένος ή όχι. Μιλάμε για την αποκάλυψη στο προηγούμενο τεύχος των ομάδων στην Κεντρική Επιτροπή και την Κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ. Η αλήθεια του δημοσιεύματος επιβεβαιώνεται με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο απ' τα πρόσφατα γεγονότα, και η διάψευση «δεν υπάρχουν ομάδες στο ΠΑΣΟΚ» ηχεί σήμερα εντελώς παράφωνα. Και όμως, καμιά απ' τις εφημερίδες δεν κατάφερε να ελέγξει ή να σχολιάσει επί της ουσίας το δημοσίευμα. Μόνο το ΠΟΝΤΙΚΙ το επιβεβαίωσε με τον τρόπο του: «Τελικά το δημοσίευμα, που μόνο χαριτωμένο δεν ήταν, δεν μπορούσε να μην διαψευσθεί, έστω κι αν ήταν μέχρι κεραίας αληθινό. Τετοια δημοσιεύματα είναι καταδικασμένα σε διάψευση!» (11.10).

Όταν τέθηκε το θέμα στο πρεσ-ρουμ ο κ. Λαλιώτης δήλωσε:

«Θα μπορούσα να μην το σχολιάσω. Απλώς επισημαίνω ότι οι περιγραφές και οι κατατάξεις των ομάδων σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ είναι άνευ αντικειμένου. Και τούτο γιατί δεν υπάρχουν ομάδες και ομάδες. Ασφαλώς ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ μ' αυτά που ισχυρίζεται δεν διεκδικεί τίτλους εγκυρότητας στο δημοσίευσμά του αλλά επιβεβαιώνει τον τίτλο του πιο ευφάνταστου και του πιο χαριτωμένου περιοδικού της Αριστεράς».

Οπότε ξύπνησε η ΒΡΑΔΥΝΗ και ξεσπάθωσε με κύριο τίτλο. «Αυτές είναι οι ομάδες του ΠΑΣΟΚ», αναδημοσιεύοντας

ολόκληρη την κατάταξη του Σχολιαστή αλλά αδυνατώντας είτε να επεξεργαστεί, είτε απλώς να κατανοήσει το υλικό. Η αναδημοσίευση αυτή προκάλεσε νέα δήλωση του κ. Λαλιώτη:

«Είναι μια κακόγουστη επανάληψη σεναρίων που οδηγεί σε φάρσα. Η πολιτική εμπάθεια της ΒΡΑΔΥΝΗΣ και η έμμονη προσπάθειά της για υπονόμηση του ΠΑΣΟΚ δε νομίζω ότι έχουν σχέση με τη φαντασία ενός χαριτωμένου και νεανικού περιοδικού της Αριστεράς, το ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ».

Από κει και πέρα κανείς, ούτε ο φιλοκυβερνητικός τύπος ούτε ο αντικυβερνητικός θεώρησε σκόπιμο να ασχοληθεί με το θέμα καθεαυτό. Όλοι περιορίστηκαν στους χαρακτηρισμούς του κυβερνητικού εκπροσώπου για τον ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ. Μόνο το ΕΘΝΟΣ επανήλθε με σχόλιο του Χ.Μ. στις 8.10. «Αυτοί εμφορούνται από μικροπολιτικό παιδισμό. Έτσι αντέδρασε ο υπουργός Υγείας και Πρόνοιας κ. Γ. Γεννηματάς όταν ορισμένα μέλη της Κ.Ε. σχολίαζαν (γιατί άραγε;) δημοσίευμα περιοδικού που κινείται στο χώρο της περιθωριακής, δήθεν ανένταχτης αριστεράς, και που ανέφερε για ομαδοποιήσεις στο ΠΑΣΟΚ». Έτσι όπως είναι διατυπωμένο το σχόλιο δεν καταλαβαίνω αν αυτός ο «μικροπολιτικός παιδισμός» αναφέρεται στο Σχολιαστή ή στα μέλη της Κ.Ε. Ούτως ή άλλως πάντως, φαίνεται ότι ο κ. Γεννηματάς έχει επηρεαστεί από το κλίμα του υπουργείου του και είναι γρήγορος στις διαγνώσεις. Εκείνο που παραμένει μυστήριο είναι τι ακριβώς εννοεί ο Χ.Μ. με το «δήθεν ανένταχτη αριστερά». Τον ευχαριστούμε ωστόσο για την εντυπωσιακή πληροφορία που αναφέρει παρακάτω: «Ορισμένα (μέλη της Κ.Ε.) μοίραζαν φωτοκόπιας του δημοσιεύματος». Καλύτερη έμπρακτη διάψευση της διάψευσης δεν μπορούσε να υπάρξει.

Θα περίμενε κανείς πως τουλάχιστον οι εφημερίδες της Αριστεράς θα ενδιαφέρονταν για το ρεπορτάζ του Σχολιαστή, θα επιχειρούσαν να διασταυρώσουν τις πληροφορίες τους και να συναγάγουν τα συμπεράσματά τους. Είναι γνωστό άλλωστε ότι τα κόμματα της αριστεράς είναι εκείνα που πρώτα σπείδουν να αγκαλιάσουν οποιεσδήποτε διαφοροποιήσεις, αποχωρήσεις ή διαγραφές απ' το κυβερνητικό κόμμα. Και είναι φυσικό. Στην περίπτωσή μας όμως τίποτα τέτοιο δε συνέβη. Ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ μιλά για «ομάδες» με εισαγωγικά, εμφανιζόμενος κομματικότερος της Εξόρμησης, και το μόνο του πρόβλημα είναι να ερμηνεύσει εκείνη τη ρημάδα τη «φιλοφρόνηση» του κ. Λαλιώτη:

«Το ευφάνταστο, χαριτωμένο και νεανικό περιοδικό της Αριστεράς είχε προεκλογικά στηρίξει τον εκλογικό αγώνα του ΠΑΣΟΚ με άρθρα και αναλύσεις του και μια διόλου χαριτωμένη, διόλου νεανική (για αριστερή ούτε λόγος) και εντελώς κοινότυπη συνέντευξη του... Μένιου Κουτσόγιωργα» (5.10).

Ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ φαίνεται να έχει λησμονήσει τις επανειλημμένες κρούσεις μας για συνέντευξη σε ηγετικές προσωπικότητες του ΚΚΕ, που πάντα προσέκρουσαν στην ακαμψία του κομματικού μηχανισμού και στην καχυποψία του απέναντι στο φαινόμενο ενός περιοδικού που είναι αριστερό και ταυτόχρονα αδέσμευτο. Είναι χαρακτηριστική η αμήχανη δήλωση επώνυμου στελέχους του ΚΚΕ όταν του επισημάναμε ότι ο κ. Φλωράκης δεν έχει πρόβλημα να δίνει συνεντεύξεις στην ΑΚΡΟΠΟΛΙ: «Μα η Ακρόπολη είναι γνωστή αντικομμουνιστική φυλλάδα και δεν υπάρχει περίπτωση να μεπέρδεται κανείς, ενώ εσείς...»

Η ΑΥΓΗ κατάφερε να ξεπεράσει το ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ. Σ' ένα άθλιο σχόλιο, κάποιος ανώνυμος συντάκτης παραληρεί:

«Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ στις παραμονές των εκλογών της 2ας Ιουνίου καλούσε όλους τους Αριστερούς - δογματικούς και ανανεωτικούς - να ψηφίσουν με πάθος ΠΑΣΟΚ» (4.10).

Αν για το ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ το ρητό «πας μη μεθ' ημών καθ' ημών» είναι η αναγκαία άμυνα και αυτοσυντήρηση, θα περίμενε κανείς ότι το ανανεωτικό ήθος θα 'χε πάει ένα βήμα πιο πέρα. Βέβαια η εμπάθεια εξηγείται λίγο πιο κάτω στο ίδιο σχόλιο:

«(Ο Σχολιαστής) ξιφουλκούσε κάθε τόσο ακάθεκτος εναντίον όλων ημών, των πάσης φύσεως "αριστερών", που είχαμε "απεμπολήσει" την επανάσταση, αφού μιλούσαμε -και μιλάμε- για δημοκρατικό δρόμο προς το σοσιαλισμό και πλουραλισμό - φυσικά "καπιταλιστικό πλουραλισμό"!»

Μάλλον από διηγήσεις έχει ακούσει ο ανώνυμος συντάκτης την κριτική του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ στις θέσεις της παραδοσιακής αριστεράς.

Την ίδια άποψη με την ΑΥΓΗ φαίνεται να υιοθετεί, από τη δική του σκοπιά, ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ:

«Βέβαια αν επρόκειτο για καμιά έγκριτον αντιπολιτευόμενη καθημερινή εφημερίδα ο κ. Λαλιώτης δε θα δισταζε να μιλήσει για ύποπτα σχέδια, κατασκευασμένα σενάρια κλπ., κλπ. αλλά φαίνεται όταν του λένε την αλήθεια οι ομοϊδεάτες του τους κανακεύει» (4.10.).

Αυτή η σύμπτωση θυμίζει κάπως την περίπτωση ενός παλιού γιατρού και δημοσιογράφου που έγραφε στην ΑΥΓΗ «όταν ήμουνα πολιτικός κρατούμενος...» και στον ΕΘΝΙΚΟ ΚΗΡΥΚΑ «ότε ήμην ιατρός των φυλακών Αβέραφ...»

Αυτό πάντως που με ικανοποιεί είναι ότι κανείς δεν αμφισβήτησε την ουσία της «φιλοφρόνησης». Όλοι αναρωτήθηκαν γιατί την έκανε ο κ. Λαλιώτης. Στο κάτω-κάτω της γραφής φανταστείτε πως θα ηχούσε αν έλεγε: «Η ΑΥΓΗ είναι η πιο ευφάνταστη εφημερίδα της Αριστεράς», ή «Ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ είναι ιδιαίτερα χαριτωμένος». Θέλω να πω, ότι — όπως και να το κάνουμε — ήταν απ' τις ελάχιστες φορές που ο κυβερνητικός εκπρόσωπος έλεγε την αλήθεια.

Δ.Ψ.

Μέτρα για την ενίσχυση της κοινής λογικής

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΦΤΩΧΗ σε εμπειρίες ζωής διδάσκει εμπειρικά την πραγματική φτώχεια. Αυτή η τελευταία γίνεται δεκτή εφόσον μας την επιβάλλουν μ' έναν ορισμένο τρόπο. Η παροιμία «όποιος χάνει στα χαρτιά κερδίζει στον έρωτα» περιέχει, εκτός από μια παιδική διάθεση παρηγοριάς, δυο λόγους ύπαρξης που αποτελούν, στην ουσία, την ίδια σκέψη διατυπωμένη σε διαφορετικές γλώσσες: ο πρώτος, είναι η εκπλήρωση μιας μαζοχιστικής φαντασίωσης εκείνου που την προσφέρει («δεν μπορούμε να τα θέλουμε όλα»), ο οποίος, σαν μέλος μιας υποταγμένης κοινότητας, έχει διδαχτεί να απολαμβάνει το γεγονός ότι είναι ολιγαρχικής. Ο δεύτερος, είναι μια διάθεση εξομοίωσης των πάντων κάτω απ' την πίεση που ασκούν οι νόμοι της σύμπτωσης: όλες οι κοινωνικές ψευδοδραστηριότητες, και η δουλειά και τα σπορ, και ο έρωτας και η χαρτοπαιξία, είναι εξίσου εκτεθειμένες στα καπρίτσια της τύχης, η οποία εφοδιασμένη προφανώς μ' ένα μοναδικό μάτι κύκλωπα, είναι υποχρεωμένη να κοιτά και να χαμογελά μόνο προς μια κατεύθυνση. Κερδίζοντας εκείνο, χάνουμε το άλλο: αυτός που θα επιθυμούσε και τα δύο, αυτός που δε θα δεχόταν την τάση των πραγμάτων να προσφέρονται μόνο αφού αποκλείσουν εγωιστικά άλλα προσφερόμενα πράγματα, θα απείχε ελάχιστα απ' το να κατηγορηθεί για κακοήθεια, ή πλεονεξία. Οφείλει κανείς να είναι μετρημένος και ρεαλιστής.

Όταν όλα πηγαίνουν καλά σε περισσότερους από έναν τομείς, πρέπει ν' αρχίσουμε ν' ανησυχούμε μήπως έγινε κάποιο λάθος στους υπολογισμούς απ' τους οποίους απορρέει το πεπρωμένο: η εύνοια είναι πιστευτή και αληθοφανής μόνον όταν παρέχεται σε λογικές δόσεις.

Αυτή η πίστη στο ότι οι θεοί ασχολούνται κάθε φορά μόνο με μια απ' τις υποθέσεις του ενδιαφερόμενου, δείχνοντας τη στιγμή της προήλυσής τους μιαν ανεξήγητη αλεργία προς

όλες τις άλλες, των οποίων η λειτουργία έχει προσωρινά ανασταλεί, κατέχει μια εξέχουσα όσο και μίζερη θέση στο λεγόμενο συλλογικό ασυνείδητο. Το ότι οι πολιτικοί, όσο και ο τύπος που τους στηρίζει, ξέρουν να εκμεταλλεύονται αυτό το είδος προκατάληψης, φαίνεται καθαρά απ' τον τρόπο με τον οποίο διατυπώνουν τις υποσχέσεις τους. Σε κάθε άσκηση πειθούς υπάρχει ήδη ο αντίλαλος ενός έντιμου θρήνου για εκείνο που πρέπει να θυσιάσουμε σε αντάλλαγμα των ευεργεσιών που επικαλείται αυτή η πειθώ. Θα ήταν, μας λένε, αδιανόητο να πιστέψουμε σε μια καλύτερευση της οικονομίας χωρίς «να σφίξουμε το ζωνάρι» αυτή τη στιγμή: θα ήταν αληθινά κακόβουλο και κακόπιστο να θέλουμε σήμερα κιόλας μερίδιο στην καλοπέραση, όταν έχουμε υιοθετήσει την πίστη σ' ένα μελλοντικό όραμα. Το ίδιο το όραμα της οικονομικής ευεξίας του κ. Σημίτη αποκτά αξιοπρέπεια, γίνεται από και τρισδιάστατο, χάρη στις στερήσεις και τις θυσίες των οποίων αποτελεί την κατάληξη. Ο μαζοχισμός είναι η πιο γόνιμη χρησιμοποίημένη πλευρά της πολιτικής ηθικής. Η ικανότητα των ανθρώπων να διεκδικούν τα πάντα και τώρα αμέσως έχει εξασθενήσει σοβαρά μετά το γκρέμισμα των ψευδαισθήσεων της αριστεράς και την ανέγερση, στη θέση τους, του οικοδομήματος που αποκαλείται ευγενικά «φιλελεύθερος τρόπος σκέψης». Έτσι, αγγίζοντας βολικά μια χορδή μέσα στον καθένα που αντιλαμβάνεται το σοσιαλισμό σαν μια αφηρημένη υπόθεση διαπραγματεύσεων με τον εχθρό, είναι ακριβώς η αναγγελία των δυσάρεστων νέων που μεταμορφώνει τον κ. Σημίτη σ' ένα σοβαρό και ειλικρινή άνθρωπο με βαθιά συναισθηση των ευθυνών, που τον κάνει *συμπαθή*: ακόμα κι ο ίδιος το ξέρει, κατά βάθος, πόσο ρεαλιστικό, πόσο μακροπρόθεσμα χρήσιμο είναι το να φέρεσαι λιγάκι σκληρά: στον σκεπτικισμό του, στον σκεπτικισμό ενός τζέντλεμαν, προδιαγράφεται ήδη ο φόβος του ότι αν, ας

πούμε, αποκάλυπτε τρόπους με τους οποίους θα γινόμαστε όλοι πλούσιοι απ' τη μια μέρα στην άλλη, θα τον παραμέριζαν αμέσως σαν τσαρλατάνο.

Απ' την άλλη μεριά, και με την ίδια λογική που προτιμάει κανείς ανάμεσα σε δυο ίδια εμπορεύματα το πιο ακριβό, ώστε να είναι σίγουρος ότι δεν αστόχησε, εκείνοι που αποδέχτηκαν, κουνώντας το κεφάλι, τα νέα οικονομικά μέτρα, μοιάζουν να συμφωνούν συναισθηματικά με την ιδέα ότι μια σπαρτιάτικη ζωή σήμερα, δεν μπορεί, απ' τη φύση της, παρά να εγκυμονεί ένα έξοχο μέλλον, κάτι πραγματικά καλό. Η μεγαλοπρέπεια του συνθήματος «εδώ και τώρα», το οποίο πραγμάτωνε στη γη τον παράδεισο όπως ορισμένες αιρέσεις, μοιάζει να μπορεί να αντικατασταθεί, στη συνείδηση του μέσου ψηφοφόρου, χωρίς το τράνταγμα να αποβεί μοιραίο, απ' τη σύνεση του συνθήματος «για ένα καλύτερο αύριο», του οποίου ο σκληρός και ασκητικός τόνος αντηχεί στα εμβλήματα όλων των φασισμών. Εδώ, έχει ανανεωθεί η υπόσχεση της γης της επαγγελίας (η οποία διατηρεί την ανεξέλεγκτη τάση να απομακρύνεται διαρκώς), συμπληρωμένη, όμως, και ενισχυμένη με ένα στοιχείο που την κάνει πιο πιστευτή: τοποθετείται όχι πια σ' ένα αφηρημένο πλαίσιο, αλλά σ' ένα τεχνικά προσδιορισμένο μέλλον που οι ειδικοί, σαν αστρονόμοι, μας διαβεβαιώνουν ότι το διακρίνουν καθαρά μόλις πέσουν σε κατάσταση ονειροπόλησης. Ο μικροαστός ψηφοφόρος νιώθει, βέβαια, εξαπατημένος, νιώθει το δυσάρεστο άγγιγμα πάνω σ' εκείνη την ευαίσθητη πληγή που ούτε ο φανατισμός, ούτε η προδομένη και αναχρονιστική αισιοδοξία του είναι δυνατόν να επουλώσουν αμέσως, αλλά κατορθώνει, για να μην καταρρεύσει, να υποφέρει την εξαπάτηση όπως έναν πονόδοντο: αντλεί τη δύναμη της αντοχής του απ' την προκαταβολική ενσωμάτωση της στιγμής όπου ο πόνος θα υποχωρήσει. Η απόφαση να ζήσουμε κάτω από μια αυξημένη πίεση μόνο και μόνο για να απολαύσουμε τους καρπούς της πειθαρχίας μας είναι, άλλωστε, μια κοινότητα σκέψη. Ή τώρα ή αύριο: δεν πρέπει να τα θέλουμε όλα. Στα μάτια ενός ορισμένου είδους ψηφοφόρου του ΠΑΣΟΚ, ακόμα και ο κ. Μητσοτάκης, με τις έμμενες ιδέες του σχετικά με τη δυνατότητα να πραγματοποιηθεί το οικονομικό θαύμα αύριο το πρωί, μοιάζει με αναρχικό ή τρελό (ενώ απλώς ψεύδεται). Αντίθετα ο κ. Παπανδρέου ξέρει καλά την τέχνη του ιεροκήρυκα που είναι η τέχνη του να πείθει ότι η καλή δουλειά αργεί να γίνει. Οι διαβεβαιώσεις γίνονται, με επιτυχία, υποσχέσεις. Κανείς δεν παίρνει πια στα σοβαρά την ιδέα της «πραγμάτωσης του σοσιαλισμού σήμερα», που λάμπρυνε με την παρουσία της όλες τις φανφάρες και τα συνθήματα, τα οποία, ωστόσο, εγκαταλείφθηκαν, με ελαφριά καρδιά, μόλις η μόδα τους πέρασε: τώρα η μαγνητική βελόνα της προσοχής των «σοβαρά σκεπτόμενων» παρουσιάζει μια ολοφάνερη τάση να στραφεί στο αύριο. Το μέλλον γίνεται ο μοναδικός διαθέσιμος στίβος της πολιτικής σκέψης. Μ' αυτή τη νέα προοπτική, ο μέσος άνθρωπος, παρ' ότι νιώθει έξω απ' τα νερά του, αναγκάζεται να συμφωνήσει συγκινημένος. Ο ίδιος δεν αποτελεί το υποκείμενο καμιάς Ιστορίας και καμιάς εξέλιξης, γι' αυτό είναι υποχρεωμένος να ξορκίζει την εικόνα της εξέλιξης της κοινωνίας με το να είναι αδιάκοπα στραμμένος προς αυτή, σε στάση προσοχής. Για τις κυβερνήσεις, προκύπτουν ολοφάνερα οφέλη απ' αυτή την αναπηρία της πολιτικής συνείδησης. Μια απ' τις πιο ευνοϊκές για την εξουσία, μορφές αποβλάκωσης του μικροαστού είναι η έκδηλη εχθρότητά του για οποιονδήποτε δολοφονεί την ελπίδα.

Ευγένιος Αρανίτσης

Μητρόπολη...

Στην εποχή που ζούμε γίνεται όλο και πιο συχνά, όλο και πιο έντονα φανερό ότι διανύουμε περίοδο διάψευσης οραμάτων, ουτοπιών, ελπίδων και ψευδαισθήσεων, εκείνων δηλαδή των στοιχείων που δίνουν τον «τόνο» στη Ζωή, που την κάνουν αξία να τη ζει κανείς ακριβώς γιατί είναι ουσιαστικά και πραγματικά Ωραία. Αυτό συμβαίνει και στην τέχνη, σε σημείο μάλιστα που άγνωστος εικαστικός καλλιτέχνης, δήλωσε πολύ πρόσφατα ότι η επιστροφή στην εικονική ζωγραφική «είναι μία στάση αισιόδοξου πεσιμισμού. Έχουμε χάσει την ψευδαισθήση ότι μπορούμε να επέμβουμε δραστικά πάνω στα πράγματα και η γνώση αυτής της αδυναμίας είναι ταυτόχρονα και η δύναμη μας». (Γιάννης Ψυχopaίδης, περιοδικό ΕΝΑ 12/9/85).

Το έργο «Μεγαλόπολις» ενός άλλου καλλιτέχνη, ενός μουσικού — του θεσσαλονικιού Θωμά Σλιώμη, βρίσκεται στον αντίποδα των απόψεων αυτών, αποδεικνύοντας έμπρακτα ότι οι μέρες μας μπορούν ίσα-ίσα να είναι και μέρες απαισιόδοξης αισιοδοξίας. Τόσο από την άποψη της μουσικής γραφής όσο και από την ηθελημένη παρέμβασή της στο χώρο, η «Μεγαλόπολις», που παρουσιάστηκε στο Μοναστηράκι την 1η Οκτωβρίου, εξακολουθεί να κάνει πράξη το όραμα της πρωτοποριακής καλλιτεχνικής δημιουργίας σε μία δυσμενή προς τη ριζοσπαστικότητα εποχή. Σε ότι αφορά λοιπόν το καθαυτό μουσικό μέρος η «Μεγαλόπολις», βασισμένη στη συγκρότηση ενός συνόλου μουσικών «μοντέλων», ήταν σημαντικότερη και πάρα πολύ ενδιαφέρουσα. Σημαντικότερη όμως ήταν και κατά το ότι αντιστρατευόμενη την άποψη πως η μουσική είναι άσχετη προς το «κοινωνικό γίγνεσθαι», προσπάθησε να τοποθετηθεί μέσα σ' ένα ζωντανό χώρο για να δείξει δύο πράγματα: α) τη σύγκρουση του ατόμου (και του καλλιτέχνη) με το χώρο και β) τη δυνατότητα προώθησης στο χώρο μίας εναλλακτικής λύσης, της ταυτόχρονης δηλαδή ύπαρξης μέσα σ' αυτόν πολλών τύπων δραστηριότητας.

Δυστυχώς, οι αρμόδιοι της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς που ανέλαβε την υποστήριξη της προσπάθειας δεν είχαν τη διορατικότητα (εκτός ίσως από τον Δ. Παπαρήστο) να αισθανθούν την αξία της «Μεγαλόπολης» αυτής καθ' αυτής αλλά και της αξίας της παρουσίας της σε μια τόσο δυσμενή όπως λέγαμε, εποχή.

Δυστυχώς, παρατηρήθηκαν адικαιολόγητες καθυστερήσεις και ελλείψεις στην παιδική χορωδία του Δήμου Ζωγράφου.

Δυστυχώς, η στάση των δεκαεπτά εκτελεστών πνευστών δεν ήταν στο σύνολό της η αρμόζουσα. Αντίθετα, οι επτά σαξοφωνίστες είχαν μία στάση σχεδόν άωογη.

Δυστυχώς, προτιμήθηκε μία μάλλον λανθασμένη ώρα παρουσίασης, ενώ έγινε αισθητή μία κάποια χαλαρότητα συντονισμού που θα πρέπει να οφείλονταν σε ανεπαρκείς για μία τέτοια προσπάθεια δοκιμές.

Δυστυχώς τέλος, δεν παρατηρήθη-

κε η αντίδραση που φιλοδοξούσε να προκαλέσει στους δέκτες της η «Μεγαλόπολις», το πιο σημαντικό δηλαδή στοιχείο το οποίο, είτε θετικό, είτε αρνητικό, ορίζει την πλήρη επιτυχία ενός έργου.

Έτσι, η πρώτη μάχη της «Μεγαλόπολης» με το χώρο ουσιαστικά χάθηκε. Νικητής βγήκε προς το παρόν ο χώρος, η άλλη δηλαδή, η πραγματική και τερατώδης μεγαλόπολη. Καθώς όμως χάθηκε η μάχη και όχι ο πόλεμος τίποτα δεν είναι ακόμα τελεσίδικο. Μόνο που, καθώς αποδείχθηκε, ο χώρος είναι ιδιαίτερα σκληρός και αρκετά δυνατός ακόμα, χρειάζεται η επόμενη ή οι επόμενες αναμετρήσεις να είναι εξαιρετικά οργανωμένες, πάρα πολύ καλά προετοιμασμένες και άριστα συντονισμένες. Περιμένουμε με μεγάλο ενδιαφέρον τη συνέχεια.

Α.Σ.

...Και περιφέρεια

27ο Διεθνές Φεστιβάλ Τζαζ και Αυτοσχεδιαζόμενης Μουσικής του Δήμου Θεσσαλονίκης (Παρασκευή 29 Νοεμβρίου - Κυριακή 8 Δεκεμβρίου)

Φαίνεται ότι σε μία άλλη μεγαλόπολη, τη Θεσσαλονίκη, οι τοπικοί άρχοντες έχουν μεγαλύτερη οξύνοια από τους εκπροσώπους της κεντρικής διοίκησης. Έτσι, τείνουν να μεταβάλουν σε θεσμό το φεστιβάλ τζαζ και αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής που έγινε για πρώτη φορά πέρσι στον κινηματογράφο Αλκαζάρ.

Για δέκα μέρες, στο θέατρο Ελληνιστών της οδού Αγγελάκη φέτος, θα έχουμε την ευκαιρία να δούμε και να ακούσουμε μερικούς από αυτούς που εκφράζουν σήμερα την πρωτοπορία, τόσο στον χώρο της Τζαζ όσο και της αυτοσχεδιαζόμενης μουσικής. Δε θα πρέπει να παραλείψουμε ότι κανένα απολύτως από τα σχήματα, ελληνική ή ξένη, που θα εμφανιστούν φέτος στο φεστιβάλ δεν παρουσιάστηκε πέρσι. Το γεγονός θα πρέπει να καταλογιστεί στα θετικά της διοργάνωσης και τούτο γιατί δίνει τη δυνατότητα στο κοινό της Θεσσαλονίκης να έρχεται κάθε φορά σε επαφή με διαφορετικούς μουσικούς ορίζοντες.

Ιδού λοιπόν ποιοι είναι οι καλλιτέ-

χνες που θα εμφανιστούν φέτος στο φεστιβάλ: Το τρίο του Αγγλοκαναδού Dave Holland, το τρίο του Ernst-Ludwig Petrowski από την Ανατολική Γερμανία με την τραγουδίστρια Ushi Bruenink. Από τις Ηνωμένες Πολιτείες το τρίο του ντράμμερ Paul Motian και από την Ελλάδα η γνωστή Ίσκρα, το γκρουπ Νότες του Νίκου Τουλιάτου και το τρίο του Σάκη Παπαδημητρίου με τον περίφημο Γάλλο σαξοφωνίστα Daunik Lazo. Οι Vesselin και Nikolov με το σεξτέτο τους από τη Βουλγαρία, το πολυεθνικό κουαρτέτο Paul Lytton, Hans Schneider, Φλώρος Φλωρίδης και Philip Waschmann, το ντουέτο Derek Bailey-Steve Noble από την Αγγλία. Ακόμα, ο ελληνομαθής Γερμανός Peter Kowald με την Cheryl Banks και τον Νοτιοαφρικανό Louis Moholo στους οποίους θα προστεθεί και ο περίφημος σαξοφωνίστας Jimmy Lyons και τέλος το Γαλλογερμανικό τρίο Daniel Humair, Francois Jeanneau, Joackim Khun.

Πολλά και σπουδαία ονόματα λοιπόν, ακόμα μεγαλύτερες υποσχέσεις για μουσική απόλαυση και μαζί η ελπίδα ότι οι υποσχέσεις αυτές θα πραγματοποιηθούν σε ένα μήνα.

Αλέξανδρος Σακκάς

Απ' τον Στάλιν στον Μητσοτάκη

Φαντάζομαι την έκπληξη των προοδευτικών και αριστερών αρθρογράφων που εμπιστεύθηκαν συνεργασίες τους στο «Τέταρτο», όταν διάβασαν το editorial του Μάνου Χατζιδάκι στο τεύχος Οκτωβρίου:

«Δε βγάζω τον εαυτό μου απ' την παράταξη. Ασκώ την κριτική από μέσα. Και είμαι βέβαιος πως την αγωνία μου συμμερίζονται οι περισσότεροι πολίτες αυτού του τόπου που για χιλιάδες λόγους, ευνόητους και φανερούς, δε μας εκπροσωπούν τα αυτάρεσκα και ύποπτα ονομαζόμενα "προοδευτικά" κόμματα. Η Νέα Δημοκρατία οφείλει να ξαναγίνει Νέα».

Άχαρη η θέση των αριστερών συνεργατών του περιοδικού. Να έχουν καταλήξει στο «Τέταρτο» για να αποφύγουν τη σταλινική κομματική κηδεμονία στα πολιτιστικά πράγματα και στο τέλος να διαβάσουν απ' την πένα του εκδότη και διευθυντή τους ότι η πολιτιστική τους παρέμβαση είναι εξάρτημα του κόμματος του κυρίου Μητσοτάκη. Περιμένουμε την εκδήλωση της ευαισθησίας τους.

Α.Ψ.

Στρατιωτική μαντινάδα

Μας ήρθε ένα «μικρό μήνυμα» από πολύ παλιά. Μια μαντινάδα του Κωστή Βδοκάκη, αγρότη από τη Ζάκρο της Σητείας, που υπηρέτησε τη θητεία του στα 1952, κι έφτασε μέχρι την Κορέα:

Όταν επρωτοπάτησα τα πόδια μου στην πύλη
τα διάβασα τα γράμματα με μαραμένα χέλη
Τα γράμματα εγράφανε Κέντρο Νεοσυλλέκτων
σα να 'τανε βαρύς ζυγός και μ' έπιασε στο σβέρκο.
Παρασκευή ξημέρωμα συσσίτιο αρχίζει
κι ήτονε το μαγέρεμα σπανάκι με το ρύζι
το βράδυ μας εψήσανε κρέας κατεψυγμένο
και με την πρώτη πηρουιά μου φαίνεται πεθαίνω.

Mexico, hoy se canta para ti

Μια συναυλία για τη χρηματική ενίσχυση των θυμάτων του μεγάλου σεισμού του Μεξικού γίνεται στις 4 Νοεμβρίου στη Λυρική Σκηνή των Αθηνών. Διοργανώνεται απ' τα 4 Ισπανικά Ινστιτούτα: Το *Al Adar*, της Ισπανικής Πρεσβείας, το *Miguel de Cervantes*, και της *Kas Πάντου*. Έλληνες και λατινοαμερικάνοι μουσικοί τραγουδούν για το Μεξικό.

Ακόμα για τους ίδιους σκοπούς κυκλοφορεί και ένα πόστερ, που θα το βρείτε στα ινστιτούτα και το θέατρο. Να σπεύσουμε αλλά όχι με ιδιοτελείς σκοπούς, σαν το Δ.Ν.Τ. και τους άλλους τέτοιου είδους «χρηματοδότες».

Α.Τ.

Ανδρέας Βελισσαρόπουλος

Πέθανε στα τριανταεφτά του χρόνια ο συνεργάτης και φίλος μας Ανδρέας Βελισσαρόπουλος. Σκηνοθέτης και δημοσιογράφος με σπουδές στην Αμερική και το Παρίσι ο Α. Βελισσαρόπουλος είχε ιδιαίτερη συμβολή στη δημιουργία του Α.Κ.Ο.Ε. και του περιοδικού ΑΜΦΙ που τάραιξε τα νερά του κατεστημένου νεοελληνικού πουριτανισμού και προκάλεσε μια νέα δυναμική στο χώρο των προσωπικών σχέσεων. Θυμίζουμε την τελευταία συνεργασία του στον *Σχολιαστή*: τη συνέντευξη που πήρε απ' τον αμερικάνο ποιητή Edmund White στην Κρήτη.

Σ.

Διαφωνώ με ό,τι λες, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες

Η ΧΘΕΣΙΝΗ

Την Κυριακή ο Σαρτζετάκης πυροβόλησε τον Πατσουράκη

ΤΟΝ ΠΕΡΑΣΕ
ΓΙΑ... ΤΡΥΓΟΝΙ!

Ο Λαουτζίκος φώναζε
εναντίον
των μέτρων και
οι μεγάλοι είχαν
πάει εκδρομή
και τρώγανε κοφίδι

ΧΑΝΙΑ, 22 -

Προχθές, ο Σαρτζετάκης πέρασε για... τρυγόνη τον Πατσουράκη και τον πυροβόλησε!

Συγκεκριμένα, την Κυριακή το απόγευμα, στη θέση Κερατιδί του χωριού Τζιτζιφίσις Αποκορώνου, οι δύο φίλοι, Γιάννης Σαρτζετάκης, 18 χρόνων και Μανουσός Πατσουράκης, 22 χρόνων, κτηνοτρόφοι, πήγαν για κυνήγι τρυγόνιων.

Όπως κατέθεσε ο Σαρτζετάκης, εκπυροσόκρησε το όπλο του, μ αποτελεσμα να τραυματίσει ο φίλος του στο δεξί πόδι. Ο Πατσουράκης, όμως, θυμωσε για την απροσεξία του Σαρτζετάκη και «τυφλώμενος» απ' τον πονό, σηκώσε το όπλο του και τραυμάτισε με τη σειρά του, το φίλο του, στο αριστερό πόδι!

ΑΚΡΟΠΟΛΗ 22/10

Συνεχίζεται η συζήτηση για τη φυσιογνωμία του «εσ»

Με θέμα «η προοπτική του ΚΚΕ εσωτερικώς και της Αριστεράς στην Ελλάδα» συνεδρίασε το τελευταίο τριήμερο (Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή) η Κεντρική Επιτροπή του «εσωτερικού». Η συζήτηση -όπως ανακοινώθηκε- δεν ολοκληρώθηκε και θα συνεχιστεί μέχρι το συνέδριο του κόμματος, που θα γίνει την Ανοιξη.

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 22/10

ΜΙΑ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ ΤΟΥ Κ. ΠΑΛΑΙΟΚΡΑΣΣΑ

Συγκεκριμένα, ο κ. Παλαιοκράσας, με επιστολή του προς την «Κ» διευκρινίζει:

«Από λάθος κατά τη δακτυλογράφηση του κειμένου μπηκε η φράση "και τους 80 συμβούλους που ο καθένας τους εισπράττει επιπλέον 1.000.000 τον μήνα" αντί του σωστού 100.000 τον μήνα.

Επίσης θα ήθελα να αναφέρω, ότι στο κείμενο που σας έστειλα για δημοσίευση ο τίτλος ήταν "Έργα και ημέρες Πομπήϊας", τίτλος λιγότερο πολιτικοποιημένος από αυτόν που η σύνταξη καθ' ο αιώνα απόλυτο δικαίωμα έβαλε».

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 22/10

Ο Λαουτζίκος φώναζε
εναντίον
των μέτρων και
οι μεγάλοι είχαν
πάει εκδρομή
και τρώγανε κοφίδι

ΓΙΑ ένα τόσο σπουδαίο θέμα -που ΚΑΙΕΙ ολόκληρο το λαό- η χθεσινή συγκέντρωση της Αθήνας ήταν ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΑ ΜΙΚΡΗ, για να μην πουμε ΑΠΟΓΟΝΤΕΥΤΙΚΗ...

ΜΙΛΑΜΕ για τη χθεσινή απεργία την οποία διοργάνωσαν πιστά στελέχη ΟΛΘΝ των κομμάτων της αντιπολίτευσης - από την ακρα Αριστερά μέχρι την ακρα Δεξιά- και, ουσιαστικά, την υπεστηρίξαν και ΟΛΕΣ οι εφημερίδες της Αθήνας δεξιές και αριστερές, μα και οι δίδεν «δημοκρατικές». ΘΟΒΗΘΗΚΑΝ να πάνε κόντρα με το λαϊκό αισθήμα, μη χασούν το σαρνταρι.

ΔΕΝ ΤΑ ΠΑΙΡΝΟΥΝ ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΕΞΩ

Γιατί τὰ
πεντοχίλιαρα
έγιναν
πετοετάκια!

ΕΡΑΔΥΝΗ 15/10

Το ψωμί ψωμάκι

Είδος πολυτελείας και το ζαμπονάκι στην κονσέρβα! Αυτά που επαιρναν όλοι οι οικοδόμοι, μογατζήδες, μεπατζήδες στη δουλειά τους κι έτρωγαν με μια φρατζόλα για καλατσάκι.

Για να το κάνουν εισαγωγή τώρα, θα πρέπει να προπληρώσουν το 60%. Κι επειδή δεν θα χουν, δε θα το εισάγουν οι εισαγωγείς!

Και καλά να πουν οι εργάτες το ζαμπόν ζαμπονάκι. Αλλά που θα προσθέσουν και το ψωμί ψωμάκι!

ΕΡΑΔΥΝΗ 20/10

Για τον Καραμανλή έννια έχει ο μήνας!

Σε μια έσχατη προσπάθεια να αποφευχθούν, οι εθνικά επικίνδυνες συνέπειες, που θα είχε ένα πιθανό «εραχ», παράγοντες της πολιτικής μας ζωής προωθούν πρόταση για δημιουργία κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας υπό τον κ. Καραμανλή.

Σύμφωνα με απόλυτα εγκυρές πληροφορίες του «Ε.Τ.», κυκλοί τόσο της Ν.Δ. όσο και του ΠΑΣΟΚ, εκτιμούν ότι:

-Ο Κ. Καραμανλής είναι αποδεδειγμένα ο μόνος παράγων που θα μπορούσε να εγυθωθεί κάποια σταθερότητα στο λαό και να «προσεγγίσει» συγχρόνως όλες τις πολιτικές δυνάμεις.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ 15/10

Εγκεφαλικό έπαθε ο πρόεδρος των ερηπόρων

Τα νέα οικονομικά μέτρα, σε συνδυασμό με τις απεργίες και γενικότερα η ένταση των τελευταίων ημερών έστειλαν με εγκεφαλικό επεισόδιο στο νοσοκομείο τον πρόεδρο του Εμπορικού Συλλόγου Αθηνών κ. Πάνο Ηλιόπουλο, 70 χρόνων.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 20/10

Απαλλάσσονται του φόρου για τα αυτοκίνητα

Κοινοποιήθηκαν στα τελωνεία και στις αρμόδιες οικονομικές εφορίες οι νέες ρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στο φορολογικό νομοσχέδιο, σύμφωνα με τις οποίες οι πολυτεχνικοί απαλλάσσονται από τα δύο τρίτα του Ειδικού Φόρου Κατανάλωσης για τα αυτοκίνητα. Για να δικαιούνται την απαλλαγή οι πολυτεχνικοί θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον 4 ετήσια τέκνα.

ΝΕΑ 17/10

Και ποιο είναι το πολιτικό κέρδος από τις διαγραφές. Όταν κανείς είναι μέλος του κόμματος έχει και τις αναστολές του. Και αποδείχθηκε πανηγυρικός κατά την ολομέλεια της διοίκησης της ΓΣΕΕ, όπου οι διαγραφέντες ψηφισαν μεν υπέρ της απεργίας, μεθόδευσαν όμως έτσι την ψηφο τους ώστε απεργία να μην αποφασισθεί.

Τώρα που δεν έχουν κομματικό έλεγχο, τι και πώς θα τους συγκρατήσει;

Γ. ΜΑΖΙΛΑΒΕΤΑΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΗ 20/10

Η ακρίβεια εξανέμισε το εισόδημα των μισθωτών. Μονή διεξόδος η... τουβλοφαγία.

ΜΕΣΗΜΕΡΙΝΗ 23/10

Βλαχοπότ - Πουρί

«Καλά το ΠΑΣΟΚ, μας πήρε -και μας παίρνει- όλα τα συνθήματα μας: Από τον «Τρίτο δρόμο» μέχρι το... σοσιαλισμό με δημοκρατία, ελευθερία και αυτοδιαχείριση (Ασχετα βέβαια, αν τίποτε δεν εφαρμόζει στην πράξη). Αλλά να ρχεται τώρα η Νέα Δημοκρατία να μας παίρνει και την Ένωση, με την οποία, κατά κανόνα, ανοίγει τις συγκεντρώσεις του το ΚΚΕ Εσωτερικού, το πράγμα πάει πολύ!

ΑΥΓΗ 23/10

Κυνηγούσαν στους... σταβλούς

Για κυνήγι σε σταβλούς βγήκαν δυο άγνωστοι, οι οποίοι προχτές με κυνηγετικά καραμπινά σκότωσαν ένα γουρουνί στην αγροτική θέση Μπουσία της περιοχής Κορμπίου Αττικής.

Οι δραστές, ηλικίας περίπου 30 χρόνων, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν το θήραμα τους σε έναν αγροτικό δρόμο, μετά από καταδίωξη του γείτονου Σταύρου Κων. Μιχάλη.

Προηγουμένως το είχαν φορτώσει σε 1 Χ φορτηγό αυτοκίνητο για να το μεταφέρουν.

ΕΘΝΟΣ 15/10

Ε. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ «Δεν είμαι αιθεροβάμων»

Ο υπουργός Εργασίας μιλά για την πρότασή του να περιορισθεί η διπλοθεσία στον ιδιωτικό τομέα και τονίζει: «Ένας Γιαννόπουλος δεν υποχωρεί σε καμιά πίεση...»

• ΣΦΑΙΛΑ 32

ΒΗΜΑ 13/10

ΜΙΑ

εναλλακτική βραδιά!

ΜΕ ΠΗΡΑΝΕ λοιπόν κι εμένα τηλέφωνο (συγκεκριμένα ο Καραμπελιάς) να πάω να τραγουδήσω (ως αρμόζει) την Κυριακή, τελευταία μέρα της εναλλακτικής συγκέντρωσης (ή συγκέντρωσης των εναλλακτικών, αν θέλετε) στο άλσος στη Νέα Σμύρνη. Κι επειδή δεν υπάρχει μόνιμο σχήμα με το οποίο παίζω μαζί [όχι ακόμα δηλαδή, διότι ήδη βρισκόμαστε καθ' οδόν σχηματισμού γκρουπ (ή συγκροτήματος, όπως προτιμάτε) του οποίου το όνομα είναι «Αδέσποτα σκυλιά»] μετά από καναδυό τηλεφωνικές επικοινωνίες κι αφού δεν μπόρεσα να βρω το Βασίλη το Σπυρόπουλο που ήτανε χαλασμένο το τηλέφωνό του κ.λ.π. κ.λ.π., είπαμε να βρεθούμε με τους «Αίολος» και να συννενοηθούμε για το τι θα παίξουμε. Πράγματι, μαζί με τον Πετράκη το Σκούταρη (πρώην κιθαρίστας των Sharp ties), βρεθήκαμε με τους «Αίολος» στο «Αν», κάναμε δυο πρόβες, βγάλαμε καμιά δεκαριά τραγουδάκια, καινούρια και παλιά και δώσαμε ραντεβού γύρω στις εφτάμισι-οχτώ κοντά στο πάλκο του άλσους. Το πρόβλημα με τους «Αίολος» ήταν ότι το αργότερο στις 11 το βράδυ έπρεπε να βρίσκονται πίσω στο μαγαζί τους γιατί έπρεπε να παίξουνε το βράδυ (όπως καταλαβαίνετε, στη συγκέντρωση του άλσους θα παίξαμε βέβαια στο τζάμπα καθ' ό,τι καλός σκοπός κ.ο.κ. όπως συμβαίνει πάντα σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις, στα Προπύλαια, για ενισχύσεις κρατουμένων και λοιπών αναξιοπαθούντων). Είχαμε λοιπόν υποτίθεται συννενοηθεί με κάποιους εν πάση περιπτώσει της οργανωτικής επιτροπής, ν' ανέβουμε να παίξουμε όχι αργότερα από τις ενιάμισι.

Κατά τις οχτώ η ώρα μαζί με τον Πετράκη και την παρέα μου φτάνουμε στο άλσος. Οι «Αίολος» είναι ήδη εκεί.

Αρχίζει το πρόβλημα.

Κατ' αρχήν έχει προγραμματιστεί μια συζήτηση κανονικά οχτώ με δέκα. Επειδή όμως φαίνεται δεν υπήρχε αρκετός κόσμος στο αμφιθέατρο παρεμβάλλεται (ώσπου να μαζευτεί ο κόσμος!!) ένα σκετσάκι εκ των ενόντων, το οποίο υποτίθεται πως ήτανε «πολιτική σάτιρα».

Ο θεός να το 'κανε πολιτική σάτιρα, τέλος πάντων. Μ' αυτά και μ' αυτά αρχίζει η «συζήτηση». Ο θεός να την έκανε κι αυτή συζήτηση. Εν τω μεταξύ μας ειδοποιούνε ότι πρέπει πρώτα βέβαια να τελειώσει η συζήτηση και μετά θ' αρχίσει η «συναυλία». Και ότι η συζήτηση θα τελειώσει γύρω στη δέκα και μισή. Αυτό δημιουργεί πρόβλημα στους «Αίολος» που όπως είπαμε έπρεπε να βρίσκονται στις έντεκα στο μαγαζί που παίζουνε. Με τα πολλά (διάφορες τηλεφωνικές συνεννοήσεις και τα τοιαύτα) παίρνουνε από το μαγαζί άλλη μισή ώρα διορία.

Όλη αυτή την ώρα, η «συζήτηση» στο πάλκο συνεχίζεται κωμικοτραγικά. Μερικοί από τους ακροατές — θεατές θέλουμε να τελειώνει το μπλα-μπλα και ν' αρχίσουν οι μουσικές, ο Καραμπελιάς εξάλλος λες κι έχει να μοιράσει τίποτα με τους μουσικούς ωρύεται στον κόσμο. «Βουλώστε το», «Η συναυλία δε θ' αρχίσει αν δεν τελειώσει η συζήτηση» και τέτοια. Κάποια στιγμή επωφελούμενος του χάους, ο Άσιμος αρπάζει το μικρόφωνο και λέει τα δικά του, οι «οργανωτές» προσπαθούνε να του το πάρουνε, ο Άσιμος επιμένει, του την πέφτουνε μερικοί κι αιφνης το πάλκο γεμίζει κόσμο που τραβολογιούνται από δω κι από κει βριζόμενοι, ενώ το φιλοθέαμον και φιλοακροάμον κοινό κάνει χάζι προς το μάλλον και ήττον, απαθώς. Ανεβαίνω κι εγώ πάνω στο πάλκο, προσπαθώντας να καλμάρω τα πράματα, μερικοί μου λένε: «Μήτσο κάνε κάτι», κάπως ησυχάζει η κατάσταση, ο Άσιμος ξαναπιάνει το μικρόφωνο και διηγείται πώς πέταξε το μπουκάλι του Ζωγράφου κι ότι δεν ήτανε για μένα, ότι αρχίζει να με συμπαθεί, τον συμπαθώ κι εγώ και η ώρα αισίως έχει φτάσει τις έντεκα παρά. Οι «Αίολος» μου λένε ότι δε γίνεται να παίξουμε κι είχανε δικίο οι άνθρωποι, φεύγανε για το μαγαζί τους κι εγώ, αφού τέλειωσε ο Άσιμος, μου δίνει το μικρόφωνο, εξηγώ εν τάχει τι συμβαίνει, ζητάω συνγνώμη που δε θα παίξουμε, οι X Mandarin Duck, έχουν ανέβει στο πάλκο και κουρντίζουνε, τους προλογίζω, ευχαρι-

στώ, κατεβαίνω από το πάλκο, παίρνω τον Πετράκη και την παρέα μου και φεύγουμε να πάμε κάπου να συνέλθουμε.

Αυτά και εις άλλα με υγεία
Μητσ.

Υ.Γ.: Επειδή το θέμα είναι σοβαρότερο απ' ό,τι δείχνει, επιφυλλάσσομαι να επανέλθω. Επίσης, μέσω του περιοδικού θα ήθελα ν' ανοίγαμε κι εμείς μια εναλλακτική «συζήτηση».

ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟ

Τόπος της Αντ. Αγγελίδη

ΧΡΟΝΙΑ ΤΩΡΑ, όλοι ελπίζουν σ' ένα διαφορετικό φινάλε, αλλά κανείς δε φαίνεται να δυσανασχετεί με το σταθερά επαναλαμβανόμενο ξεκίνημα. Στην ευθεία από το Λευκό Πύργο ως εκείνον του ΟΤΕ, τα σημεία αναφοράς περισσεύουν, πράγμα επικίνδυνο για κάθε καθεστώς υπαρκτού φροϋδισμού. Έτσι κι αλλιώς, το Παλαιό ντε Σπορ παραμονεύει και τίποτε δεν αποκλείεται μέχρι την επόμενη διοργάνωση.

Εντεύθεν, λοιπόν, των ενδεχομένων γεωγραφικών μετακινήσεων, οι πανηγυρικοί της ημέρας, η τηλεοπτική κάλυψη, μια υπουργική παρουσία και, βέβαια, η πρώτη ταινία. Γνώριμη αρχή, ατμόσφαιρα αναμονής, μερικοί ακόμα να βουλευτούν στα ξενοδοχεία, τίτλος «Θερμοκήπιο». Εύκολη παραπομπή στο σημερινό καθεστώς της εγχώριας παραγωγής. Όπου, ένα το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου, μία η επιτροπή έγκρισης και χρηματοδότησης σεναρίων, μία η προκριματική και δώδεκα, δηλαδή όλες όσες πρόλαβαν ή θέλησαν να συμμετάσχουν στο διαγωνιστικό πρόγραμμα, οι ταινίες που το συμπληρώνουν.

Η πλειοψηφία των εκπροσώπων των σωματείων παραιτείται ουσιαστικά, εκπληρώνοντας την αποστολή της, τυπικά. Κι η απόσταση, ανάμεσα στο παρεχόμενο δικαίωμα και την αποποίηση μιας θεμελιώδους υποχρέωσης, εκμηδενίζεται αναπάντεχα, προς δόξαν του κρατικού παρεμβατισμού.

Ο δρόμος, απ' την Αθήνα προς τη Θεσσαλονίκη, ανοιχτός.

Έτσι, το φιλμ του Βαγγέλη Σερντάρη ανοίγει το χορό κι όταν ανάβουν τα φώτα, ορισμένοι υπόσχονται δεξιά ή αριστερά πως, τουλάχιστον, υπάρχουν θετικές εκπλήξεις για τη συνέχεια.

Δεν αργούν. Την επομένη το απόγευμα, ο «Τόπος» της Αντουανέττας Αγγελίδη ξετυλίγει, με μαθηματική ακρίβεια και γεωμετρημένη κομπώτητα, τη μοναχική διαδρομή του. Πριν το θάνατο, μετά τη ζωή, το γυναικείο σώμα μετατρέπεται σε μεταίχμιο και κόμβο των μεταμορφώσεων, της εικαστικής παράδοσης που εκτείνεται από τον Πιέρο ντε Λα Φραντσέσκα στον Εγγονόπουλο και του συλλογικού ασυνείδητου.

Γύρω απ' το παιχνίδι των μεταμορφώσεων και της ηχητικής τους πολυσημίας, το κοριτσάκι εξακολουθεί να σπρώχνει τον ακτινωτό τροχό του χρόνου, ενώ το βράδυ η «Σκιάχτρα» νοσταλγεί τα λαϊκά παραμύθια, ο Μανούσος Μανουσάκης τη γιαγιά του κι η μουσική του Δημήτρη Παπαδημητρίου την αφομοίωση των απέραντων τοπίων του «χέβι μέταλ».

Η Τετάρτη σημαίνει τον αποκλεισμό και των τεσσάρων ελληνικών ομάδων από τα ευρωπαϊκά ποδοσφαιρικά κύπελλα, όμως χωρίς ανταγωνιστές τα καταφέρνουμε πολύ καλύτερα. Γι' αυτό και το φεστιβάλ προχωράει, στις πλάτες τριών ετερόκλητων σχημάτων. Ενός ναυτικού, ενός ρομαντικού κι ενός αποκλεισμένου. Με το «Εν πλώ» ο Σταύρος Κωνστανταράκος αγκυροβολεί πολύ νωρίτερα απ' ό,τι υπόσχεται ο χάρτης του ταξιδιού. Αντίθετα, το στυλιζάρισμα, η ευαισθησία και οι σκηνοθετικές επιλογές του ελάχιστου, χαρίζουν στον Τάκη Σπετσιώτη τη διακριτική ευχέρεια να περιοριστεί ή όχι, ανάλογα, στα επεισόδια της ζωής του Ναπολέοντα Λαπαθιώτη, στην μετωπική εικονογράφηση της προπολεμικής περιόδου (1900-1940) και στο αχνό, μα στέρεο περίγραμμα της έσχατης πολυτέλειας να ανάγει τη δράση σε αισθητική. «Μετέωρο και σκία», όπως ίσως, ομοφυλοφιλία και αυτοχειρία.

Όσο για την «Μία τόσο μακρινή απουσία», ο Σταύρος Τσιώλης οδηγείται απ' τον ψυχικό στον κοινωνικό αποκλεισμό σε συγκεκριμένη πρόταση, γύρω από την κατασκευή μιας αξιοπρεπούς τηλεταινίας.

«Τα παιδιά του Κρόνου» ακολουθούν την κούρσα, με την ισορροπία ν' ανατρέπεται μπροστά στην εξουσία των ανθρώπινων σχέσεων. Περίεργο που ο Γιώργος Κόρρας, αν και πρωτοεμφανιζόμενος, δεν αντιμετωπίζεται σαν τέτοιος, ωστόσο η υπόγεια συνομιλία των διαλόγων με τους τίτλους των εφημερίδων που, σπινθηροβόλα αρχικά, γοητεύει, σύντομα κουράζει σαν κάθε φλύαρη μεσόκοπη.

Μια συνομήλική της επιχειρεί το ακατόρθωτο. Φορώντας ροζ, δηλαδή να ξανανιώσει ξεχνώντας το αμαρτωλό παρελθόν της δεκαετίας

«Το άρωμα της βιολέτας»

ή ΜΠΟΡΝΤΕΛΟ;

Πένη Ζούνη και «Μια τόσο μακρινή απουσία»

«Ο βιασμός της Αφροδίτης»

του '60. Κανείς δεν την εμπιστεύεται, μ' αποτελεσμα η σάτιρα του μελό και του μιούζικαλ να θυμίζει αυτοδιακωμώδηση, που το «Σενάριο» του Ντίνου Μαυροειδή μάλλον δεν είχε προβλέψει.

Κάτι που δεν είχε κάνει, σε σχέση με το ειδικό κοινό και το αντίστοιχο κλίμα, το «Άρωμα της βιολέτας» της Μαρίας Γαβαλά που, παρά τις επιμέρους αδυναμίες της, τόλμησε τουλάχιστον ν' αναμετρηθεί με το κονσερβοποιημένο βλέμα των περισσότερων. «Το κολιέ» του Νίκου Κανάκη θα μπορούσε να κάνει καριέρα σα θεατρικό του μικροαστικού ρεαλισμού, ενώ τα «Πέτρινα χρόνια» του Παντελή Βούλγαρη εκβιάζοντας συναισθήματα, μνήμες και αγιογράφους της πάνσεπτης αριστεράς, είναι υποψήφια για τη φετινή εμπορική διάκριση.

Λιγαστεύουν οι ώρες, ο Ανδρέας Πάντζης θαμπώνει στο δραματοποιημένο ντοκυμαντέρ, αλλά στέκει αμήχανος απέναντι στη μυθοπλασία του «Βιασμού της Αφροδίτης», ο Γιώργος Πανουσόπουλος περιφέρει με «Μανία» τη γνώριμη βιρτουοζιτέ που δεν στέκεται ικανή ν' αγκαλιάσει τη μαγεία και το φανταστικό, ενώ ο Νίκος Κούνδουρος αφήνει πίσω το «1922» για ν' απλώσει το διάλογο της ιστορίας με την όπερα και την υπαρξιακή αγωνία. «Μπορντέλο» και τέλος.

Μαζί και βραβεία και αποδοκimasίες και ξανά ήπιο κλίμα και συναίνεση, του χρόνου όλοι εδώ πρώτα ο Θεός, να φωτογραφίες, πουθενά τα χρήματα που περνούν τα κρατικά βραβεία και τα Χριστούγεννα.

Και καινούρια αρχή, αν και όχι για όλους, αφού άλλο η παραγωγή κι άλλο η διανομή.

Όμως, ποιος να φροντίσει για την εξασφάλιση της τελευταίας, όταν τα έξοδα γι' αυτή την εβδομάδα έφτασαν τα 125 εκατομμύρια, αλλά δεν αγοράζουν μια καινούρια μηχανή προβολής;

Στο μεταξύ, το οικονομικό σκηνικό αλλάζει μόνο προς το χειρότερο. Είναι τυχαίο ότι ο δημιουργός της «Παραγγελιάς» έπαιζε φέτος το ρόλο του υπεύθυνου του μπαρ και του ελεγκτή στην είσοδο;

Ανδρέας Τύρος

ΜΑΤΙΕΣ

■ Πριν δυο χρόνια μόλις, γύρω από ένα τραπέζι, άλλοι καθισμένοι κι οι περισσότεροι όρθιοι, αθουσάρχες και υπάλληλοι των μεγάλων Γραφείων εισαγωγής, βαφτίζανε με συνοπτικές διαδικασίες τις ξένες ταινίες. Γλίτωνε «Ο Νονός» (επαγγελματική αλληλεγγύη), κάποια ονόματα («Ιούλιος Καίσαρ» για παράδειγμα), άντε και κανένας «Καθρέφτης», αφού ο Ταρκόφσκι δεν πρόσφερε ευκαιρίες για βία ή σεξ στους τίτλους.

Τώρα, τα πράγματα φαίνεται πως αλλάζουν. Οι μεταφρασμένοι τίτλοι, αν δεν αποδίδουν με ακρίβεια, τουλάχιστον πλησιάζουν τους πρωτότυπους. Την απόσταση, όμως, μπορεί ξαφνικά να τη μεγεθύνουν δυσανάλογα, έστω δύο από τα δώδεκα γράμματα. Τι «Φλαμίγκο Κιντ», τι «Φλαμένκο Κιντ». Ή ο ιδιοκτήτης του «Πτι Παλαί» στο Παγκράτι παραμένει εντυπωσιασμένος από την περσινή επιτυχία της «Κάρμεν» του Κάρλος Σάουρα, ή ο φυσικός αυτουργός ανέλαβε ν' αποκαταστήσει τη διασαλευμένη τάξη, σε πείσμα του πνέοντος ανέμου. Κι αυτά, όταν όλοι ξέρουμε πως τα φλαμί-ν-γκος, μόνο εκφωνητές της ελληνικής τηλεόρασης τα προφέρουν φλαμίγκος. Γκ, λοιπόν, όπως μπ, όπως ντ, όπως ζουγκά(ν)γκα, τελικά.

■ Μιλώντας για την ελληνική τηλεόραση, αλήθεια, πως να μη θυμηθείς τ' «αφιερωμάτα» της; Πρώτα, στη Σιμόν Σινιορέ, με τον «Αμερικάνο», ένα μετριότατο φιλμ όπου πρωταγωνιστούσε ο Ζαν Λουί Τρεντινιάν. Και η τιμωμένη; Εξόριστη σχεδόν στη λιγόλεπτη παρουσία της, να θυμίζει απλά πως η ΕΡΤ-1 παραμένει κοιμωμένη (όχι όμως και ωραία), όταν σπεύδει με τόση αστοχία να τη χαρακτηρίσει αφιέρωμα, απ' την μια, και να συνεχίζει, απ' την άλλη, με τον Γιουλ Μπρύνερ και τον «Πάντσο Βίλλα» που είχε προβάλλει ελάχιστους μήνες νωρίτερα από το θάνατο του φαλακρού γόη, που ευτύχησε να πεθάνει την ίδια ημερομηνία με τον Όρσον Γουέλς.

Όσο για το δεύτερο κανάλι επιμένει να βιάζει, με τη σειρά του, τους τίτλους των ταινιών κι όταν για ορισμένες απ' αυτές (όπως τα «Μηχανικά πιάνα» του Νικήτα Μιχαλάκη) δεν γνωρίζει περισσότερα να καταφεύγει σε λεξικά, υιοθετώντας και λάθη (τρίτη αντί πρώτη ταινία) και ιστορικές γενικεύσεις, στη θέση συγκεκριμένων πληροφοριών.

■ Έτσι που ν' αναρωτιέσαι, μήπως, το καθεστώς της διαφημιζόμενης κρίσης έρχονται να το επιτείνουν ακριβώς όσοι εξ' ορισμού ενδιαφέρονται για την προκοπή του κινηματογράφου. Στη σωρεία των καθημερινών παραδεγμάτων του Τύπου, κι ένα του γυναικείου, όσο και 15νθήμερου. Τι θα δούμε το χειμώνα, πολλές εγρωμες φωτογραφίες, αλλά και 10 περίπου ταινίες, ανάμεσα στις 50, που την μέρα που κυκλοφόρησε το περιοδικό συμπλήρωναν κιόλας δυο βδομάδες από την έξοδό τους στα σινεμά, περνώντας πια στο παρελθόν. Από το τελευταίο αντλεί το υλικό του κι ένα φωτογραφικό τρισέλιδο με θέμα τη Μόστρα της Βενετίας. Όπου, ο ολίγον κοσμικογράφος και ολιγότερον χρονογράφος, επικαλείται τη γνωριμία της Ανιές Βαρντά, γνωματεύει εφ' όλης της ύλης και ασκεί και ολίγη κριτική. Για τρεις μέρες, που έμεινε, να μιλάει για δέκα, αλλά και για σινεμά, άξιος ο μισθός του. Αλλά και η τύχη των αναγνωστικών.

Για να θυμηθούμε και τη δημοσιογραφική διάλεκτο, μήπως είναι καιρός να γράψουν μερικοί με διαφορετικά άκρα;

Πέντε ΔΙΣΚΟΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ και στο χέρι

ΤΟ ΘΕΜΑ του δίσκου εισαγωγής, μέσα στα πλαίσια της γενικής αμηχανίας και αγανάκτησης λόγω υποτίμησης και λοιπών συνεπειών, μπορεί να αφήνει τους περισσότερους αδιάφορους όχι όμως και αυτή τη στιγμή, η οποία υποφέρει ιδιαίτερα και όχι μόνο για πάρτη της. Με τη μελλοντική τιμή του δίσκου ελληνικής εγγραφής άγνωστη ακόμα, προσέξτε τι γίνεται με ένα δίσκο εισαγωγής, ας πούμε αμερικάνικο (που είναι και κάπως ακραία περίπτωση). Ένα άλμπουμ ανεξάρτητο κοστίζει χοντρικά σε κέντρο διανομής στην Αμερική (που το παίρνει από την εκάστοτε ανεξάρτητη εταιρεία) κατά μέσο όρο 4.50 δολάρια. Το δολάριο όχι προς 160, αλλά πολύ παραπάνω γιατί οι έλληνες χοντρέμποροι και δισκάδες αγοράζουν από Αγγλία, όπου οι ανταλλαγές λίρας-δολαρίου και η μαύρη αγορά ανεβάζουν αισθητά την τιμή. Το άλμπουμ λοιπόν έρχεται στο Αγγλικό κέντρο διανομής 4.50*180=810 δραχμές. Το τελευταίο δεν θα βγάλει; Αγοράζει ο δικός μας χοντρέμπορος ένα χιλιάρικο το δίσκο και τον πουλάει εδώ στα μαγαζιά 1.300. Από κει και πέρα ο δίσκος ανάλογα το μαγαζί μπορεί να φτάσει 1.700 ή 2.000 δραχμές. (Γιατί μεσολαβούν έξοδα μεταφοράς, τελωνεία, δασμοί, υπάλληλοι κλπ.).

Με αυτά που συμβαίνουν γύρω από το δίσκο, η μόνη λύση για να είναι όλοι ευχαριστημένοι είναι η εξής: Να αγοράζει κάποιος κατευθείαν από τις ανεξάρτητες εταιρείες του εξωτερικού και να περνάει το «εμπόρευμα» στο ελληνικό έδαφος μέσα σε βαλίτσες ας πούμε, χωρίς να πάρει κανείς χαμπάρι. Όσο και αισχροκερδής να είναι ο φίλος μας, η τιμή δεν πρόκειται να υπερβεί με τίποτα τις 1.100-1.200 δραχμές (και για τους δίσκους Ευρωπαϊκής εγγραφής ακόμα λιγότερο). Αυτό το σύστημα έχει δουλέψει στο παρελθόν, αλλά κάτω από τις σημερινές συνθήκες και την ποινή θανάτου που περιμένει τον παράνομο έτσι και του ανοίξουν τη βαλίτσα δεν συζητιέται φυσικά. Μέχρι λοιπόν να αποδεχτούν τη νέα πραγματικότητα όσοι και αν είναι αυτοί που θα το κάνουν, εφόσον το σύγχρονο ροκ εντ ρολλ στις περισσότερες μορφές του εξακολουθεί να μας τροφοδοτεί με εξαιρετικούς δίσκους, καλό θα 'ταν μέσα στο χάος που επικρατεί, να γίνει μία αξιολόγηση από παραγωγές του 1985. Οι παραγωγές αυτές, σχεδόν σίγουρα δεν πρόκειται να κυκλοφορήσουν από ελληνικές εταιρείες και γι' αυτό διαλέγονται μέσα απ' το χώρο των εισαγόμενων δίσκων, χώρο που πολύ σύντομα δύσκολα θα διακρίνεται με γυμνό μάτι (οι εξαιρετικοί δίσκοι 1985 Ελληνικής εγγραφής, είναι άλλη κατηγορία και για πρώτη φορά φέτος τόσο ποικίλη και χορταστική). Μια άλλη κατηγορία είναι τα άλμπουμ που αναμένονται, π.χ. τα καινούρια Violent Femmes, Green on Red, ή Dream Syndicate αλλά αυτά τα γκρουπ πλέον κυκλοφορούν παντού. Και μια άλλη κατηγορία είναι όλα τα καινούρια άλμπουμ παρεμφερών μουσικών χώρων (ποπ, ποστ-πανκ κλπ.) τα οποία θα αναφέρονταν αν είχαμε πέντε σελίδες στη διάθεσή μας.

Μόνο πέντε άλμπουμ προς το παρόν, θα σχολιαστούν λίγο σαν η αφρόκρεμα που είναι, των πολύ καλών έως εξαιρετικών ανεξάρτητων παραγωγών στο διεθνή χώρο για το 1985.

1

ANTIETAM: Antietam (Homestead Records)

Ένα γκρουπ, το οποίο πραγματικά θα μπορούσε να λειτουργεί μέσα σ' οποιαδήποτε περίοδο της ιστορίας του ροκ εντ ρολλ από το 1985 και μετά. Προέρχονται μάλλον από το Νιού Τζέρσεϊ. Ξεκινώντας από τα ανορθόδα διπλά φωνητικά (αντρικά και γυναικεία) που οδηγούν σε συγκροτήματα τύπου Jefferson Airplane ή Aton Duil II και καταλήγοντας στο υπερβολικά σκληρό παίξιμο της κιθάρας - σε πλήρη σχεδόν αποσυχρονισμό με τη ροή των φωνών - οι Antietam θα μπορούσαν να οριστούν σαν γκρουπ της σύγχρονης ψυχεδελίας, έχοντας ουδεμία αισθητική τουλάχιστον, σχέση με τον συρφετό των Αμερικάνικων και άλλων συγκροτημάτων που κυκλοφορούν στα ίδια χωράφια. Δίσκος που χρειάζεται αρκετά ακούσματα προτού κάποιος αντιληφθεί τι ακριβώς γίνεται.

2

CRAWLING WALLS: Inner Limits (Vox Records)

Εδώ τα πράγματα είναι πιο απλά, γιατί αυτό που συμβαίνει με τους Crawling Walls είναι ο ιδανικός συνδυασμός Αμερικάνικου ροκ των σίτζις και σύγχρονου ήχου. Τα μέλη όμως του γκρουπ, έστω κι αν αυτή είναι η πρώτη τους δισκογραφική δουλειά, ακούγονται σαν βετεράνοι οργανοπαίκτες γνωρίζοντας την κατάλληλη στιγμή για οποιαδήποτε ακουστική έκπληξη, συμπεριλαμβάνοντας και κάτι ασυνήθιστο.

Το ψυχεδελικό όργανο που συνεχώς σολάρει, κινείται προς όλες τις κατευθύνσεις και γενικώς ορίζει τη μουσική του γκρουπ, κάτι που σχεδόν ποτέ δεν συμβαίνει με τέτοιου είδους συγκροτήματα.

3

MEAT PUPPETS: Up on the sun (SST Records)

Το τρίτο άλμπουμ του γκρουπ από το Φοίνιξ της Αριζόνα. Μετά και από αυτό, κανείς πλέον δεν γνωρίζει αν οι Meat Puppets είναι τρελοί για δέσιμο ή μια νέα μεταλλαγή του ανθρώπινου είδους. Το παίξιμό τους, οι ενορχηστρώσεις τους δεν έχουν καμιά απολύτως σχέση με οτιδήποτε άλλο συμβαίνει γύρω μας. Μπορεί να φαίνονται τόσο παράξενα, όμως από τη στιγμή που θα νομίζεις ότι τα συνήθισες, συνεχώς θα εμφανίζεται και κάποιο καινούριο στοιχείο. Είναι λάθος να ζητήσει κανείς ένταξη των Meat Puppets σε κάποια κατηγορία. Όπως είναι άσκοπο το να προ-

σπαθήσεις να μαντέψεις τι κρύβεται πίσω από τις σύντομες, εσωτερικές εικόνες και σκέψεις που τραγουδάνε. Όμως επιβάλλεται να τους ακούς με κλειστά μάτια και μόνος αν γίνεται.

4

ROBYN HITCHCOCK AND THE EGYPTIANS: Fegmania (Midnight Music)

Πολλοί πιστεύουν ότι ο άλλοτε αρχηγός των Soft Boys είναι ο φυσικός διάδοχος του Syd Barre. Στο στυλ του γραφίματος ενός κομματιού και της παρουσίας του εννοείται. Εκεί οι συγκρίσεις σταματάνε. Ίσως και στο ότι ο Hitchcock αποτελεί πρότυπο για την τωρινή γενιά, όπως και ο Barre για τη γενιά που τον ακολούθησε. Το Fegmania, τέταρτο προσωπικό άλμπουμ, αμέσως μετά από ένα ολοκληρωτικά ακουστικό αριστουργηματικό LP και πριν από το τελευταίο του λάιβ, είναι η τέλεια έκφραση της σύγχρονης βρετανικής ψυχεδελικής αισθητικής, του βρετανικού χιούμορ, ρομαντισμού, της εκκεντρικότητας και του καλού γούστου μιας σκηνης που διέθετε όλα τα παραπάνω σε μεγάλες ποσότητες αλλά δυστυχώς δεν τα διαθέτει πια. Ο Robyn Hitchcock είναι ένας από τους ελάχιστους καλλιτέχνες, στους οποίους δεν μπορείς να βρεις μέτριο κομμάτι έστω και αν προσπαθήσεις πολύ. Και έχει κυκλοφορήσει δέκα άλμπουμ από το 1978 και μετά.

5

YO: Charm world (Dead beat Records)

Το δεύτερο άλμπουμ αυτού του τριού από το Όουκλαντ της Καλιφόρνια με τον εντελώς προσωπικό ήχο και ίσως την πιο χαρακτηριστική αντρική φωνή που εμφανίστηκε στην Αμερική τα τελευταία χρόνια. Η προσθήκη σ' αυτόν εδώ το δίσκο μουσικών οργάνων όπως το μαντολίνο ή οι γκάντες δεν αφαιρεί τίποτα από τη σκληρή και νευρώδη σχέση κιθάρας-μπάσου-ντραμς ή τα ξέφρενα «μπετ» που υπάρχουν στα περισσότερα κομμάτια. Οι YO χρησιμοποιούν συνταγές του hard-rock αλλά τους αλλάζουν τα φώτα και εμφανίζουν τελικά κάτι τελείως διαφορετικό. Ορισμένα δανείσματα από άλλους μουσικούς χώρους (π.χ. country) χρησιμεύουν σαν γαρνιτούρα. Η επόμενη τους δουλειά σίγουρα θα τους κάνει πιο γνωστούς.

Πέντε άλμπουμς εισαγωγής λοιπόν, απαραίτητα μάλλον για κάποιον που ενδιαφέρεται για τους ροκ ήχους της εποχής μας και που δεν ανήκουν ακόμα σε κάποιο αναγνωρισμένο κύκλωμα προώθησης.

Από κει και πέρα αρκετές δεκάδες, στους ίδιους περίπου χώρους, δυστυχώς μακρινό όνειρο για τους περισσότερους. Εκτός, αν οι ελληνικές εταιρείες κατάλαβαν ότι τώρα είναι ο καιρός για να στραφούν και σε άλλες κατευθύνσεις.

Χρήστος Δασκαλόπουλος

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ 1985

Συμπληρώστε το απόκομμα (ή γράψτε ένα δικό σας) και στείλτε το στη διεύθυνση του περιοδικού. Τα αποτελέσματα θα δημοσιευτούν στο τεύχος Ιανουαρίου που θα κυκλοφορήσει πριν τα Χριστούγεννα. Οι απαντήσεις θα γίνουν δεκτές μέχρι τις 7 Δεκεμβρίου.

ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Καλύτερο βιβλίο απ' όσα διάβασα μέσα στο 1985 είναι:

1. Ελληνική λογοτεχνία:

2. Ξένη λογοτεχνία:

3. Θεωρία:

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

Πού βαδίζει σήμερα η λογοτεχνία μας; Καθημερινά ακούμε ότι η κρίση του λόγου και της επικοινωνίας, ο ρυθμός της ζωής στο σημερινό κόσμο, οι καινούριες συνθήκες των ανθρώπων έχουν δυσκολέψει πολύ το έργο αυτής της «βασίλισσας του γραπτού λόγου», που το ίδιο το όνομά της φαίνεται συχνά να της επιβάλλει δυσβάσταχτες υποχρεώσεις. Καθημερινά επίσης ακούμε, σε τόνο πιο νουθετικό και επιπληκτικό, ότι η λογοτεχνία μας δεν ανθεί γιατί οι Έλληνες δε διαβάζουν, γιατί το κράτος δε βοηθάει τους λογοτέχνες και άλλα συναφή και πασίγνωστα. Όλες αυτές οι παρατηρήσεις, περιγραφές, νουθεσίες, επιπληξεις, μεμφιμοιρίες κ.λπ. δείχνουν να υπονοούν ότι οι μόνοι αθώοι για τη σημερινή κρίση της λογοτεχνίας μας είναι οι λογοτέχνες. Ότι αν είχαν την απαραίτητη υποστήριξη από το κράτος και το κοινό, αν ο λαός είχε περισσότερη παιδεία, θα δημιουργούσαν αριστουργήματα και η τέχνη του γραπτού λόγου θα γνώριζε έναν καινούριο χρυσό αιώνα. Είναι όμως έτσι;

Δε θα σταθούμε στο γνωστό αντιπερίεργημα ότι η λογοτεχνία δεν είναι από τα φυτά που ευδοκιμούν σε συνθήκες θερμοκήπιου και ότι η υλική άνεση και η κρατική θαλπωρή στομάχουν την ευαισθησία του λογοτέχνη. Είναι μια παρατήρηση σωστή σε γενικές γραμμές και είναι καλό να τη θυμόμαστε πάντα. Αλλά σήμερα η κρίση της λογοτεχνίας μας προχωρεί πολύ πιο πέρα από τις σχέσεις των επιμέρους λογοτεχνών με τους κρατικούς φορείς. Όσοι πιστεύουν στην εξ ορισμού προτεραιότητα της λογοτεχνίας απέναντι σ' άλλες μορφές έκφρασης, λιγότερο «λογοκρατικές», θεωρούν υπεύθυνες για τη σημερινή κρίση της λογοτεχνίας την αντιπνευματικότητα της εποχής μας, τη θρυλούμενη «αποπτώχευση» της γλώσσας και τη χυδαία επιβολή της εικόνας πάνω στην τέχνη του λόγου. Με μια πρώτη ματιά, η διάγνωση αυτή φαίνεται σωστή και δεν είναι καθόλου λίγοι εκείνοι που έχουν παρασυρθεί στην τροχιά της λογικής της. Αντέχει όμως άραγε αυτή η εξήγηση της κρίσης σε μια προσεκτικότερη, ουσιαστικότερη εξέταση;

Ας πάρουμε την τελευταία «αιτία», την κυριαρχία της εικόνας πάνω στο λόγο, κάτι για το οποίο τόσα και τόσα ακούμε τον τελευταίο καιρό. Είναι αναμφισβήτητο ότι τις τελευταίες δεκαετίες η εικόνα αναβαθμίζεται σταθερά στις προτιμήσεις του κοινού απέναντι στο γραπτό ή προφορικό λόγο. Γιατί όμως είναι αρνητικό αυτό το φαινόμενο; Γιατί —απαντούν οι λογοτέ-

χνες και οι οπαδοί των καθιερωμένων τύπων λογοτεχνίας— η εικόνα που μας προσφέρει ο κινηματογράφος, η τηλεόραση, η φωτογραφία και οι γραφικές τέχνες είναι ρηχή, επιπεδή, αποπνευματοποιημένη, αποδεσμευμένη από τον παράγοντα «άνθρωπος» και τις ψυχικές λειτουργίες του. Αυτή η απάντηση προϋποθέτει ότι υπάρχει κάποια γενικά αναγνωρισμένη αυθεντία που ξεχωρίζει με αλάθητη σιγουριά το ρηχό από το «βαθινό», το πνευματικό από το αντιπνευματικό, το ανθρώπινο από το ζωικό, που επιβάλλει με απόλυτο κύρος την κυριαρχία κάποιων συγκεκριμένων πνευματικών αξιών στην αξιολόγηση, ιεράρχηση και συναρμολόγηση των δεδομένων της εμπειρίας. Όμως η καταρράκωση κάθε τέτοιας αυθεντίας είναι το χαρακτηριστικότερο γνώρισμα της εποχής μας στον τομέα της κουλτούρας. Ο σημερινός άνθρωπος, γυμνωμένος από τις αλλοτινές βεβαιότητές του και απαλλαγμένος από την τυραννία των θρησκευτικών και πολιτικών δογμάτων, είναι ελεύθερος (θα λέγαμε τραγικά ελεύθερος) να σηματοδοτήσει από την αρχή τον απειρόμορφο κόσμο που τον περιβάλλει. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι ο σημερινός άνθρωπος δεν υπόκειται σε καταναγκασμούς, σε χειραγώγηση και σε φενακισμούς, ούτε ότι θα αξιοποιήσει σίγουρα δημιουργικά αυτή την ελευθερία που δυνητικά του δίνεται. Αλλά καμιά εξωτερική αυθεντία δεν μπορεί σήμερα να μεσολαβήσει διαπαιδαγωγικά ανάμεσα στο άτομο και τον κόσμο, και οι λογοτέχνες και οι άλλοι «πνευματικοί άνθρωποι» που επιμένουν στο προνόμιό τους να γαλουχούν το κοινό τους με δεδομένες, «αδιαμφισβήτητες» αξίες εκφράζουν μια αντίληψη όχι μόνο ελιτίστικη, παρά και κυριολεκτικά αντιδραστική.

Για αιώνες ο δυτικός πολιτισμός (στις παρυφές του οποίου εξελίσσεται και η ελληνική κοινωνία) πίστευε ότι ο λόγος, με τη διπλή έννοια της γλώσσας και της ορθολογικής σκέ-

ψης, μπορεί να αγκαλιάσει και να προσμετρήσει ολόκληρη την πραγματικότητα. Το αργότερο από την εποχή του Φρόυντ, της θεωρίας της σχετικότητας και της κβαντομηχανικής η πίστη αυτή έχει κλονισθεί ανεπανόρθωτα. Η χρεοκοπία των ιδεολογικών συστημάτων και τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν στ' όνομά τους διέδρυναν και βάθυναν τη δυσπιστία για τη γλώσσα. Οι επιπτώσεις αυτών των εξελίξεων στη λογοτεχνία άργησαν κάπως να εκδηλωθούν, αλλά όταν εκδηλώθηκαν ήταν καταλυτικές και τράνταξαν τα ίδια τα θεμέλια της τέχνης του λόγου, που από τότε δε συνήλθε ποτέ ολότελα από αυτό το σοκ. Έγινε για πρώτη φορά αισθητό ότι ολόκληρη η κλασική λογοτεχνία βασιζόταν σε συμβάσεις, αξιώματα, ιδέες και μεθόδους καθόλου αυτονόητες, ούτε σύμφωνες με την καινούρια συνείδηση που διαμορφωνόταν. Η επανοποθέτηση της λογοτεχνίας απέναντι σ' αυτές τις βασικές αρχές της και η επανεξέταση των δυνατοτήτων της είναι ένα έργο που καμιά εθνική λογοτεχνία δεν έχει ολοκληρώσει ακόμα.

Αν όμως σε άλλες εθνικές λογοτεχνίες η συνειδητοποίηση αυτής της πρόκλησης έχει γίνει από καιρό και το στάδιο της αναζήτησης είναι ήδη σχετικά προχωρημένο, η ελληνική λογοτεχνία (όχι τόσο η ποίηση όσο η πεζογραφία) παραδέρνει ακόμα σε συμβάσεις, συνταγές και ιδεολογήματα που πολλές φορές ούτε καν τα συνειδητοποιεί (γιατί τα δανείζεται τυφλά από ξένες πηγές). Την τυραννία της μυθοπλασίας τη διαδέχτηκε η καινούρια τυραννία μιας κακέκτυπης εκδοχής του Nouveau Roman, ενός φλύαρου, ομφαλοσκοπικού και σε τελευταία ανάλυση πληκτικού μονόλογου και ενός εκνευριστικού εξυπνακισμού ξεσηκωμένου από τα κόμικς. Οι γλωσσικοί πειραματισμοί γίνονται αυτοσκοπός και δεν κρύβουν με τίποτα την αυταρέσκεια του εμπνευστή τους. Η εικονοπλασία που κυριαρχεί στην ελληνική πεζογραφία (για να μη

ΛΕΞΗΛΑΣΤΕΣ ΣΤΙΜΕΣ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΜΑΣ

150 χρόνια πεζογραφία, ποίηση, δοκίμιο, κριτική, μετάφραση

«Ο καιρός μας είναι πολύτιμος, ας τότε μεταχειριζόμαστε δια να καλύτερεύουμε τον εαυτό μας και τα χτήματά μας· μα για να μπορούμε να κάμωμε τούτο, μας χρειάζονται δούλοι, εις τους οποίους να μπορούμε να αναπαβώμαστε και δούλοι τέτοιοι δεν είναι στον τόπο μας! Γιατί τα νόθα του Ορφανοτροφείου να μην αναβρέφονται για την υπηρεσία;»

Ανδρέας Λασκαράτος (1811-1901), παρατίθεται από τον Γιάννη Χατζίνη στον πρόλογό του για το έργο του Λ. Ιδού ο άνθρωπος, εκδόσεις Βίπερ, αχρονολόγητο.

«Το γλωσσικό σημείο (η λέξη), άλλοτε λειτουργεί απρόσωπα μέσα στον δεδομένο-θεσμοποιημένο χώρο της "γλώσσας" (Langue) και άλλοτε ως "ομιλία" (Parole) δηλαδή ως υποκειμενική "περιστασιακή" συνεισφορά στη διαμόρφωση της θεσμοποιημένης "γλώσσας", λειτουργεί προσωπικά. Θα πρέπει βέβαια ο αναγνώστης να εννοεί το "υποκείμενο" όχι μόνον ως παρουσία που κεντροθετεί το "εγώ" του αλλά και ως καταλύτη διασπάσεώς του. Ως συντελεστή διαχύσεως και αποκεντρώσεως των ενστικτών, ως φορέα αναγγελίας και επιθυμίας».

Γιώργος Βέλτσος, Κοινωνία και γλώσσα, εκδόσεις Παπαζήση, 1976.

μιλήσουμε για το θέατρο και τον κινηματογράφο) εξακολουθεί να έχει για βασικές μορφές της τις τσεμπεροφορούσες γερόντισσες (τώρα τελευταία έχουν προστεθεί, περιέργως, και οι τσεμπεροφορούσες νεάνιδες), τους χαφιέδες του '50 και τους αξύριστους μετανάστες της δεκαετίας του '60 με τα λερά ριγέ σακάκια. Η ιδεολογική και συγκινησιακή φόρτιση αυτών των λογοτεχνικών συμβάσεων δυσκολεύει την αναγνώριση της κενότητας και της αναντιστοιχίας τους με τη σημερινή ζωή.

Είναι ευνόητο ότι, με τέτοιες προδιαγραφές, η λογοτεχνία μας δεν μπορεί να συναγωνισθεί πετυχημένα τα ευέλικτα, ζωντανά και κοντινά στις σύγχρονες ανάγκες οπτικά μέσα. Αντί μάλιστα να προσπαθήσει να αντλήσει διδάγματα και στοιχεία από αυτά, γίνεται όλο και πιο κωδικοποιημένη, όλο και πιο ερμητική, με αποτέλεσμα να απομονώνεται όλο και περισσότερο από το ευρύ κοινό. Η λογοτεχνική κριτική, έτσι κι αλλιώς υποτυπώδης στην Ελλάδα, συνεργεί άμεσα σ' αυτή την πορεία της λογοτεχνίας μας προς την απομόνωση. Δεν αναφερόμαστε μόνο στο γνωστό θλιβερό φαινόμενο της επιδαψίλευσης φιλοφρονήσεων στα γνωστά ονόματα της λογοτεχνίας μας ή της ευμενούς παρουσίας «ημετέρων» συγγραφέων από τους κριτικούς. Συμβαίνει και κάτι άλλο, ακόμα σοβαρότερο. Η λογοτεχνική κριτική αποδείχνεται όλο και πιο ανίκανη ή απρόθυμη να αναλύσει ένα λογοτεχνικό έργο στα πρώτα στοιχεία του, στις ρίζες του, στις σχέσεις του με τον κόσμο και τη ζωή. Αντί γι' αυτό, θεωρεί ύψιστο καθήκον της, όταν δεν αναλώνεται σε κοινοτοπίες και στην επανάληψη τετριμμένων κλισιέ, να κρίνει τα βιβλία ανάγοντάς τα σε άλλα βιβλία, τις λογοτεχνικές φόρμες σε άλλες λογοτεχνικές φόρμες, τους γλωσσικούς κώδικες σε άλλους γλωσσικούς κώδικες και τις ιδέες σε άλλες ιδέες. Έτσι, λογοτεχνία και κριτική κινούνται σ' ένα φαύλο κύκλο που φαίνεται να μην έχει καμιά επαφή με το γύρω κόσμο και αφορά μόνο τα μέλη του «συναφιού».

Ρέκβιεμ λοιπόν για τη λογοτεχνία μας; Όχι βέβαια. Οι φίλοι της λογοτεχνίας πιστεύουν ότι η τέχνη του γραφτού λόγου έχει ιδιομορφίες και δυνατότητες που της επιτρέπουν να αναπροσαρμοσθεί δυναμικά στις συνθήκες του σημερινού κόσμου και να παίξει ξανά ουσιαστικό ρόλο στο χώρο της πνευματικής δημιουργίας. Μόνο που, αντί να το προϋποθέτουν αυτό με αυταρέσκεια και εφησυχασμό, θα πρέπει να ζητήσουν από τους λογοτέχνες μας να το αποδείξουν στην πράξη. Να πάψουν να ασκούν στείρα κριτική στις σύγχρονες μορφές τέχνης και επικοινωνίας και, αν δεν μπορούν να μάθουν από αυτές, αν δεν μπορούν να τις ξεπεράσουν, να πείσουν τουλάχιστον το κοινό ότι κατέχουν ακόμα μια ξεχασμένη και, σε μεγάλο βαθμό, συκοφαντημένη τέχνη: ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΕΣ.

Δημοσθένης Κούρτοβικ

«Από την πλατεία Κλαυθμώνος η Φλώρα πήρε ν' ανεβαίνει τη Σταδίου με την αόριστη αίσθηση πως τ' αυτοκίνητα που την προσπερνούσαν κάτι της γύρευαν βιαστικά. Εκείνη όμως συνέχισε να σκύβει πάνω από την οπτασία μέσα της, υπνωτισμένη: Ήταν μια έρημος, κάπου στο Μεξικό, με κατακόρυφους κάκτους. «Σε στύση μες στο κατακαλόκαιρο», διαπίστωσε και τους χαμογέλασε. Την είδε κάποιος μάγκας και της έκανε νόημα. Εκείνη, αδιάφορη. Τότε αυτός τη μέτρησε από την κορυφή ως τα νύχια και με λαγγεμένη φωνή της σφύριξε το βάνουσο πόθο του. Η Φλώρα πέρασε μηχανικά την παλάμη στις καμπύλες που ερεθίσανε τον άντρα, ένιωσε πως όλα ήταν στη θέση τους, η βαμπακερή φούστα έσφιγγε ασούφρωτη τα καπούλια της, το λάστιχο της κυλότας δεν είχε χαλαρώσει περισσότερο. Χαμογέλασε πάλι, σμίγοντας όμως την ίδια στιγμή τα φρύδια της. Ο μάγκας σήκωσε περιφρονητικά τις πλάτες και βάλθηκε να κοιτάζει τον έφιππο Κολοκοτρώνη».

Στρατής Τσίρκας, από το μυθιστόρημά του Η χαμένη άνοιξη, εκδόσεις Κέδρος, 1976.

«Η ενοχικότητα του δαγκώματος ερμηνεύεται με κλαϊνιανό τρόπο. Το κάθε υπό εξέταση αντικείμενο γνωρίζεται με το να μπαίνει στο στόμα, να καταβροχθίζεται».

Διονύσης Λιάρος, «Το μαγικό δέρμα, η ηρωίνη κι ο Φάουστ», Αντιθέσεις, τεύχος 16, Ιανουάριος 1984.

«Θα διαπράξετε την γκάφα της ζωής σας αν για οποιονδήποτε λόγο χάσετε τούτη την οδύσσεια των ανθρώπινων σχέσεων...»

Βασίλης Ραφαηλίδης, κριτική για την ταινία του Ι. Μπέργκμαν «Σκηνές από ένα γάμο», Βήμα, 10.2.1976.

«Τότε οι παράφωνοι ήχοι στρίγγλισαν ακόμη πιο δυνατά - τα κλυδωνιζόμενα ντουβάρια του ναού αποχωρίστηκαν το 'να από τ' άλλο - κι ο ναός και τα παιδιά γκρεμίστηκαν - κι ολόκληρη η γης κι ο ήλιος γκρεμίστηκαν ύστερά τους - κι ολόκληρη η οικοδομή του σύμπαντος γκρεμίστηκε μ' ολόκληρη την απεραντότητά της μπροστά μας... Και καθώς έπεσα χάμω και κοίταξα μέσα στη φωτισμένη οικοδομή του σύμπαντος, είδα τους υψωμένους κρίκους του γιγαντινίου όφι της αιωνιότητας, που είχε τυλιχτεί γύρω από τον κόσμο - κ' οι κρίκοι έπεσαν κι αγκάλιασαν με διπλό τύλιγμα τον κόσμο - ύστερα ο όφις τυλίχτηκε χίλιες φορές γύρω από τη φύση - κ' οι κόσμοι ζουλίστηκαν ο ένας πάνω στον άλλο - κι ο άπειρος ναός συντρίφτηκε πάνω σε μιαν εκκλησία νεκροταφείου - κι όλα έγιναν πνιγερά, ζοφερά, φοβερά - κ' ένα απέραντο απλωμένο σφυρί καμπάνας ήταν έτοιμο να σημάνη την τελευταία ώρα του χρόνου...»

Άρης Δικταίος, μετάφραση του κειμένου «Λόγος του νεκρού Χριστού περί της οικοδομής του κόσμου, ότι δεν υπάρχει Θεός» του Ζαν Πάουλ (Κλασικά κείμενα της γερμανικής λογοτεχνίας, εκδόσεις Δωδώνη, 1970).

Ποιος έγραψε το παρακάτω κείμενο;

«Αλλά, λένε οι μαρξιστές, η μειοψηφία που θα κυβερνά θ' αποτελείται από εργάτες. Ναι, σίγουρα - από πρώην εργάτες, που, από τη στιγμή που θα γίνουν κυβερνήτες ή εκπρόσωποι του λαού, θα πάνουν να είναι εργάτες και θ' αρχίσουν να κοιτάζουν τις εργαζόμενες μάζες απ' υψηλού, ως κρατική εξουσία, με αποτέλεσμα να μην εκπροσωπούν το λαό, αλλά τους εαυτούς τους και τη δική τους απαίτηση να κυβερνούν τους άλλους... Οι όροι "επιστημονικός σοσιαλιστής" και

"επιστημονικός σοσιαλισμός", που τους συναντάμε αδιάκοπα στα έργα και στους λόγους των λασσαλιστών και των μαρξιστών, είναι αρκετοί για ν' αποδείξουν ότι το λεγόμενο λαϊκό κράτος δεν θα είναι παρά ένας δεσποτισμός σε βάρος των μαζών, που θα τον ασκεί μια νέα και εξαιρετικά ολιγάριθμη αριστοκρατία από πραγματικούς ή ψευτικούς "επιστήμονες". Ο λαός, σαν αμόρφωτος, θα εξαιρείται ολότελα από την ενεργό άσκηση της εξουσίας και θα μπαίνει με το στανιό στο κοπάδι των κυβερνωμένων. Ωραία χειραφέτηση!...»

- α) Ο Θιέρσος;
- β) Ο Μαξ Βέμπερ;
- γ) Ο Ντοστογιέφσκι;
- δ) Ο Μπακούνιν;
- ε) Ο Κωστής Παλαμάς;

Όταν ο «ομφαλός» τραγουδά Μεσογειακά

στους Δελφούς

Η ΕΙΔΗΣΗ, φυσικά, έχει καλυφθεί απ' τον ημερήσιο τύπο. Το διάστημα 15-19 Σεπτέμβρη οργανώθηκε στους Δελφούς, απ' το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, με οργανωτικό υπεύθυνο τον Νίκο Διονυσόπουλο, τριμερής μουσική συνάντηση, με θέμα τις μουσικές σχέσεις και αλληλεπιδράσεις στη Μεσόγειο. Μουσικολόγοι απ' όλες τις χώρες της μεσογειακής λεκάνης —κι όχι μόνο— συναντήθηκαν στον «Ομφαλό της γης» για να ανακοινώσουν τις έρευνες και τις απόψεις τους. Ότι ήταν ενδιαφέρουσα και αναγκαία μια τέτοια συνάντηση, περιττό ίσως να γραφεί. Το τονίζουμε όμως γιατί —ας μην το ξεχνάμε— ζούμε σε μια χώρα που η μουσική της παιδεία όχι μόνο καρκινοβατεί, αλλά και έχει αποκλειστεί η μουσική της παράδοση απ' τα Ωδεία. Μια χώρα που δεν έχει Μουσική Ακαδημία και που στηρίζεται στον «πατριωτισμό της φυλής» για να μην εξαφανιστούν τα ίχνη ενός μουσικού πολιτισμού που οι ρίζες του χάνονται μέσα στο χρόνο.

Το χαρακτηριστικό της συνάντησης ήταν η ανάγκη των σημερινών λαών της Μεσογείου για μια εθνική παρουσία και ταυτότητα. Ο πολιτικός τους διαχωρισμός και η ιδιαίτερη ιστορία τους δημιουργούσε ένα τέτοιο κλίμα. Έτσι, υπήρξαν ενδοαραβικές αντιθέσεις όπως και ελληνικές, για την καταγωγή και την προσφορά της κάθε μουσικής παράδοσης. Όμως πέρα από ιστορικοεθνολογικά στοιχεία, υπάρχει μια κοινή καταγωγή της μεσογειακής μουσικής γλώσσας, σχέσεις και αλληλοεπιδράσεις, που διασταυρώνονται μέσα στο χρόνο και τις ιστορικές εποχές. Το ζητούμενο, κατά τη γνώμη μου, είναι, αν είναι δυνατό στις σημερινές συνθήκες, να ξαναυπάρξει το κοινό μεσογειακό γλέντι όπου στο κοινό τραπέζι ο κάθε λαός θα φέρει να μοιράσει με τους άλλους το μουσικό κρασί και τα καλούδια του. Όπως σε περασμένες εποχές που οι αλληλεπιδράσεις γίνονταν φυσικά κι αβίαστα. Και κάτι άλλο. Παρακολουθώντας τη συνάντηση, μελαγχολούσα κάθε φορά που διάβαζα τα βιογραφικά των μουσικολόγων. Οι περισσότεροι εργάζονταν σε Μουσικές Ακαδη-

μίες και Ινστιτούτα με κρατικές επιχορηγήσεις. Χώρες που θεωρούμε —στην Ελλάδα— υπανάπτυκτες, όπως η Τουρκία και οι Αραβικές, μπορούν να περηφανεύονται για τη μελέτη και τη διδασκαλία της μουσικής τους, στις πατρίδες τους. Η πλειοψηφία όσων αναφέρθηκαν στη μελέτη κι έρευνα της ελληνικής μουσικής, ήταν απ' την Εσπερία. Η Ελλάδα εκπροσωπήθηκε απ' το μεράκι και το πάθος λιγοστών ανθρώπων που επιμένουν να ασχολούνται με κάτι, που το επίσημο κράτος δε θεωρεί και τόσο σημαντικό. Ευτυχώς που υπάρχουν ακόμα ονειροπαρμένοι σ' αυτό τον τόπο. Γι' αυτό και το συμπέρασμα της σημαντικότητας της συνάντησης.

Η όλη συνάντηση όμως αποκτούσε πρόσθετο ενδιαφέρον για τις παράλληλες μουσικές εκδηλώσεις. Παρουσίες απ' όλο σχεδόν το φάσμα της παραδοσιακής μουσικής, έδιναν έμπρακτα το στίγμα της κοινής μουσικής καταγωγής των λαών της Μεσογείου. Θρησκευτική και λαϊκή παράδοση έμπλεκαν τις μελωδίες τους ξετυλίγοντας μπροστά μας ένα μουσικό μωσαϊκό όπου η ιδιαιτερότητα του κάθε λαού είχε εναποθέσει ηχοχρώματα και ρυθμούς, συνθέτοντας ένα πλαίσιο ομαδικής δημιουργίας μιας περιοχής που μαγνητίζει το ενδιαφέρον των μουσικολόγων για την πολυμορφία της και τη σημαντικότητά της σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών ανέλαβε την υποχρέωση να διοργανώσει, του χρόνου τον Σεπτέμβριο, συνέδριο που θα ασχοληθεί με πιο ειδικευμένα θέματα. Οι ρυθμοί, τα μουσικά συστήματα, οι σχέσεις θρησκείας - μουσικής στους μεσογειακούς λαούς είναι από τα πιθανά θέματα της συνάντησης. Ευχόμαστε να πραγματοποιηθεί, γιατί ειδικά ο ελλαδικός χώρος έχει ανάγκη από τέτοιες συναντήσεις μια που το επίσημο κράτος χρησιμοποιεί τη μουσική σαν γαρνιτούρα μόνο κι όχι σαν αυτό που είναι. Στιγμή δημιουργίας ενός πολιτισμού. Μια δημιουργία που αν αφεθεί κι άλλο στη μοίρα της θα γεράσει τόσο πολύ που θα αναγκαστούμε στο τέλος να υπογράψουμε το πιστοποιητικό θανάτου της.

Βάσω Ντάκουρη

Σ' αυτό το τεύχος δημοσιεύουμε δυο συνεντεύξεις που πήραμε στους Δελφούς από καλλιτέχνες που πήραν μέρος στις μουσικές εκδηλώσεις που πλαισίωναν την τριμερή μουσική συνάντηση.

Η πρώτη έγινε με τον Κούρδο βάρδο Εξαντίν Τέμο και η δεύτερη με ένα μέλος του συγκροτήματος Λοϊντανά. Ο πρώτος είναι λαϊκός τραγουδιστής και παίζει ταμπουρά. Το συγκρότημα Λοϊντανά ασχολείται με τη μεσαιωνική μουσική στοχεύοντας στην αφαίρεση της Λόγιας έκφρασης που την κάνει απόμακρη και για λίγους.

Ο Εξαντίν Τέμο έπαιξε το πρώτο βράδυ με τον ταμπουρά του, μελωδίες και τραγούδια του Κουρδιστάν. Ρυθμοί και μελωδίες έφεραν κοντά μας έναν πανάρχαιο λαό που κατακερματίστηκε και που πολιτικοί λόγοι κρατούν σε αφάνεια την ιστορία, τους αγώνες και τις προοπτικές του. Με τον Εξαντίν Τέμο μιλήσαμε για τη μουσική του λαού του και για το Κουρδικό ζήτημα όπως παρουσιάζεται σήμερα. Μουσικός αλλά και πολεμιστής συνάμα, ο Εζακίμ είναι 30 χρόνων και έφηβος ακόμα πήρε μέρος στο αντάρτικο της περιοχής του για 10 περίπου χρόνια. Όπως είπε χαρακτηριστικά, «τον ταμπουρά δεν τον αποχωρίστηκα ποτέ. Στον ένα ώμο είχα το τουφέκι και στον άλλο εκείνον».

Σχολιαστής: Δε νομίζω να υπάρχουν πολλοί Έλληνες που γνωρίζουν κάτι συγκεκριμένο για τη μουσική των Κούρδων. Μίλησέ μας λοιπόν για τα χαρακτηριστικά της.

Ε. Τέμο: Γενικά είναι μια μουσική που χαρακτηρίζεται απ' τα βουνά μας. Είναι βουνίσια στο μεγαλύτερο μέρος της. Οι πρώτοι βοσκοί συνέθεσαν μουσική που κατέβηκε στην πεδιάδα και στις πόλεις. Εκεί επεξεργάστηκαν διαφορετικά το αρχικό υλικό και σήμερα υπάρχει μουσική της πεδιάδας που διαφέρει από εκείνη της ορεινής περιοχής. Τα θέματα των τραγουδιών δε νομίζω να διαφέρουν από εκείνα άλλων λαών. Τραγουδήσαμε το θάνατο, τη ζωή με τις διαφορετικές εκδηλώσεις της, τον έρωτα. Υπάρχει μια μεγάλη παραγωγή αντάρτικων τραγουδιών που τα τραγουδούσαμε στη μάχη. Σήμερα, με τα «μιράζ» και τα σύγχρονα πολεμικά τεχνάσματα δεν προλαβαίνεις πια να πολεμάς τραγουδώντας. Όμως λίγο παλιότερα, στη διάρκεια της μάχης υπήρχαν μαζί με τους πολεμιστές και τραγουδιστές που τραγουδούσαν κι έπαιζαν μουσική για να εμψυχώσουν τους πολεμιστές μας.

Σ.: Ποιες διαφορές υπάρχουν ανάμεσα στα τραγούδια της πεδιάδας και του βουνού;

Ε.Τ.: Οι διαφορές βρίσκονται κύρια στη φωνή και στην έκφρασή της. Είναι τέτοιες οι διαφορές που όταν ακούσεις ένα τραγούδι, καταλαβαίνεις αμέσως αν προέρχεται απ' την πεδιάδα ή το βουνό. Στα ορεινά, οι φωνές είναι πιο ψηλές τόσο σαν κατασκευή όσο και γιατί στο βουνό υπάρχει η ηχώ που επηρέασε την έκφραση του λαϊκού τραγουδιστή. Οι φωνές της πεδιάδας είναι μπάσες και οι δονήσεις του λάρυγγα διαφορετικές μια που το φυσικό περιβάλλον διαφέρει. Οι ρυθμοί αντίθετα παρουσιάζουν λιγότερες διαφορές. Υπάρχει μια τεράστια ποικιλία κοινών ρυθμών σ' όλο το Κουρδιστάν παρ' όλο το διαμελισμό του.

Σ.: Θες να πεις δηλαδή ότι υπάρχει ένας κοινός Κουρδικός πολιτισμός.

Ε.Τ.: Ναι, υπάρχει. Και η ποικιλία των ρυθμών εξαρτάται άμεσα απ' τη γλωσσική ποικιλία της κούρδικης γλώσσας. Γιατί υπάρχει βέβαια μια κοινή γλώσσα στο Κουρδιστάν, υπάρχουν όμως και οι γλωσσικοί διάλεκτοι, που επηρεάζουν

Στον έναν ώμο το ντουφέκι στον άλλον τον ταμπουρά

άμεσα τη μουσική μας, δημιουργώντας ρυθμικές και μελωδικές παραλλαγές. Όμως οι Κούρδοι αναγνωρίζονται μεταξύ τους. Ακούγοντας τραγουδιστές, ακόμα κι από μεγάλη απόσταση που δεν ακούμε καθαρά τα λόγια, καταλαβαίνουμε απ' το ρυθμό και τη μελωδική έκφραση σε ποια διάλεκτο ανήκουν. Στο Κουρδιστάν υπάρχουν τρεις βασικές διάλεκτοι. Η Παρντινί, η Ζαζά, κι η Σορανί. Η Παρντινί έχει ινδοευρωπαϊκή καταγωγή, η Ζαζά μογγολικές επιρροές και η Σορανί πλησιάζει λίγο την περσική γλώσσα.

Σ.: Με τη μουσική ασχολήθηκες μετά τ' αντάρτικο;

Ε.Τ.: Πολύ πιο πριν. Το σχολείο δε μου άρεσε. Βρήκα ευκαιρία κάποια στιγμή που ο δάσκαλος μ' αδίκησε και το σταμάτησα. Έκτοτε άκουγα κάθε μέρα απ' το ραδιόφωνο μουσική. Ειδικά τις εκπομπές ενός σπουδαίου τραγουδιστή, του Μωχάμεντ Αρέφ, που έπαιζε ταμπουρά. Αποφάσισα λοιπόν να ασχοληθώ με τη μουσική. Ήθελα οπωσδήποτε ένα όργανο, δεν είχα όμως την οικονομική ευχέρεια. Ήμουν 12 χρονών. Μια μέρα αποφάσισα να φτιάξω ένα μόνος μου. «Έκλεψα» ένα μεταλλικό μπολ απ' τη μητέρα μου κι ένα κομμάτι από λαδοτενεκέ κι έφτιαξα το σκάφος. Στον κήπο βρήκα ένα κομμάτι από έλατο κι έφτιαξα το μανίκι. Δεν απόμεινε παρά να βρω τις χορδές. Και δεν ήταν εύκολο. Αλλά και κει βρήκα τη λύση. Οι γείτονες έχτιζαν το σπίτι τους κι ένα βράδυ —τα 'χα υπολογίσει όλα— πήγα κι έκοψα κάνα δυο μέτρα ηλεκτρικό σύρμα που τα τοποθέτησα στο «όργανό» μου για χορδές. Έτσι άρχισα, που λες. Σε λίγο καιρό έφτασα να ερμηνεύω ένα τραγουδί, που είχε ρυθμό, ατμόσφαιρα. Συνέχισα με αληθινό όργανο πια και στα 18 μου είχα γίνει γνωστός σ' όλες τις γιορτές των Κούρδων της περιοχής μου.

Σ.: Αλλάζοντας θέμα, πώς είναι η κατάσταση στο Κουρδιστάν σήμερα;

Ε.Τ.: Όπως θα ξέρεις οι Κούρδοι αντιπροσωπεύουν μια σημαντική δύναμη στη Μέση Ανατολή. Υπάρχουν τα βουνά κι έχουμε τη δυνατότητα και την ικανότητα να επιβιώνουμε σ' αυτά. Απ' την άλλη υπάρχει Κούρδικος λαός που σήμερα κυμαίνεται ανάμεσα στα 20 με 22 εκατομμύρια. Οι Κούρδοι λοιπόν είναι μια φανερή δύναμη στη Μέση Ανατολή. Όχι μόνο πολιτική αλλά και πολιτιστική. Γι' αυτό και δε μας επιτρέπουν να είμαστε ανεξάρτητοι. Αντιμετωπίζουμε πολλά προβλήματα απ' την εποχή που διαμέλισαν το Κουρδιστάν. Την ίδια περίοδο περίπου που οργάνωσαν τη γενοκτονία των Αρμενίων. Ο διαμελισμός των περιοχών μας είχε για στόχο του να αφοπλίσει το λαό μας για να μην υπάρχει στην περιοχή ένοπλη δύναμη. Είμαστε βουνίστιος λαός που ξέρει να πολεμά και να συνεχιζέει έναν αγώνα. Βιάστηκαν λοιπόν να μας μοιράσουν για να αποφύγουν ένα πόλεμο με ποιος ξέρει τι προεκτάσεις.

Παλιά δεν υπήρχαν όρια, όπως υπάρχουν σήμερα με την Τουρκία, Ιράκ, Ιράν, Συρία. Τις περιοχές του Κουρδιστάν τις κυβερνούσαν οι αρχηγοί των κούρδικων ομάδων, που ήταν μεταξύ τους συγγενείς, ξαδέρφια, αδέρφια και γνωρίζονταν όλοι μεταξύ τους. Στην περιοχή που κατέχει το Ιράκ σήμερα, υπήρχαν τα ξαδέρφια Ζαρμάν που κυβερνούσαν αιώνες. Η ενοποίηση των Κούρδων για ένα κοινό αγώνα παρουσιάζει πολλά προβλήματα. Αποτέλεσμα σε μεγάλο βαθμό του εδαφικού κατακερματισμού μας. Πρώτα πρώτα κινδυνεύουμε σαν έθνος. Μαθαίνουμε υποχρεωτικά τις γλώσσες και τον πολιτισμό των λαών που κατέχουν τις περιοχές μας. Οι πολιτικοί μας πάλι έχουν διαφορετικές απόψεις. Άλλοι ζητούν την αυτονομία της περιοχής τους, άλλοι σου λένε πως πρέπει να μείνουν τα πράγματα όπως είναι, για να μην γίνει σφαγή του πληθυσμού κι άλλοι ζητούν την ανεξαρτησία του Κουρδιστάν. Στο Ιράν, για παράδειγμα,

ζητάνε την αυτονομία τους. Αλλά αυτονομία δίχως δημοκρατία δεν υπάρχει. Κι εγώ δε βλέπω να υπάρχει καμιά δημοκρατία στη Μέση Ανατολή σήμερα. Εκείνοι που συμβουλεύουν να δεχτούμε τη μοίρα μας είναι μεγάλοι ή μικροί γαιοκτήμονες και μικροαστοί που κοιτάνε τα στενά τους συμφέροντα, και δε θέλουν να διακινδυνεύσουν τις σχέσεις τους με τις σημερινές κυβερνήσεις που κατέχουν εδάφη μας. Η τρίτη άποψη που στοχεύει στην ανεξαρτησία όλου του Κουρδιστάν κερδίζει έδαφος ανάμεσα στους νέους αν κι ακόμα είναι δυνάμεις ανοργάνωτες και αδύναμες. Όμως ελπίζω ότι στο μέλλον θα δημιουργηθούν κατάλληλες συνθήκες για μια εθνική Κούρδικη παλιγγενεσία.

Σ.: Ποια είναι η πολιτική των τεσσάρων κρατών που κατέχουν εδάφη σας προς τους Κούρδους;

Ε.Τ.: Ας δούμε την περίπτωση του Ιράκ. Στην αρχή ήταν οι Άγγλοι που, σαν πρακτικοί άνθρωποι που είναι, επέβαλαν και στηρίξαν το βασιλιά. Ο βασιλιάς Φεϊζάλ έδωσε υποσχέσεις στους Κούρδους που φυσικά δεν τις κράτησε. Μετά ήρθε η επανάσταση του Κάσεμ. Το ίδιο πράγμα. Έγινε σφαγή. Ύστερα τα ίδια και τα ίδια μέχρι σήμερα. Επινόησαν την αραβοποίηση του κούρδικου λαού, στα εδάφη που κατέχουν. Μετέφεραν λοιπόν τους Κούρδους απ' τα βουνά προς τα νότια και πήγαν 'Αραβες στις περιοχές των Κούρδων. Και βέβαια οι 'Αραβες δεν μπορούν να ζήσουν στα βουνά, ούτε οι

Κούρδοι στην έρημο. Για να μην πούμε για τα σχολεία. Επιπλέον υπάρχει αυτός ο πόλεμος με την Περσία, και φυσικά στην πρώτη γραμμή στέλνονται Κούρδοι πολεμιστές για να εξαφανιστούν και βιολογικά. Υπάρχει ένας ραδιοφωνικός σταθμός για τους Κούρδους, όμως κάτω απ' την εποπτεία και τον έλεγχο της ιρακινής κυβέρνησης. Στο Ιράν γίνεται το ίδιο, στη Συρία επίσης. Σ' όλα τα μέτωπα αυτών των κρατών, βάζουν τους Κούρδους στην πρώτη γραμμή για να τους εξαφανίσουν βιολογικά. Για να μη μιλήσουμε για την Τουρκία που είναι καθαρός φασισμός. Επιπλέον δε βρίσκουμε δουλειά στις περιοχές μας. Χιλιάδες Κούρδοι φεύγουν μετανάστες στο εξωτερικό για να μπορέσουν να επιζήσουν. Είναι κι αυτό μια αιμορραγία.

Δε βρίσκουμε, λοιπόν, δουλειά, τη στιγμή που το φυσικό πλούτο του Κουρδιστάν τον εκμεταλλεύονται άλλοι. Το πετρέλαιο του Ιράκ βγαίνει απ' το Κουρδιστάν, ένα μέρος του περσικού βρίσκεται κι αυτό στο Κουρδιστάν, της Τουρκίας —αν και λίγο— είναι σε κούρδικο έδαφος. Αυτός ο πλούτος λοιπόν απαγορεύεται στο λαό μου. Γιατί οι μεγάλες δυνάμεις μας θεωρούν άγριους κι απολίτιστους.

Το μεγάλο πρόβλημα λοιπόν είναι εκεί. Πρόβλημα οικονομικών συμφερόντων. Η μόνη ελπίδα είναι να ενωθούν οι Κούρδοι και να οργανώσουν την απελευθέρωσή τους.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Η πορεία αρχίζει από μακριά

Σχολιαστής: Τι σημαίνει η λέξη Λοϊντανά;

Ανέλο Καπουάνο: Είναι ένα γλωσσικό παιχνίδι κατά κάποιο τρόπο. Χρησιμοποιήθηκε η λέξη Λοντανά, που προέρχεται απ' τη γλώσσα της Προβηγκίας και σημαίνει «μακρινή». Για λόγους φωνητικούς προστέθηκε κι ένα ι κι έτσι έγινε το Λοϊντανά.

Σ.: Για δώσε μας το μουσικό «στίγμα» του συγκροτήματος.

Α.Κ.: Ασχολούμαστε με τη μεσαιωνική μουσική. Σχετικά με την περίοδο αυτή, ένα είναι το σίγουρο. Δεν ξέρουμε πώς ερμηνευόταν η μουσική. Τα χειρόγραφα που διασώθηκαν δεν είναι τίποτ' άλλο από ένα καμβά που δίνει σε γενικές γραμμές τη μελωδία, δίχως να αναφέρουν τίποτα σχετικό με την ερμηνεία της. Μελετώντας τα παλιά κείμενα, γίνεται φανερό ότι η μουσική της εποχής αυτής —ακόμα κι η θρησκευτική— ήταν γεμάτη από κοσμικά και λαϊκά στοιχεία. Στην περίπτωση μάλιστα της θρησκευτικής μουσικής, υπήρξαν κι αφορισμοί κληρικών γι' αυτό το ζήτημα, γιατί η μουσική σε πολλές περιπτώσεις είχε χαρακτηριστεί χυδαία.

Άλλα συγκροτήματα αρκούνταν στην ανάλυση των χειρογράφων που όπως είπαμε αναφέρουν μόνο την εξέλιξη της μελωδίας. Προκύπτει όμως η ανάγκη να 'την «αναδημιουργήσουμε» για να ξαναγίνει ζωντανή. Κι η αναδημιουργία να γίνει με το πνεύμα των μουσικών της εποχής. Αυτό δε σημαίνει βέβαια ότι οι «πηγές» μας είναι όμοιες με εκείνων. Όμως ταξιδεύουμε πολύ κι έχουμε ζήσει αρκετά χρόνια σε χώρες της ανατολής. Διαπιστώσαμε λοιπόν, ότι υπάρχουν ακόμα μουσικά στοιχεία που έχουν τις ρίζες τους στο Μεσαίωνα και που διατηρήθηκαν προφορικά σ' αυτούς τους πολιτισμούς. Έχουμε διακρίνει στοιχεία ερμηνείας, εκτέλεσης και ποικιλιμάτων. Σ' αυτά βασιζόμαστε. Θεωρούμε πολύ φυσική τη χρήση στοιχείων που είναι ακόμα ζωντανά μέσα σε πολιτισμούς που δεν άλλαξαν μέσα στους αιώνες.

Σ.: Μπορείς να γίνεις πιο συγκεκριμένος;

Α.Κ.: Το σημαντικότερο στοιχείο στη μεσαιωνική μουσική ήταν ο αυτοσχεδιασμός και τα ποικίλματα. Κάτι που σε κάθε παραδοσιακή μουσική κατέχει επίσης πρωταγωνιστικό ρόλο. Εμείς ζήσαμε και σπουδάσαμε σ' αυτές τις χώρες κοντά σε κάποιους παραδοσιακούς μουσικούς, μάθαμε τον τρόπο με τον οποίο αυτοσχεδιάζουν και «στολίζουν» τη μελωδία. Υπάρχουν πολύ συγκεκριμένες αναλογίες που εμείς τις χρησιμοποιούμε, τις εφαρμόζουμε πάνω στη μεσαιωνική μουσική.

Σ.: Διέκρινα στο σολίστα του γκρουπ αραβικές επιρροές. Γιατί χρησιμοποιήσατε αυτό το είδος έκφρασης κι όχι ας πούμε, της Σικελίας με τους κανταστόριε;

Α.Κ.: Ίσως γιατί και στη Σικελία, εκείνη την εποχή, το τραγούδι ήταν επηρεασμένο απ' τους Άραβες. Ο δυτικός Μεσαίωνας δανείστηκε πολλά πράγματα απ' τους Άραβες. Όλα σχεδόν τα γνωστά όργανα του Μεσαίωνα είναι αραβικά. Θα μπορούσα να σου αναφέρω δεκάδες τέτοια. Το λαούτο όπως ξέρεις είναι το αραβικό λαούντ. Το *ρεμπέκ*, όργανο έγχορδο με δοξάρι, προέρχεται απ' το αραβικό *ραμπάμπ* που στα ισπανικά έγινε *ρουμπέμπε*. Τα *νακαρά* είναι τα *νακαράτ*. Το *τεμπέλ* έγινε *ταμπόρ* και είναι ταμπούρλο κυλινδρικό με διπλά δέρματα. Το *ψαλτήρι* προέρχεται απ' το αραβικό *κανούν* του 10ου αιώνα. Αυτά τα όργανα ήρθαν στη δύση μέσα απ' τις σταυροφορίες κι απ' την αραβική μουσουλμανική επιρροή στην Ισπανία. Είναι εξακριβωμένο ότι στα Πανεπιστήμια της Ανδαλουσίας πήγαιναν να σπουδάσουν ελληνική φιλοσοφία ακόμα και ανώτεροι κληρικοί. Είναι γνωστό ότι ο Μεσαίωνας έμαθε την αρχαία ελληνική φιλοσοφία μέσα απ' τις αραβικές μεταφράσεις των αρχαίων κειμένων. Υπάρχει την περίοδο αυτή μια έντονη αραβική παρουσία. Στην ποίηση για παράδειγμα. Τα ποιήματα που υμνούσαν τη γυναικεία ομορφιά εμπνεύστηκαν απ' τα αραβικά *ιλγιαλί*, τα αραβοανδαλουσιανά *μουσάτ*. Το ίδιο και τα μουσικά ποικίλματα.

Τον 17ο αιώνα βλέπουμε ότι οι συνθέτες κατοχυρώνουν το ρόλο τους κι οι τραγουδιστές υπηρετούν τη σύνθεση. Αντίθετα πριν, ο συνθέτης ήταν σχεδόν «σκλάβος» της φαντασίας του τραγουδιστή. Ο τραγουδιστής πρόσθετε όλα τα ποικίλματα που του υπαγόρευε η φαντασία του. Αυτός ο τρόπος λοιπόν στολισματος της μελωδίας —ο αυτοσχεδιασμός δηλαδή— ήταν καθημερινή πρακτική, όπως και στη λαϊκή παραδο-

σιακή μουσική στις χώρες που κρατούν ακόμα ζωντανή την παράδοσή τους.

Σ.: Να μιλήσουμε και για τα όργανα που χρησιμοποιείτε.

Α.Κ.: Ένα μέρος των οργάνων αυτών είναι ανακατασκευές που αντιγράψαμε. Τα έφτιαξαν οργανοποιοί που μελέτησαν μεσαιωνικά χειρόγραφα καθώς και ανάγλυφες παραστάσεις σε εκκλησίες. Άλλα όργανα, όπως αυτά που παίζω εγώ, τα λαούτα δηλ., είναι όργανα που ακόμα χρησιμοποιούνται. Το λαούτο με κοντό μανίκι και κείνο με μακρύ είναι απ' την Τουρκία κι είναι όμοια με εκείνα του μεσαίωνα. Σκέψου ότι το λαούτο παιζότανε με πένα όπως και σήμερα. Τα κρουστά όργανα είναι κι αυτά ίδια με εκείνα. Φτιαγμένα με τα ίδια υλικά της τότε εποχής, όπως τα δέρματα, για παράδειγμα, που είναι από γκαμήλα και πρόβατο. Τα δικά μας είναι απ' τη Β. Αφρική. Απ' τη μεσαιωνική εικονογραφία μπορούμε να αντιληφθούμε αμέσως ότι τα όργανα εκείνα είναι τελείως όμοια με αυτά που χρησιμοποιούμε.

Γνωρίζουμε με βεβαιότητα ότι οι μενεστρέλλι ταξίδευαν εκείνη την περίοδο από τόπο σε τόπο. Ο γερμανός Μινεσιγκερ είχε ταξιδέψει έως τις Ινδίες. Είμαι σίγουρος ότι ο Μινεσιγκερ θα είδε και θα άκουσε μουσική και χορούς της Ινδίας. Και βέβαια θα επηρεάστηκε κατά κάποιο τρόπο. Πιστεύω λοιπόν, ότι είναι απόλυτα νόμιμη η άποψή μας σχετικά με την ερμηνεία της μεσαιωνικής μουσικής μια που σίγουρα δέχτηκε επιρροές από πολιτισμούς της ανατολής.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □